

Adult self-learning

CURRICULUM FOR ADULT LEARNERS

Adult Self-Learning:
Supporting Learning Autonomy
in a Technology Mediated Environment
2019-1-TR01-KA204-076875

www.aslerasmus.eu

[facebook.com/ASL Project](https://facebook.com/ASLProject)

twitter.com/ASLproject1

Co-funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

"Funded by the Erasmus+ Programme of the European Union. However, European Commission and Turkish National Agency cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein"

Pieaugušo pašmācība: mācību autonomijas atbalstīšana ar tehnoloģijām pastarpinātā vidē

Sadarbība inovāciju jomā un labās prakses apmaiņa

KA204 - Partnerības pieaugušo izglītībai

2019-1-TR01-KA204-076875

“ASL”

Intelektuālais rezultāts	IO3: mācību programma pieaugušajiem izglītojamajiem
Projekta koordinators	Saricam Valsts izglītības centrs, Turcija
Rezultāta vadītājs	Saricam Valsts izglītības centrs, Turcija
Anotācija	<p>Līdz ar digitālo tehnoloģiju parādīšanos izglītojamajiem ir vēl nebijušas un daudzveidīgas iespējas iesaistīties pašmācībā, izmantojot internetā pieejamos rīkus un resursus, tomēr, izvēloties mācību lietojumprogrammas un materiālus, ir nepieciešamas ekspertu zināšanas, kuru patstāvīgam izglītojamajam parasti trūkst.</p> <p>Apskatītie mācību moduļi sniedz pamatjēdzienus digitālo tehnoloģiju un tiešsaistes vides izmantošanai mācīšanās un mācīšanās nolūkos.</p> <p>Partneri izstrādāja sešus mācību moduļus, kuru saturs ir būtisks, lai izglītojamais varētu izmantot interneta resursus, sadarboties tiešsaistē un izmantot digitālo lietojumprogrammu piedāvātās iespējas.</p> <p>Apskatītie mācību moduļi ir šādi:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Sociālā iekļaušana un internets2. Tiešsaistes meklēšanas pamatjēdzieni3. Tiešsaistes mācību pamatjēdzieni4. Tiešsaistes mijiedarbības pamatjēdziens5. Digitālo lietotņu pamatjēdzieni6. Tiešsaistes mācīšanās sadarbībā pamatjēdzieni
Atslēgas vārdi	Digitālās tehnoloģijas, Internets, Tiešsaistes mācīšana-mācīšanās, Tiešsaistes pašmācība

Apstiprinājums

Šis projekts ir saņēmis finansējumu no Eiropas Komisijas saskaņā ar dotācijas nolīguma numuru 2019-1-TR01-KA204-076875, ERASMUS+ Stratēģiskās partnerības projekts “Pieaugušo pašmācība: mācību autonomijas atbalstīšana ar tehnoloģijām pastarpinātā vidē”.

Atruna

Eiropas Komisijas atbalsts šīs publikācijas tapšanai nav uzskatāms par tāda satura apstiprinājumu, kas atspoguļo vienīgi autora uzskatus, un Komisijai nevar uzlikt atbildību par tajā ietvertās informācijas jebkuru iespējamo izlietojumu.

Autortiesību paziņojums

©ASL– Adult Self-Learning: Supporting Learning Autonomy in a Technology-Mediated Environment 2019

Licence **Attribution CC BY** ļauj citiem izplatīt, pielāgot, labot un izmantot jūsu darbu, pat komerciālos nolūkos, ja vien ir norādīta atsauce uz oriģinālo darbu. Šī ir vispiemērotākā no piedāvātajām licencēm. Ieteicams licencēto materiālu maksimāli izplatīt un izmantot.

DOI: 10.5281/zenodo.6570345

Izglītības pētniecības un inovāciju institūta izdevniecība

Čenstohova – Polija, 2022

<http://publisher.inbie.pl/bib/index.html>

Satura rādītājs

Ievads	7
Mācību mērķi	7
1. modulis. Sociālā iekļaušana un internets	8
Mācību mērķi	8
Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)	8
Ievadpiezīmes.....	9
Sociālā iekļaušana un internets.....	9
Pieaugušo digitāla iekļaušana	9
1.1 Šķēršļi digitālai iekļaušanai.....	10
1.2 Tehnoloģijas, kas izstrādātas, lai veicinātu digitālo iekļaušanu	14
1.3 Digitālās prasmes un nodarbinātība.....	24
1.4 Piekļuves digitālajām tehnoloģijām nodrošināšana	27
1.5 Digitālā stāstīšana iekļaušanai.....	31
2. modulis. Tiešsaistes meklēšanas pamatjēdzieni	41
Mācību mērķi	41
Pamatjēdzieni (Atslēgas vārdi)	41
Ievadpiezīme	42
2.1 Kā darbojas internets?	43
2.2 Vienkārša meklēšana internetā.....	48
2.3 Izvērstā meklēšana internetā	52
2.4 Tiešsaistes meklēšanas stratēģijas	60
2.5 Padomi efektīvai meklēšanai tiešsaistē.....	65
3. modulis. Tiešsaistes mācību pamatjēdzieni	70
Mācību mērķi	70
Ievadpiezīmes.....	71

Tiešsaistes mācības un to vērtība pieaugušajiem	71
Tiešsaistes mācīšanās pamatjēdzieni	72
3.1 Tiešsaistes mācību stratēģijas	75
3.2 Kā meklēt tīmeklī.....	83
3.3 Tiešsaistes apmācības un video.....	86
3.4 Tiešsaistes avotu novērtēšana	94
3.5 Izvairīšanās no liela informācijas daudzuma	96
4. modulis. Tiešsaistes mijiedarbības pamatjēdzieni	99
Mācību mērķi	99
Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)	99
Ievadpiezīmes	100
4.1 Tiešsaistes mijiedarbība - ievads, galvenie faktori un elementi.....	101
4.2 Informācijpratība tiešsaistes mijiedarbībā.....	109
4.3 Mijiedarbība, izmantojot digitālās tehnoloģijas.....	114
4.4 Digitālais saturs – ievads	118
4.5 Drošība un problēmu risināšana tiešsaistes mijiedarbībā.....	122
5. modulis. Digitālo lietotņu pamatjēdzieni	130
Ievadpiezīmes.....	131
Digitālās prasmes 21. gadsimtā.....	131
Informācijpratība.....	133
5.1 Digitālā pratība	135
Maldinoša informācija tīmeklī.....	137
5.2 Medijpratība.....	141
Vingrinājums	147
5.3 Efektīva interneta resursu izmantošana	149
Vietnes.....	149

Mobilās lietotnes.....	153
Sociālie tīkli.....	154
Tiešsaistes privātums un drošība pieaugušajiem izglītojamajiem	156
5.4 Darba meklēšana tiešsaistē.....	160
Internets un darba meklēšana	161
Tiešsaistes personīgā zīmola veidošana	162
Tiešsaistes dzīves apraksta izveide.....	163
Kā pieteikties darbam tiešsaistē.....	164
Ko drīkst un ko nedrīkst darīt, izmantojot tiešsaistes darba meklēšanu	169
5.5 Tīmeklī balstītu avotu izmantošana profesionālajai izaugsmei.....	171
Kā izglītojamie mācās digitālajā laikmetā.....	171
Profesionālais mācību tīkls.....	174
Mācīšanās veidu loma PMT izveidē	176
Tīmeklī balstītu avotu izmantošana profesionālai izaugsmei	177
6.modulis. Tiešsaistes mācīšanās sadarbībā pamatjēdzieni	182
Mācību mērķi	182
Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)	182
Ievadpiezīmes.....	183
I. Sadarbīgas un iesaistītas klases vietnes izveide pieaugušo mācībām.....	183
Mācīšanās sadarbībā pamatjēdzieni	183
6.1 Ievads un mērķis pašizglītībai, iesaistei un mācībām sadarbībā	185
Kāpēc mācīšanās sadarbībā.....	186
Sadarbība klasē	191
Izglītojamo sadarbības priekšrocības:	195
6.2 Iesaistošas izglītojamo vides izveide	196
Iesaistoša mācību vide	196

6.3 Iesaistīšanās un atbilstības veicināšana, izmantojot projektā balstītu mācīšanos.....	204
6.4 Izglītojamo iesaistīšana, izmantojot pētniecību un lietotnes.....	207
6.5 Sadarbības mācību vides pārvaldība — „PbWorks” platforma.....	218
Literatūra	231

Ievads

Līdz ar digitālo tehnoloģiju parādīšanos izglītojamajiem ir vēl nebijušas un daudzveidīgas iespējas iesaistīties pašmācībā, izmantojot internetā pieejamos rīkus un resursus, tomēr, izvēloties mācību lietotnes un materiālus, ir nepieciešamas ekspertu zināšanas un kompetences, kuru patstāvīgam izglītojamajam parasti trūkst.

Kā izglītojamais tehnoloģiju starpniecības vidē var apmierināt savas mācību vajadzības un mērķus un kā viņa autonomija var efektīvi attīstīties tiešsaistes vidē?

Šis kurss ir daļa no Erasmus+ projekta „ASL - Pieaugušo pašmācība: mācību autonomijas atbalstīšana ar tehnoloģijām pastarpinātā vidē”, ko īsteno sešu partneru konsorcijs no Turcijas, Grieķijas, Itālijas, Latvijas un Polijas. Projekta specifiskie mērķi ir šādi:

- mācīt izglītojamajiem apgūt jaunas prasmes un kompetences, izmantojot mācību inovatīvās prakses un digitālās tehnoloģijas;
- izveidot funkcionējošu sadarbības mācību vidi, lai palīdzētu viņiem noteikt prasmju trūkumus un vajadzības, un sadarboties lokāli un neatkarīgi kopējai kapacitātes palielināšanai.

Šajā kontekstā projekta konsorcijs izveidoja šo apmācību kursu, lai sasniegtu nospraustos mērķus.

Mācību mērķi

Šī kursa mērķi ir šādi:

- nodrošināt jaunas kompetences pieaugušajiem izglītojamajiem, izmantojot digitālos resursus;
- stimulēt/motivēt pieaugušos apgūt kompetences, kas var uzlabot viņu karjeru un nodarbinātību;
- veicināt pašmācīšanos;
- dot cilvēkiem iespēju uzlabot savas prasmes izmantot digitālās sadarbības tehnoloģijas;
- integrēt tādas izglītības prakses kā savstarpēja mācīšanās, tiešsaistes līdzdalīga mācīšanās, digitālā sociālā mācīšanās utt.
- sniegt cilvēkiem padomus un norādījumus, kā mācīties, izmantojot digitālos resursus.

1. modulis. Sociālā iekļaušana un internets

*Yeliz NUR AKARCAY, Alpaslan AKILLI
Saricam Valsts izglītības centrs*

Mācību mērķi

Pēc mācību nodaļas apgūšanas izglītojamie:

- būs iepazinušies ar digitālās iekļaušanas jēdzienu;
- apzināsies faktorus, kas saistīti ar digitālo atstumtību;
- zinās, kā atrast digitālajai iekļaušanai pieejamās tehnoloģijas;
- atpazīs galvenos izmantotos rīkus, kas pieejami digitālajai iekļaušanai;
- atradīs tīmekļa avotus, kas nodrošina digitālo pratību un galvenās digitālās prasmes;
- apzināsies digitālās stāstīšanas jēdzienu un kā to izveidot.

Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)

▪ Sociālā iekļaušana	▪ Digitālie rīki
▪ Digitālā stāstīšana	▪ Pamatprasmes
▪ Sociālie mediji	▪ 21. gadsimta prasmes
▪ Tiešsaistes izglītības resursi	▪ Digitālā pratība
▪ Šķēršļi digitālajai iekļaušanai	▪ Digitālā iekļaušana

Levadpiezīmes

Sociālā iekļaušana un internets

Tiek uzskatīts, ka pieaugušo izglītība paver ceļu uz atbildības uzņemšanos par savu dzīvi un aktīvu līdzdalību sabiedrības veidošanā. Tā kā mēs esam sabiedriskas būtnes, mums ir jāatrod un jāīsteno dzīves jēga, aktīvi iesaistoties sociālajā dzīvē. Tie, kas ir sociāli atstumti, mēdz piedzīvot dažādas psiholoģiskas problēmas un citus šķēršļus savā dzīvē. Kad pieaugušie ir sociāli iekļauti, viņiem ir draugi; viņi jūtas piederīgi; viņi novērtē noteikumus sabiedrībā; viņi aktīvi piedalās sabiedrībā; viņi iesaistās darbībās, kuru pamatā ir viņu personīgās izvēles; un viņus pieņem sabiedrībā viņu būtības dēļ.

Interneta attīstība un strauja pilnveidošanās ir ļāvusi iekļauties sabiedrībā, izmantojot dažādus virtuālos veidus. Cilvēkiem no visas pasaules ar kopīgām interesēm un problēmām ir iespēja justies piederīgiem kopienai, tāpēc interneta izmantošana sociālajai iekļaušanai varētu būt laba iespēja ne tikai pieaugušajiem, kuriem nepieciešama sociālā iekļaušana, bet arī valstīm, kuru mērķis ir sociāli iekļauti pilsoņi.

Pielāgošanās mūsdienu pasaules prasībām, piemēram, nepieciešamība izmantot datoru un tehnoloģijas un izmantot internetu, ir liels izaicinājums pieaugušajiem. Digitālie šķēršļi var radīt draudus, jo tie var kļūt par atstumtības elementiem. Pieaugušo lēmumu izmantot tehnoloģiju ietekmē gan personiskās īpašības, gan tehnoloģiju lietotāju apmierinātība ar ierīču lietošanas ērtumu. Labi plānotas apmācības varētu palīdzēt sasniegt šos mērķus, un šīs nodaļas mērķis ir sniegt teorētisko pamatojumu un piemērus, kā to paveikt.

Pieaugušo digitāla iekļaušana

Pētījumi liecina par daudzām priekšrocībām, ko sniedz pieaugušo iesaistīšana digitālajā pasaulē. Dažas no priekšrocībām, ko sniedz informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošana pieaugušajiem, ir paaugstināta dzīves kvalitāte, samazināta vientulības un depresijas sajūta, palielināta neatkarības sajūta un personīgā izaugsme. Ja pieaugušu cilvēku mobilitāte samazinās līdz ar novecošanu un viņiem rodas redzes un kognitīvie traucējumi, viņu dzīves kvalitāte tiek negatīvi ietekmēta. Digitālā iekļaušana tiek uzskatīta par svarīgu iespēju uzlabot sociālo tīklu un atbalstu, ko var panākt, izmantojot internetu. Pieaugušie var izmantot neskaitāmas interneta priekšrocības, piemēram, sazināties ar draugiem un ģimenēm, dalīties ar jokiem, attēliem un izklaidējošu saturu, spēlēt tiešsaistes spēles, mācīties par medicīnas problēmām utt.

Tomēr ir svarīgi zināt, ka ierobežota piekļuve un zemas tehnoloģiskās zināšanas un prasmes neļauj pieaugušajiem pilnībā izmantot šīs iespējas, kas padara viņus digitāli atstumtus. Pedagoģiem, politikas veidotājiem un politiķiem ir jāsaprot šo iedzīvotāju vajadzības un ierobežojumi, ja viņi vēlas pārvērst digitālo plaisu digitālā iekļaušanā. Pieaugušo cilvēku vajadzības atšķiras no jaunākās paaudzes vajadzībām. Nevienu risinājumu nevar nodrošināt, nerisīnot viņu unikālās vajadzības, piemēram, digitālo rīku iegāde un piekļuve negarantē faktisku tehnoloģiju apgūšanu un izmantošanu. Ņemot vērā, ka pieaugušo digitālajai iekļaušanai ir nepieciešamas gan ierīces, gan prasmes un interese, šajā nodaļā ir sniegta informācija par to, kā iespējot digitālo iekļaušanu, attīstīt prasmes, kādi šķēršļi pastāv un kādas pamatprasmes varētu mācīt pieaugušajiem.

1.1 Šķēršļi digitālai iekļaušanai

Digitālā iekļaušana nozīmē nodrošināt, ka digitālās tehnoloģijas ir pieejamas ikvienam. To dēvē arī par spēju piekļūt informācijas un komunikācijas tehnoloģijām un izmantot tās. Šis termins apzīmē nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu visu indivīdu un kopienu piekļuvi informācijas un komunikācijas tehnoloģijām (IKT) un to izmantošanu. Šajā terminā ir iekļauti pieci galvenie elementi:

1. pieejams un stabils interneta pakalpojums;
2. ierīces, kas nodrošina piekļuvi internetam atbilstoši lietotāja vajadzībām;
3. piekļuve digitālās pratības apgūšanai;
4. tehniskā palīdzība;
5. lietotnes un tiešsaistes saturs, lai uzlabotu pašprietiekamību, līdzdalību un sadarbību.

No otras puses, digitālā atstumtība attiecas uz tehnoloģiju resursu un piekļuves trūkumu vai nespēju izdarīt apzinātu izvēli attiecībā uz IKT balstītas prakses izmantošanu vai neizmantošanu.

Digitālā iekļaušana sniedz nozīmīgus ieguvumus ne tikai personai, bet arī sabiedrībai kopumā. Digitāli iekļaujoša kopiena ir svarīga ekonomikas un darbaspēka attīstībai, pilsoniskajai līdzdalībai, izglītībai, veselībai un drošībai. Dažus digitālās iekļaušanas ieguvumus varētu uzskaitīt kā uzlabotus izglītības un nodarbinātības rezultātus, uzlabotus veselības un labklājības rezultātus (digitāli iekļautajiem cilvēkiem ir piekļuve labākai informācijai par veselību un pakalpojumiem) un piekļuvi plašākam produktu un pakalpojumu klāstam par zemākām cenām.

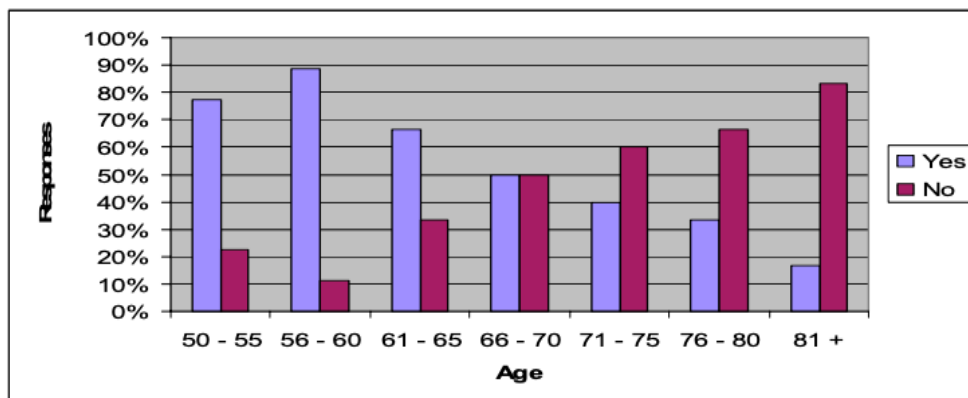

Digitālā iekļaušana veicina labākus sociālos rezultātus, jo palīdz cilvēkiem paaugstināt pašapziņu, pašefektivitāti un noturību. Ja digitālā iekļaušana atpazīst un atspoguļo individuālās vajadzības, pastāv lielāka iespējamība, ka tā var sasniegt rezultātus, kas ir būtiski viņu dzīvē. No otras puses, pastāv spēcīga saikne starp digitālo atstumtību un dažādiem sociālās atstumtības aspektiem. Lai gan digitālā iekļaušana palīdz gados vecākiem pieaugušajiem iegūt nepieciešamās prasmes un motivāciju un uzlabot viņu dzīvi, digitālā atstumtība var izraisīt sociālo atstumtību, kā arī sociālās un ekonomiskās problēmas.

Mājsaimniecības ar zemiem ienākumiem, lauku iedzīvotāji, minoritātes, sievietes un personas ar invaliditāti ir pakļautas digitālās atstumtības riskam vairāk nekā citi. Zemu ienākumu un finansiālās iekļaušanas trūkuma dēļ pieejamības trūkums var vairāk ietekmēt nelabvēlīgās grupas.

Zemāk esošajā attēlā parādīts interneta lietojums dažādās vecuma grupās. Kā redzams attēlā, interneta lietošana samazinās, pieaugot vecumam. Interneta lietotāju skaits ir lielāks vecuma grupās no 50-55, 56-60 un 61-65 gadiem, tomēr vecāka gadagājuma grupās tas ir vienāds vai ievērojami samazinās.

Ievērojama daļa iedzīvotāju ir digitāli atstumti, jo viņiem nav piekļuves internetam un/vai viņiem ir zems digitālās prasmes līmenis.

Saskaņā ar Apvienotās Karalistes digitālo stratēģiju (2017) šķēršļi digitālajai iekļaušanai ir šādi:

- **piekļuve** — ne visiem ir iespēja izveidot savienojumu ar internetu un doties tiešsaistē
- **prasmes** — ne visiem ir iespēja izmantot internetu un tiešsaistes pakalpojumus
- **pārliecība** — daži cilvēki baidās no noziedzības tiešsaistē, viņiem trūkst uzticības vai viņi nezina, ko darīt tiešsaistē
- **motivācija** — ne visi saprot, kāpēc interneta izmantošana varētu būt aktuāla un noderīga

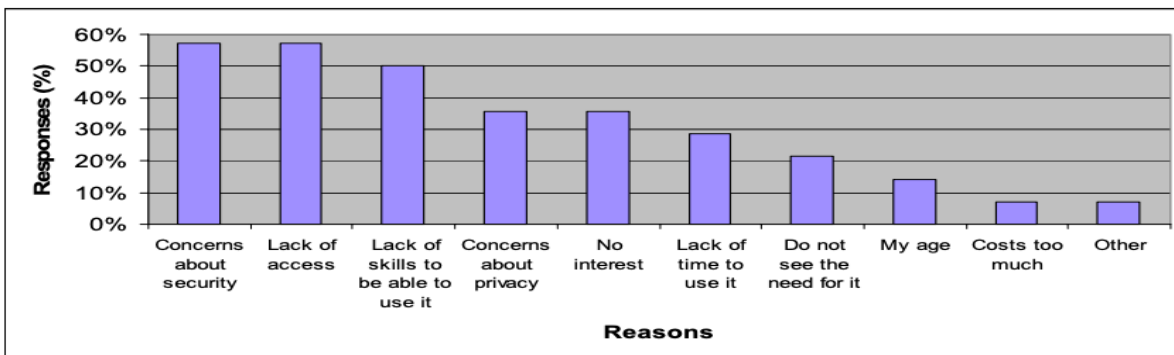
Lai palielināt digitālo iekļaušanu, vispirms vajadzētu uzlabot piekļuvi, prasmes un pārliecību. Personas, kuras nepārvar šos šķēršļus, visticamāk, neinteresē sniegto digitālo pakalpojumu saturs, dizains un iespējas, tāpēc tajā pašā ziņojumā ir norādīti turpmāk minētie šķēršļi:

- **dizains** — ne visi digitālie pakalpojumi un produkti ir pieejami un ērti lietojami
- **informētība** – ne visi ir informēti par pieejamajiem digitālajiem pakalpojumiem un produktiem
- **personāla spējas un kapacitāte** — ne visiem veselības un aprūpes darbiniekiem ir prasmes un zināšanas, lai ieteiktu digitālos pakalpojumus un produktus pacientiem un pakalpojumu lietotājiem

Fonda „Good Things” veiktajā pētījumā par interneta nelietotāju motivācijas izpratni ir minēti četri galvenie iemesli:

- a. Tas nav paredzēts man:** cilvēki, kuri tā domā, nesaskata personīgo labumu no atrašanās tiešsaistē. Nav īstas vajadzības vai mērķa doties tiešsaistē. Šāda veida lietotāji nevar būt pārliecināti, kā internets var pievienot vērtību viņu pašreizējai situācijai.
- b. Nav pieejams atbalsts:** cilvēki šajā grupā uzskata, ka viņiem nav vajadzīgā atbalsta, kas var ietvert piekļuvi nepieciešamajam atbalstam vai ierīcēm.
- c. Tas ir pārāk sarežģīti:** cilvēkiem šajā grupā trūkst pamata digitālo prasmju un izpratnes par interneta darbību. Šis informācijas trūkums varētu ietvert kritiskas prasmes, lai novērtētu digitālo saturu un aizsargātu sevi interneta izmantošanas procesā.
- d. Tas ir pārāk dārgi:** šī barjera ir saistīta ar ierīču pieejamību, kā arī savienojuma izmaksām šo ierīču darbināšanai.

Cita pētījuma rezultātos norādīti interneta lietošanas iemesli, kas redzami zemāk esošajā attēlā. Apmēram pusei dalībnieku bija bažas par drošību, viņiem nebija piekļuves, kā arī prasmju lietot internetu. Gandrīz puse no viņiem bija noraizējusies par privātumu vai arī viņiem nebija nekādas intereses.

Fonda „Good Things” un CEBR prognozes liecina, ka līdz 2028. gadam aptuveni 6,9 miljoniem cilvēku joprojām trūks digitālo prasmju. Šķēršļi kopumā joprojām būs a) pamatprasmju/digitālo prasmju trūkums, b) piekļuves trūkums savienojumam un/vai ierīcei, un c) individuālie motivācijas šķēršļi, kas kavē iesaistīšanos. Lai veicinātu digitālo iekļaušanu, varētu apsvērt šādus ieteikumus:

- Palīdziet cilvēkiem saskatīt interneta personīgo nozīmi viņu dzīvē.
- Ļaujiet viņiem noteikt, ko viņi vēlas uzzināt.
- Sniedziet intensīvu, pielāgotu atbalstu un beztermiņa saistības gados vecākiem pieaugušajiem, kuriem nepieciešama lielāka palīdzība un norādījumi.
- Izmantojiet virzīšanas pieeju: paaugstiniet izpratni, atzīstiet baiļu faktoru, palīdziet viņiem redzēt, ka viņi neko nesalauž, lietojot ierīces.
- Stimulējiet nesaistīto grupu līdzdalību vispārējās mācību aktivitātēs.
- Mācīšanai, vēlams, izmantojiet tikai vienu ierīci (piemēram, planšetdatoru).

Ir nepieciešams digitāli atstumtiem vecākiem cilvēkiem atrast pārlicinošus iemeslus tehnoloģiju nozīmei un vērtībai. Ļoti svarīga ir īstā brīža noteikšana, kad kāds varētu būt ieinteresēts. Pieejamajiem cilvēkiem tajā brīdī jābūt gataviem sniegt atbilstošu atbalstu.

1.2 Tehnoloģijas, kas izstrādātas, lai veicinātu digitālo iekļaušanu

Digitālie rīki digitālai iekļaušanai

Šajā sadaļā ir sniegti piemēri interneta avotiem, kas nodrošina apmācību digitālo prasmju uzlabošanai. Dažādas interneta vietnes piedāvā bezmaksas, vadītas, soli pa solim digitālās apmācības iespējas pašmācībai. Daži no piemēriem:

Literacy Online: „Literacy Online” ir tiešsaistes platforma, kas nodrošina tiešsaistes pratības apmācību. Tā sniedz tiešsaistes mācīšanās un mācīšanas iespējas arī digitālajai pratībai. Tēmas,

kas norādītas tiešsaistes pratības uzlabošanai var uzskatīt par vispārīgu ceļvedi, lai sniegtu galvenās koncepcijas uzsākšanai:

- Ievads datoros
- Interneta pamati
- E-pasta izmantošana
- Meklēšana internetā
- Microsoft Word
- Darba meklēšana tiešsaistē
- CV
- Kartes un transports
- Piekļuve sociālajiem pakalpojumiem
- Piekļuve veselības pakalpojumiem
- Piekļuve izglītībai

<https://www.digitallearn.org/>: Cilvēkiem, kuri ir iesācēji datoru lietošanā vai jūtas nedaudz nedroši un neērti, var būt nepieciešams atsvaidzināt zināšanas. Vietne palīdz lietotājiem apgūt tehnoloģijas savā tempā. Pieaugušajiem izglītojamajiem, kuri vēlas apgūt pamatinformāciju par datoriem un interneta resursiem, ir pieejamas šo tēmu apguvei paredzētās nodaļas. Dažas nodaļas ir šādas: Kāpēc izmantot datoru? Kā uzsākt darbu ar datoru, datora lietošana (Windows 10), Pārvietošanās vietnē, Ievads e-pasta lietošanā, Ievads e-pasta lietošanā 2: Papildinformācija, Vienkārša meklēšana, Datora lietošana (Windows 7), Mac datora lietošana (OS X), Ievads videoklipu meklēšanā vietnē Youtube, Ievads pakalpojumā Google Maps, Profili un paroles, Tiešsaistes krāpniecība, Interneta konfidencialitāte, CV izveide, Darba meklēšana tiešsaistē, Pieteikšanās darbam tiešsaistē, Microsoft Word, Mākoņkrātuve, Pamati budžeta izveidei programmā Excel, Veselības informācija tiešsaistē, Ievads Skype, Facebook, Mobilās ierīces izmantošana un Lidmašīnas biļetes iegāde.

<https://www.generationonline.com/>: vietne ir paredzēta, lai mācītu senioriem sazināties ar citiem un izmantot tiešsaistes resursus. Apmācība sniedz iespēju gados vecākiem pieaugušajiem apgūt vienkāršotas versijas pamatinformāciju par digitālo pratību datoros, klēpj datoros, planšet datoros un viedtālrunos.

<https://learndigital.withgoogle.com/digitalskills>: vietne nodrošina tiešsaistes digitālo prasmju apmācību, kurā apmācāmais progresē savā tempā. Apmācību tēmu mērķis ir palīdzēt izglītojamajiem uzlabot savu karjeru. Vispirms viņi izvēlas prasmi, mācās savā tempā un saņem sertifikātu. Dažas galvenās tēmas ir šādas: Izmantojiet digitālo iespēju, Izpētiet, kā darbojas tīmekļa vietnes, Izveidojiet spēcīgu tiešsaistes stratēģiju, Pārvaldiet savu laiku efektīvi, Izveidojiet ilgtermiņa sociālo mediju plānu, Uzziniet, kā eksportēt un paplašināt savu biznesu.

<https://www.digitalliteracyassessment.org/>: vietnē tiek novērtētas izglītojamā pašreizējās zināšanas par vispārējām digitālās pratības prasmēm. Tā arī sniedz informāciju par tiešsaistes resursu izmantošanu ikdienas dzīvē un karjeras iespējām. Nodaļas par būtiskām datorprasmēm: Datora pamatprasmes, Interneta pamati, E-pasta lietošana, Windows, Mac OS. Nodaļas par svarīgākajām programmatūras prasmēm: Microsoft Word, Microsoft Excel, Microsoft PowerPoint un Google dokumenti. Nodaļas par tehnoloģijām ikdienas dzīvē: Sociālie saziņas līdzekļi, Informācijpratība, Tālmācības atbalsts K-12, Karjeras meklēšanas prasmes un Jūsu digitālā pēda. Tīmekļa vietne palīdz izglītojamajiem apgūt digitālās prasmes tiešsaistē, taču tikai dažas nodaļas ir pieejamas publiskai piekļuvei bez maksas.

<https://www.futurelearn.com/career-advice/grow-your-digital-skills>: tīmekļa vietne nodrošina piekļuvi bezmaksas apmācībām digitālo prasmju uzlabošanai dažādos līmeņos, ieskaitot sociālo mediju izmantošanu, digitālajām prasmēm darbam un dzīvei, mobilajām ierīcēm, lietotāju pieredzei utt.

Good Things Foundation (Tablet Skills through Games): šī rokasgrāmata ir paredzēta gados vecākiem pieaugušajiem, un tās mērķis ir mācīt planšetdatora prasmes, izmantojot spēles. Tiek uzskatīts, ka spēļu spēlēšana digitālajā ierīcē ir jautra un sabiedriska, un to var izmantot, lai palīdzētu vecākiem pieaugušajiem ērti izmantot tehnoloģijas. Kamēr viņi spēlē spēles, vecāki pieaugušie var iegūt prasmes un pārliecību, ka viņi var turpināt darboties paši. Internetā ir dažādas spēles, sākot no tradicionālajām līdz modernām, kuras varētu rosināt gados vecākus cilvēkus atrast un izmantot tās. Šahs, puzzles, vārdu un ciparu spēles, attēlu mīklas, sudoku, sporta spēles utt. ir tikai daži no piemēriem.

Digitālās tehnoloģijas sociālās iekļaušanas nodrošināšanai

Šajā sadaļā ir sniegta detalizēta informācija par tehnoloģijām, kas veicina pieaugušo izglītojamo digitālo iekļaušanu. Izmantojamās tehnoloģijas ir pirmais solis, lai sniegtu pieaugušajiem izglītojamiem nepieciešamās prasmes digitālo tehnoloģiju apguvei.

Ierīce, kas nepieciešama digitālajām mācībām internetā, izskatās šādi:

Galddators: galddators ir fiziska datora vienība, kas sastāv no monitora, centrālā procesora, tastatūras un peles. Tā ir grafiska lietotāja darbavieta programmatūras operētājsistēmā. Tas parasti ir liela izmēra.

Klēpjdatordi: klēpjdatordiem ir tāda pati skaitļošanas jauda kā galddatoriem, taču tie ir vieglā, pārnēsājamā modelī. Tie ir mazāka izmēra.

Planšetdatordi: to ērtības, pārnēsamības un ērti lietojamo funkciju dēļ daudzi cilvēki dod priekšroku planšetdatordiem. Planšetdatordi ir ierīces, kas parasti darbojas ar mobilo operētājsistēmu. Tam ir skārienekrāna displejs, un tajā ir iebūvēts uzlādējams akumulators. Būtībā tā ir plāna un plakana ierīce.

Viedtālruni: mobilais tālrunis, kas veic daudzas datora funkcijas, parasti tam ir skārienekrāna saskarne, piekļuve internetam un operētājsistēma, kas spēj palaist lejupielādētās lietotnes.

Viedtelevizori: viedtelevizors atšķiras no parasta televizora. Tas var izveidot savienojumu ar internetu, un tajā ir vairākas iebūvētas lietotnes, piemēram, Netflix, Youtube utt. **Viedie televizori** kļūst arvien populārāki. Tie piedāvā lietotnes, multivides straumēšanu, tīmekļa pārlūkošanu, spēles un, iespējams, vissvarīgāk, interneta protokola **televīziju** (IPTV).

Planšetdatori e-grāmatas: elektroniskā grāmata, kas pazīstama arī kā e-grāmata, ir grāmatu izdevums, kas pieejams digitālā formā. Tas sastāv no teksta, attēliem vai abiem un ir lasāms datoru vai citu elektronisku ierīču plakanā ekrāna displejā. Daudzi gados vecāki pieaugušie dod priekšroku planšetdatoriem, jo tiem ir lielāks ekrāns video konferencēm ar ģimeni, e-pasta lietošanai, fotoattēlu kopīgošanai un interneta izpētei.

Lai gan tehnoloģiju izmantošana ir pieaugusi gados vecāku pieaugušo vidū, tikai aptuveni 26% gados vecāku pieaugušo norādīja, ka jūtas ļoti pārliecināti, izmantojot datorus, viedtālruņus un citas elektroniskas ierīces, lai veiktu savus uzdevumus tiešsaistē. Viņi arī ziņoja, ka viņiem bija nepieciešama palīdzība, uzstādot un mācoties lietot jaunu ierīci. Tiem, kuri ir pieraduši izmantot galddatorus ar peli, var būt nepieciešams laiks, lai pielāgotos skārienpaliktņa tehnoloģijām.

GPS: neatkarīgi no tā, vai tā ir atsevišķa ierīce vai viedtālruņa daļa, GPS ir īpaši noderīgs cilvēkiem, kuri ievācas vai mēģina atrast ceļu jaunā apkaimē.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Fitnesa aproces: tās uzrauga aktivitātes un miegu, nodrošinot, ka jūs pietiekami vingrojat.

Viedie pulksteņi: ir pieejami viedie pulksteņi, kas ietver zāļu lietošanas atgādinājumu, fitnesa izsekotāju, izvēles aktivitātes sensorus mājām un savienos pāri ar mobilo tālruni lietošanai ārpus mājām.

Ģeolokācija: ģeolokācija ir lietotāja vai skaitļošanas ierīces ģeogrāfiskās atrašanās vietas noteikšana, izmantojot dažādus datu vākšanas mehānismus.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Kā izvēlēties piemērotus digitālos resursus

Pandēmijas izraisītās pārmaiņas pasaulē ir izvirzījušas digitālo avotu un interneta izmantošanu ļoti svarīgā vietā. Tā kā miljoniem cilvēku visā pasaulē paliek mājās pandēmijas apturēšanas pasākumu ietvaros, digitālā iekļaušana kļuvusi svarīgāka nekā iepriekš. Tagad saziņai ar ģimeni, draugiem un kolēģiem, izglītības vajadzībām un pat pārtikas iegādei lietotāji vairāk izmanto internetu. Uzlabotas tehnoloģijas varētu palīdzēt veicināt digitālo iekļaušanu un nojaukt šķēršļus.

Tālāk tekstā ir minēti trīs būtiski digitālās iekļaušanas aspekti, proti, *piekļuve*, *pieņemšana un izmantošana*. Izmantojot šos aspektus, var izveidot digitāli iekļaujošas kopienas.

- *Piekļuve*: pieejamība, pieejamība cenas ziņā, iekļaušanas dizains un publiska piekļuve.
- *Pieņemšana*: atbilstība, digitālā pratība un drošība.
- *Izmantošana*: ekonomikas un darbaspēka attīstība, izglītība, veselība, sabiedriskā drošība un neatliekamās palīdzības dienesti, sociālie sakari utt.

Lai iekļautu vecāka gadagājuma cilvēkus digitālajā pasaulē, ir nepieciešama praktiska, uz politiku orientēta pieeja, kurā tiek ņemtas vērā indivīdu un kopienu vajadzības kopumā. Faktori, kas jāņem vērā digitālajā iekļaušanā, ir šādi:

- piekļuve internetam;
- pieejamā aparatūra;
- pieejamā programmatūra;
- digitālais saturs un pakalpojumi;
- apmācība digitālās prasmes apguvei un efektīvai informācijas un komunikācijas tehnoloģiju izmantošanai.

Attīstoties tehnoloģijām, digitālajai iekļaušanai ir jāattīstās, tāpēc tam ir vajadzīgas apzinātas stratēģijas un ieguldījumi, kas norāda uz tehnoloģiju pieejamības un izmantošanas šķēršļu samazināšanu un novēršanu. Digitālo laikmetu var pilnībā aptvert, uzrunājot kopienas un vadot to gatavību. Kad visi iedzīvotāji, tostarp gados vecāki pieaugušie, kļūs par pilntiesīgiem šīs jaunās tehnoloģijas dalībniekiem, būs iespējams bagātināt indivīdu un kopienu dzīvi. Izmaksas sabiedrībai būs lielākas, ja daži sabiedrības segmenti tiek digitāli izslēgti.

Īpaši Covid-19 pandēmijas laikā cilvēkiem bija jāpaliek mājās un tādējādi tika meklētas iespējas tiešsaistes mācību programmām. Vecāku pieaugušo digitālo iekļaušanu varētu panākt, izmantojot tiešsaistes mācību programmas.

Izvēloties pieaugušo izglītojamo mācību saturu, jāņem vērā Noulisa sešas galvenās pieaugušo izglītojamo īpašības.

- Vajadzība zināt
- Atbildīga sevis uztveršana
- Dzīves pieredzes bagātība
- Gatavība mācīties
- Orientēšanās uz mācīšanos
- Iekšējā motivācija

Paraugpraksi, lai veicinātu pieaugušo gatavību mācīties, ir nepieciešami šādi faktori:

- drošas un iedrošinošas mācību vides izveide;
- kultūras empātija, cieņa, pieejamība, autentiskums;
- sadarbošanās mācību vajadzību diagnostikā;
- sadarbošanās mācību mērķu izstrādē un mācību plānošanā;
- visu mācību darbību praktiskuma nodrošināšana.

Dažādas vietnes (piemēram, <https://www.idealists.org/en/careers/learning-new-technology-af-50>) sniedz izglītojamajiem norādījumus par to, kā izmantot tiešsaisti, lai uzlabotu savas digitālās prasmes. Tie sniedz vispārīgu informāciju un ieteikumus efektīvākai interneta lietošanai.

- [Evernote](#): izseko un sinhronizē visas jūsu piezīmes visās jūsu ierīcēs. To var izmantot, lai sadarbotos un koplietotu datus.
- [Senior Net](#): neatkarīga, starptautiska, uz brīvprātīgajiem balstīta bezpeļņas organizācija, kas ir viens no pasaulē vadošajiem tehnoloģiju izglītojamiem pieaugušajiem vecumā 55+.
- [Silver Surf](#): šai bezmaksas lietotnei iPhone un iPad ir lielas navigācijas pogas, tā ļauj lietotājiem tuvināt tekstu un atvieglo skatīšanu, tomēr dažās valstīs tā var nebūt pieejama.
- [Technology for Seniors Made Easy](#): šī ir Facebook grupa, kas piedāvā padomus un informāciju par darba un dzīves vadīšanu tiešsaistē.
- [Trello](#): tiešsaistes projektu pārvaldības lietotne, kas ļauj iestatīt termiņus, piešķirt uzdevumus un sarunāties ar kolēģiem. Tā sniedz jums vienkāršu veidu, kā redzēt projektu līdz tā pabeigšanai.

1.3 Digitālās prasmes un nodarbinātība

Digitālās prasmes mūsdienu pasaulē ir ļoti svarīgas. Saskaņā ar „Burning Glass” ziņojuma rezultātiem vairāk nekā 8 no 10 vidējas kvalifikācijas darbiem ir nepieciešamas digitālās prasmes. 2014. gadā šis procents bija par 4% mazāks. Visiem uzņēmumiem pieaug vajadzība labākas klientu apkalpošanas un operēšanas jomā. Ziņojumā arī norādīts, ka digitāli intensīvas vidējas prasmes darbi ir labāk apmaksāti nekā nedigitālie darbi.

Tā kā ziņojumā arī uzsvērts, ka digitālās prasmes nodrošina karjeras ceļu uz vidējas un augstas kvalifikācijas darbu, tiek uzskatīts, ka gados vecākiem pieaugušajiem tiešsaistes digitālo izglītības iespēju nodrošināšanai ir liela nozīme. Digitālās prasmes tiek uzskatītas arī par durvju atvērējām un karjeras virzītājām. Jaunās tehnoloģijas pārveidos darbavietas, jo automatizācija pakļauj riskam daudzas darbavietas. Lai gan tehnoloģija rada jaunus darba veidus, tā arī maina to, ko cilvēki dara savā amatā un kā viņi to dara. Lielākā daļa profesiju, kas parādījās ES kopš 2011. gada, ir saistītas ar sociālo mijiedarbību, un tām ir nepieciešamas IKT prasmes, kas ir augstākas par vidējo.

Vairumam amatu ir nepieciešamas dažas digitālās pamatprasmes; proti, darba devēji vēlas, lai viņu darbinieki varētu sazināties, izmantojot digitālos avotus ar darbu saistītos jautājumos. Piecas darbam nepieciešamās digitālās pamatprasmes ir:

- ierīču lietošana un informācijas apstrāde;
- izveidošana un rediģēšana;
- saziņa;
- darījumi;
- drošība un atbildīga uzvedība tiešsaistē.

Pamatprasmes

- Ierīces ieslēgšana (ieskaitot paroles izmantošanu nepieciešamības gadījumā)
- Ierīcē pieejamo vadības ierīču izmantošana (atkarībā no izmantotās ierīces, peles un tastatūras vai skārienekrāna)
- Palīgtehnoloģiju izmantošana, lai atvieglotu ierīču lietošanu (piemēram, displeja iestatījumu maiņa, lai saturs būtu vieglāk lasāms)
- Mijiedarbība ar ierīces sākuma ekrānu
- Droša un aizsargāta savienojuma izveide ar internetu (tostarp Wi-Fi) un pārlūkprogrammas atvēršana
- Lietotnes atvēršana un piekļuve ierīcē

Apvienotās Karalistes Izglītības departaments un citas organizācijas izklāsta šīs digitālās pamatprasmes sešās jomās, kas ir iedalītas prasmēs dzīvei un papildu prasmēs darbam. Tās ir:

➤ Digitālās pamatprasmes – **digitālo tehnoloģiju izmantošanas pamati**

Piemēram:

- pārlūkprogrammas izmantošana
- savienojuma izveide ar internetu
- paroļu saglabāšana drošībā

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

➤ Saziņa

Piemēram:

- droša e-pasta sūtīšana
- pielikumu izmantošana
- dalība sociālajos medijos

➤ Informācijas un satura apstrāde

Piemēram:

- meklētājprogrammas izmantošana
- apzināšanās, ka ne viss tiešsaistes saturs ir uzticams
- piekļuve saturam dažādās ierīcēs

➤ Darījumu veikšana

Piemēram:

- kontu izveide preču/pakalpojumu izmantošanai vai iegādei tiešsaistē
- dažādu drošu maksājumu metožu izmantošana
- tiešsaistes veidlapu aizpildīšana

➤ Problēmu risināšana

Piemēram:

- problēmu risinājumu atrašana, izmantojot FAQ/pamācības/tērzēšanu, risinājumu prezentēšana, izmantojot programmatūru
- produktivitātes uzlabošana

➤ Drošība un likumība tiešsaistē

Piemēram:

- izpratne par datu uzglabāšanas/koplietošanas labāko praksi
- paroļu atjaunināšana un glabāšana drošībā
- piesardzības pasākumu veikšana pret vīrusiem

Digitālo prasmju trūkums var būtiski ietekmēt cilvēku vispārējās dzīves un nodarbinātības iespējas. Tiek uzskatīts, ka ar iepriekš minētajām digitālajām pamatprasmēm pietiek daudzām tradicionālajām darbavietām.

Jūs varat uzskaitīt un sakārtot savas digitālās prasmes [Europass profilā](#). Varat izveidot visu savu digitālo prasmju sarakstu, tostarp rīkus un programmatūru, ko protat izmantot. Varat aprakstīt rīkus, kurus izmantojat savā darbā vai mācībās, kā arī rīkus, ko izmantojat savā brīvajā laikā (piemēram, sociālie mediji, emuāri, spēles). Atvērtās izvēlnes var arī labāk atspoguļot jūsu mācību sasniegumus nekā tradicionāls ieraksts (piemēram, Europass CV).

Ikviena var brīvi aprakstīt savas digitālās kompetences 27 valodās, izmantojot EUROPASS pašnovērtējuma rīku, kas balstīts uz DigComp ietvaru (skatīt: <https://europa.eu/europass/select-language?destination=/node/1>). EUROPASS ir ES pakalpojums, kas ļauj darba meklētājiem demonstrēt savas prasmes un kvalifikāciju formātos, kas ir viegli saprotami visā Eiropā.

1.4 Piekļuves digitālajām tehnoloģijām nodrošināšana

Cilvēku un valstu vajadzības atšķiras atkarībā no daudziem faktoriem. Līdz ar zinātnes un medicīnas sasniegumiem cilvēki dzīvo ilgāk, un viņiem nepieciešami dažādi publiski pieejami pakalpojumi. Valstīm ir jāņem vērā arī vecāka gadagājuma cilvēku vajadzības, un digitalizācija tiek uzskatīta par rentablu reakciju uz sabiedrības novecošanos (Genoe et al., 2018).

Dažādas tiešsaistē sniegtās iespējas faktiski kalpo arī vecāka gadagājuma cilvēku vajadzībām, piemēram, vecāki pieaugušie var izmantot internetu, lai strādātu attālināti, piekļūtu izklaidei, lasītu avīzes, lietotu un lasītu emuārus, sastādītu brīvdienas plānus, meklētu informāciju par veselību vai interesējošām tēmām utt. Tehnoloģija palīdz arī viņiem sazināties ar draugiem un ģimeni, izbaudīt spēles un uzzināt vairāk par viņu hobijiem, turklāt daudzas pasaules valstis ir sākušas sniegt savus pakalpojumus tiešsaistē un kļuvušas tīmeklī bāzētas. Daži piemēri ir bankas, nodokļu politika, valdības pakalpojumi, apdrošināšanas kompānijas, elektroniskās zāļu receptes, tiešsaistes konsultāciju un tikšanās pakalpojumi utt. Kad valstis sniedz pakalpojumus tiešsaistē, tās saskaras ar lielu izaicinājumu paaudžu atšķirību ziņā. Lai gan tehnoloģijas tiek uzskatītas par demogrāfisko problēmu risinājumu, tās sagādā galvassāpes. Kamēr jaunākā paaudze ir gatava veikt lielāko daļu lietu tiešsaistē, vecāka gadagājuma iedzīvotājiem vai nu nav tam nepieciešamo rīku, vai arī viņiem trūkst nepieciešamo prasmju, lai šos rīkus efektīvi izmantotu. Cilvēki, kas vecāki par 65 gadiem, internetu un citas digitālās tehnoloģijas vienmēr izmanto retāk nekā jaunākās paaudzes. Neskatoties uz visiem tiešsaistē sniegtajiem pakalpojumiem, ja gados vecākiem cilvēkiem trūkst atbalsta tīklu, tehnoloģiju izmantošana var tikt kavēta. Gados vecākiem pieaugušajiem nav viegli iepazīties ar strauji augošajām tehnoloģijām un tās efektīvi izmantot. Viņiem noteikti ir vajadzīga palīdzība un norādījumi par drošību un efektīvu digitālo tehnoloģiju izmantošanu. Pretējā gadījumā viņi, visticamāk, nesaņems digitālo tehnoloģiju sniegtās priekšrocības.

Vecākiem pieaugušajiem vajadzētu apmācību, lai izprastu digitalizējošos pasauli un kā rīkoties, lai ar to tiktu galā. Daži punkti, kas jāņem vērā, ir minēti tālāk tekstā.

- Viņiem ir jāizskaidro tehnoloģijas tādā veidā, kas atbilst viņu pašu dzīvei. Tehnoloģiju priekšrocības dzīves atvieglošanai, piemēram, iepirkšanos, banku darbību, nodokļu atskaiti tiešsaistē un to, ka nav jāgaida šīs procedūras, ir jāpaskaidro ar piemēriem.
- Šādai uzsākšanai ir jāizvēlas vispiemērotākā ierīce, lai palīdzētu viņiem piekļūt internetam, un jāizvēlas visnoderīgākās lietojumprogrammas, kuras viņi var izmantot. Ir svarīgi zināt, ka, ja gados vecāku cilvēku novājinātās funkcionālās spējas tiek apvienotas ar nepiemērotām ierīcēm, viņi mēdz izvairīties no digitālo sistēmu lietošanas un jūtas pārāk veci, lai tiktu galā ar prasmju pilnveidi. Jāsniedz vadīta palīdzība.
- Ja viņi nevar gūt pietiekamu labumu no tehnoloģijām un digitalizācijas, gados vecākiem pieaugušajiem var rasties bažas par atsvešināšanos no sabiedrības kopumā, tāpēc viņiem ir jāiemāca izmantot digitālos pakalpojumus pamatlīmenī.

Digitālo prasmju attīstīšana

Ja gados vecākiem pieaugušajiem ir jaunākās paaudzes pavadonis, viņiem parasti ir lielāka pozitīva lietotāja pieredze un skatījums uz digitalizāciju. Diemžēl ne visiem gados vecākiem cilvēkiem ir šāda iespēja.

Vēl viens svarīgs aspekts, kas jāņem vērā, ir gados vecāku cilvēku kā tehnoloģiju lietotāju neviendabība. Lai gan daži gados vecāki pieaugušie jau pārzina tehnoloģijas un ir izmantojuši tās darba dzīvē, citiem trūkst gan aprīkojuma, gan nepieciešamo prasmju to lietošanai. Līdzīgi, lai gan daži no viņiem ir gatavi pieņemt tehnoloģijas un gūt labumu no to priekšrocībām, citi var justies pārāk noraizējušies un pretoties to pilnīgai izmantošanai savā dzīvē. Šāda veida atšķirības ir saistītas ar tādiem faktoriem kā vecums, dzimums, izglītība, profesija, etniskā piederība utt. Līdz ar to pieaugušo iedzīvotāju digitālo prasmju attīstībai nav vienvirziena risinājuma.

Lai attīstītu vecāka gadagājuma cilvēku digitālās prasmes, ir jānovērtē to, kas viņus iedrošina un attur no iesaistīšanās tehnoloģijās. Šis svarīgais aspekts ir jāņem vērā ne tikai pedagogiem, bet arī politikas veidotājiem un tehnoloģisko lietotņu izstrādātājiem.

Varētu ņemt vērā šādus ieteikumus, palīdzot gados vecākiem pieaugušajiem attīstīt digitālās prasmes:

- Dažās valstīs vecāki pieaugušie var veikt savas ikdienas darbības, neizmantojot tehnoloģijas; tomēr dažās citās valstīs tas varētu būt problemātisks jautājums, jo digitālo iespēju trūkums var liegt pieaugušajiem izmantot pamatpakalpojumus. Mācot

gados vecākiem pieaugušajiem, kā izmantot digitālās iespējas, piemēram, saziņai ar pakalpojumu sniedzējiem, viņi var justies mazāk nobažījušies.

- Samazināta digitālo avotu izmantošana ne vienmēr var būt saistīta tikai ar vecāku pieaugušo digitālajām prasmēm. Viņu attiecības ar tehnoloģijām faktiski veido viņu ekonomiskie, sociālie un emocionālie resursi. Tā kā digitālā plaša nav saistīta tikai ar vecāka gadagājuma cilvēku spējām, šiem cilvēkiem ir jānodrošina sociālie risinājumi, tostarp resursu pieejamība.
- Tā kā straujas izmaiņas tehnoloģijās var būt pārāk prasīgas un šķīst pārāk izaicinošas gados vecākiem pieaugušajiem, viņiem ir jāievieš viņu vecumam un interesēm atbilstoši rīki un tehnoloģijas, lai palīdzētu viņiem apgūt digitālo pasauli.
- Ir jāapsver daži jautājumi sociālajā līmenī. Dažu vadlīniju un noteikumu sagatavošana par vecumam draudzīgu dizainu, piemēram, ekrānu un pogu izmēru un intuitīvu programmatūru, varētu būt noderīga, lai mācītu digitalizāciju gados vecākiem pieaugušajiem.
- Ir jāzina, ka gados vecākiem pieaugušajiem būs nepieciešama apmācība, kā arī laba un viegla piekļuve. Dažkārt pārejas periodā ir nepieciešama tradicionālo pakalpojumu kombinācija līdzās jaunieviestiem digitalizētajiem pakalpojumiem.
- Digitalizācijas mērķis ir novērst digitālo plaisu, nevis to palielināt. Ņemot vērā, ka ne visiem gados vecākiem pieaugušajiem ir nepieciešamās sociālās prasmes un resursi, digitālo kompetenču pilnveidošanas iniciatīvas prasa rūpīgu plānošanu.
- Ja ar vecumu saistītie aspekti netiek risināti efektīvi, pakalpojumu digitalizācija tikai palielinās novecošanos un nevienlīdzību.
- Lai gan digitalizācijai ir potenciāls bagātināt un atvieglot gados vecāku cilvēku ikdienu, tā tiek uztverta arī kā drauds un padziļina vienlīdzību.

Digitālās iekļaušanas plaisas likvidēšana nākotnē ir ļoti saistīta ar to, kā šodien tiek pārvaldīts digitalizācijas process. Politikas veidotājiem un izstrādātājiem, kā arī pētniekiem un pedagogiem būtu jāatzīst un jārisina vecāku pieaugušo vajadzības digitalizētajā pasaulē un attiecīgi jārīkojas.

Digitālo pilsoņu motivēšana

Digitālos pilsoņus varētu raksturot kā cilvēkus, kuri piedalās sabiedrībā, izmantojot informācijas tehnoloģijas. Ilgmūžība visā pasaulē ir palielinājusies, kas liecina, ka vecākus pieaugušos pasaules iedzīvotājus nevar atstāt novārtā. Ir apšaubāms, cik daudz gados vecāki pieaugušie ir

pārstāvēti digitālo tehnoloģiju pasaulē, jo gandrīz visus digitālo tehnoloģiju produktus un pakalpojumus ražo un tirgo galvenokārt jaunāki cilvēki.

Vecāku pieaugušo digitālā iekļaušana tiek uzskatīta par svarīgu daudzos aspektos. Tiek uzskatīts, ka, ja viņi ir iekļauti digitāli, vecāki pieaugušie pārvar vientulības un bezpalīdzības sajūtu un jūtas laimīgi, jo viņi var kontrolēt savu dzīvi. Pētījumi liecina, ka ar tehnoloģijām pastarpinātas intervences var samazināt vecāko iedzīvotāju stresu un vientulību.

Arvien vairāk pakalpojumu sniedz valsts un privātās organizācijas, un tagad tie ir pieejami arī gados vecākiem pieaugušajiem. Dažos gadījumos viņiem tie ir aktīvi jāizmanto finanšu, valdības, veselības jautājumos utt.

Digitālajai pilsonībai ir piešķirta nozīme izglītības sistēmās visā pasaulē. Tai nepieciešamas izglītības un tehnoloģiskās kompetences, kā arī piekļuve tehnoloģijām, turklāt digitālajiem pilsoņiem ir prasmes aktīvi, atbildīgi un pozitīvi iesaistīties tiešsaistes un bezsaistes kopienās (Council of Europe, 2019).

Lai piekļūtu digitālajiem resursiem, ir nepieciešamas vairākas būtiskas prasmes. Lietotājiem arī jāspēj saprast, kā pielietot kritisko domāšanu digitālajās telpās. Viņiem ir jāinterpretē, jāsaprot un jāizsaka sevi, izmantojot digitālos līdzekļus, tāpēc valstis cenšas veidot digitālo pilsonību. Lai gan jaunākās paaudzes iekļaušana digitālajā pasaulē ir iespējama ar skolēnu un skolotāju izglītības reformām, vecāku pieaugušo digitālo iekļaušanu nevar panākt tik organizēti un ātri. Daudzās pasaules valstīs digitālās pilsonības ziņā parasti ir atstāta novārtā tieši vecāku pieaugušo paaudze.

Tā kā tehnoloģiju izmantošana visur pieaug, digitālās pilsonības attīstīšana ir bijusi prioritāte visās pasaules valstīs. Lai veicinātu digitālo prasmju attīstību un iekļaušanu, ir svarīgi, lai tiešsaistes pilsoņi būtu aktīvi, iesaistīti un cieņpilni.

Ir svarīgi dot iespēju gados vecākiem pieaugušajiem kļūt par pilntiesīgiem pilsoņiem, kuri izmanto internetu, lai saglabātu savu neatkarību, izmantotu tiesības piedalīties valsts politikas izstrādē, sazinātos ar draugiem un ģimeni vai veiktu uzņēmējdarbību tiešsaistē.

Pandēmijas radītie apstākļi ir likuši daudzas lietas obligāti un neizbēgami veikt tiešsaistes vidē. Būt digitālajam pilsonim nozīmē piekļuvi internetam, platjoslas pieslēgumu, savienojuma izveidei nepieciešamo aprīkojumu un, galvenais, izmantošanai vajadzīgās prasmes. Šajā pandēmijas laikmetā internets palīdz nodrošināt darbu, izglītības un sabiedriskās dzīves nepārtrauktību, tāpēc tam ir jābūt pieejamam visiem cilvēkiem. Lai to panāktu, UNESCO iesaka

apzināties kritiskos šķēršļus piekļuvei un digitālo prasmju atbilstībai un izveidot standartus digitāli iekļaujošiem projektiem.

1.5 Digitālā stāstīšana iekļaušanai

Digitālā stāstīšana kā mācīšanās un mācīšanas metode

Tūkstošiem gadu stāsti ir izmantoti zināšanu, jūtu, gudrības, uzskatu un attieksmes nodošanai, kā arī identitātes veidošanai. Senā stāstu stāstīšanas māksla ir apvienota ar pieejamajiem digitālajiem avotiem, un tagad to sauc par digitālo stāstīšanu.

Ar savu plašāko nozīmi digitālais stāstījums attiecas uz digitālo tehnoloģiju izmantošanu stāsta stāstīšanai. Digitālie stāsti ir efektīvi, jo tie apvieno attēlus, mūziku, stāstījumu un balsi, lai sniegtu stāstījumam dziļumu un dimensiju. Izmantojot kopīgu nozīmi, digitālie stāsti ļauj izveidot jaunas kopienas.

Digitālo stāstīšanu var izmantot divos dažādos veidos. Skolotāju veidotos digitālos stāstus varētu izmantot kā labu avotu, lai padarītu konceptuālo saturu saprotamāku vai veicinātu diskusiju. Lai gan daudzi pedagogi ir kļuvuši atvērti idejai par multimediju izmantošanu mācībās, daudziem no viņiem trūkst vienota plāna. Iekļaujot attēlus, audio un video elementus, digitālā stāstīšana varētu kalpot kā laba iespēja sarežģīta satura izpratnes atvieglošanai. Kā alternatīvu izglītojamies var mudināt izmantot digitālo stāstīšanu, lai pētītu kādu tēmu vai izvēlētos konkrētu skatījumu. Šāda darbība var radīt interesi, uzmanību un motivāciju. Šādā veidā attīstāmās prasmes ietver radošumu, satura analīzi un sintēzi,

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

izmantojot detalizētu meklēšanu, komunikācijas prasmes, mācoties organizēt savas idejas, un kritisko domāšanu. Kad viņi dalās savos stāstos, viņi var gūt labumu arī emocionālās inteliģences un sociālās mācīšanās jomās.

Lammers (2012) apkopojis digitālās stāstīšanas vispārīgās iezīmes un prasības zemāk esošajā attēlā.

Kā parādīts attēlā, digitālā stāstīšana ietver vairāku pratību prasmes, piemēram, pētīšanu, rakstīšanu, organizēšanu, prezentēšanu, problēmu risināšanu un novērtēšanu; iesaista skolēnus un skolotājus, uzlabojot personiski jēgpilnu rakstīšanu; un veicina dažādas 21. gadsimta prasmes, piemēram, kultūras pratību, informācijas pratību, vizuālo pratību, medijpratību utt.

Lielākā daļa pētījumu ir vērsti uz digitālo stāstu izmantošanu bērniem un jauniešiem, tomēr digitālo stāstīšanu varētu uzskatīt par efektīvu digitālās iekļaušanas rīku arī pieaugušajiem. Digitālās stāstīšanas metodoloģija ļauj pieaugušajiem izglītojamajiem attīstīt savu balsi un izlemt, kā parādīt savu identitāti un pieredzi. Tehnika ļauj sadzirdēt iepriekš nedzirdētas balsis.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Digitālo stāstīšanu ir viegli pielietot pieaugušajiem izglītojamajiem. Izveidojot īsu video, izmantojot fotoattēlus, attēlus, mūziku un savu balsi, dalībnieki stāsta savus personīgos stāstus vai uzskatus. Īpaši svarīgi ir izmantot savu balsi, jo tas ļauj viņiem koncentrēties uz veidotāja personīgo izpausmi. Ir svarīgi atzīmēt, ka digitālās stāstīšanas mērķis nav radīt literārus tekstus. Tās mērķis drīzāk ir izmantot valodu, lai izteiktu jūtas un personīgo pieredzi, tāpēc digitālajām prasmēm un avotiem šādā darbībā nav jābūt pārāk sarežģītiem. Vienkāršus un īsus video ar skaņām un attēliem 3-4 minūšu garumā var izmantot efektīvi un koplietot grupās. To var pārvērst arī par grupu aktivitāti.

Labā digitālā stāstījuma plānošana var ietvert spēku, piekļuvi, daudzveidību un dizainu. Digitālā stāstīšana varētu būt spēcīgs instruments izglītojamajiem, kuri saskaras ar sociālo un digitālo atstumtību. Tā var palīdzēt izpausties, izmantojot jauna veida rīkus, kuros viņi kļūst arī par autoriem. Vairāku modeļu tekstu veidošana ir arī spēcīga mācīšanās iespēja.

Divi galvenie faktori, kas būtu jāņem vērā, ir ierobežoti tehnoloģiskie avoti un jautājumi par konfidencialitāti, piekrišanu un izplatīšanu. Ar ļoti personiskiem stāstiem ieteicams dalīties anonīmā veidā.

Kāpēc vajadzētu izmantot stāstīšanu?

- Digitālie stāsti mudina izglītojamajos radīt saturu, nevis tikai to patērēt.
- Tā ļauj mums aktīvi izmantot 21. gadsimta prasmes radīt, sazināties un sadarboties.
- Filmu patērēšana ir bijusi daļa no kultūras fenomena, taču filmu veidošana vidusmēra cilvēkam nekad nav bijusi tik pieejama. Videoklipi un attēli patiesībā ir galvenais saziņas veids; dažās jomās tie pat ieņem tradicionālās drukātu līdzekļu pratības vietu.
- Digitālo stāstīšanu var veikt jebkura persona ar jebkāda stāstu stāstīšanas vai tehnoloģiju izmantošanas līmeņa pieredzi. Tā ļauj cilvēkiem dalīties savos stāstos radoši.
- Digitālie stāsti veido tiltu pāri satura jomām un sniedz izglītojamajiem iespējas papildināt savu darbu, neaprobežojoties tikai ar drukas līdzekļu pratību.

Lieliskiem digitālajiem stāstījumiem ir dažas kopīgas iezīmes. Tie ir personiski, sākas ar stāstu/scenāriju, ir kodolīgi; tajos tiek izmantoti viegli pieejami avota materiāli, ir iekļauti universāli stāsta elementi, un tie ietver sadarbību dažādos līmeņos.

Ja to veic pareizi, digitālā stāstīšana var būt spēcīgs un emocionāls veids, kā informēt par tēmām un stāstiem. Tas ir efektīvāks nekā viendimensijas video un atgādina cilvēkiem, ka mums visiem ir, ko dalīties.

Iepriekš pamatzināšanas un prasmes ietvēra angļu valodu, lasīšanas izpratni, matemātiku, dabaszinātnes, vēsturi/ģeogrāfiju utt., tomēr šīs pamatzināšanas un prasmes nav piemērotas mūsdienu darba vajadzībām. Tagad darbaspēkam ir vajadzīgas lietišķas prasmes, piemēram, kritiskā domāšana, komandas darbs/komunikācija, informācijas tehnoloģiju pielietošana, radošums/inovācijas, mūžizglītība/pašmācība utt. Uzņēmējdarbības vadītāji, politiķi un pedagogi visā pasaulē piekrīt domai, ka „21. gadsimta prasmes” ir ļoti svarīgas šodienas panākumiem. 21. gadsimta izglītībai nepieciešamās prasmes, ko sauc arī par 4C (Creativity, Critical Thinking, Communication, Collaboration), ietver šādas prasmes: radošums, kritiskā domāšana, komunikācija un sadarbība.

Radošums: lai gan agrāk radošums bija jēdziens, kas saistīts ar mākslu, mūsdienu arvien sarežģītākajā un nenoteiktākajā pasaules dabā radošums ir ieguvis plašākas nozīmes un dažādus līmeņus. Šie līmeņi ietver *atdarināšanu*, izveidi ar identisku replikāciju; *variēšanu*, radīšanu, mainot konkrētus aspektus un atdarinot pārējo; *kombinēšanu*, divu vai vairāku stilu sajaukšanu vienā jaunā darbā; *transformāciju*, esoša darba transformāciju, pārveidošana citā medijā vai reprezentācijā; un *oriģināla radīšanu*, jauna darba radīšana. Izglītojamo radošumu var uzlabot, uzdodot dažādus uzdevumus, kas motivēs viņus radīt ko jaunu.

Kritiskā domāšana: kritiskā domāšana ir izglītības un apmācības rezultāts, un tā ir garīgs ieradums un spēks. Izglītojamajiem tā ir jā māca viņu labklājības labad. Tā sniedz cilvēkam intelektuāli disciplinētus procesus un liek veikt informācijas analīzi un sintēzi un/vai

novērtēšanu. Pieaugušajiem varētu piedāvāt aktivitātes, kas ietver pārdomas rosinošus jautājumus, lai uzlabotu viņu kritiskās domāšanas prasmes.

Komunikācija: visās profesijās nepieciešami dažādi saziņas veidi. Daži no piemēriem varētu ietvert sarunu vešanu, norādījumu došanu, padomu sniegšanu, attiecību veidošanu, konfliktu risināšanu utt. Sadarbības uzdevumu izmantošana, lai mācītu un novērtētu komunikācijas prasmes, ir svarīgs veids, kā uzlabot šīs prasmes visu vecumu izglītojamajiem. Vēl viena ideja ir dot izglītojamajiem skolotāja lomu; savstarpējo mācīšanos varētu izmantot kā autentiskas komunikācijas veidu. Mūsdienu digitālajā laikmetā komunikācija ir kļuvusi daudzveidīgāka. Pieaugušajiem izglītojamajiem būtu jāņem vērā dažādi saziņas līdzekļi, kā arī medijpratības prasmes.

Sadarbība: problēmas, ar kurām saskaramies šodien, ir daudzšķautņainas. Cilvēkiem un aģentūrām, kurām ir dažādas prasmes un problēmas, ir jāsadarbojas to atrisināšanai. Grupa, kas efektīvi sadarbojas, var pieņemt labākus lēmumus un sasniegt dažādu perspektīvu uzskatus. Piešķirot pieaugušajiem izglītojamajiem kopīgu sasniedzamo mērķi, var veicināt sadarbību viņu 21. gadsimta prasmju uzlabošanai.

21. gadsimta prasmju apgūšana var atbilst mūsdienu darbavietu jaunajām prasībām un paver ceļu uz personīgo un sabiedrisko piepildījumu modernajā pasaulē. Ir dažādi veidi, kā pieaugušajiem izglītojamajiem mācīt 21. gadsimta prasmes; šajā nodaļā ir iekļauts viens efektīvs veids, kā to izdarīt: digitālā stāstīšana, par kuru sīkāka informācija ir sniegta nākamajās sadaļās.

Digitālie rīki digitālo stāstu veidošanai, realizācijai un novērtēšanai

Digitālo stāstu veidošanas process ir šāds:

1. SOLIS. Izlemiet, kādu stāstu vēlaties parādīt

Nedomājiet pārāk plaši. Paturiet prātā, ka jūs neradāt literāru darbu. Jūsu stāsts varētu būt personisks ceļojums, kaut kāda veida pārvērtības, sasniegums, jūsu hobiji, sociālā apņemšanās, atveseļošanās, piemēram, tragēdijas pārvarēšana, mīlas stāsti, patiesības atklāšana vai mācīšanās kaut ko darīt utt.

2. SOLIS. Apkopojiet materiālus

Atmiņu apkopošana ir labs sākumpunkts. Apkopojiet vecās fotogrāfijas, antīko filmu ruļļus, video, skrejlapas utt. Viss, kas satur emocionālu rezonansi, darbojas. Izmantot visu, kas jums ir. Fotoattēlu ieteicamā izšķirtspēja ir vismaz 1576 augstumā x 1152 platumā pie 72 dpi (72 dpi ir ekrāna izšķirtspēja).

3. SOLIS. Sāciet rakstīt scenāriju

Tagad ir laiks sākt pierakstīt idejas. Lai izveidotu divu līdz trīs minūšu ilgu videoklipu, jums būs nepieciešams aptuveni 250 vārdus garš scenārijs. Ideju pārrunāšana ar ģimeni un draugiem varētu būt laba doma. Galvā ir kāds aptuvens stāsts. Ieskicējiet scenāriju, ko ierakstīsiet ar savu balsi. Stāsta veidošana tikai ar attēliem un mūziku nav laba ideja. Jūsu personīgā balss padara to atšķirīgu. Ņemiet vērā arī to, ka visiem cilvēkiem sava balss ierakstā šķiet dīvaina.

- Uzrakstiet savu scenāriju. Esiet personiski, jūsu pētījums ir jātāsta no jūsu viedokļa.
- Nerediģējiet scenāriju rakstīšanas procesā.
- Daži vārdi un galvenie attēli ir efektīvāki par gariem teikumiem.
- Izmantojiet vienkāršu runu un mēģiniet sasniegt emocionālu dziļumu.
- Tāpat kā visiem stāstiem, tam ir jābūt sākumam, vidum un beigām.

Sākums parāda jūsu stāsta priekšnoteikumu: tas rada dramatisku spriedzi, kurai vajadzētu cauraust visu stāstu. Vidū iezīmējiet konfliktus. Beigas ir galamērķis, kas vēsta nelielu atklājumu, atklāsmi vai ieskatu. To dažreiz sauc par vēlmes-darbības-realizācijas modeli. (Bet

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

ne kāds, ko mēs zinām!) Vai puisis būs kopā meiteni? Vai varonis uzvarēs? Vai slepkava atrisinās noslēpumu? Trīs minūšu scenārijā jums nav laika ļauties apkārtceļiem.

4. SOLIS. Sagatavojiet aprīkojumu

Jo profesionālāks vēlaties būt, jo vairāk aprīkojuma jums ir nepieciešams (sākot no ierakstīšanas ierīces, pārnēsājama digitālā ierakstītāja, mikrofona līdz austiņām). Dažas no tām nav obligātas; tomēr jums būs nepieciešams šāds aprīkojums:

- galddators vai klēpjdaters
- video programmatūra (daži piemēri: Apple iMovie, Adobe Final Cut Pro, Adobe Premiere)

5. SOLIS. Izveidojiet maketu

Maketus profesionāļi ir izmantojuši gadu desmitiem. Šajā solī jūs izvietosiet savus vizuālos materiālus, lai tie atbilstu jūsu balss ierakstam. Vieni dod priekšroku attēlu ievietošanai pirms scenārija rakstīšanas, kamēr pārējie dod priekšroku citai secībai. Makets plāno vizuālo stāstu divos līmeņos: kas notiek kādā secībā un kā balss ieraksts un mūzika sadarbojas ar attēliem un video.

Padomi: divu minūšu video izmantojiet ne vairāk kā 15 attēlus. Iestatiet, lai attēls ekrānā redzams četras līdz sešas sekundes. Parasti pietiek ar dažiem attēliem, lai nodotu stāstu.

6. SOLIS. Digitalizējiet savus medijus

Labāk ir izmantot fotoattēlus un balss ierakstus augstas kvalitātes formātos, kam var būt nepieciešama papildu programmatūra vai aprīkojums. Ja izmantojat, piemēram, vecus fotoattēlus, digitālā vidē tie ir jāizmanto JPEG formātā ar augstas kvalitātes izšķirtspēju.

7. SOLIS. Ierakstiet balsi

Parasti pietiks ar ierīcē iebūvēto mikrofoni, tomēr ir pieejamas profesionālākas iespējas. Runājiet lēnām, sarunvalodā. Izklausieties dabiski, lai nerodas sajūta, ka jūs lasāt tekstu no lapas. Mēģiniet izvēlēties vietu, kur nav āra trokšņu, un paturiet prātā, ka mazas telpas var izraisīt atbalsi, tāpēc lielākas telpas ar aizkariem, paneļiem vai paklāju pie sienas varētu būt labākas.

8. SOLIS. Pievienojiet mūziku

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Jūsu izvēlētajai mūzikai vajadzētu radīt jūsu stāsta ritmu un tempu. Instrumentālā mūzika, piemēram, klasiskā, ambient, folk vai džezs bez vokāla, varētu būt efektīva. Pievērsiet uzmanību autortiesībām. Google palīdz atrast bezmaksas video un audio.

9. SOLIS. Labojiet savu stāstu

Kvalitatīvu digitālo stāstu var veidot, izmantojot dažādas tiešsaistē pieejamas bezmaksas rediģēšanas programmatūras. Šie avoti ir parādīti tabulā zemāk. Viena no visu video rediģēšanas programmu vispārīgajām īpašībām ir video ģenerēšanai izmantotā laika skala; attēli, video un audio tiek ievietoti laika skalā, lai tos varētu kombinēt dažādos veidos. Ievietojiet materiālus programmā. Ievietojiet tos laika skalā un saskaņojiet izkārtojumu. Izmantojiet uzmetuma versiju sava projekta pārskatam. Pievienojiet stāsta nosaukumu. Ja vēlaties pievienot attēlam tekstu, izvēlieties vienkāršu, viegli salasāmu burtveidolu. Pievienojiet attēliem pārejas, vizuālas nianšes, panoramēšanu utt. Pievienojiet mūziku kā pēdējo elementu.

Lietotne	OS	Cena	Saite
Animoto	Web	Bezmaksas 30 sekunžu video / 30\$ gadā	https://animoto.com/
WeVideo	Web	Bezmaksas izmēģinājums / No 4,99 līdz 29.99\$ mēnesī	https://www.wevideo.com/
Moovly	Web	Bezmaksas publicēšanai vietnēs YouTube vai Vimeo	https://www.moovly.com/
Powtoon	Web	Bezmaksas līdz 3 minūtēm	https://www.powtoon.com/home/?

10. SOLIS. Padalieties ar savu stāstu

Varat to kopīgot emuārā vai galamērķa vietnē, piemēram, Ourmedia. Ja vēlaties kopīgot saturu ar dažiem draugiem vai ģimeni, izvēlieties vienādranga tīklu.

http://digitalstorytelling.coe.uh.edu/example_stories.cfm: šajā vietnē ir dažādu stāstu stāstīšanas aktivitāšu piemēri, ko sagatavojuši studenti.

<http://digitalstoryhub.org/>: tīmekļa vietnē ir iekļauti stāstu video piemēri par dažādām tēmām. Tā galvenajā lapā redzams Murielas Rukeiseras citātu: „Visums nav veidots no atomiem; tas ir veidots no sīkiem stāstiem.”

Mūsdienu darbaspēkam ir nepieciešamas 21. gadsimta prasmes, tāpēc jebkurai mācību programmai ir jādod iespēja izglītojamajiem apgūt prasmes. Viens no veidiem, kā uzlabot izglītojamo 21. gadsimta prasmes, ietver digitālo stāstīšanu. Dažas metodes priekšrocības ir šādas:

- ļauj izglītojamajiem būt pārliecinātiem komunikācijā;
- palīdz viņiem kļūt par mediju veidotājiem;
- ļauj viņiem iegūt dziļāku izpratni par visām mācību programmas jomām;
- apvieno vecās stāstīšanas tradīcijas ar jaunām tehnoloģijām.

Strādājot pie digitālās stāstīšanas, izglītojamie internalizē informāciju un saprot, ka viņu projektiem ir ietekme ārpus klases. Citi cilvēki dzird stāstnieka balsi.

Noskatieties video un padomājiet, kā tehnoloģijas veicina 4C piesaistīšanu stāstu stāstīšanas aktivitāšu veidošanā.

https://www.ted.com/talks/joe_sabia_the_technology_of_storytelling

Digitālajai stāstīšanai pieejamās vietnes un lietotnes

[Animaker Class](#) - noderīga vietne animētu stāstu veidošanai. Izglītojamie var izmantot vilkšanas un nomešanas rīku, kā arī citas funkcijas, piemēram, grupu pārvaldību, lai izveidotu stāstus par jebkuru tēmu.

[Book Creator](#) - mobilā lietotne ļauj apvienot e-grāmatas un digitālos stāstus ar tekstu, audio, attēliem un video. Vietne palīdz apvienot tekstu, attēlus, audio un video, lai izveidotu interaktīvus stāstus, digitālos portfeļus, pētniecības žurnālus, zinātnes ziņojumus, komiksus utt.

[Cloud Stop Motion](#) - jaudīga stop-motion animācijas pakotne, kas darbojas pārlūkprogrammā un tiek izmantota digitālai stāstīšanai jebkurā ierīcē.

[HeadUP](#) - ļauj veidot skaistus stāstus dažādās mācību jomās. Vietnē ir arī daudz digitālu stāstu par dažādām tēmām.

[Tellagami](#) - vietne ļauj pastāstīt īsu stāstu, izveidojot iemiesoju un ierakstot audio.

[Plotagon](#) - godalgots stāstu rīks visu vecumu cilvēkiem. Izmantojot šo lietotni, lietotāji var izvēlēties ainu, izveidot aktierus, uzrakstīt stāstu un ļaut vietnei to atdzīvināt. Viņi var arī saglabāt un kopīgot savu stāstu.

[Speech Journal](#) - iPad lietotne, kas savieno ierakstīto audio ar digitālo attēlu no lietotāja iPhoto bibliotēkas stāstu izveidei.

Papildu resursi

<ul style="list-style-type: none">• Kas ir digitālā iekļaušana? https://www.youtube.com/watch?v=ALvIYIC1IqE
<ul style="list-style-type: none">• Kas ir digitālā iekļaušana?: https://www.youtube.com/watch?v=zJ51cfrB4Wk
<ul style="list-style-type: none">• Marta Leina Foksa runā par digitālo iekļaušanu: https://www.youtube.com/watch?v=JsZXEH6Y70I
<ul style="list-style-type: none">• Ted Talk par vecāka gadagājuma pieaugušo digitālās iekļaušanas izmantošanu un šķēršļiem digitālajai iekļaušanai: https://www.youtube.com/watch?v=rSWbgNAgAE8
<ul style="list-style-type: none">• Ted Talk par vecāka gadagājuma pieaugušo digitālās plaisas pieredzi: https://www.youtube.com/watch?v=fzokRz1pgb0
<ul style="list-style-type: none">• Animoto apmācības video: https://www.youtube.com/watch?v=idhv6NMGaCc&t=3s
<ul style="list-style-type: none">• 7 stāstīšanas elementi: http://digitalstorytelling.coe.uh.edu/archive/7elements.html
<ul style="list-style-type: none">• OER: digitālās prasmes un kompetences pieaugušajiem izglītojamajiem https://epale.ec.europa.eu/en/blog/oer-digital-skills-competences-adult-learners
<ul style="list-style-type: none">• Pratība tiešsaistē: https://sites.google.com/site/literacyonline/volunteering/volunteer-roles/tutors/general-tutoring-information

2. modulis. Tiešsaistes meklēšanas pamatjēdzieni

*Gilberto MARZANO
Friuli-Venēcijas Džūlijas ekoinstitūts*

Mācību mērķi

Šī moduļa galvenais mācību mērķis ir sniegt izglītojamajiem tiešsaistes meklēšanas pamatjēdzienus. Sākotnēji tiek ilustrēts, kā darbojas internets, pēc tam tiek apskatītas pilna teksta izpētes problēmas un Google meklēšanas funkcijas.

Pēc mācību nodaļas apgūšanas izglītojamie:

- būs apguvuši pamata un izvērsto meklēšanu internetā;
- zinās Būla operatoru izmantošanu savu vaicājumu formulēšanā;
- pratīs izgūt informācijas vienumus, izmantojot pilna teksta vaicājumu;
- spēs precizēt vaicājuma rezultātus.

Pamatjēdzieni (Atslēgas vārdi)

▪ Interneta posmi	▪ Meklēšana internetā
▪ Web 1.0	▪ Meklēšana vietnē Google
▪ Web 2.0	▪ Izvērstā meklēšana internetā
▪ Web 3.0	▪ Būla meklēšana
▪ Web 4.0	▪ Tiešsaistes meklēšanas stratēģijas
▪ Interneta pārlūkprogrammas	▪ Padomi meklēšanai internetā
▪ Interneta meklētājprogrammas	

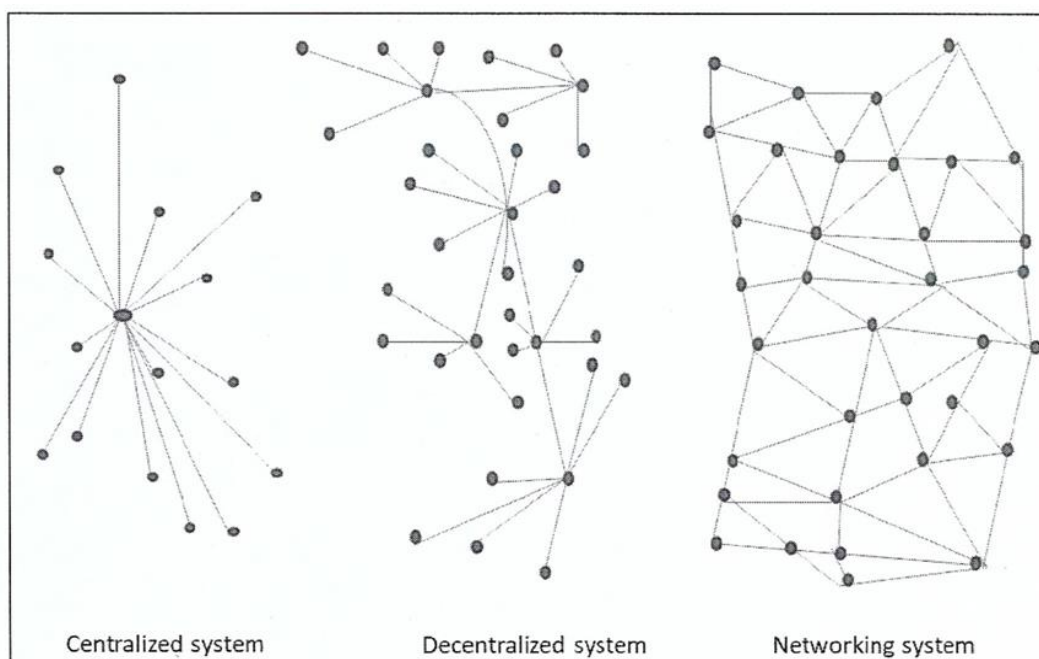
Ievadpiezīme

Interneta vēsture aizsākās 20. gadsimta 60. gados kā ASV armijas finansēts pētniecības projekts; astoņdesmitajos gados ar daudzu valsts universitāšu un privātu uzņēmumu atbalstu tas pārtapa par publisku infrastruktūru.

Dažādās internetu atbalstošās tehnoloģijas laika gaitā ir attīstījušās, taču veids, kā tas darbojas, nav tik daudz mainījies. Internets kopš tā sākuma līdz mūsdienām ir veids, kā savienot datorus kopā un nodrošināt, ka, lai kas arī notiktu, tie atrod veidu, kā uzturēt savienojumu.

Internets ir vispasaules datortīkls, kas pārraida dažādus datus un multividi, izmantojot savstarpēji savienotas ierīces. Tas darbojas, izmantojot pakešu maršrutēšanas tīklu, kas seko interneta protokolam (IP) un transporta vadības protokolam (TCP).

1. attēlā parādīta atšķirība starp centralizētajām sistēmām, decentralizētajām sistēmām un tīkla sistēmām.

1. attēls. Trīs pamata skaitļošanas arhitektūras

Internets ir globāls saziņas datortīkls – patiesībā nekas vairāk kā pamata datortīkls. Internets vienkārši pārvieto datus no vienas vietas uz citu, lai mēs varētu tērzēt, pārlūkot un koplietot.

Dati tiek pārvietoti pa internetu tādā veidā, ko sauc par „pakešu komutāciju”. Pakešu komutācijas pamatā ir jūsu datu nosūtīšana atsevišķos gabalos – katrs ir atzīmēts ar paredzēto galamērķi. Kad visi gabali ir sasnieguši mērķi, tie tiek atkārtoti samontēti – voila! - tavā e-pasta

ziņojumā. Paketes plūst pa daudziem maršrutiem, no kuriem ātrākais un efektīvākais tiek noteikts katra e-pasta ziņojuma sūtīšanas laikā.

Ja jums būtu pastāvīgs savienojums ar paredzēto galamērķi vai ja jūsu e-pasts tiktu nosūtīts kopumā, nevis pa daļām, visa tīkla daļa tiktu bloķēta katru reizi, kad nosūtāt ziņojumu. Izmantojot pakešu komutāciju, daudzi cilvēki var izmantot internetu vienlaikus.

Internetā ir miljoniem serveru. Serveri uzglabā informāciju. Ir failu serveri, pasta serveri un tīmekļa serveri. Internetu veido arī maršrutētāji. Maršrutētāji vienkārši veido savienojumus starp dažādām sistēmām, piemēram, darbā vai skolā, kur tīklā ir pieslēgti vairāki datori, jūs esat savienots ar vienu maršrutētāju – vienotu interneta pieslēguma punktu.

2.1 Kā darbojas internets?

Ievads

Nākamās rindkopas ilustrē galvenos ar interneta vidi saistītos jēdzienus. Šī daļa atspoguļo tiešsaistes meklēšanas loģisko un būtisko priekšnoteikumu.

Interneta posmi

Dažu pēdējo gadu laikā interneta būtība ir mainījusies no stacionāra pieslēguma uz vienmēr ieslēgtiem savienojumiem, un jaunieši pārstāv populārāko veidu - mobilo savienojumu.

Kopš 1989. gada beigām, kad to izveidoja Tims Berners-Lī, internets ir attīstījies četros galvenajos posmos (Choudhury, 2014), proti, dokumentu tīmeklī (Web 1.0), cilvēku tīmeklī (Web 2.0), datu tīmeklī (Web 3.0) un tagad - lietu tīmeklī (Web 4.0).

Galvenās atšķirības starp Web 1.0, Web 2.0, Web 3.0 un Web 4.0 ir parādītas 1. tabulā.

Web 1.0	Web 2.0	Web 3.0	Web 4.0
1996-2004	2002-2016	2006+	2014+
Tikai lasāms	Tīmeklis lasīšanai un rakstīšanai	Izpildāmais tīmeklis	Sadarbspējīgs tīmeklis
Saites	Lietotāju līdzdalība un mijiedarbība	Satura izpratne	Pilni savienojumi
Vietnes	Sociālie tīkli	Semantiskais tīmeklis	Lietu internets

Vienvirziena	Divvirzienu	Daudzlietotāju virtuālā vide	Daudzslāņu reālā virtuālā vide
Statisks saturs	Dinamisks saturs	Saprātīga analīze	Saprātīgas darbības

1. tabula. **Dažādu tīmekļa posmu galvenās īpašības**

Web 1.0 jeb “tikai lasāms tīmeklis” bija pasīvs, statisks un vienvirziena līdzeklis, lai piekļūtu saturam. To raksturoja spēcīga nošķirtība starp informācijas sniedzējiem un lietotājiem, kurus uzskatīja tikai par pasīviem informācijas saņēmējiem.

Web 2.0 ieviesa mijiedarbību starp lietotājiem un starp lietotājiem un saturu. To raksturoja sociālo tīklu vietnes. Tīmekli ātri aizpildīja daudzas sociālās platformas (piemēram, Facebook, Twitter, YouTube, Instagram u.c.), kas sniedza parastajiem lietotājiem iespēju izveidot, augšupielādēt vai pārskatīt saturu.

Web 3.0, kas pazīstams arī kā semantiskais tīmeklis, raksturoja iezīmēšanas valodu, piemēram, Resursu aprakstīšanas ietvara (Resource Definition Framework - RDF), izmantošana, lai programma varētu nolasīt datus.

Web 4.0 balstījās uz bezvadu komunikāciju (mobilās ierīces vai datori), kas savieno cilvēkus un objektus, kā arī integrēja fizisko un virtuālo pasauli reāllaikā, piemēram, autonomās automašīnas apvieno sensorus un programmatūru, lai kontrolētu, pārvietotos un vadītu transportlīdzekļus, un tādi uzņēmumi kā Google, Uber, Tesla un Nissan izstrādā pašbraukšanas tehnoloģijas. Google izstrādāja prototipu, kurā ir integrēti lāzeri, radars, lieljaudas kameras un hidrolokatori.

Pēdējā laikā jaunāko tīmekļa evolūciju pārstāv Web 5.0. Lai gan tā ir ideja, kurai joprojām trūkst precīzas definīcijas, tā tiek uzskatīta par evolūciju, kas padarīs tīmekli emocionālu. Tās galvenā ideja ir tāda, ka mašīnas varētu lasīt tīmekļa saturu un reaģēt uz to, autonomi izlemjot, kāda darbība jāveic. Izmantojot austiņas, lietotāji var mijiedarboties ar saturu, kas reaģē uz viņu emocijām vai mainīt iemiesojumu (avatāru) sejas izteiksmi reāllaikā.

Internets turpina strauji pieaugt, un arvien vairāk ir pieejams milzīgs datu apjoms (Hewson & Stewart, 2016). Drīzumā „Artificial Intelligence Solutions” un „Big Data Tools” iepazīstinās ar jaunām iespējām, lai pārvarētu tradicionālo tīmekļa lietojumprogrammu ierobežojumus (Fan & Bifet, 2013; Wu, Zhu, Wu & Ding, 2014).

Mūsdienās nepārtraukts tehnoloģiju progress ir redzams visās jomās, jo digitālās tehnoloģijas aptver ekonomiku, politiku un cilvēku mijiedarbību visā pasaulē.

Web 2.0

Visredzamākā tīmekļa revolūcija sākās ar Web 2.0.

Būtiskākā atšķirība starp Web 2.0 un tradicionālo globālo tīmekli ir lielāka sadarbība starp interneta lietotājiem, satura nodrošinātājiem un uzņēmumiem.

Vēl viena būtiska atšķirība starp Web 2.0 un sākotnējo, statisko tīmekli ir tā sociālais raksturs.

Web 2.0 elementi

- Vikivietnes: vietnes, kas ļauj lietotājiem sniegt ieguldījumu, sadarboties un rediģēt vietnes saturu. Wikipedia ir viena no vecākajām un pazīstamākajām vietnēm.
- Programmatūras kā pakalpojuma (Software as a Service (SaaS)), tīmekļa lietotņu un mākoņdatošanas, nevis lokāli instalētu programmu un pakalpojumu pieaugošā izplatība.
- Mobilā skaitļošana, kas pazīstama arī kā nomaditāte, tendence lietotājiem izveidot savienojumu no jebkuras vietas. Šo tendenci veicina viedtālrunu, planšetdatoru un citu mobilo ierīču izplatība kopā ar viegli pieejamiem Wi-Fi tīkliem.
- Sajaukšana: tīmekļa lapas vai lietotnes, kurās ir integrēti papildu elementi no diviem vai vairākiem avotiem.
- Sociālie tīkli: uzņēmējdarbības un/vai sociālo kontaktu skaita paplašināšanas prakse, veidojot sakarus ar indivīdu starpniecību.
- Sadarbības centieni, kas balstīti uz spēju sasniegt lielu dalībnieku skaitu un viņu kolektīvos resursus, piemēram, kolektīvie resursi tīmeklī, kolektīvā finansēšana un kolektīvā pārbaude.
- Lietotāju radīts saturs (User-generated content - UGC): raksti, attēli, audio un video saturs, ko paši veidotāji ir padarījuši brīvi pieejamu tiešsaistē.
- Vienotie sakari (Unified Communications — UC): vairāku veidu zvanu un multivides/starpvides ziņojumu pārvaldības funkciju integrācija, ko kontrolē individuāls lietotājs gan biznesa, gan sociālajiem nolūkiem.
- Sociālā pārvaldīšana: dalīšanās ar kopīgu saturu, kas organizēts ap vienu vai vairākām konkrētām tēmām.

Globālā tīmekļa veidotājs Tims Berners-Lī norāda, ka tīmekli kopumā var veidot saprātīgāk, lai tas būtu intuitīvāks par to, kā apmierināt lietotāja vajadzības. Berners-Lī norāda, ka, lai gan meklētājprogrammas indeksē lielu daļu tīmekļa satura, tām ir maz iespēju atlasīt lapas, kuras lietotājs patiešām vēlas apskatīt. Viņš iesaka izstrādātājiem un autoriem, atsevišķi vai sadarbībā, izmantot pašaprakstus vai līdzīgas metodes, lai jaunas, kontekstu apzīstošas programmas varētu labāk klasificēt lietotājam potenciāli svarīgo informāciju.

Interneta pārlūkprogrammas un meklētājprogrammas

Pārlūkprogramma ir programmatūra, ko izmanto, lai piekļūtu internetam. Pārlūks ļauj apmeklēt vietnes un veikt tajās darbības, piemēram, pierakstīties, skatīt multivīdi, izveidot saites no vienas vietnes uz citu, pāriet no vienas lapas uz citu, drukāt, sūtīt un saņemt e-pastu, kā arī daudzas citas darbības.

Tirgū visizplatītākās pārlūkprogrammu programmatūras ir: Microsoft Internet Explorer, Google Chrome, Mozilla Firefox, Apple Safari un Opera. Pārlūka pieejamība ir atkarīga no jūsu datorā izmantotās operētājsistēmas (piemēram, Microsoft Windows, Linux, Ubuntu, Mac OS).

Kad savā pārlūkprogrammā ierakstāt tīmekļa lapas adresi, piemēram, www.amazon.co, šī tīmekļa lapa netiek saglabāta serverī vienā gabala un nav vienmēr gatava lietošanai. Faktiski katra jūsu pieprasītā tīmekļa lapa tiek izveidota atsevišķi, reaģējot uz jūsu pieprasījumu.

Tīmekļa pārlūkprogramma aizvedīs jūs uz jebkuru vietu internetā. Tā izgūst informāciju no citām tīmekļa daļām un parāda to jūsu darbvirsnā vai mobilajā ierīcē. Informācija tiek pārsūtīta, izmantojot hiperteksta pārsūtīšanas protokolu, kas nosaka, kā teksts, attēli un video tiek pārraidīti tīmeklī. Šī informācija ir jākopīgo un jāparāda konsekvētā formātā, lai cilvēki, kas izmanto jebkuru pārlūkprogrammu, jebkurā vietā pasaulē varētu redzēt informāciju.

Informāciju par lietotājiem vietnes saglabā failos, ko sauc par sīkfailiem. Tie tiek saglabāti jūsu datorā nākamajai šīs vietnes apmeklējuma reizei. Pēc atgriešanās vietnes kods nolasīs šo failu, lai pārlicinātos, ka tas esat jūs, piemēram, kad dodaties uz vietni un lapa atceras jūsu lietotājvārdu un paroli — tas ir iespējams, pateicoties sīkfailam.

Ir arī sīkfaili, kas atceras sīkāku informāciju par jums. Varbūt jūsu intereses, jūsu tīmekļa pārlūkošanas modeļus utt. Tas nozīmē, ka vietne var nodrošināt jums mērķtiecīgāku saturu — bieži vien reklāmu veidā. Ir sīkfailu veidi, ko sauc par *trešo pušu* sīkfailiem, kas nāk no vietnēm, kuras jūs tajā laikā pat neapmeklējāt, un var izsekot jūs no vienas vietnes uz otru, lai apkopotu informāciju par jums, kas dažkārt tiek pārdota citiem uzņēmumiem. Dažreiz jūs varat bloķēt šāda veida sīkfailus, lai gan ne visas pārlūkprogrammas to atļauj.

Pārlūkprogramma ļauj piekļūt internetam, bet meklētājprogramma ļauj meklēt internetā, tiklīdz jums ir piekļuve. Lai piekļūtu meklētājprogrammā, jums ir jāizmanto pārlūkprogramma. Google, Bing un Yahoo ir meklētājprogrammas.

Atšķirība starp tīmekļa lapu, vietni, tīmekļa serveri un meklētājprogrammu

Tālāk tekstā ir sniegta tīmekļa lapas, vietnes, tīmekļa servera un meklētājprogrammas definīcija.

- Tīmekļa lapa ir dokuments, ko var parādīt, izmantojot tīmekļa pārlūkprogrammu, piemēram, Firefox, Google Chrome, Opera vai Microsoft Internet Explorer Safari. Tās bieži sauc arī tikai par „lapām”.
- Vietne ir tīmekļa lapu kolekcija, kas ir sagrupētas un parasti dažādos veidos savienotas. Bieži tiek saukta par „tīmekļa vietni” vai vienkārši „vietni”.
- Tīmekļa serveris ir dators, kas izmitina vietni internetā.
- Meklētājprogramma ir tīmekļa pakalpojums, kas palīdz atrast tīmekļa lapas, piemēram, Google, Bing vai Yahoo. Meklētājprogrammām parasti var piekļūt, izmantojot tīmekļa pārlūkprogrammu (piemēram, varat veikt meklētājprogrammu meklēšanu tieši Firefox, Chrome u.c. adreses joslā) vai tīmekļa lapā (piemēram, bing.com vai duckduckgo.com).

Apskatīsim vienkāršu analogiju — publisko bibliotēku. Apmeklējot bibliotēku, jūs parasti darāt šādi:

Atrodat meklēšanas rādītāju un meklējat vajadzīgās grāmatas nosaukumu.

Pierakstāt grāmatas kataloga numuru.

Dodaties uz konkrēto sadaļu, kurā ir grāmata, atrodat pareizo kataloga numuru un paņemat grāmatu.

Salīdzināsim bibliotēku ar tīmekļa serveri:

Bibliotēka ir kā tīmekļa serveris. Tai ir vairākas sadaļas, kas ir līdzīga tīmekļa serverim, kurā tiek izmitinātas vairākas vietnes.

Bibliotēkas dažādās sadaļas (zinātnes, matemātika, vēsture utt.) ir kā tīmekļa vietnes. Katra sadaļa ir kā unikāla vietne (divās sadaļās nav vienas un tās pašas grāmatas).

Grāmatas katrā sadaļā ir kā tīmekļa lapas. Vienai vietai var būt vairākas tīmekļa lapas, piemēram, sadaļā Zinātne (vietne) būs grāmatas par siltumu, skaņu, termodinamiku, statiku utt. (tīmekļa lapas). Katru tīmekļa lapu var atrast unikālā vietā (URL).

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Meklēšanas rādītājs ir kā meklētājprogramma. Katrai grāmatai ir sava unikālā atrašanās vieta bibliotēkā (divas grāmatas nevar glabāt vienā vietā), ko norāda kataloga numurs.

2.2 Vienkārša meklēšana internetā

Ievads

To lielā mērā atbalsta ideja, ka dabiskās valodas vaicājumi ir labākais līdzeklis informācijas meklēšanai tiešsaistē.

Lielākā daļa lietotāju internetā ievada vienu vai divus meklēšanas vienumus, dažreiz frāzi, kas viņuprāt, apraksta meklēto informāciju. Norma ir precizēt meklēšanu, pamatojoties uz pirmās lapas rezultātiem. Vaicājums tiek pārformulēts ar terminiem, kas šķiet piemērotāki. Tas ir iteratīvs (atkārtots) process.

Protams, multivides vienumi rada papildu sarežģītības līmeni meklēšanas specifiskajās.

Izmantojot pārlūkprogrammas opcijas attēlu, vaicājuma rezultātus var vizualizēt kā attēlus; tas ir ļoti noderīgi, lai iegūtu termina vizuālo atbilstību un pārbaudītu tā patieso nozīmi, īpaši, ja vaicājums ir formulēts svešvalodā.

Vienkārša meklēšana

Vienkāršā meklēšana ļauj veikt meklēšanu pēc atslēgvārdiem.

Meklēšanu var ierobežot, izmantojot dažus vārdus vai noteiktu frāzi, liekot frāzi pēdiņās (piemēram, „klimata pārmaiņas”).

Var izmantot arī operatorus UN, VAI, NE (piemēram, labākās piejūras vietas UN Itālija).

Parasti meklēšanai tīmeklī tiek izmantoti vārdi.

Nemiet vērā, ka:

- Google meklētājs parasti ignorē pieturzīmes, kas neietilpst meklēšanas operatorā;
- nelieciet atstarpes starp simbolu vai vārdu un meklēšanas vienumu. Ielieciet atstarpi, meklējot vietni. :nytimes.com meklēšana darbosies, bet : nytimes.com nedarbosies.

Kā meklēt Google tīklā

Google parasti izmanto informācijas meklēšanai internetā, ierakstot tikai tos vārdus (meklēšanas vienumus), kas apzīmē meklēto.

Vaicājuma meklēšanas vienumi tiek mainīti, līdz tiek atrasts meklētais.

Izplatītākās meklēšanas metodes:

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

1. Meklējot sociālos medijus, ielieciet @ vārda priekšā, piemēram, **@twitter**.
2. Meklējot cenu, cipara priekšā ielieciet \$, piemēram, kamera **\$400**.
3. Meklējot tēmturi, ielieciet # vārda priekšā, piemēram, **#throwbackthursday**.
4. Izslēdziet vārdus no meklēšanas. Ielieciet - vārda priekšā, kuru vēlaties izlaist, piemēram, **jaguāra ātrums - automašīna**.
5. Meklējiet precīzu atbilstību. Ievietojiet vārdu vai frāzi pēdiņās, piemēram, „**augstākā ēka**”.
6. Meklējot skaitļu diapazonā, ievietojiet .. starp diviem cipariem, piemēram, **kamera \$50..\$100**.
7. Apvienojot meklējumus, ievietojiet „**VAI**” starp katru meklēšanas vaicājumu, piemēram, **maratons VAI skrējiens**.
8. Meklējot konkrētu vietni, vietnes vai domēna priekšā ievietojiet „vietne:”, piemēram, **vietne:youtube.com** vai **vietne:.gov**.
9. Meklējot saistītās vietnes, jau zināmas tīmekļa adreses priekšā ievietojiet „saistīts:”, piemēram, **saistīts:time.com**.

Vaicājuma precizēšana nozīmē mainīt vai papildināt meklēšanas vienumu kopu, lai atrastu nepieciešamās lapas. Veiksmīgi pētnieki bieži ievada pat vairākus vaicājumus.

Meklēšanas lodziņi rezultātu lapas augšdaļā un apakšā parāda pašreizējās rezultātu lapas vaicājumu. Ja vaicājumā tiek izmantoti īpaši operatori, kurus ievadījāt tieši vai netieši, izmantojot izvērstās meklēšanas veidlapu, tie tiks parādīti arī meklēšanas lodziņā. Lai precizētu vaicājumu, rediģējiet to, kas atrodas meklēšanas lodziņā, un pēc tam noklikšķiniet uz pogas Google meklēšana vai nospiediet taustiņu ENTER.

Apskatīsim dažus piemērus.

- Iegūstiet idejas turpmākiem meklējumiem, pārskatot savus rezultātus, tostarp Google atgrieztos fragmentus un lapas, no kurām tie nāk.
 1. Vai šoziem vajadzētu vakcinēties pret gripu?
 - MĒĢINIET [gripas pote]
 2. Daudzi rezultāti attiecas uz gripas vakcīnu.
 - LABOJIET [gripas vakcīna VAI pote]

- Izmantojiet veiksmīgos vaicājumus: rūpīgi ieskatieties savos rezultātos.

Ritiniet līdz meklēšanas lodziņam rezultātu lapas apakšā un noklikšķiniet uz saites „Meklēt rezultātos”, tādējādi Google veic jaunu meklēšanu, izmantojot jūsu tikko norādītos vienumus (tos, kas atrodas meklēšanas lodziņā) *tikai* tajās lapās, kuras tas atrada jūsu sākotnējā vaicājumā, nevis meklējot visā tīmeklī.

„Google ceļvedis” ir tiešsaistes interaktīva apmācība un uzziņas pieredzējušiem lietotājiem, iesācējiem un visiem citiem. To ir izstrādājusi Nensija Blačmena. „Google ceļvedis” nav saistīts ar Google un to neapstiprina.

Google kartes mobilajām ierīcēm (GKMI)

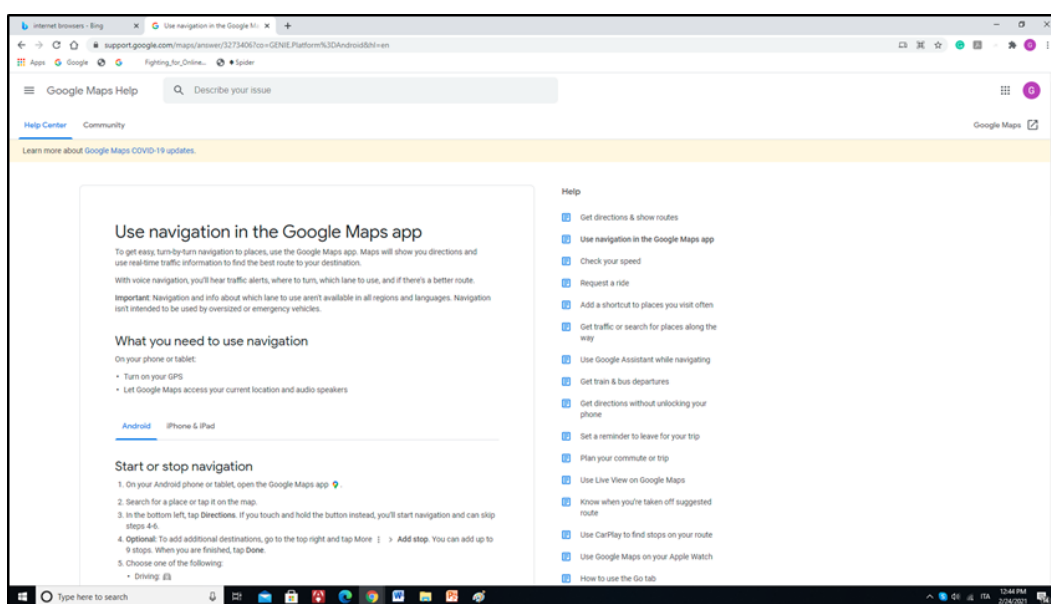
Tradicionālās uzziņu palīdzības lietojumprogrammas ir ierobežotas ar vienu modalitāti, izmantojot balsi gan kā ievadi, gan izvadi. Līdz ar viedtālruni ar lieliem ekrāniem un datu savienojamību parādīšanos mēs varētu pāriet uz multimodālu lietotāja interfeisu ar runu vai tekstu kā ievades veidu un kartēm ar īpašiem uzņēmumu ierakstiem kā izvades veidu.

Lai tālrūnī vai planšetdatorā izmantotu GKMI:

- ieslēdziet savu GPS;
- ļaujiet pakalpojumam Google Maps piekļūt jūsu pašreizējai atrašanās vietai un audio skaļruņiem.

Norādījumus par navigāciju varat atrast šeit:

<https://support.google.com/maps/answer/3273406?co=GENIE.Platform%3DAndroid&hl=en>

Problēma pilna teksta meklēšanā: polisēmiski vārdi

Dabiskā valoda cieš no vārdu neskaidrībām, piemēram, **polisēmijas**.

Ja simbols, vārds vai frāze nozīmē daudzas dažādas lietas, to sauc par polisēmiju. Darbības vārds "saņemt" ir labs polisēmijas piemērs — tas var nozīmēt "iegādāties", "kļūt" vai "saprast".

Polisēmijas skaidrojumu var atrast vietnē <https://www.vocabulary.com/dictionary/polysemy>

Viens no lingvistu (cilvēki, kas pēta valodu darbību) lietotajiem jēdzieniem ir *polisēmija* — tā ir neviennozīmīga īpašība, kas ir kopīga daudziem vārdiem un frāzēm angļu valodā. Parasti polisēmiju no vienkāršiem homonīmiem (kur vārdi izklausās līdzīgi, bet tiem ir atšķirīga nozīme) atšķir etimoloģija. Polisēmiskiem vārdiem gandrīz vienmēr ir viena un tā pati izcelsme vai sakne. Runājot par etimoloģiju, polisēmija nāk no grieķu valodas, kas nozīmē „daudzu maņu”.

Pastāv noskaidrošanas paņēmieni, taču tie rada sistēmas papildu apstrādes jaudu, un bieži vien ir kontekstjutīgi.

Lai atrisinātu polisēmiju un citas problēmas, kas saistītas ar dabisko valodu, varat izmantot Google BERT. Tas ir Google atjauninājums, ko nodrošina mākslīgais intelekts, un tam ir liela ietekme uz tirgotājiem.

BERT nozīmē *Bidirectional Encoder Representations from Transformers* (transformatoru divvirzienu kodētāja attēlojumi), bet jums nav jāsaprot tā nosaukums, lai izprastu tā ietekmi.

BERT palīdz Google labāk izprast ar jūsu meklējumiem saistīto kontekstu.

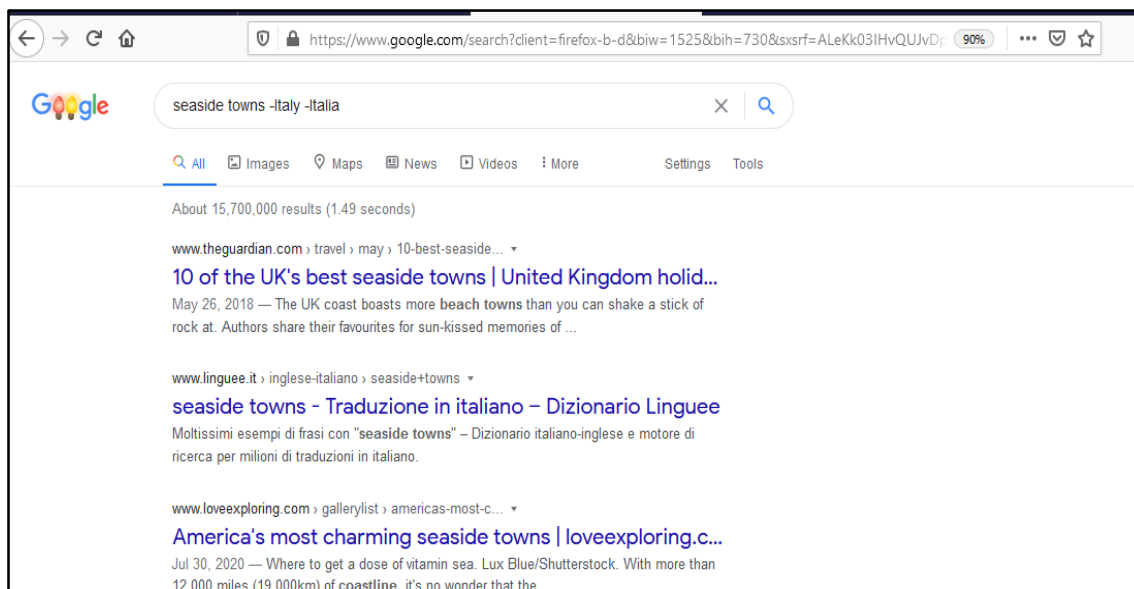
Tas izmanto izsmalcinātu mākslīgo intelektu, lai apstrādātu katru vārdu meklēšanā saistībā ar visiem pārējiem vārdiem teikumā. Agrāk Google vārdus apstrādāja pa vienam secībā.

2.3 Izvērstā meklēšana internetā

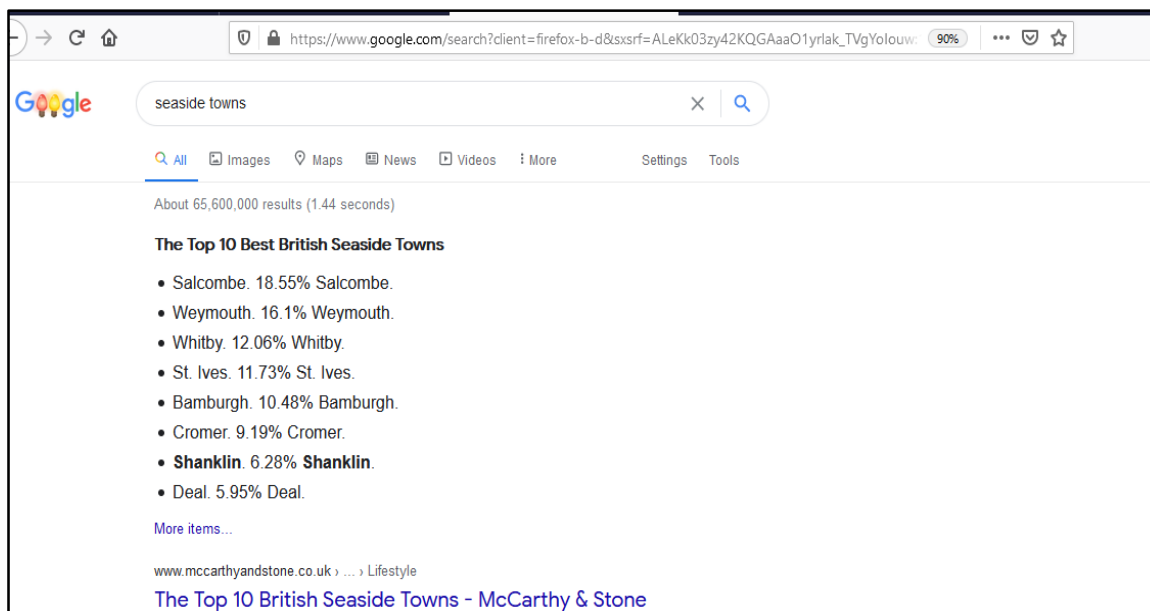
Ievads

Izvērstā meklēšana internetā var izmantot Būla operatorus, lai precizētu vaicājumu.

Piemēram, jūs vēlēties sameklēt *piejūras* pilsētas, bet nevēlētos iekļaut *Itālijas pilsētas*:

Vaicājumam, kas neizslēdz Itālijas piejūras pilsētas, būtu vairāk rezultātu:

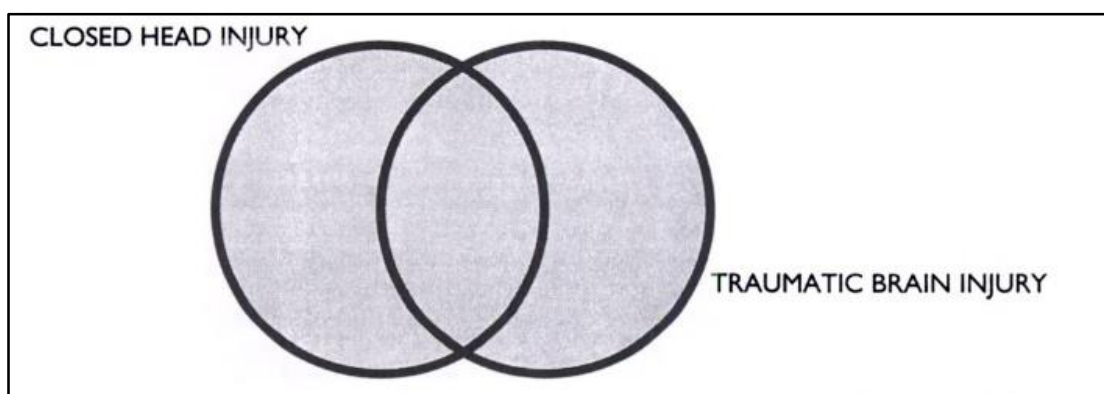
Būla meklēšana

Būla meklēšana ir meklēšana, kas tiek veikta, izmantojot Būla operatorus „UN”, „VAI” un „NE”.

Termins „Būla” cēlies no zinātnieka Džordža Būla vārda, kurš ieviesa Būla loģiku (*The Laws of Thought, 1854*).

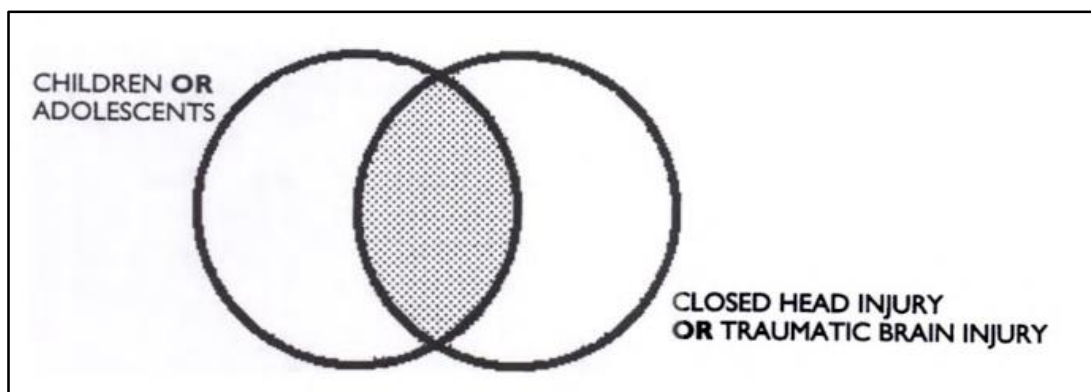
Labs veids, kā ilustrēt Būla loģikas darbību, ir Venna diagramma. Apļi Venna diagrammā ilustrē dažādas kopas, un iekrāsotie apgabali parāda, kā Būla termini veido attiecības starp kopām.

2. attēlā parādīta Venna diagramma operatoram „VAI”.

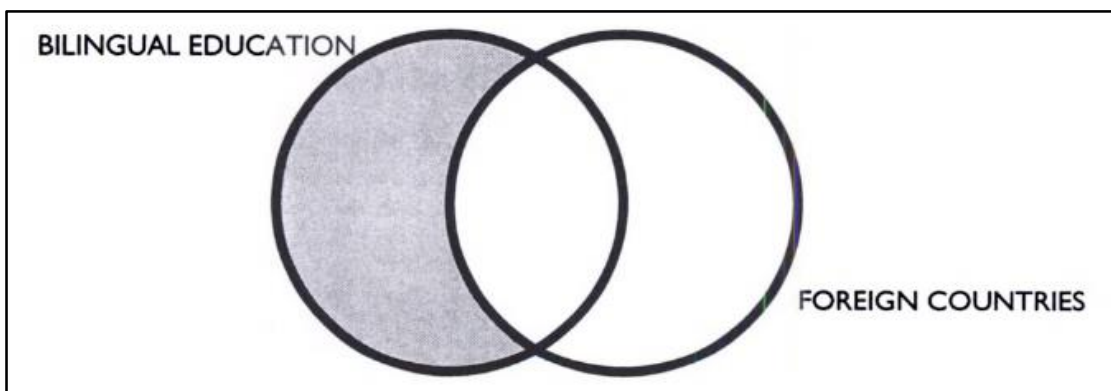
2. attēls. Venna diagramma operatoram „VAI”

3. attēlā parādīta Venna diagramma operatoram „UN”.

3. attēls. Venna diagramma operatoram „UN”

4. attēlā parādīta Venna diagramma operatoram „NE”.

4. attēls. Venna diagramma operatoram „NE”

Darbību secība var mainīt vaicājuma nozīmi.

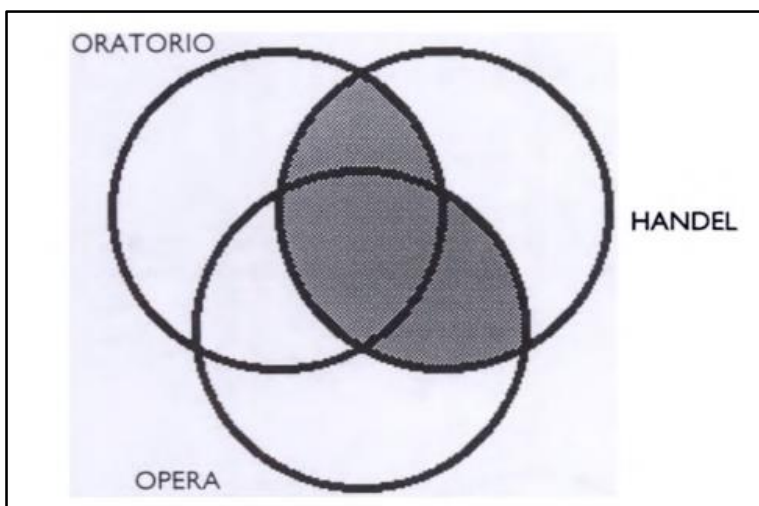
Thus, a statement such as

(ORATORIO OR OPERA) AND HANDEL

would be different from

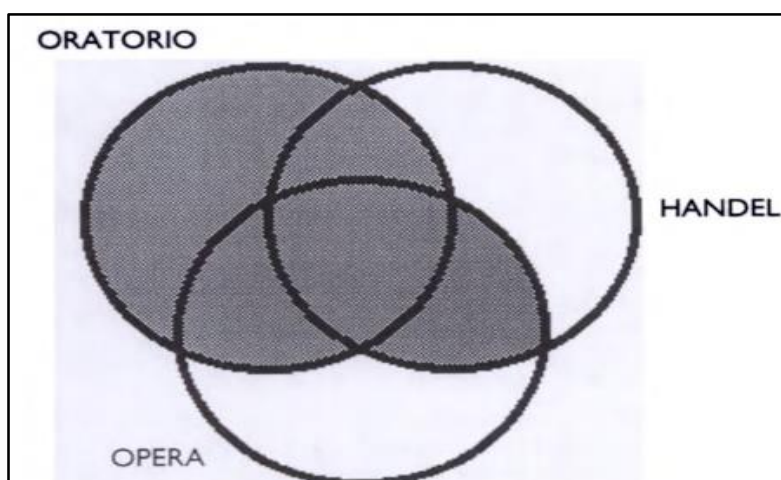
ORATORIO OR OPERA AND HANDEL

Pirmajā vaicājumā vispirms tiek meklēti termini *oratorija* VAI *opera*, pēc tam rezultātam tiek pievienot UN dokumenti, kas satur terminu *Hendelis* (5. attēls).

5. attēls. Vaicājuma (oratorijas VAI operas) UN Hendelis Venna diagrammas attēlojums

Otrajā vaicājumā nav iekavas, un attiecīgi UN ir pirmais (6. attēls).

6. attēls. Vaicājuma *oratorija VAI opera UN Hendelis Venna diagramma*

Iekavās varat ievietot meklēšanas vienumus un to operatorus, lai norādītu secību, kādā tie tiek interpretēti. *Vispirms* tiek lasīta informācija *iekavās*, *pēc tam* tiek lasīta informācija ārpus iekavām, piemēram, (pele VAI žurka) UN slazds, meklētājprogramma izgūst rezultātus, kas satur vārdu pele vai vārdu žurka kopā ar vārdu lamatas laukos, kas tiek meklēti pēc noklusējuma.

Kā izvēlēties pareizos atslēgvārdus efektīvai meklēšanai

Lielākoties tiek uzskatīts, ka dabiskās valodas vaicājumi ir labākais līdzeklis informācijas meklēšanai tiešsaistē. Interneta lietotāji meklētājprogrammās ievada vienu vai dažus atslēgvārdus vai frāzi. Procesam ir iteratīvs (atkārtots) raksturs. Meklēšana tiek precizēta, pamatojoties uz rezultātiem, kas tiek parādīti pirmajā lapā. Pēc tam atslēgvārdi tiek pārformulēti un modificēti, ņemot vērā vaicājumam visatbilstošākos terminus.

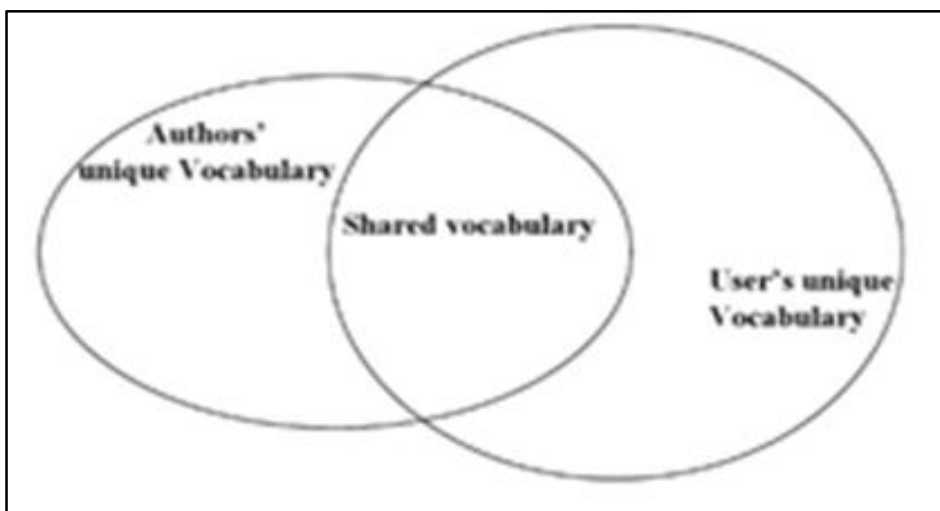
Papildu sarežģītības slāni sniedz multivides vienumi meklēšanas specifiskācijā, tomēr, izmantojot pārlūkprogrammas opciju attēlu vai video, var attiecīgi vizualizēt vaicājuma rezultātus; tas ir ļoti noderīgi, lai iegūtu termina vizuālo atbilstību un pārbaudītu tā patieso nozīmi.

Meklēšanai piemērotu atslēgvārdu izvēle nav viegls uzdevums.

Galvenā problēma, kas saistīta ar informācijas izguvi, ir tāda, ka lietotāja formulētais meklēšanas pieprasījums var neatbilst saglabātās informācijas attēlojumam. Vienkārši sakot, veids, kā vienuma autors sniedz informāciju, un veids, kā lietotājs formulē, kādi dati tiek meklēti, ir divas pilnīgi atšķirīgas lietas.

Pastāv šķēršļi, „kas izriet no lietotāja spējas izpaust nepieciešamo informāciju” (Kowalski, 2011), kā arī dabiskajai valodai raksturīgās neskaidrības, piemēram, konkrētu jēdzienu var attēlot vairāk nekā vienā veidā (piemēram, mašīna un automašīna).

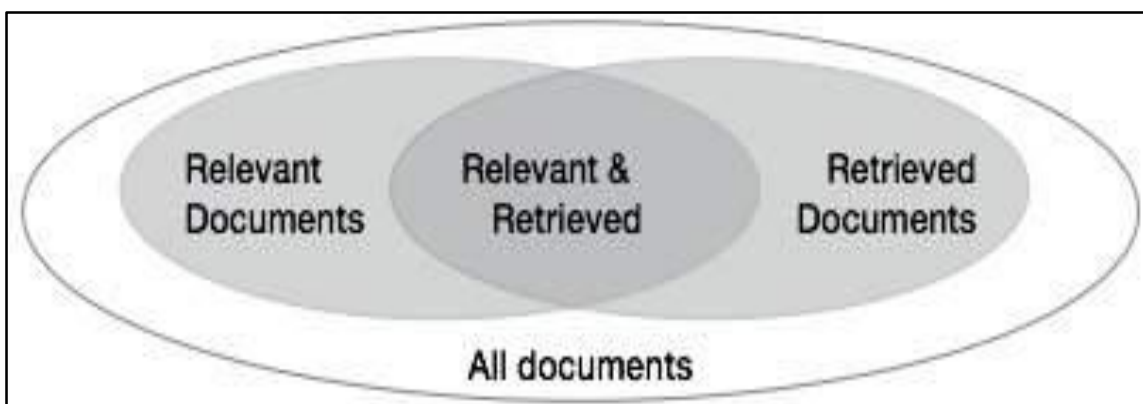
Lai gan **autoram un lietotājam ir viens un tas pats pamata vārdu krājums**, dažos gadījumos vārdu krājums, ko abi izmanto, lai izteiktu vienu un to pašu jēdzienu, var atšķirties, kā parādīts attēlā.

7. attēls. **Autora un lietotāja vārdu krājuma atšķirība**

Teksta izguves pasākumi (papildu tēma)

Sistēmas pareizība un precizitāte ir rūpīgi jāpārbauda, izgūstot saturu, pamatojoties uz lietotāja ievadi. Šī Venna diagramma attēlo attiecības starp divām dokumentu kopām, kur {Relevant} (*atbilstošs*) ir datu kopa, kas attiecas uz attiecīgo vaicājumu, savukārt izgūto datu kopu attēlo {Retrieved} (*izgūts*). Attiecīgi dokumentu kopums, kas ir gan izgūts, gan atbilstošs, tiek norādīts kā $\{Retrieved\} \cap \{Relevant\}$.

8. attēls. **Atbilstošo un izgūto dokumentu saistība.**

(Pielāgots no https://www.tutorialspoint.com/data_mining/dm_mining_text_data.htm)

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Teksta izguves kvalitāte tiek novērtēta, pamatojoties uz šādiem standartiem:

- precizitāte
- atsaukšana
- F rādītājs

Precizitāte un atsaukšana ir divi skaitļi, kurus kopā izmanto, lai novērtētu klasifikācijas vai informācijas izguves sistēmu veikspēju.

Precizitāte ir definēta kā attiecīgo gadījumu daļa starp visiem izgūtajiem gadījumiem.

Atsaukšana, ko dažreiz dēvē par "jutīgumu", ir izgūto gadījumu daļa no visiem attiecīgajiem gadījumiem. Ideālam klasifikatoram precizitāte un atgūšana ir vienādas ar 1.

Bieži vien ir iespējams kalibrēt modeļa atgriezto rezultātu skaitu un uzlabot precizitāti uz atsaukšanas rēķina vai otrādi.

Precizitāti un atsaukšanu vienmēr ziņo kopā. Ja nepieciešams viens sistēmas veikspējas skaitlisks mērījums, precizitāte un atsaukšana dažkārt tiek apvienotas kopā F-rādītājā.

Precizitāte

Precizitāte ir izgūto datu procentuālā daļa, kas ir saistīta ar konkrētu vaicājumu. To parāda šādi:

$$\text{Precision} = \frac{|\{\text{Relevant}\} \cap \{\text{Retrieved}\}|}{|\{\text{Retrieved}\}|}$$

Atsaukšana

Atsaukšana ir dokumentu proporcija, kas attiecas uz vaicājumu, un to, ko sistēma iegūst.

Atsaukšanu var attēlot šādi:

$$\text{Recall} = \frac{|\{\text{Relevant}\} \cap \{\text{Retrieved}\}|}{|\{\text{Relevant}\}|}$$

F-rādītājs

F-rādītājs ir kompromiss starp IRS, un precizitāte tiek definēta kā F-rādītājs. Matemātiski F-rezultātu var formulēt kā precizitātes vai atsaukšanas harmonisko vidējo vērtību, un to var attēlot šādi:

$$\text{F-score} = \frac{\text{recall} \times \text{precision}}{(\text{recall} + \text{precision}) / 2}$$

Daži tīmekļa meklēšanas padomi

Daži noderīgi padomi efektīvai meklēšanai tīmeklī.

- Meklējiet frāzi. Lai meklētu precīzu, pilnīgu frāzi, nevis tikai to veidojošos vārdus, ievietojiet to pēdiņās, piemēram, tā vietā, lai rakstītu [saullēktā manā dzimšanas dienā](#), ierakstiet "[saullēktā manā dzimšanas dienā](#)". Trāpījumu skaits ievērojami samazināsies, jo redzēsiet tikai tās lapas, kurās ir ietverta tieši šī frāze.
- Esiet konkrētāki. Ja vēlaties atrast rakstus par grāmatzīmju pārvaldību programmā Safari iPhone tālrunī, kurā darbojas operētājsistēma iOS 7, nemeklējiet tikai [grāmatzīmju pārvaldība](#). Ievietojiet visus šos terminus: [pārvaldīt grāmatzīmes safari iphone ios 7](#). Jo vairāk informācijas sniežat, jo noderīgāki būs rezultāti.
- Izslēdziet vārdu. Lai pārliecinātos, ka, meklējot informāciju par savienotāju, ko izmanto jūsu iPhone, netiek atrastas atbilstības par atmosfēras parādību vai izdomātu sacīkšu automašīnu, ievietojiet defisi (-) pirms terminiem, kuriem vajadzētu diskvalificēt lapu no parādīšanās Google rezultātos, piemēram, [zibens -pērkons -vētra -Makvīns](#).
- Izmēģiniet izvērsto meklēšanu. Ja vēlaties vairāk kontrolēt savus meklējumus, piemēram, norādīt, kuros ģeogrāfiskajos reģionos meklēt, cik nesen jābūt izveidotai lapai vai lapas lasīšanas līmeni, dodieties uz Google izvērstās meklēšanas lapu vai pēc pamata meklēšanas noklikšķiniet uz zobrauta ikonu rezultātu lapas augšējā labajā stūrī un uznirstošajā izvēlnē izvēlieties „Izvērstā meklēšana”.

The image shows the Google Advanced Search interface. At the top, the Google logo is on the left and the user name 'Joe Kissell' is on the right. Below the logo, the text 'Advanced Search' is displayed in red. The main area is divided into two columns. The left column is titled 'Find pages with...' and contains five rows of search criteria: 'all these words:', 'this exact word or phrase:', 'any of these words:', 'none of these words:', and 'numbers ranging from:'. Each row has an input field. The right column is titled 'To do this in the search box' and contains five rows of instructions: 'Type the important words: tricolor cat terrier', 'Put exact words in quotes: "cat terrier"', 'Type OR between all the words you want: miniature OR standard', 'Put a minus sign just before words you don't want: -rodent, -"Jack Russell"', and 'Put 2 periods between the numbers and add a unit of measure: 10..35 lb, \$200..6500, 2010..2011'. Below these columns is a section titled 'Then narrow your results by...' with several filters: 'language:', 'region:', 'last update:', 'site or domain:', 'terms appearing:', 'SafeSearch:', 'reading level:', 'file type:', and 'usage rights:'. Each filter has a dropdown menu and a brief description of its function. At the bottom right of the form is a blue button labeled 'Advanced Search'.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Sociālās meklētājprogrammas

Ir dažas jaudīgas sociālo tīklu meklētājprogrammas.

Ja jūs meklējat sen neredzētu draugu vai bijušo kolēģi, jums ir nepieciešams veids, kā meklēt sociālajos tīklos.

Lielākajai daļai sociālo tīklu ir iebūvētas savas meklētājprogrammas, taču tās būtiski ierobežo fakts, ka tās var meklēt tikai savā datu bāzē. Un kā jūs varētu zināt, vai *tante Mērija* ir pakalpojumā Facebook, Twitter vai kādā no citām neskaitāmām iespējām?

Risinājums ir izmantot tīkla agnostisku sociālo meklētājprogrammu. Tā var meklēt visos vizualizētajos, kā arī mazākos tīklos.

Šeit ir dažas no pazīstamākajām tīklu agnostiskām sociālajām meklētājprogrammām.

1. Mentionlytics. Tā ir lieliska sociālo mediju meklētājprogramma uzņēmumiem, kuriem ir jāatklāj aktuālas tēmas vairākās platformās. Jūs varēsiet izpētīt datus par savu zīmolu, atslēgvārdiem, ar kuriem vēlaties atlasīt mērķauditoriju, un konkurentiem. Pēc meklēšanas veikšanas jūs varēsiet iegūt pilnīgu savu labāko ietekmētāju, jūsu pieminējumu un plašāku nozares sociālo mediju datu sadalījumu. Galvenie „Mentionlytics” klienti ir jaunizveidotie uzņēmumi, MVU, uzņēmumi, sabiedriskie darbinieki un sabiedrisko attiecību aģentūras. Šī nav sociālo mediju meklētājprogramma personīgai lietošanai. Šis produkts nav bezmaksas.

2. Social Mention. „Social Mention” ir gan sociālā meklētājprogramma, gan veids, kā vienā plūsmā apkopot lietotāju ģenerētu saturu vairākos tīklos. Tas palīdz jums meklēt frāzes, notikumus un pieminējumus, taču tas neļaus atrast atsevišķus cilvēkus. Vietne atbalsta vairāk nekā 100 sociālos tīklus, tostarp Twitter, Facebook, YouTube un Instagram. Tā var arī skenēt emuārus, grāmatzīmes un pat komentārus. Rezultātu lapas kreisajā panelī redzēsiet daudz datu par ievadītajām frāzēm. Varat uzzināt, cik bieži lapa tiek pieminēta, saistīto atslēgvārdu un tēmturu sarakstu, populārākos lietotājus un daudz ko citu. Ekrāna labajā pusē atradīsiet saites datu eksportēšanai CSV failā, un ekrāna augšdaļā ir dažādas filtru opcijas.

3. snitch.name. Vietne „snitch.name” ir viena no visvieglāk lietojamajām šajā sarakstā. Vietnei ir vairākas priekšrocības salīdzinājumā ar parasto Google meklēšanas vaicājumu, piemēram, Google nav indeksējis daudzus sociālos tīklus, vai arī indeksēšana ir ļoti ierobežota. „Snitch.name” piešķir prioritāti arī „cilvēku lapām”, savukārt parastajā Google meklēšanā tiks parādīti rezultāti ziņām, kurās minēta persona, saistītie tēmturi un cits saturs. Acīmredzot pat pēc meklēšanas daži profili var palikt ierobežoti atkarībā no minētā lietotāja konfidencialitātes iestatījumiem, tomēr, ja vien varat piekļūt kontam, izmantojot savu sociālo mediju kontu,

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

varēsiet piekļūt ierakstam vietnē „snitch.name”. Lai izmantotu vietni, aktivizējiet sākulapu, ievadiet meklēšanas vienumus un atzīmējiet izvēles rūtiņas blakus tīkliem, kurus vēlaties skenēt. Kad esat gatavs, noklikšķiniet uz **Meklēt**.

4. Social-Searcher. „Social-Searcher” ir vēl viena tīmekļa lietotne, kas darbojas plašā sociālo tīklu un citu platformu klāstā. Jūs varat izmantot vietni, neveidojot kontu. Neregistrēti lietotāji var meklēt tīmeklī, Twitter, Facebook, YouTube, Instagram, Tumblr, Reddit, Flickr, Dailymotion un Vimeo. Varat arī saglabāt meklējumus un iestatīt e-pasta paziņojumus. Ja jums ir nepieciešams jaudīgāks risinājums, apsveriet iespēju reģistrēties kādam no maksas plāniem. Par 3,50 €/mēnesī (4 ASV dolāri mēnesī) jūs saņemat 200 meklējumus dienā, trīs e-pasta paziņojumus, trīs atslēgvārdu monitorus un vietu līdz pat 3000 saglabātiem ierakstiem. Augstākā līmeņa plāns, kas maksā 20 eiro mēnesī (23 ASV dolāri mēnesī), piedāvā vēl plašākas iespējas.

5. Social-Searcher: Google sociālā meklēšana. Tā pati komanda, kas ir atbildīga par iepriekš minēto „Social-Searcher”, ir izstrādājusi arī Google sociālās meklēšanas rīku. Tas darbojas ar sešiem tīkliem. Tie ir Facebook, Twitter, TikTok, Instagram, LinkedIn un Pinterest. Varat atzīmēt izvēles rūtiņas blakus tīklu logotipiem, lai ierobežotu meklēšanu noteiktajās vietnēs.

6. Buzzsumo. Šis rīks izmanto nedaudz atšķirīgu pieeju, salīdzinot ar iepriekš minētajiem. Tas specializējas tendenču un atslēgvārdu veiktspējas meklēšanā. Tas padara to par ideālu rīku uzņēmumiem; viņi var uzzināt, kuram saturam būs vislielākā ietekme, kad viņi to kopīgo, kā arī gūt ieskatu par vārdiem un frāzēm, ko izmanto viņu konkurenti. Rezultātu lapā varat izmantot paneli ekrāna kreisajā pusē, lai izveidotu filtrus. Meklēšanas parametri ir datums, satura veids, valoda, valsts un pat vārdu skaits. Lapas labajā pusē varat redzēt, cik veiksmīgs bijis katrs ieraksts. Tiek rādīta Facebook, Twitter, Pinterest un Reddit analīze, kā arī kopējais kopīgošanas skaits.

2.4 Tiešsaistes meklēšanas stratēģijas

Ievads

Meklēšana internetā var būt nomācoša. Jūs ievadāt vārdu vai frāzi meklētājprogrammā, un tiek parādīta kaudze neatbilstošas informācijas.

Jums ir nepieciešama iespēja precizēt meklēšanu, lai iegūtu tieši to, ko vēlaties.

Meklētājprogrammas šķiro aptuveni 625 miljonus aktīvo vietņu, lai nodrošinātu jūs ar saturu. Jūs varat dot priekšroku vienai, bet neļaujiet ieradumam jūs ierobežot. Neviena meklētājprogramma nav ideāla, un tām visām ir dažādas aklās zonas.

Meklēšana pēc atslēgvārdiem parasti ir visizplatītākais meklēšanas veids.

Tomēr meklēšana pēc atslēgvārda izgūst vairāk vienumu nekā tēmas meklēšana, taču tie var nebūt atbilstoši. Dators meklē tieši jūsu ievadīto vārdu, nevis vārda nozīmi vai kontekstu.

Piemēram, meklējot AIDS, tiks iegūti vienumi...

- palīglīdzekļi cilvēkiem ar dzirdes traucējumiem
- skolas palīglīdzekļi
- AIDS (slimība)

Meklēšanas stratēģijas metodes

Visefektīvākās meklēšanas stratēģijas metodes ir šādas:

- meklēšanas vienumu izvēle;
- meklēšana ar atslēgvārdiem;
- precīzu frāžu meklēšana;
- izmantojot saīsinātu un aizstājējzīmju meklēšanu;
- meklēšana ar tēmu virsrakstiem;
- izmantojot Būla loģiku;
- citātu meklēšana.

Meklēšanas padomi.

- Izmantojiet tikai nozīmīgus vārdus, nevis mazos vārdus, piemēram, *pie*, *no* un *kas*.
- Neizmantojiet tādas frāzes kā „cilvēki ar bakalaura grādu” vai veselus teikumus, piemēram, „Kā cilvēki pērk alkoholu, ja viņi ir jaunāki par 18 gadiem?”

Izvēlieties meklēšanas vienumus

Ieteikumi labāko meklēšanas vienumu izvēlei:

1. DOMĀJIET KĀ KLIENTS. Veidojot sākotnējo atslēgvārdu sarakstu, nosakiet savu mērķauditoriju un iejūtieties klienta lomā. Pajautājiet sev: „Ja es vēlētos atrast kādu no šiem produktiem vai pakalpojumiem, ko es ievadītu Google

meklētājā?” Varat arī konsultēties ar citiem, piemēram, draugiem, ģimenes locekļiem vai pat esošajiem klientiem, lai uzzinātu viņu viedokli par frāzēm, kuras viņi izmantotu, meklējot jūsu produktus un pakalpojumus.

2. IZPROTIET ILGTERMIŅA ATSLĒGVĀRDUS. Ilgtermiņa atslēgvārdi ir trīs vai vairāku vārdu vai frāžu kombinācija. Lai gan ilgtermiņa atslēgvārdi mēdz lepoties ar mazāku meklēšanas apjomu, tie parasti piesaista atbilstošāku datplūsmu, ir mazāk konkurētspējīga un tos ir vieglāk novērtēt. Izvēlieties ilgtermiņa atslēgvārdus, kas palīdz precizēt jūsu produktu vai pakalpojumu.
3. IZMANTOJIET ATSLĒGVĀRDU IZPĒTES RĪKUS. Ja izmantojat Google Ads, varat izmantot viņu atslēgvārdu rīku, lai izpētītu savus potenciālos mērķa atslēgvārdus. Izmantojot šos rīkus un citus rīkus, piemēram, SEMRUSH un Raventools, varat apkopot datus par atslēgvārdu apjomu un tendencēm, atslēgvārdu konkurenci, līdzīgiem atslēgvārdiem un daudz ko citu.
4. ANALIZĒJIET REZULTĀTU. Pēc atslēgvārdu izvēles neaizmirstiet tos pārraudzīt un analizēt rezultātus. Bieži vien ir populāri atslēgvārdi vai frāzes, kā arī jauni atslēgvārdi, ko, iespējams, izmanto jūsu konkurenti. Neaizmirstiet izmantot savus atslēgvārdus, kur vien iespējams! Ievietojiet savus atslēgvārdus emuāra ziņās, sociālo mediju ziņās, metatagos un savas vietnes saturā. Jo vairāk savā saturā izmantosiet atslēgvārdus, jo vieglāk jūsu mērķauditorijai būs jūs atrast.

Meklēšana ar atslēgvārdiem

Visefektīvākais veids, kā sākt atslēgvārdu meklēšanu, ir sākt ar vispārīgiem jēdzieniem, kas saistīti ar jūsu tēmu, un pēc tam pievienot vai izmēģināt konkrētākus atslēgvārdus.

Ja izmantojat Google, varat izmantot Google sniegtos ieteikumus.

Ja meklējat „meklētājprogrammas”, Google rezultātu lapas augšdaļā piedāvā šādus ieteikumus.

Google "search engines" X | 🔊 🔍

All Images News Videos Books More Settings Tools

About 67,200,000 results (0.78 seconds)

www.searchenginejournal.com > Tools ▾

17 Great Search Engines You Can Use Instead of Google

Apr 5, 2020 — 17 Great **Search Engines** You Can Use Instead of Google. Google may be the most popular choice in **search engines**, but here are 17 alternative ...
Meet the 7 Most Popular... · The 11 Best Image Search... · DuckDuckGo SEO

People also ask

- What are the top 10 search engines? ▾
- What are the 5 most popular search engines? ▾
- What are the top 20 search engines? ▾
- Which search engine is better than Google? ▾

Feedback

Which search engine is better than Google? ^

There are many **search engines** that you can use instead of **Google**. If your focus is on maintaining your privacy, then **search engines like** DuckDuckGo, StartPage, and Swisscows are a suitable option. And if you're looking to do business in a specific location then you can try to optimize your site for Baidu and Yandex. Feb 18, 2020

www.monsterinsights.com > alternative-search-engines

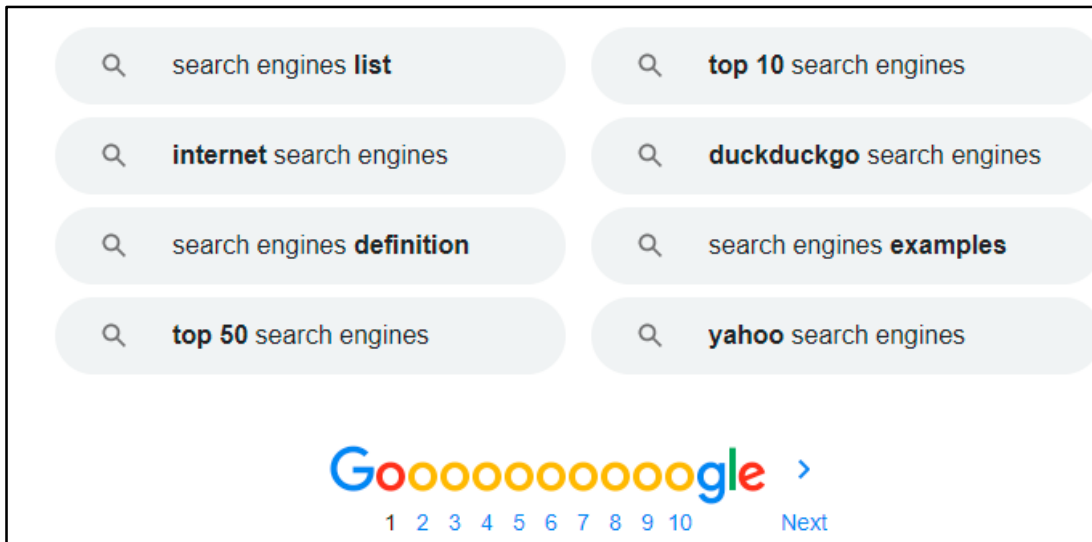
9 Alternative Search Engines That Are Better Than Google

Search for: Which search engine is better than Google?

- Does Google own DuckDuckGo? ▾
- What is the safest search engine? ▾

Feedback

Rezultātu lapu apakšā Google parāda savus ieteikumus, lai labāk precizētu meklēšanu.

Precīzas frāzes meklēšana

Frāžu meklēšana ietver dubultpēdiņu ("___") ievietošanu ap diviem vai vairākiem vārdiem, lai izveidotu meklēšanas vienumu. Šis paņēmiens sašaurina meklēšanu, lai izgūtu tikai tos rezultātus, kuros parādās precīza frāze.

Ja vēlaties, lai vārdi tiktu rādīti blakus viens otram precīzā frāzē, izmantojiet pēdiņas, piemēram, „meklētājprogrammas”.

Frāžu meklēšana samazina iegūto rezultātu skaitu un padara rezultātus atbilstošākus.

Saīsinātu vārdu izmantošana

Ir vārdi, kurus var atrast dažādās formās, piemēram, depresija, depresīvs.

Mēs varam izmantot aizstājējzīmi * ar vārdu celmiem, lai izvairītos no rakstīšanas.

Attiecīgi depres* būs depresīvs, kā arī depresija.

* darbojas kā aizstājējzīme, kas vārda beigās aizstāj jebkuru rakstzīmju skaitu. Var izmantot arī ierobežotu saīsināšanu: terap*4 atradīs terapiju, terapeutu, bet ne terapeutisku.

Google ļauj meklēt, izmantojot aizstājējzīmes, kas būtībā nozīmē, ka varat veikt meklēšanu ar trūkstošiem vārdiem. Tas ir visefektīvākais veids, kā atrast frāzes, ja jums nav pilna informācija.

Piemēram, iespējams, jums ir jāveic daļēja vārda meklēšana, jo viss, ko jūs zināt par personu, ir tās vārds un uzvārds, taču esat pārliecināts, ka arī tās otrais vārds ir norādīts tiešsaistē.

Meklēšana ar tēmu virsrakstiem

Tēmas virsraksts ir piešķirts vārds vai frāze, ko dažās datubāzēs izmanto, lai vienoti aprakstītu jēdzienu. Ja meklējat, izmantojot šo standartizēto vārdu vai frāzi, nevis atslēgvārdus, jums nav jāuztraucas par sinonīmiem un pareizrakstības variācijām.

Pašlaik Google nedod iespēju meklēt ar tēmu virsrakstiem.

Meklēšanas izveide Google tīklā var ļoti atšķirties no meklēšanas izveides pētījumu datubāzē, lai gan daudzas datu bāzes tagad pāriet uz Google tipa saskarni pamata meklēšanai. Google ir paredzēts, lai atgrieztu rezultātus, pamatojoties uz jebkuru vai visiem Google meklēšanas lodziņā ievadītajiem vārdiem. Google lietotājam nav jānorāda saiknes starp terminiem, un viņam nav jāievēro īpaši noteikumi, lai izveidotu kādu rezultātu sarakstu.

2.5 Padomi efektīvai meklēšanai tiešsaistē

Ievads

Spēja veikt efektīvu meklēšanu tiešsaistē un kritiski novērtēt avotus ir svarīgas pētniecības prasmes visiem interneta lietotājiem.

Ir daudzi veidi, kā pieiet izpētes procesam, bet izplatīta metode ir viena, kas iezīmēta ar „Lielā sešinieka” modeli:

1. Uzdevuma definīcija
2. Informācijas meklēšanas stratēģijas
3. Atrašanās vieta un piekļuve
4. Informācijas izmantošana
5. Sintēze
6. Novērtēšana

Uzdevuma definīcija

Pirmkārt, lietotājiem ir jādefinē pētāmā tēma.

Viņi var sākt, apskatot Wikipedia (<https://www.wikipedia.org>). Viņi var atrast Wikipedia spēcīgos atslēgvārdus, ko iekļaut savā tiešsaistes meklēšanā. Pēc tam viņi var izmantot tiešsaistes vārdnīcas, lai paplašinātu savu vārdu krājumu un atrastu sinonīmus, ko ievietot VAI vaicājumā.

Lietotājiem ir jānorāda, kāda veida informācija ir veiksmīga viņu tēmas izpēte un kāda veida pierādījumi varētu atrisināt pētāmo jautājumu.

Google attēlu meklēšana var palīdzēt noteikt objektu, kuru vēlaties meklēt.

Informācijas meklēšanas stratēģijas

Labi meklējumi sākas plaši un kļūst šaurāki, jo, veicot meklēšanu, par tēmu tiek uzzināts vairāk.

Sākot ar meklēšanu pēc noteikta vārda, lietotāji var izmantot informāciju, ko viņi iegūst, lasot sākotnējos meklēšanas rezultātus, lai filtrētu pārējos meklēšanas rezultātus. Viņi var precizēt meklēšanu, izmantojot iteratīvu procesu.

Lietotājiem ir jādefinē ar viņu tēmu saistīto atslēgvārdu saraksts un tie jāprecizē visā izpētes procesā.

Vēl viena efektīva stratēģija ir iedomāties, kā atrasto informāciju var izmantot, lai atrisinātu problēmu, kas motivēja uzsākt meklēšanu.

Visbeidzot, lietotājiem jāpārtrauc pašreizējā meklēšana, ja rezultāti neatbilst viņu cerībām, un jāpāriet uz citu meklēšanas stratēģiju.

Atrašanās vieta un piekļuve

Nopietna problēma, meklējot informāciju tiešsaistē, ir tās milzīgais daudzums.

Internetā ir daudz dažādu vietņu veidu, lai gan daudzas no tām nesatur īpaši noderīgu informāciju. Lietotājiem ir jāizvēlas uzticamāki avoti.

Lielisks veids, kā noteikt, vai meklēšanas vaicājums ir bijis veiksmīgs, ir analizēt rezultātu lapu kopumā pirms atsevišķu avotu apskates. Tā vietā, lai pārlūkotu lapas un rezultātu lapas, lietotājiem ir jāuzlabo meklēšanas vaicājums.

Lietotājiem jāiemācās novērtēt avotus, lai noteiktu, vai tie ir droši, ticami, uzticami, precīzi, objektīvi un līdzsvaroti.

Galvenie lietotājiem uzdodamie jautājumi ir šādi:

- Vai saturs ir atbilstošs? Vai tas noder manam mērķim? Vai tajā ir saites uz citiem atbilstošiem avotiem? Vai tas ir atbilstošā lasīšanas līmenī?
- Vai avots ir ticams? Kāda veida avots tas ir? (Labāk ir publicēti vai oficiāli avoti.) Kas ir autors? (Jomas eksperti ir labāki.) Kad tas tika publicēts? (Jaunāks bieži vien ir labāks.) Vai avots ir objektīvs vai vismaz līdzsvarots? Vai tajā ir norādīts, kur iegūta informācija?

- Vai avots ir patiesš? Vai to atbalsta citi avoti? Vai tas izklausās pareizi? Vai tas atbilst citām lietām, kuras jūs zināt (pieņemot, ka jums ir zināšanas par šo tēmu)?

Padomi informācijas atrašanai Google tīklā

Tālāk tekstā ir doti dažādi padomi, kas palīdz viegli atrast informāciju Google tīklā.

1. padoms. Sāciet ar pamatiem

Neatkarīgi no tā, ko meklējat, sāciet ar vienkāršu meklēšanu, piemēram, **kur ir tuvākā lidosta?**. Ja nepieciešams, vienmēr varat pievienot dažus aprakstošus vārdus.

Ja meklējat vietu vai produktu noteiktā lokācijā, pievienojiet atrašanās vietu, piemēram, **maiznīca Sietlā**.

2. padoms. Meklējiet, izmantojot balsi

Apnicis rakstīt? Lai meklētu ar balsi, sakiet "Ok Google" vai atlasiet mikrofonu . Uzziniet vairāk par to, [kā meklēt ar balsi](#).

3. padoms. Uzmanīgi izvēlieties vārdus

Kad izlemjat, kādus vārdus ierakstīt meklēšanas lodziņā, mēģiniet izvēlēties vārdus, kas, visticamāk, tiks parādīti meklētajā vietnē, piemēram, tā vietā, lai rakstītu, ka **man sāp galva**, rakstiet **galvassāpes**, jo šo vārdu lietotu medicīnas vietnē.

4. padoms. Neuztraucieties par sīkumiem

- **Pareizrakstība.** Google pareizrakstības pārbaudītājs automātiski izmanto konkrētā vārda visbiežāk sastopamo pareizrakstību neatkarīgi no tā, vai jūs to rakstāt pareizi.
- **Lielo burtu lietojums.** New York Times meklēšanas rezultāti ir tāda paši kā new york times meklēšanai.

5. padoms. Atrodiet ātras atbildes

Daudzos meklējumos Google paveiks darbu jūsu vietā un meklēšanas rezultātos parādīs atbildi uz jūsu jautājumu. Dažas funkcijas, piemēram, informācija par sporta komandām, nav pieejamas visos reģionos.

- **Laikapstākļi:** meklējiet **laikapstākļi**, lai redzētu laikapstākļus savā atrašanās vietā, vai pievienojiet pilsētas nosaukumu, piemēram, **laikapstākļi sietlā**, lai atrastu laikapstākļus noteiktajai vietai.
- **Vārdnīca:** ievietojiet **nozīme** jebkura vārda beigās, lai redzētu tā definīciju.

- **Aprēķini:** ievadiet matemātisko vienādojumu, piemēram, $3 \cdot 9123$, vai atrisniet sarežģītus grafikus vienādojumus.
- **Vienību konvertēšana:** ievadiet jebkuru konvertāciju, piemēram, 3 dolāri eiro.
- **Sports:** meklējiet savas komandas nosaukumu, lai redzētu grafiku, spēju rezultātus un daudz ko citu.
- **Ātri fakti:** meklējiet slavenības vārdu, atrašanās vietu, filmu vai dziesmu, lai atrastu saistīto informāciju.

Ieteikumi efektīvai Google meklēšanai

Tālāk tekstā ir aprakstīti daži noderīgi ieteikumi Google meklēšanai.

- Katram vārdam ir nozīme.
- Secībai ir nozīme.
- Lielo burtu lietojumam nav nozīmes.
- Pieturzīmēm nav nozīmes.
- Konkrēti meklēšanas vienumi ir labāki — pārejiet no plašiem jautājumiem uz konkrētākiem jautājumiem, jo meklēšanas laikā uzzināsiet vairāk.
- Izmantojiet Būla operatorus, piemēram, UN, VAI un NE.
- Meklējot ar terminu „failatips:”, meklēšana tiks sašaurināta līdz noteiktiem failu tipiem, piemēram, „tranšejas filetype:ppt” meklēs īpaši PowerPoint dokumentus par tranšejām.
- Veicot meklēšanu ar terminu „vietne:”, informācija tiks meklēta vietnē. Ja lietotāji tiešsaistē atrod izcilu kolekciju, šis termins var palīdzēt atrast tajā atbilstošu informāciju, piemēram, „samuraju vietne:tnm.jp” Tokijas Nacionālā muzeja vietnē atradīsiet ar samurajiem saistītus materiālus.
- Ierobežojiet meklēšanu, izmantojot Google parametrus, lai meklētu dažāda veida rezultātus, piemēram, attēlus, ziņu videoklipus, kartes un grāmatas.
- Meklējot videoklipus, izmantojiet Google videoklipu meklēšanu (<http://www.google.com/video>), nevis meklējiet pakalpojumā YouTube, jo Google pieejams lielāks skaits atrašanās vietu.
- Izmantojiet defisi, lai izslēgtu vārdus un sašaurinātu meklēšanu, piemēram, „bruņinieki -ņūkāsla” meklēs informāciju par bruņiniekiem, nevis par Ņūkāslas Knights regbija līgas klubu.

- Meklējiet skaitļu diapazonu, izmantojot „...”, piemēram, „2001..2004” sašaurina meklēšanu līdz 2001.–2004. gadam. „...2004” meklē informāciju pirms 2004. gada. „2004..” meklē informāciju pēc 2004. gada.
- Zvaigznīte darbojas kā aizstājējzīme, piemēram, meklējot „depres*”, tiks iekļauts jebkurš teksts, kas sākas ar „depres”, piemēram, depresija un depresīvs.
- Meklējiet precīzas frāzes, ievietojot pēdiņas ap attiecīgo tekstu.

Papildu resursi

<ul style="list-style-type: none"> • Kā izmantot Google izvērsto meklēšanu: https://www.youtube.com/watch?v=tNb0_N18RBc
<ul style="list-style-type: none"> • Kā izmantot Google, izmantojot izvērstās meklēšanas operatorus (9 praktiski padomi): https://www.youtube.com/watch?v=yWLD9139Ipc
<ul style="list-style-type: none"> • Izvērstā meklēšana tīmeklī: https://www.youtube.com/watch?v=IBSg8naB-R0
<ul style="list-style-type: none"> • Kas ir izvērstā meklēšana Google tīklā?: https://www.bobology.com/public/What-is-Advanced-Search-on-Google.cfm
<ul style="list-style-type: none"> • Kā iemācīties meklēt/izvērsti meklēt tīmeklī: https://websitebuilders.com/how-to/learn-to-search/advanced-web-search/

3. modulis. Tiešsaistes mācību pamatjēdzieni

Anthi ARVANITAKI, Efi EFTHIMIATOU, Lioli CHARIKLEIA, Sypridon KARAGIANNIS
Trīs trešdaļu sabiedrība

Mācību mērķi

Pēc mācību nodaļas apgūšanas izglītojamie:

- izpratīs un izstrādās tiešsaistes mācību pamatjēdzienus
- izpratīs dažādus tiešsaistes mācību veidus un avotus
- veiks apzinātu meklēšanu atbilstoši viņu vēlmēm
- apzināsies tiešsaistes mācību priekšrocības
- zinās, kā izvairīties no informācijas pārplūdes un izdarīt apzinātu tiešsaistes kursu izvēli
- zinās, kā labāk organizēt sevi un efektīvi izmantot tiešsaistes resursus
- pratīs salīdzināt dažādus tiešsaistes izglītības avotus

Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)

▪ Tiešsaistes mācības	▪ Komunikācijas platforma
▪ Sinhronā mācīšanās	▪ Meklētājprogrammas
▪ Asinhronā mācīšanās	▪ Tiešsaistes izglītības resursi
▪ Virtuālā klase	▪ Laika plānošana
▪ Tīmekļsemināri	▪ Tiešsaistes apmācības un video
▪ Masveida atvērtie tiešsaistes kursi	▪ Liels informācijas daudzums

Levadpiezīmes

Tiešsaistes mācības un to vērtība pieaugušajiem

Straujie sasniegumi tehnoloģiju un zinātnes jomā pēdējo desmitgažu laikā ir veicinājuši zināšanu izplatīšanu un izglītības un mācību procesu attīstību un evolūciju bezprecedenta tempā. Galvenā attīstība, kas atbalsta un veicina ilgtermiņa mācīšanos un pieaugušo prasmju un zināšanu veicināšanu, ir **tiešsaistes mācību** kursu un metodoloģiju izplatība ne tikai skaita, bet arī kvalitātes un plašuma ziņā.

Tiešsaistes mācības katalizē pedagoģiskas pārmaiņas tajā, kā mēs mācāmies un plānojam zināšanas par apkārtējo pasauli. Tiešsaistes mācības iezīmē pāreju no lejupejošām lekcijām un pasīviem studentiem uz interaktīvāku, uz sadarbību balstītu pieeju, kurā izglītojamie un viņu pasniedzējs kopīgi veido mācību procesu un mijiedarbojas tā gaitā. No otras puses, tiešsaistes tālmācība atbilst arvien pieaugošam studentu un pieaugušo izglītojamo skaitam, kuri izvēlas nepiedalīties tradicionālajos mācību apstākļos vai nevar tajos piedalīties, jo nesenā pandēmija ir horizontāli radījusi šo izaicinājumu. Tiešsaistes izglītojamie cita starpā ir tie, kas nevar vai nevēlas apmeklēt tradicionālās nodarbības, nevar atrast konkrētas nodarbības savā izvēlētajā iestādē, dzīvo attālās vietās, strādā pilnu slodzi un var mācīties tikai darbā vai pēc darba, tie, kuriem izdodas atrast resursus un laiku, lai apmeklētu kursus un tie, kas vienkārši dod priekšroku mācīties patstāvīgi.

Minimālā prasība izglītojamajiem, lai piedalītos tiešsaistes kursā, ir piekļuve datoram, internetam un motivācija gūt panākumus netradicionālā klasē. Tiešsaistes kursi nodrošina lielisku kursu piegādes metodi, kas nav atkarīga no laika vai vietas, ļaujot iegūt apmācību jebkurā laikā un vietā. Izglītojamie uzskata, ka tiešsaistes vide ir ērts veids, kā iekļaut izglītību viņu aizņemtajā dzīvē. Iespēja piekļūt kursam no jebkura datora ar interneta piekļuvi 24 stundas diennaktī, septiņas dienas nedēļā ir milzīgs stimuls.

Dažas no galvenajām tiešsaistes mācību priekšrocībām ir šādas:

- **Ērtības:** 24/7 piekļuve no jebkura tiešsaistes datora; atbilst saspringtiem grafikiem; nav jāpārvietojas un jāzaudē laiks uz skolu/universitāti/izglītības iestādi un no tās.
- **Uzlabota mācīšanās:** pētījumi liecina, ka ir palielinājies izpratnes dziļums un kursa satura saglabāšana; saturīgākas diskusijas; uzsvars uz rakstīšanas prasmēm, tehnoloģiju prasmēm, uzņēmējdarbības un dzīves prasmēm, piemēram, laika plānošanai, neatkarībai un pašdisciplīnai.

- **Līdzvērtīgāki konkurences apstākļi:** izglītojamie var veltīt vairāk laika domāšanai un pārdomām pirms saziņas; tiešsaistes vides anonimitāte.
- **Uzlabota mijiedarbība:** pastiprināta mijiedarbība starp izglītojamajiem - pasniedzējiem un izglītojamajiem - izglītojamajiem; Reāllaika mijiedarbība un atgriezeniskā saite veicina izglītojamo iesaistīšanos un ļauj pasniedzējiem izprast iesaistīšanās līmeņus; vairāk uz izglītojamo vērsta mācību vide; mazāk pasīva klausīšanās un vairāk aktīva mācīšanās; lielāka savienojuma sajūta, sinerģija.
- **Inovatīva mācīšana:** uz izglītojamajiem vērsta pieejas; palielināta mācību aktivitāšu dažādība un radošums; dažādi mācīšanās stili; izmaiņas un uzlabojumi var izpausties arī kursos uz vietas.
- **Uzlabota administrācija:** laiks rūpīgāk pārbaudīt izglītojamo darbus; spēja dokumentēt un ierakstīt tiešsaistes mijiedarbības; spēja pārvaldīt vērtēšanu tiešsaistē.
- **Ietaupījumi:** iespēja uzņemt vairāk studentu; palielināta studentu apmierinātība = augstāks mācību turpināšanas līmenis un mazāk atkārtojumu.

Tiešsaistes mācīšanās pamatjēdzieni

Atšķirībā no obligātās izglītības sistēmas pieaugušo izglītība ir brīvprātīga apņemšanās, kuras pamatā ir augsts motivācijas un proaktivitātes līmenis. Atkarībā no saziņas veida tiešsaistes izglītība var iedalīt divās atšķirīgās kategorijās: **sinhronā un asinhronā mācīšanās**.

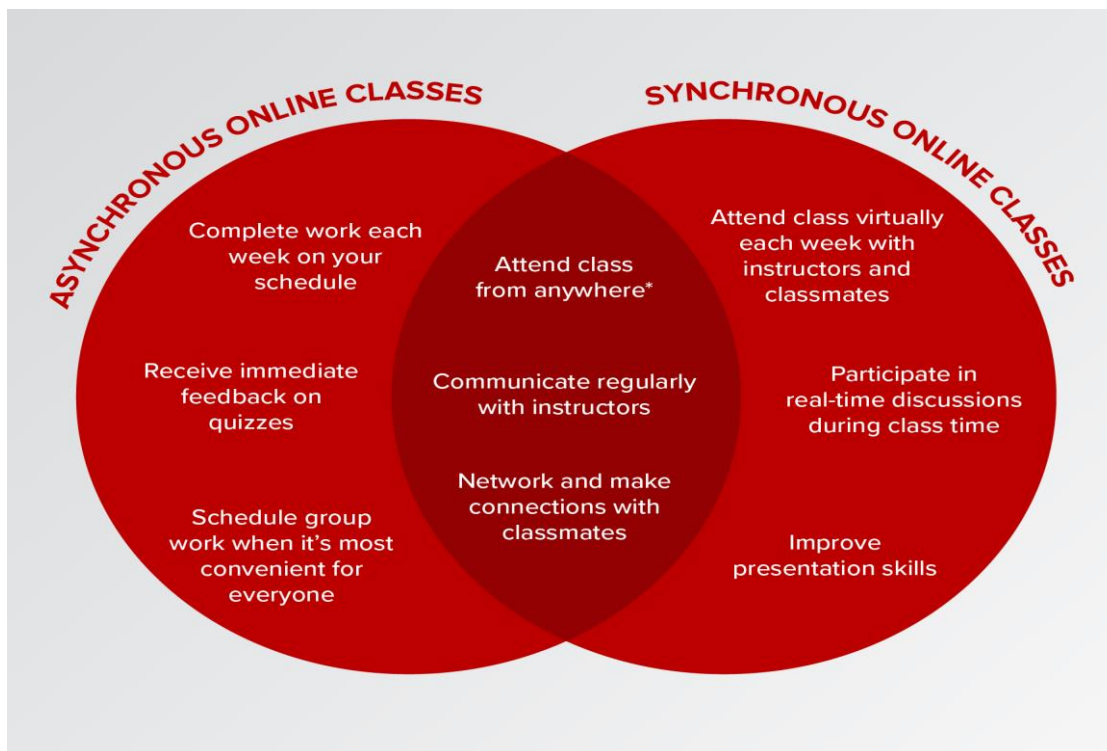
Sinhronā mācīšanās

Sinhronā mācīšanās notiek tiešraidē un reāllaikā, ko atbalsta videokonferenču risinājumi, piemēram, Zoom, Go-to-Meeting un YouTube Live. Lietojot kopā ar attālās mācīšanas platformu vai mācību pārvaldības sistēmu, sinhronā mācīšanās ļauj pedagogiem atkārtot daudzas klātienē iegūtās pieredzes. Tā ietver iespēju apmeklētājiem piekļūt lekciju slaidiem, atbildēt uz interaktīviem jautājumiem un iesaistīties diskusijās ar saviem klasesbiedriem.

Asinhronā mācīšanās

Asinhronā mācīšanās izmanto daudzas no tām pašām tehnoloģijām. Galvenā atšķirība ir tā, ka mācīšanās notiek patstāvīgi un nav atkarīga no grafika ievērošanas. Pedagogi var attālināti nosūtīt saturu un uzdevumus, izmantojot tādas risinājumus kā Zoom, lai ierakstītu un publicētu lekcijas tiešsaistē.

Izmantojot pareizo tehnoloģiju, izglītojamie var mijiedarboties ar interaktīvām digitālajām mācību grāmatām, uzdevumiem, mājasdarbu jautājumiem un diskusijām, lai atbalstītu sadarbību ar mācībspēkiem un citiem izglītojamajiem. Ieguvums, protams, ir iespēja to izdarīt bez nepieciešamības dalībniekiem būt tiešsaistē.

Avots: *Ohio štata universitāte*

Komunikācijas platforma

Galvenā vide, kurā notiek tiešsaistes attālinātais mācības process, ir *tiešsaistes komunikācijas platforma*. Termins „platforma” attiecas uz tiešsaistes vidi ar funkcionalitāti, kas ļauj izveidot atsevišķas sadaļas, piešķirt dalībniekiem atšķirīgas lomas un nodrošina tiešu saziņu starp visām ieinteresētajām pusēm.

Komunikācijas platformās ir iekļautas funkcijas, kas nodrošina tūlītēju saziņu un failu koplietošanu dažādās mobilajās ierīcēs un nodrošina uzlabotu izglītojamo iesaisti. Sarunas komunikācijas platformās var notikt dažādos veidos. Kanālus var sakārtot, pamatojoties uz tēmu, un tos var iestatīt kā publiskus vai privātus. Ir pieejama arī tiešā viens pret vienu ziņapmaiņa. Tas nozīmē, ka izglītojamie var brīvi izveidot savus privātos kanālus neformālai tīklošanai, turklāt lielākā daļa komunikācijas platformu atbalsta ziņojumu reakcijas, piemēram, emocijzīmes un GIF atbalstu, līdzīgi kā tūlītējās ziņojumapmaiņas lietotnes.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Virtuālā klase

Virtuālā klase ir tiešsaistes mācību vide, kas ļauj pasniedzējiem un izglītojamajiem sazināties, mijiedarboties, sadarboties un izskaidrot idejas. Daudzos veidos tiešsaistes klase vienkārši atspoguļo fizisko klasi. Fiziskajā klasē izglītojamajam ir jāspēj redzēt un dzirdēt pasniedzēju, redzēt un dzirdēt citus izglītojamos, kā arī labi redzēt tāfeli un savus mācību materiālus. Virtuālajā klasē izglītojamais var redzēt un dzirdēt pasniedzēju, izmantojot video/audio straumi. Tiešsaistes tāfele ļauj pasniedzējiem izskaidrot idejas vizuāli un kopīgi strādāt ar vingrinājumiem. Virtuālajā klasē ir tīmekļa konferenču aspekti, kas nepieciešami, lai efektīvi sazinātos no pretējām pasaules malām (video/audio konferences, tērzēšana), kā arī *virtuālā tāfele*, *resursu bibliotēka* un *skolotāju rīki*. *Tiešsaistes tāfele* ļauj pasniedzējiem un izglītojamajiem sadarboties daudz vairāk, nevis paļauties tikai uz video/balsi. *Saglabātā mācību resursu bibliotēka* ļauj pasniedzējiem nekavējoties piekļūt atbilstošiem, bagātīgiem vai strukturētiem stundu materiāliem un izveidot daudz dinamiskāku klasi. *Skolotāju rīki* sniedz pasniedzējam iespēju kontrolēt mācību stundu un būt daudz efektīvākam tiešsaistē.

IESE Biznesa skolas virtuālā klase, Navarras Universitāte, Spānija

Tīmekļsemināri

Tīmekļseminārs ir tīmeklī balstīts seminārs, ko tiešsaistē nodrošina izglītības vai profesionālās izglītības iestāde. Tīmekļsemināri var sastāvēt no pasākumiem, video prezentācijām, radošajām darbnīcām, semināriem, apmācībām vai lekcijām klasē, kas tiek mitinātas un piegādātas tiešsaistē. Tīmekļseminārus padara efektīvus tas, ka tie ir divvirzienu saziņas veids, kurā dalībnieki un vadītāji sniedz, saņem un dalās ar informāciju viens ar otru reāllaikā. Tīmekļsemināri var būt iepriekš ierakstīti un atskaņoti dalībniekiem jebkurā laikā. Tas padara tos vieglāk uzstādāmus, maināmus un budžetam draudzīgākus, salīdzinot ar klātienē pasākumiem.

Masveida atvērtie tiešsaistes kursi

Masveida atvērtie tiešsaistes kursi (MOOC) ir bezmaksas izglītības iespējas, ko nodrošina dažādas platformas un ko izmanto daudzas universitātes visā pasaulē: edX (Kembrižas, Prinstonas un Stenfordas universitātes), Coursera (MIT, Hāvarda) un Londonas Universitātes koledža (IOE) un Udacity (Sanhosē). Tie tiek izmantoti arī kā izglītības līdzeklis daudzās Erasmus+ programmās. MOOC piesaista tūkstošiem dalībnieku, tiem var pievienoties ikviens, tos var veikt bez maksas, un tie tiek pilnībā nodrošināti tiešsaistē, tādējādi pārsniedzot tradicionālās klases telpiskos ierobežojumus. MOOC parasti ir diezgan īsi, ilgst no 5 līdz 10 nedēļām, un tiem ir nepieciešams ierobežots pasniedzēja ieguldījums. Dalībnieki var mācīties jebkurā vietā un jebkurā laikā un savā tempā.

3.1 Tiešsaistes mācību stratēģijas

Tiešsaistes kurss prasa tikpat daudz darba kā klātienē formāts, un arī laiks, ko veltāt, ir aptuveni vienāds, tomēr tiešsaistes formāts — tāpat kā virtuāla darbavieta — sniedz jums lielāku elastību. Sākumā pielāgošanās tiešsaistes mācību modelim varētu būt izaicinājums, taču, pielāgojoties formātam, tiks realizētas daudzas priekšrocības. Neatkarīgi no iemesla, kādu izvēlaties iegūt tiešsaistes izglītību, grādu vai sertifikātu vai vienkārši mācīties, izmantojot internetu, tas var palīdzēt uzlabot zināšanas, sagatavot jūs karjeras izaugsmei un parādīt galvenās prasmes potenciālajiem darba devējiem. Veidojot labus ieradumus un stratēģijas, jūs varat pārliecināties, ka lietderīgi izmantojat savu laiku un gūstat maksimālu labumu no savas izglītības.

Tālāk tekstā ir sniegtas vairākas galvenās stratēģijas un padomi, kā vislabāk izmantot tiešsaistes mācības.

Tiešsaistes mācību stratēģijas

1. stratēģija. Sastādiet studiju plānu un turieties pie tā

Uzstādiet nelielus mērķus un pārlicinieties, ka tie ir sasniedzami. Saglabājiet kārtību un izveidojiet grafiku ar datumiem un laikiem pabeidzamajiem uzdevumiem, tomēr iepļānojiēt kādu vietu izmaiņām, jo lietas notiks un jums būs jāpielāgo savs grafiks. Pabeidzot uzdevumus, atzīmējiet tos. Tas palīdzēs jums izjust sasniegumu garšu un motivēs jūs turpināt.

2. stratēģija. Praktizējiet laika plānošanu

Elastība, lai izveidotu savu grafiku, bieži vien ir viena no lielākajām tiešsaistes nodarbību priekšrocībām, bet šī brīvība var kļūt arī par mīnusu, ja jums nav labas laika plānošanas prasmes. Bez tām jums vienmēr būs stress pirms nodarbībām vai nodot uzdevumus.

Lai gan tas, kā jūs plānojat savu laiku, būs atkarīgs no jūsu grafika, mācīšanās stila un personības, tālāk tekstā ir sniegti daži vispārēji vērtīgi padomi, kas palīdzēs praktizēt un uzlabot savas laika pārvaldības prasmes.

- Apskatiet mācību programmu semestra sākumā un **atzīmējiet galvenos uzdevumus**. Atzīmējiet tos kalendārā, kuru regulāri pārbaudāt, lai zinātu, kāda darba slodze gaidāma nākamajās nedēļās. Neaizmirstiet ņemt vērā **iepriekšējās saistības**, kas var traucēt jūsu regulārajam mācību grafikam, piemēram, kāzas vai atvaļinājumi, lai jūs varētu veltīt pietiekami daudz papildu laika uzdevumu veikšanai.
- **Izveidojiet nedēļas grafiku, kuram sekojat**, katru nedēļu nosakot noteiktas stundas lasīšanai, lekciju skatīšanai, uzdevumu izpildei, mācībām un dalībai forumos. Apņemieties tiešsaistes kursa darbus padarīt par daļu no jūsu iknedēļas rutīnas un **iestatiet sev atgādinājumus**, lai izpildītu šos uzdevumus.
- Strādājot ar saviem uzdevumiem, **mēģiniet bloķēt laiku**, atvēlot sev noteiktu laiku katram uzdevumam, pirms pāriet uz nākamo, un iestatot taimeri sekošanai līdz patērētajam laikam.
- **Periodiski reģistrējieties visa termiņa laikā** un apskatiet, kā un kad pavadāt savu laiku.

3. stratēģija. Iekārtojiet regulāru mācību telpu un saglabājiet kārtību

Iekārtojiet mācībām īpašu mācību vidi. Atkārtoti pabeidzot darbu, jūs sāksiet izveidot rutīnu. Neatkarīgi no tā, vai jūsu darbavietā ir virtuves galds, bibliotēka vai vietējās kafējnīcas stūra kabīne, ir svarīgi noteikt, kāda veida vide jums būs vispiemērotākā. Eksperimentējiet, lai uzzinātu, kāda veida vide palielina jūsu produktivitāti. Lai kur jūs izvēlētos, pārlicinieties, vai ir

pieejams ātrgaitas interneta pieslēgums, lai nemēģinātu apmeklēt tiešsaistes kursus, izmantojot atpaliesto savienojumu. Regulāras darbavietas vai biroja ierīkošana arī palīdzēs jums uzturēt kārtību. Precīzi zinot, kur atrodas svarīgi dati, faili, veidlapas, mācību programmas, grāmatas un uzdevumi, jūs varēsiet sasniegt savus mērķus. Iekārtojot mācību telpu, pārliecinieties, ka jums ir:

- ātrgaitas interneta pieslēgums;
- nepieciešamie resursi (e-grāmatas, e-žurnāli, grāmatas, materiāli un programmatūra kursam);
- austiņas, lai klausītos lekcijas vai diskusijas (īpaši svarīgi koplietošanas telpās).

4. stratēģija. Novērst traucēkļus

Sākot ar Netflix, sociālajiem medijiem un beidzot ar traukiem, kas krājas izlietnē, jūs saskarsieties ar daudziem traucēkļiem, kas var viegli izjaukt jūsu mācību plānu. Labākie tiešsaistes studenti zina, kā mazināt šos traucēkļus un atlicināt laiku, lai koncentrētos. Tas, cik liels izaicinājums būs šie traucējošie faktori, būs atkarīgs no jūsu unikālās personības un situācijas. Daži var atklāt, ka viņi var noskaņot trokšņainu māju, klausoties mūziku. Citi varētu izvēlēties strādāt vietējā kafejnīcā vai bibliotēkā, lai novērstu vēlmi veikt uzdevumus mājās. Galu galā jums būs jāatrod stratēģija, kas jums vislabāk atbilst.

Neatkarīgi no tā, kur izvēlaties strādāt, apsveriet iespēju izslēgt mobilo tālruni, lai nezaudētu uzmanību katru reizi, kad tiek saņemta īsziņa vai paziņojums. Un, ja joprojām nevarat pretoties kārdinājumam pārbaudīt savu e-pastu vai sērfot tīmeklī, mēģiniet lejupielādēt vietņu bloķētāju. Tādu lietojumprogrammu kā [Cold Turkey](#) un [Freedom](#) izmantošana var novērst traucēkļus, bloķējot lietotnes vai vietnes, kas mēdz konkurēt par jūsu uzmanību, piemēram, Facebook un Twitter.

5. startēģija. Novērtējiet savu mācīšanos. Izprotiet, kā vislabāk mācāties

Kad esat noteicis, kur mācāties, padomājiet par to, kad un kā paveiksiet savu darbu vislabāk. Ja esat rīta cilvēks, vispirms atvēliet laiku mācībām. Esat vairāk pūce? Atliciniet stundu vai divas pēc vakariņām, lai ērti iekārtotos pie datora. Ja bērniem ir nepieciešama jūsu rīta un vakara uzmanība, mēģiniet izveidot mācību sesiju dienas vidū, kamēr viņi ir skolā. Pagatavojiet savu ierasto tasi kafijas, pievienojiet atskaņošanas sarakstu un dariet visu, kas jums nepieciešams, lai noskaņotos un sāktu darbu.

Ne visi mācās vienādi, tāpēc padomājiet par to, kāda veida informācija palīdz vislabāk izprast jaunas koncepcijas un izmantot atbilstošas mācību stratēģijas, piemēram, ja labāk uztverat informāciju vizuāli, izdrukājiet video lekciju transkriptus, lai tos pārskatītu. Vai vislabāk mācāties klausoties? Noteikti iekļaujiet savā grafikā laiku, lai noklausītos visu uz audio un video balstītu kursu saturu.

6. stratēģija. Sazinieties bieži un aktīvi piedalieties

Piedalieties kursa tiešsaistes forumā, lai labāk izprastu kursa materiālus un sazinātos ar citiem klasesbiedriem. Tas var ietvert kāda klasesbiedra darba komentēšanu diskusiju dēļ vai jautājuma ievietošanu par projektu, pie kura strādājat. **Nevilcinieties jautāt un uzdot jautājumus!** Kļūstiet proaktīvi un uzņemieties iniciatīvu.

Izlasiet, ko saka citi izglītojamie un jūsu profesors, un, ja jums ir jautājums, lūdziet paskaidrojumus. Pārliecinieties arī, ka reģistrējaties tik bieži, cik vien iespējams. Tiešsaistes apmācības elastība nozīmē, ka, ja jums ir 30 minūtes pirms vakariņu plānošanas, varat piedalīties diskusijā atbildi atbilstoši savam grafikam. Iestatiet mērķi katru dienu reģistrēties klases diskusijās. Un, ja jūtat, ka atpaliek, runājiet. Negaidiet, līdz gandrīz tuvojas uzdevums, lai uzdotu jautājumus vai ziņotu par problēmām. Nosūtiet e-pastu savam profesoram un esiet aktīvi, lūdzot palīdzību.

7. stratēģija. Izmantojiet savu tīklu

Tiešsaistes nodarbības dažkārt var likt jums justies tā, it kā jūs mācību procesā būtu viens pats, taču tā nav patiesība. Lielākā daļa tiešsaistes kursu ir balstīti uz **sadarbības** koncepciju, un profesori un pasniedzēji aktīvi mudina izglītojamos strādāt kopā, lai izpildītu uzdevumus un apspriestu stundas. **Veidojiet attiecības** ar citiem studentiem, iepazīstinot ar sevi un iesaistoties tiešsaistes diskusiju paneļos. Jūsu vienaudži var būt vērtīgs resurss, gatavojoties eksāmeniem vai lūdzot atsauksmes par uzdevumiem. Nebaidieties vērsties pie viņiem, lai izveidotu virtuālu mācību grupu. Iespējams, ka viņi to novērtēs tāpat kā jūs.

Mācību padomi

- Iekārtojiet īpašu darbvietu, kas netraucē uzmanību, ir labi apgaismota un ērta. Savāciet savus piederumus un dzērienus vai uzkodas, pirms sēžaties mācīties vai apmeklēt nodarbības. Datorā aizveriet visus traucējošos faktorus, tostarp sociālo mediju vietnes un tērzēšanas programmas.

- Paņemiet pārtraukumus, lai saglabātu koncentrēšanos un izvairītos no noguruma. Mācīšanās 30–45 minūtes un pēc tam neliela pauze no datora palīdzēs jums koncentrēties un saglabāt apgūto informāciju.
- Bezsaistes mācību taktika, piemēram, piezīmju rakstīšana vai vizuālo palīg līdzekļu izveide, var palīdzēt jums atcerēties informāciju, kas ietverta nodarbību laikā.
- Izveidojiet plānu, iekļaujot iknedēļas termiņu un mācību stundu grafiku, lai pārliecinātos, ka jums ir atlicināts laiks uzdevumu veikšanai laikā.
- Krāsu kodēšanas sistēmas izmantošana studiju kalendārā vai darba kārtībā ļaus ātri noteikt dažādus izpildes datumus.
- Atrodiet studiju partneri, kas var palīdzēt noskaidrot prasības un izpildīt uzdevumus laikā.
- Bieži veiciet piezīmes un pārskatiet tās tūlīt pēc nodarbības. Piezīmju veikšana mudinās jūs saglabāt koncentrēšanos, un, izpētot tās pēc nodarbības, pārliecināsieties, ka piezīmes ir skaidras un uz tām var paļauties vēlāk.
- Atzīmējiet grāmatzīmēs visus resursus, kas jums noderēja studijās, lai vēlāk varētu tiem ērti piekļūt.
- Mācībām tiešsaistē ir nepieciešama pašmotivācija. Veltiet laiku, lai izstrādātu ieradumus, kas jums īpaši der attiecībā uz laika plānošanu un mācību praksi. Pārskatiet savus uzdevumus un pēc iespējas ātrāk sāciet darbu. Laicīgi uzsākot savus uzdevumus, jums būs laiks pareizi mācīties un gūt panākumus tiešsaistes kursos.

Praktizējiet tiešsaistes mācību etiķeti

Etiķete ir vārds, kas nozīmē labu uzvedību noteiktā situācijā. Šajā gadījumā mēs izmantojam frāzi **tiešsaistes mācību etiķete** kā vadlīnijas, lai ikvienam būtu laba tiešsaistes mācīšanās pieredze. Tālāk ir sniegts noderīgu vadlīniju kopums efektīvai saziņai tiešsaistes kopienā.

- 1. Vienmēr lietojiet cieņpilnu valodu un toni.** Tiešsaistes mācību vidē vārdi ir svarīgāki nekā jebkad agrāk! Īsziņas vai e-pasta sarunās mēs nevaram redzēt rakstītāja sejas izteiksmes vai ķermeņa valodu, lai palīdzētu mums uzminēt to toni vai nozīmi. Ķermeņa valodas interpretācija var būt sarežģīta arī video tērzēšanas sarunās, tāpēc uzmanīgi izvēlieties vārdus.
- 2. Nekad nekopīgojiet nepiemērotu saturu.** Mēs nekad nedrīkstam ar kādu kopīgot nepiemērotu materiālu, piemēram, seksuālus vai vardarbīgus attēlus/video. Ja jūtat, ka kāds ar

jums vai citiem kopīgo nepiemērotu saturu, nekavējoties sazinieties ar izglītības darbiniekiem, un viņi palīdzēs jums atrisināt problēmu.

3. Cieniet citu uzskatus un viedokļus, pat ja tiem nepiekrītat. Mums visiem ir dažādi uzskati, vērtības un tradīcijas. Atcerieties dot citiem laiku un vietu, lai izteiktu savas domas un jūtas. Ja nepiekrītat kādam, atgādiniet sev, ka viņam ir tiesības uz savu viedokli, tāpat kā jums. Ja konstruktīvas domstarpības ir daļa no uzdevuma, pārlicinieties, ka jūsu argumentos tiek izmantota cieņpilna valoda. Ja šaubāties, atcerieties zelta likumu: izturieties pret citiem tā, kā vēlaties, lai izturas pret jums.

4. Ģērbieties atbilstoši video sapulcēm un atcerieties par skaņas izslēgšanas pogu. Lai gan tiešsaistes kursiem nav īpaša ģērbšanās koda, mēs iesakām ģērbties tā, it kā apmeklētu tiešsaistes nodarbības. Kad nerunājat, apsveriet iespēju izslēgt mikrofonu.

5. Cieniet citu privātumu. Izmantojot internetu, ir ļoti vienkārši koplietot kontaktinformāciju, dokumentus un citus digitālos vienumus, tomēr atcerieties, ka ikvienam ir tiesības uz savu privātumu. Vienmēr lūdziet atļauju, pirms kopīgojat kontaktinformāciju vai dokumentus, kas pieder kādam citam.

Priekšrocības un pamatkompetences, kuras var iegūt, uzsākot tiešsaistes mācību kursus

1. Pievienota elastība un patstāvīga mācīšanās

Ne daudziem cilvēkiem ir iespēja paņemt atvaļinājumu no darba, lai iesaistītos pilna laika mācību programmā, un citi bieži ceļo darba dēļ. Tiem, kuriem joprojām ir jāzonglē starp darbu un atgriešanos skolā, tiešsaistes programmas elastība sniedz iespēju mācīties, vienlaikus strādājot un pilnveidojoties profesionāli.

Iesaistoties tiešsaistes kursā vai grāda iegūšanā, jūs varat mācīties pēc sava grafika. Tā vietā, lai agri pamestu biroju vai izlaistu ģimenes vakariņas, lai dotos uz universitātes pilsētiņu, jūs piesakāties, kad tas jums ir ērti — laikā, kas netraucē citu saistību izpildi. Šī elastība ļauj vieglāk līdzsvarot darbu, dzīvi un mācības.

Izglītojamie ne vienmēr jūtas ērti, lūdzot pasniedzējiem atkārtot pēdējā lekcijā teikto vai iedziļināties konkrētās tēmas detaļās. Mācoties tiešsaistē, varat atkārtoti apskatīt iepriekšējo materiālu vai pārtraukt lekciju, lai veiktu papildu izpēti vai sakārtotu piezīmes. Varat izstrādāt mācību plānu savā tempā, lai pārlicinātos, ka patiešām apgūstat materiālu, pirms pāriet uz nākamo sadaļu. Šī papildu elastība ļauj tiešsaistes izglītojamajiem apgūt kursu savā tempā un maksimāli izmantot studiju programmu.

2. Labāka laika pārvaldība

Darbs, ģimene un skola nav viegli apvienojamas lietas. Darba devēji to atzīst un novērtē laika pārvaldības prasmes, kas nepieciešamas, lai līdzsvarotu visas trīs jomas. Tā kā tiešsaistes grādu programmā nav noteikts mācību stundu laiks un izglītojamie var elastīgi izveidot savus grafikus, izglītojamajam ir proaktīvi jāsaazinās ar mācībspēkiem, laicīgi jāpabeidz uzdevumi un jāplāno uz priekšu.

Viena no lietām, ko mēs zinām, ka darba devēji sagaida, ir efektīva laika pārvaldība. Nekad nepietiek ar to, ka no rīta laicīgi esi pie sava rakstāmgalda un paliec tur līdz dienas beigām; tiek sagaidīts, ka lielākā daļa no mums pabeigs vairāk projektu īsākā laikā. Tiešsaistes nodarbības nodrošina regulāru termiņu sastādīšanas un izpildes grafiku, ļaujot praktizēt sava laika pārvaldību un produktīvu darbu katru nedēļu. Darba devēji bieži novērtē laika pārvaldības prasmes, kas nepieciešamas, lai pabeigtu tiešsaistes grāda programmu, un uzskata, ka šīs prasmes ir atzinīgi novērtējamas potenciālajos darbiniekos.

Grafika paraugs var izskatīties šādi:

- **Pirmdiena:** sāciet ar obligāto literatūru un multividi.
- **Otrdiena:** turpiniet materiālu pārskatīšanu.
- **Trešdiena:** publicējiet diskusiju forumā un sāciet uzdevumus.
- **Ceturtdiena:** turpiniet publicēt un strādāt pie uzdevumiem.
- **Piektdiena:** lasiet ziņojumus, atbildiet uz tiem un strādājiet pie uzdevumiem.
- **Sestdiena:** lasiet ziņojumus, atbildiet uz tiem un pabeidziet uzdevumus.
- **Svētdiena:** pārbaudiet savu darbu un iesniedziet uzdevumus.

3. Demonstrēta pašmotivācija

Sekmīgi pabeidzot kursu, jūs demonstrējat, ka varat praktizēt laika plānošanu un pašmotivāciju, kas ir Top 10 prasmju sarakstā, ko darba devēji vēlas redzēt jaunos darbiniekos. Iegūstot tiešsaistes grādu, jūs apliecināt, ka varat veikt vairākus uzdevumus, noteikt prioritātes un pielāgoties mainīgajiem darba apstākļiem. Instruktori sagaida, ka izglītojamie ir neatkarīgi, mācīsies paši un iesaistīsies mācībās. Tas pats attiecas uz darbaspēku; darba devēji vēlas, lai jūs būtu pašmotivēti, nodarbotos ar lietām, kas jūs interesē, un meklētu jaunas iespējas un veidus, kā rīkoties. Jo vairāk iesaistīsieties — neatkarīgi no tā, vai tā ir mācīšanās tiešsaistē vai darbs pie darba devēja -, jo vairāk jums veiksies.

4. Uzlabota virtuālā komunikācija un sadarbība

Mācīšanās sadarbības ar citiem virtuālajā vidē var padarīt jūs par efektīvāku vadītāju. Jūs attīstīsiet kritiskas līderības prasmes, izmantojot specializētas zināšanas, veidojot efektīvus procesus un pieņemot lēmumus par labāko saziņas praksi, piemēram, par to, kas būtu jāapspriež klātienē vai elektroniski. Tiešsaistes programmā jūs arī piedalīsieties diskusiju paneļos ar saviem klasesbiedriem, sazināties ar profesoriem pa e-pastu un sadarbosieties, izmantojot dažādas programmatūras. Programmai turpinoties, jūs labāk varēsiet izvirzīt savas idejas un izteikt spēcīgus, kodolīgus, profesionālus argumentus, izmantojot tekstu.

Piedalīšanās diskusiju paneļos līdzinās dalībai virtuālajā komandā. Skaidra ideju paušana, atbilžu saņemšana un profesionāla tēla veidošana ir nepieciešamas prasmes virtuālajā darbavietā. Instruktori, tāpat kā vadītāji, sagaida, ka jūs veidosiet cieņpilnu, pārdomātu un pieklājīgu saziņu, atbildēsiet uz dažādām perspektīvām un dibināsiet attiecības ar vienaudžiem. Tiešsaistes programmā jūs varat ātri uzlabot šo prasmi.

5. Plašāka, globāla perspektīva

Tiešsaistes programmu izglītojamie nāk no visas pasaules. Pateicoties iespējai pieteikties no jebkuras vietas, klases diskusijās ir plašāks skatījumu klāsts, kas palīdz jums uzlabot savu starpkultūru izpratni. Izglītojamajiem ir ne tikai iespēja sazināties ar cilvēkiem no visas pasaules, bet arī paplašināt savu skatījumu un kļūt kultūras apzinīgākiem. Uzņēmumi meklē darbiniekus, kas spēj ieviest jauninājumus, un inovācija bieži nāk no ārpuses.

Ja jūs interesē uzņēmējdarbība, piemēram, dzirdēt, kā citas valstis pieņem noteiktas tehnoloģijas vai pieiet konkrētām nozarēm, jūs varat iedvesmoties izstrādāt jaunas idejas vai uzlabot jau esošās koncepcijas. Citu valstu profesionāļu jaunās idejas var stimulēt jūsu radošumu — radošumu, kas var izrādīties vērtīgs jūsu organizācijai.

6. Izsmalcinātas kritiskās domāšanas prasmes

Tiešsaistes mācības veicina spēju kritiski domāt par to, ko darāt katru dienu. Klases mērķis ir mudināt jūs domāt savādāk, un darba devēji vēlas, lai jūs tā arī darītu — kritiski domātu par savu lomu darbā. Šīs prasmes apgūšana jūs atšķirs gan kā izglītojamo, gan kā darbinieku.

Kritiskajai domāšanai ir nozīme jebkura veida izglītībā; tomēr tiešsaistes mācīšanās liek jums attīstīt savas kritiskās domāšanas prasmes tādos veidos, kādus jūs, iespējams, nebūtu praktizējis klātienē. Šāda pašmācība un pašmotivēta mācīšanās parāda topošajiem darba devējiem, ka jums ir spēja domāt kritiski un pārvarēt visus šķēršļus, kas varētu stāties jūsu ceļā.

7. Jaunas tehniskās prasmes

Jūsu tiešsaistes kurss vai programma atbilst arī spēcīgām tehniskām prasmēm, kas ir noteikts pluss jebkuram darba meklētājam. Kurša darba ietvaros jums, iespējams, būs jāizmanto digitālie mācību materiāli, jāiepazīst jauni rīki un programmatūra, kā arī jānovērš izplatītas problēmas. Pēc programmas lielajiem un mazajiem tehniskajiem šķēršļiem darba devējs var paļauties, ka pārzināt parastos sadarbības rīkus, satura pārvaldības sistēmas un pamata problēmu novēršanu.

Tā kā arvien vairāk uzņēmumu izmanto virtuālās komandas, ir svarīgi iemācīties sadarboties attālināti. Jūsu klasesbiedri, visticamāk, dzīvos dažādās laika joslās, kurām jums jāiemācās pielāgoties un plānot. Ļoti svarīga ir arī tehnoloģiju izmantošana. Strādājot pie grupas projekta, failu vai statusa atjauninājumu koplietošana pa e-pastu var kļūt sarežģīta, tāpēc jums, iespējams, būs jāizmanto projektu pārvaldības un saziņas rīki, piemēram:

- **Skype:** videokonferenču programmatūra ļauj runāt aci pret aci ar vienaudžiem.
- **Dropbox:** kopīgojiet dokumentus ar savu grupu un saglabājat darbu vienuviet, izmantojot failu mitināšanas pakalpojumu.
- **Slack:** ziņojumapmaiņas platforma ir noderīga, ja jums ir jāsūta tūlītēja ziņa reāllaikā vai jāsadala mazākās grupās, lai strādātu pie noteiktas projekta daļas.
- **Trello:** projektu pārvaldības rīks ļauj jums un jūsu komandai izveidot, piešķirt, izsekot un noteikt prioritātes uzdevumus.
- **Basecamp:** vēl viens, nedaudz spēcīgāks projektu pārvaldības rīks, ko varat izmantot, lai kopīgotu ziņojumus un augšupielādētu failus.

3.2 Kā meklēt tīmeklī

Internetā ir milzīgs daudzums informācijas. Jūs varat atrast informāciju par jebko, tomēr, lai izmantotu savu laiku labāk un efektīvāk, jums vajadzētu izmantot meklētājprogrammas, lai samazinātu meklēšanu un ātrāk atrastu meklēto informāciju.

Izmantojot meklētājprogrammas

Meklētājprogrammas globālajā tīmeklī ir attālināti pieejamas programmas, kas ļauj veikt informācijas meklēšanu internetā, izmantojot atslēgvārdus. Ir vairāki meklētājprogrammu veidi, un meklēšana var attiekties uz dokumentu virsrakstiem, URL, galvenēm vai pilnu tekstu. Ņemiet vērā, ka rezultāti, ko saņemat no vienas meklētājprogrammas, var neatbilst

rezultātiem, ko iegūstat no citas meklētājprogrammas. Faktiski tie bieži atšķiras katras meklētājprogrammas darbības dēļ, tāpēc var būt lietderīgi regulāri izmantot vairākas meklētājprogrammas.

Meklētājprogrammas izmanto jūsu izvēlētos atslēgvārdus vai frāzes, lai noteiktu, kurās tīmekļa lapās ir atbilstoša informācija. Padomājiet par meklētājprogrammu kā tīmekļa indeksu. Zemāk jūs atradīsiet sarakstu ar populārākajām un zināmākajām meklētājprogrammām, kā arī meklētājprogrammām, kas īpaši paredzētas izglītības kursu, iestāžu un programmu meklēšanai.

Meklētājprogrammas

- [Ask](#)
- [Bing](#)
- [Google](#)
- [Google Scholar](#) - zinātniska Google apakškopa
- [Yahoo](#)

Akadēmiskās meklētājprogrammas

- [Microsoft Academic](#) - informācija par akadēmiskajiem darbiem, autoriem, konferencēm, žurnāliem un organizācijām no vairākiem avotiem.
- [Scienceresearch.com](#) - zinātniskie žurnāli un publiskas zinātnes datu bāzes.
- [WorldWideScience](#) - globāla zinātnes vārteja.
- [BASE \(Bielefeld Academic Search Engine\)](#) (Vācija) — daudznazaru zinātniski atvērtas piekļuves tīmekļa resursi.
- [Google Scholar](#) (starptautiska) — piedāvā tūlītēju piekļuvi dažādiem akadēmiskiem resursiem. Tās process izskatās praktiski identisks parastajai Google atslēgvārdu meklēšanai.
- [Internet Scout](#) (ASV) - kritiski anotētas, rūpīgi atlasītas tīmekļa vietnes un adresātu saraksti.
- [Pinakes](#) (Apvienotā Karaliste) - saites uz galvenajām priekšmetu vārtejām.
- [SSRN \(Social Science Research Network\) eLibrary Database Search](#) - zinātniskie darba dokumenti un raksti.
- [VLRC \(Virtual Learning Resources Center\)](#) (starptautiska) — akadēmiskās informācijas tīmekļa vietnes.

- [WWW Virtual Library](#) (starptautiska) — augstas kvalitātes ceļveži noteiktām tīmekļa sadaļām.
- [Semanticscholar](#) (starptautiska) - mākslīgajā intelektā balstīts pētniecības rīks zinātniskajai literatūrai, kas atrodas Allena Mākslīgā intelekta institūtā.

VINGRINĀJUMS: izmantojiet tālāk esošo saiti, lai atvērtu Google vietni un sekotu norādījumiem.

- **1. solis.** Pirmoreiz apmeklējot [Google vietni](#), meklēšanas rediģēšanas lodziņā netālu no lapas vidus ir mirgojošs kursoris. Jebkurā gadījumā, sākot rakstīt, var tikt parādīts automātiskās pabeigšanas saraksts.
- **2. solis.** Varat nospiegt **BULTIŅU UZ LEJU**, lai pārvietotos pa sarakstu, un pēc tam **ENTER**, lai veiktu meklēšanu, vai arī varat vienkārši turpināt rakstīt, ko meklējat, neizmantojot sarakstu.
- **3. solis.** Pēc teksta ievadīšanas nospiediet taustiņu **ENTER**, lai aktivizētu pogu „Meklēt”.

Padomi tīmekļa meklētājprogrammas izmantošanai

Izmantojiet atslēgvārdus

Labu atslēgvārdu izmantošana sniedz labākus rezultātus. Esiet tik precīzs, cik vien iespējams. Sašauriniet meklēšanu un izmantojiet labākus atslēgvārdus, lai iegūtu atbilstošākus rezultātus.

Frāžu meklēšana

Lietojot meklēšanas vienumus, kas satur vairāk nekā vienu vārdu, ievietojot tos pēdiņās, tiek atgriezti dokumenti, kuros ir tikai precīza frāze. Šeit ir piemērs: meklējot informāciju par ieroču kontroles tiesību aktiem, izmantojot „ieroču kontrole”, tiek izslēgti dokumenti, kuros ir vārdi „ierocis” un „kontrolē” citādā secībā un, iespējams, bez saistības ar ieroču kontroli.

Saīsināšana

Ja meklējat informāciju par dārzkopību, varat to izmantot kā atslēgvārdu, tomēr, ja jūsu rezultātu skaits ir ierobežots (lai gan tas nav iespējams, izmantojot dārzkopību) un vēlaties paplašināt meklēšanu, izmantojiet vārda saknes daļu un saīsiniet to ar zvaigznīti (dār*). Dzinējs atgriezīs saites uz dokumentiem, kas satur dārzu, dārzus, dārznieku, dārzniekus utt.

Ātrie meklējumi

Daudzas meklētājprogrammas tagad ļauj ātri meklēt noteikta veida saturu, vienkārši iekļaujot atslēgvārdu meklēšanas sākumā, piemēram, ja vēlaties uzzināt laikpistāklus Parīzē, vienkārši

ierakstiet „laiks Parīzē”, un jums vajadzētu iegūt pašreizējo Parīzes prognozi. Ja jums nepieciešama definīcija, iekļaujiet vārdu „vārdnīca” pirms vārda, kuru vēlaties definēt.

Izvērstā meklēšana

Dažas meklētājprogrammas piedāvā izvērstās meklēšanas lapu, kurā varat vēl vairāk sašaurināt meklēšanu, piemēram, [Google izvērstā meklēšana](#) ļauj izmantot daudzas no iepriekš minētajām meklēšanas funkcijām, kā arī vairākus papildu parametrus.

Būla operatori

Iespējams, ka visnoderīgākā funkcija meklēšanas kritēriju definēšanā ir Būla operatori, kas nodrošina efektīvu meklētājprogrammas loģikas kontroli. Būla operatori UN, VAI, NE (vai UN NE dažās programmās) un PIE ļauj saņemt konkrētākus meklēšanas rezultātus.

3.3 Tiešsaistes apmācības un video

Šajā sadaļā un, lai atvieglotu un palīdzētu jums tiešsaistes lasīšanas un meklēšanas laikā, ir atlasītas un koncentrētas vairākas saites ar tiešsaistes apmācībām un videokliem. Tiešsaistes apmācību ideja ir tāda, ka ikviens, kurš vēlas uzzināt par to, kā meklēt tīmeklī, piedalīties datorapmācībās, iegūt zināšanas par Microsoft biroja lietojumprogrammām, digitālo mārketingu un burtiski par jebkuru jautājumu, kam nepieciešams strukturēts un viegli saprotams tiešsaistes kurss, var to darīt savā tempā. Tiešsaistes apmācības ir pašmācības aktivitātes, kas tiešsaistes apmācāmajiem var sniegt vairākas priekšrocības, tostarp digitālo un uzņēmējdarbības prasmju apgūšanu.

Tiešsaistes apmācības

Tiešsaistes apmācību resursi ir daudz, un daži var ietvert pat spēļu vingrinājumus. Tālāk mēs jums palīdzēsim izmantot tiešsaistes apmācību platformu [Digital Learn](#) un sniegsim informāciju par citiem resursiem, kuriem varat piekļūt, lai atrastu apmācības un mācību programmas atbilstoši savām vēlmēm.

Digital Learn

Ja esat iesācējs datoru lietošanā, kādu laiku neesat tos izmantojuši, jūtaties nepārlicināti un neērti vai vienkārši nepieciešams nedaudz atsvaidzināt zināšanas, šajā nodaļā sniegtie materiāli palīdzēs jums atrast uzticamus un labi strukturētus resursus. Izmantojot interaktīvu video pamācību bibliotēku, apmācības var palīdzēt jums apgūt tehnoloģijas savā tempā un iegūt pārlicību, kas nepieciešama panākumu gūšanai. Apmācības ir pieejamas angļu un pat spāņu valodā.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Platforma nodrošina ērtu tiešsaistes apmācību lietošanu un sekošanu tām, izmantojot īsās video prezentācijas (no 1 min. līdz 5:30); katra apmācība ilgst aptuveni 15 - 20 min., un tai ir pievienotas kursu teksta kopijas, kas paredzētas gan iesācējiem, gan pieredzējušākiem apmācāmajiem.

Apmācības ir iedalītas septiņās (7) galvenajās kategorijās:

1. Sākums

Tajā ir iekļautas tiešsaistes apmācības ar video:

- 1. Kāpēc izmantot datoru?** <https://www.digitallearn.org/courses/why-use-a-computer>
- 2. Sākt darbu ar datoru** <https://www.digitallearn.org/courses/getting-started-on-a-computer>
- 3. Datora izmantošana (Windows 10)** <https://www.digitallearn.org/courses/using-a-pc-windows-10>
- 4. Pārvietošanās vietnē** <https://www.digitallearn.org/courses/navigating-a-website>
- 5. Ievads e-pastā** <https://www.digitallearn.org/courses/intro-to-email>
- 6. Ievads e-pastā. 2. daļa: ārpus pamatiem** <https://www.digitallearn.org/courses/intro-to-email-2-beyond-the-basics>
- 7. Pamata meklēšana** <https://www.digitallearn.org/courses/basic-search>
- 8. Datora izmantošana (Windows 7)** <https://www.digitallearn.org/courses/using-a-pc-windows-7>
- 9. Mac (OS X) izmantošana** <https://www.digitallearn.org/courses/using-a-mac-os-x>
- 10. Ievads videoklipu meklēšanai pakalpojumā YouTube** <https://www.digitallearn.org/courses/intro-to-searching-videos-on-youtube>
- 11. Ievads pakalpojumā Google Maps** <https://www.digitallearn.org/courses/introduction-to-google-maps>

2. Drošība tiešsaistē

Tajā ir iekļautas apmācības:

- 1. Konti un paroles** <https://www.digitallearn.org/courses/accounts-passwords>
 - 2. Tiešsaistes krāpniecība** <https://www.digitallearn.org/courses/online-scams>
- Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875
<http://www.aslerasmus.eu/>

3. Interneta drošība <https://www.digitallearn.org/courses/internet-privacy>

3. Darba prasmes

Tajā ir iekļautas apmācības:

1. CV izveide <https://www.digitallearn.org/courses/creating-resumes>

2. Darba meklēšana tiešsaistē <https://www.digitallearn.org/courses/online-job-searching>

3. Pieteikšanās darba tiešsaistē <https://www.digitallearn.org/courses/applying-for-jobs-online>

4. Produktivitāte

Tajā ir iekļautas apmācības:

1. Microsoft Word <https://www.digitallearn.org/courses/microsoft-word>

2. Mākonkrātuve <https://www.digitallearn.org/courses/cloud-storage>

3. Pamatbudžeta izveide ar Excel <https://www.digitallearn.org/courses/creating-a-basic-budget-with-excel>

4. Veselības informācija tiešsaistē <https://www.digitallearn.org/courses/online-health-information>

5. Healthcare.gov izmantošana, lai apdrošinātu veselību
<https://www.digitallearn.org/courses/using-healthcare-gov-to-enroll-in-health-insurance>

6. MyHealthFinder izmantošana profilaktiskajai aprūpei
<https://www.digitallearn.org/courses/using-myhealthfinder-for-preventive-care>

5. Sazina ar citiem

Tajā ir iekļautas apmācības:

1. Ievads Skype <https://www.digitallearn.org/courses/intro-to-skype>

2. Ievads Facebook <https://www.digitallearn.org/courses/intro-to-facebook>

6. Mobilās ierīces

Tajā ir iekļautas apmācības:

1. Mobilo ierīču izmantošana (Android) <https://www.digitallearn.org/courses/using-a-mobile-device-android>

7. Iepirkšanās tiešsaistē

Tajā ir iekļautas apmācības:

1. Lidmašīnas biļetes iegāde <https://www.digitallearn.org/courses/buying-a-plane-ticket>

Vēl vienu tiešsaistes apmācību platformu nodrošina Edinburgas Universitāte ar nosaukumu **23 lietas** <http://www.23things.ed.ac.uk/>. Edinburgas Universitātes 23 lietas digitālajām zināšanām ir godalgots ([LILAC Credo Digital Literacy Award 2017](#)) pašmācības kurss, ko vada Informācijas pakalpojumu grupa. Programmas mērķis ir iepazīstināt izglītojamos ar dažādiem digitāliem rīkiem personīgai un profesionālai izaugsmei gan kā pētniekiem, gan akadēmiķiem, gan studentiem, gan profesionāļiem.

23 lietu saraksts

[1. lieta: Ievads](#)

[2. lieta: Emuāru rakstīšana](#)

[3. lieta: Digitālā pēda](#)

[4. lieta: Digitālā drošība](#)

[5. lieta: Dažādība](#)

[6. lieta: Pieejamība](#)

[7. lieta: Twitter](#)

[8. lieta: Facebook](#)

[9. lieta: Google Hangouts/Collaborate Ultra](#)

[10. lieta: Vikimediji](#)

[11. lieta: Autortiesības](#)

[12. lieta: Atvērtie izglītības resursi](#)

[13. lieta: Video \(YouTube/Vimeo/MediaHopper\)](#)

[14. lieta: Audio \(aplādes/SoundCloud\)](#)

[15. lieta: Digitālā pārraudzība](#)

[16. lieta: OneNote/ClassNotebook](#)

[17. lieta: Ģeolokācijas rīki](#)

[18. lieta: Paplašinātā un virtuālā realitāte](#)

[19. lieta: Altmetrics](#)

[20. lieta: LinkedIn/Academia.edu/ResearchGate](#)

[21. lieta: Tiešsaistes spēles un mācību rīki](#)

[22. lieta: Izklaide un spēles](#)

[23. lieta: Pārdomas](#)

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Citas tiešsaistes apmācību platformas, kurās kāds var atrast un izpētīt dažādus kursus, ir šādas:

GCF Learn Free

No datora pamatiem līdz uzlabotajam Microsoft Office, „GCF Learn Free” piedāvā vairāk nekā 2000 nodarbību visu prasmju līmeņu izglītojamajiem. Kursi apvieno tekstu, video, interaktīvus materiālus un īsus vērtējumus, lai sniegtu izglītojamajiem prasmes, kas nepieciešamas, lai sekmīgi attīstītos 21. gadsimtā. Visa bibliotēka ir pieejama angļu, spāņu un portugāļu valodā. Atsevišķi kursi ir pieejami citās valodās.

Tech Boomers

Pieklūstiet vairāk nekā konkrētu lietotņu un vietņu 100 bezmaksas kursiem, kā arī tūkstošiem noderīgu rakstu ar padomiem un ieteikumiem, kas nepieciešami, lai paceltu savas tehniskās prasmes uz nākamo līmeni. „Tech Boomers” ir izstrādāts, lai palīdzētu vecākiem pieaugušajiem un nepieredzējušiem interneta lietotājiem iemācīties izmantot uzticamas vietnes un lietotnes, izmantojot video un teksta apmācības.

Comcast Internet Essentials

Vai esat iesācējs interneta lietošanā? „Comcast Internet Essentials” ir lieliska vieta, kur sākt, un kopš 2011. gada tā ir strādājusi, lai likvidētu digitālo plaisu. Šajā interaktīvajā apmācību bibliotēkā ir ietvertas dažādas tēmas, sākot no pamata tēmām — par pārvietošanos internetā un drošību tiešsaistē — līdz pat progresīvākām prasmēm, piemēram, pieteikšanās studentu aizdevumiem un datorprogrammēšanas apguve.

Khan Academy

„Khan Academy” ir bezmaksas interaktīva satura, videoklipu un pašmācības novērtējumu bibliotēka, kas izstrādāta, lai palīdzētu jums apgūt datorprogrammēšanu, matemātiku, zinātni un daudz ko citu. Kursi aptver dažādus prasmju līmeņus. Partneru saturs no tādām iestādēm kā NASA, Modernās mākslas muzejs un Kalifornijas Zinātņu akadēmija palīdz studentiem apgūt augstas kvalitātes materiālus savā tempā.

EdX

„EdX”, ko 2012. gadā dibināja Hārvarda un MIT, ir bezpeļņas MOOC bibliotēka — masveida atvērti tiešsaistes kursi. Izglītojamie var apgūt bezmaksas kursus datorzinātnēs, datu apstrādē un statistikā, uzņēmējdarbībā un citās tēmās no vairāk nekā 130 pasaules labākajām universitātēm un iestādēm.

Nozīmīgs sasniegums pieaugušo izglītībā notiek arī Eiropas Savienībā, izmantojot **Elektronisko platformu pieaugušo izglītībai Eiropā – EPALE**. EPALE ir Eiropas, daudzvalodu, atvērta dalībnieku kopiena, kurā ietilpst pieaugušie izglītojamie un profesionāļi, tostarp pieaugušo izglītotāji un pasniedzēji, vadošais un atbalsta personāls, pētnieki un akadēmiķi, kā arī politikas veidotāji. EPALE finansē programma Erasmus+. EPALE nodrošina augstas kvalitātes un precīzu informāciju, kas saistoša pieaugušo izglītības praktiķiem.

Resursu centrā ietverti aptuveni 322 e-mācību avoti un programmas, savukārt aptuveni 70 ir īpaši paredzētas pieaugušajiem izglītojamajiem https://epale.ec.europa.eu/en/resource-centre?f%5B0%5D=im_field_resource_tags%3A12116&f%5B1%5D=im_field_resource_tags%3A11754

Papildu tiešsaistes apmācības resursi

Kā jau iepriekš runājām, masīvie atvērtie tiešsaistes kursi ir lielisks bezmaksas resurss tiešsaistes izglītībai, kā arī pašmācības veids. Tālāk jūs atradīsiet vairākas apmācības, sākot no vadības studijām līdz izpratnei par klimata pārmaiņām un uzņēmējdarbības prasmju apguvi, izmantojot spēles. Jūs pat varat mēģināt veikt patstāvīgu meklēšanu.

VINGRINĀJUMS: izmantojiet tālāk esošo saiti, lai atvērtu Mooc-List vietni un sekotu norādījumiem.

- 1. solis.** Vietnes <https://www.mooc-list.com/> augšpusē esošajā izvēlnē atrodi pogu „Meklēt” un noklikšķiniet uz tās.
- 2. solis.** Laukā „Kursa nosaukums satur” ierakstiet atslēgvārdu „**Uzņēmējdarbība**”.
- 3. solis.** Pārbaudiet rezultātus un pieejamās iespējas. Izmantojiet citus atslēgvārdus atkarībā no jūsu mācību interesēm.

Masveida atvērtie tiešsaistes kursi

Navarras Universitāte nodrošina bezmaksas piekļuvi MOOC ikvienam, kas vēlas iesaistīties uzņēmējdarbībā, finansēs un vadībā.

https://awaytolearn.iese.edu/meet-us-online/?_ga=2.241232322.1743460288.1611336632-1036041938.1611336632

Apvienoto Nāciju Organizācijas Mācību partnerības tiešsaistes kursi un apmācības

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

ANO Mācīšanās partnerība klimata pārmaiņu jomā (UN CC:Learn) ir vairāk nekā 30 daudzpusēju organizāciju kopīga iniciatīva, kas palīdz valstīm īstenot pasākumus klimata pārmaiņu jomā attīstot gan vispārējo klimata prātību, gan lietišķās prasmes. „UN CC:Learn” sniedz stratēģiskus padomus un kvalitatīvus mācību resursus, lai palīdzētu cilvēkiem, valdībām un uzņēmumiem saprast, pielāgoties un veidot noturību pret klimata pārmaiņām. ANO CC:Learn atbalsta Šveices Attīstības un sadarbības aģentūra (SDC).

<https://unccelearn.org/course/index.php>

Uzņēmējdarbības prasmes pieaugušajiem izglītojamajiem (SG4A)

Šo projektu finansē Eiropas Savienības programma **Erasmus+**. „BIZ-E-BEE” ir izstrādāta, pamatojoties uz vajadzību analīzi, kas veikta sešās valstīs, lai (turpmāk) attīstītu uzņēmējdarbības prasmes. 80-85% aptaujāto kā galvenās prasmes minēja iniciatīvu, inovatīvās spējas, atbildību, pārliecību, komunikācijas prasmes un problēmu risināšanas prasmes. Tam cieši seko mērķorientācija, izturība, uzticamība un komandas veidošana.

Spēlei „BIZ-E BEE” ir trīs līmeņi, kas iedalīti trīs spēļu paneļos: iesācēja bite (topošais uzņēmējs), darba bite (strādā kā uzņēmējs) un bišu karaliene (dzimusi uzņēmēja). Katram līmenim ir savi jautājumi un uzdevumi. Noteikumi var atšķirties atkarībā no līmeņa, pēc skolotāja/spēles vadītāja ieskatiem. Spēles mērķis ir pēc iespējas ātrāk finišēt augstākajā līmenī.

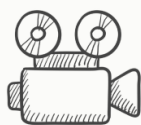
<http://www.sg4adults.eu/index.php>

Tiešsaistes video

Mācīšanās, izmantojot video, ir efektīvs veids, kā izprast izglītības materiālus un tēmas. Saskaņā ar pētījumiem īsi videoklipi var arī uzlabot izglītojamo mācīšanos tiešsaistes izglītībā.

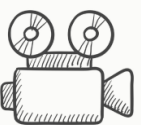
Jebkurā gadījumā tiešsaistes izglītojošie videoklipi stimulē mācīšanos jēgpilnā veidā un ir nozīmīgs izglītības resurss tiešsaistes mācībām kopumā. Šajā sadaļā jūs apskatīsiet vairākus izglītojošus videoklipus, kas var veicināt jūsu tiešsaistes lasīšanas pieredzi.

1. Kā es veicu piezīmes — padomi kārtīgai un efektīvai piezīmju veikšanai

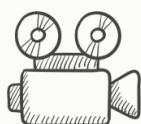
<https://www.youtube.com/watch?v=njstk6xlrh0>

2. Kā efektīvi mācīties, izmantojot tiešsaistes kursus

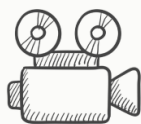
<https://www.youtube.com/watch?v=H-deFSyeXSM>

3. Pieci padomi veiksmīgai tiešsaistes apmācībai

<https://www.youtube.com/watch?v=xeQrdCMk6vl>

4. Kā darbojas meklētājprogrammas?

<https://www.youtube.com/watch?v=dahryueQepE>

Tā kā ir tik daudz viegli pieejamas informācijas, interneta lietotājiem jāiemācās filtrēt globālajā tīmeklī atrastos datus. Tā kā internets ir ļoti plašs dažādas kvalitātes informācijas avots, tīmekļa resursi ir jānovērtē pēc autoritātes, uzticamības, objektivitātes, precizitātes un sastopamības. Tradicionālākus informācijas avotus, piemēram, rakstus enciklopēdijā, autori, recenzenti, redaktori un izdevēji pārbauda, ņemot vērā visus šos kritērijus. Lielākajai daļai internetā pieejamās informācijas tas tā nav. Nevienam nav jāapstiprina tīmekļa vietņu saturs, tāpēc jūsu uzdevums ir novērtēt internetā atrasto datu atbilstību.

3.4 Tiešsaistes avotu novērtēšana

Kas ir tiešsaistes avoti?

Termins „**tiešsaistes avoti**” attiecas uz visiem materiāliem, ko var atrast tiešsaistē. Tiešsaistes avots var būt emuāra ieraksts, tiešsaistē publicēts laikraksta raksts, žurnāla raksts, ko esat izlasījis tiešsaistē, akadēmisks pētījums, tiešsaistes video, e-grāmata, TV programma vai dokumentālā filma, intervija vai ierakstīta lekcija un burtiski jebkas, kas ir publicēts tiešsaistē no akreditēta avota, tomēr, tā kā ne visa internetā atrodamā informācija nāk no neautentificēta vai neuzticama avota, varat ātri novērtēt savus resursus, pirms sākat tos izmantot tiešsaistes mācībām.

Kāpēc jums vajadzētu novērtēt tiešsaistes resursus?

Internets ir vērtīgs informācijas avots, ko var pievienot vai kam var piekļūt cilvēki visā pasaulē. Lai gan tas nozīmē, ka mums ir brīva piekļuve dažādiem avotiem, tas nozīmē arī to, ka publicētā informācija ne vienmēr var būt ticama vai precīza, jo tās autors var būt jebkurš.

Meklējot avotus, ko izmantot savos novērtējumos, jūs varat saskarties ar materiāliem, kas šķiet piemēroti, tomēr nekad nevajadzētu izmantot tiešsaistes vai bezsaistes avotu pēc nominālvērtības. Jums vienmēr ir kritiski jānovērtē avots, lai pārbaudītu tā uzticamību un precizitāti, lai pārlicinātos, ka savus argumentus pamatojat ar pareizu un ticamu informāciju.

Kā es varu novērtēt tiešsaistes (un bezsaistes) avotus?

Plaši pazīstama resursu kvalitātes pārbaudes stratēģija ir **CRAAP tests**. Tests koncentrējas uz pieciem galvenajiem aspektiem, kas var norādīt uz avota kvalitāti, un ietver jautājumus, kas jāuzdod avotam, lai novērtētu tā kvalitāti.

CRAAP tests

Sastopamība

Informācijas savlaicīgums:

- Kad informācija tika publicēta?
- Vai informācija ir atjaunināta vai pārskatīta?
- Vai autora izmantotie avoti ir aktuāli vai novecojuši?
- Vai informācija par tēmu ir novecojusi?
-

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Atbilstība

Informācijas nozīme jūsu kontekstā:

- Vai informācija atbild uz jūsu jautājumu?
- Vai informācija ir saistīta ar jūsu tēmu?
- Vai meklējāt citus avotus, pirms izvēlējāties šo?
- Vai informācija atbilst jūsu studiju līmenim? Vai tā nav pārāk vienkārša vai sarežģīta?

Autoritāte

Informācijas avots:

- Kas ir autors?
- Vai autors ir kvalificēts rakstīt par tēmu?
- Vai materiāls ir salīdzinoši pārskatīts (recenzēts) vai to ir pārskatījuši redaktori?
- Vai autors ir citēts citur?

Precizitāte

Satura uzticamība, patiesums un pareizība:

- Kādi citi avoti ir minēti?
- Vai informācija atbilst jūsu zināšanām par šo tēmu?
- Vai tekstā ir pareizrakstības vai gramatikas kļūdas?

Mērķis

Informācijas pastāvēšanas iemesls:

- Kāds ir informācijas mērķis - informēt vai pārliecināt?
- Vai autoram ir skaidrs, kādi ir viņu nolūki?
- Kādi aizspriedumi varētu būt autoram?

Kā novērtēt informācijas kvalitāti? CRAAP tests

https://www.youtube.com/watch?v=EyMT08mD7Ds&feature=emb_title

Tāpat jūs kaut ko atradāt tīmeklī: vai to izmantot vai pazaudēt?

<https://www.youtube.com/watch?v=dahryueQepE>

3.5 Izvairšanās no liela informācijas daudzuma

Kā jūs varat atpazīt informācijas daļu, kas jums patiešām ir nepieciešama, un izvairīties no „Pārāk daudz tiešsaistes informācijas” (Too Much Online Information - TMOI)? Sāciet, iestatot savu **mācību plānu**. Mācību plāns var likt izglītojamajiem koncentrēties uz konkrētu priekšmetu vai projektu, un to var izveidot piecos (5) vienkāršos soļos:

1. Uzstādiet savus mērķus

Jūsu mācību mērķiem ir jābūt konkrētiem un izmērāmiem. Ja jums nav izvirzīti mērķi, jūs vienkārši skraidīsiet, tverot visus iespējamus padomus un domājot, ka tas ir „tieši tas, ko meklējat”.

Mērķu noteikšana ir daudz pamatīgāks uzdevums nekā tikai veids, kā atbrīvoties no pārlietu liela informācijas daudzuma. Uzziniet, kas jums **tagad** ir jāapgūst, un izveidojiet to par konkrētu, izmērāmu mācību mērķi. Kad jums ir izvirzīti mērķi, tie kļūst par stratēģiju un taktiku kopumu saskaņā, ar kuru jums jārikojas.

2. Ziniet, ko izlaist, saskaroties ar jaunu informāciju

Kad jums ir savi mērķi, plāni, stratēģijas un uzdevumi, varat tos izmantot, lai izlemtu, kāda informācija ir patiešām svarīga. Pirmkārt, ja informācijai, ko grasāties lasīt, nav nekā kopīga ar jūsu pašreizējiem mērķiem un plāniem, izlaidiet to. Jums tā nav vajadzīga.

Ja tā ir nepieciešama, uzdodiet sev šos jautājumus:

- Vai varēsiet šo informāciju nekavējoties likt lietā?
- Vai tā var mainīt jūsu tuvākās darbības/uzdevumus?
- Vai tā ir tik neticama, ka jums noteikti nekavējoties jārikojas?

Ja informāciju nevar izmantot vienas vai divu dienu laikā, izlaidiet to.

Atlasiet tikai to, ko var izmantot uzreiz. Ja jums ir kāds pildāms uzdevums, izmantojiet tikai to informāciju, kas nepieciešama šī viena uzdevuma veikšanai, neko vairāk. Jums jākoncentrējas, lai skaidri spriestu un spētu izlemt, kāda informācija ir obligāta vai lieka.

3. Plānojiēt savu mācīšanos

Plānojiēt mācīšanos, izveidojot **mācību kalendāru**.

Mēģinot apgūt jaunas prasmes un priekšmetus, jums ir jāorganizē savs laiks, kā arī jāplāno mācības, lai savlaicīgi un efektīvi sasniegtu savus mērķus.

Iestatiet 1–2 stundu sesiju katru dienu vai 2–4 stundas katru nedēļas nogali vai pat vairāk atbilstoši savām vajadzībām un sāciet mācīties no saviem kategorizētajiem mērķiem.

Jūs pat varat pamosties stundu agrāk, lai veltītu laiku mācībām, pirms sākat savu dienu.

Ja jums ir bērni, ieplānojiēt savus mācību mērķus dienās, kas nav tik drudžainas, un izmantojiēt īsākas mācību sesijas, piemēram, 15–20 minūšu garumā.

Dažreiz ir vienkārši vieglāk un ātrāk kaut ko pierakstīt, nevis izgriezt un ielīmēt lietotnē vai Word dokumentā, tāpēc **piezīmju grāmatiņas** izmantošana var palīdzēt mācībās. Katram kategorizētam mācību mērķim izmantojiēt atsevišķu piezīmju grāmatiņu vai skiču grāmatiņu.

4. Nevilcinieties, patērējot vairāk informācijas

Iespējams, viens no biežākajiem iemesliem, kāpēc tiek patērēts milzīgs daudzums nevajadzīgas informācijas, ir nepieciešamība vilcināties. Izlasot vēl vienu rakstu vai ievietojot citas mazas „darāmās lietas” starp mūsu mācību uzdevumiem, mēs bieži jūtam, ka esam uz pareizā ceļa, tomēr tas ir tikai pašapmāns. Patiesība ir tāda, ka mēs vienkārši vilcināmies. Vilcināšanās ir uzdevuma sākšanas vai pabeigšanas atlikšana, neskatoties uz to, ka apzināmies, ka tas nopietni apdraudēs mūsu mācīšanās tempu un kvalitāti, piemēram, uzdevuma atlikšana uz pēdējo brīdi.

Tiešsaistes nodarbības un virtuālās mācības — kā pārvaldīt

<https://www.youtube.com/watch?v=gqCM27LNHoo>

Papildu resursi

<ul style="list-style-type: none">• Bez maksas tiešsaistes datorclases iesācējiem, turpinātājiem un pieredzējušiem izglītojamajiem: https://www.thoughtco.com/online-computer-classes-1098078
<ul style="list-style-type: none">• Bez maksas meklētājprogramma, lai atrastu un salīdzinātu tiešsaistes programmas no labākajām universitātēm visā pasaulē: https://www.educations.com/search/online-degrees
<ul style="list-style-type: none">• Atklājiet speciālistu kursus un apmācību galvenajās nozarēs un sektoros: https://www.futurelearn.com/
<ul style="list-style-type: none">• Bez maksas tiešsaistes kursi un resursi no Open University (Apvienotā Karaliste): https://www.open.edu/openlearn/
<ul style="list-style-type: none">• Basic Computer Skills MOOC (varat pieteikties kā viesis): https://www.wisc-online.com/courses/computerskills
<ul style="list-style-type: none">• Izglītības kursi, ko nodrošina Eiropas Inovāciju un tehnoloģiju institūts EIT digitālie kursi un specializācijas https://www.coursera.org/eitdigital EIT InnoEnergy https://sea.innoenergy.com/learn
<ul style="list-style-type: none">• Financial Literacy: a Key Tool to Improve People's Life Cycle Starptautisks projekts, ko finansē Eiropas Savienības Erasmus+ programma https://vimeo.com/277260385 EIT InnoEnergy https://sea.innoenergy.com/learn

4. modulis. Tiešsaistes mijiedarbības pamatjēdzieni

Aivars KAUPUZS, Sandra STAFECKA, Olga VINDACA, Gatis STAFECKIS
Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija

Mācību mērķi

Pēc mācību nodaļas apgūšanas izglītojamie:

- izpratīs, kas ir tiešsaistes mijiedarbība
- efektīvi izmantos tiešsaistes mijiedarbību praksē
- raksturos tiešsaistes mijiedarbības galvenos elementus
- spēs izmantot dažādas pieejas efektīvai tiešsaistes mijiedarbībai
- izpratīs un attīstīs tiešsaistes mijiedarbības pamatjēdzienus, izmantojot informācijpratības pamatzināšanas un digitālā satura veidošanas padomus
- būs informēti par drošības noteikumiem un galveno problēmu risināšanu tiešsaistes mijiedarbības laikā
- apzināsies tiešsaistes mijiedarbības priekšrocības

Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)

▪ Tiešsaistes mijiedarbība	▪ Digitālais saturs
▪ Digitālā kompetence	▪ Problēmu risināšana tiešsaistes mijiedarbības laikā
▪ Digitālās kompetences ietvars	▪ Sociālie mediji
▪ Informācijpratība	▪ Drošība digitālajā vidē
▪ Digitālā vide	▪ Tiešsaistes vide

Levadpiezīmes

Lielākā daļa no mums noteikti kādreiz ir piedalījušies garā un garlaicīgā mācību/mācīšanās procesā (virtuāli vai klātienē), kur studenti ir tikai pasīvi novērotāji un viņiem ir maz iespēju piedalīties vai tādu iespēju vispār nav. Patiesību sakot, šāda veida apmācība gandrīz neietekmē auditoriju. Efektīvai mācīšanai un apguvei ir nepieciešama efektīva mijiedarbība. Tā sniedz noderīgāku un vērtīgāku pieredzi izglītojamajiem.

Saskaņā ar M.G. Mūru vissvarīgākais komponents mācībām un iesaistei ir triju veidu mijiedarbība gan tradicionālajā, gan tiešsaistes studiju vidē:

- starp izglītojamo un izglītājamo;
- starp izglītojamo un pedagogu;
- starp izglītojamo un saturu.

Galvenais aspekts, kā tradicionālās studiju vides mācību teorijas pielietot tiešsaistē, ir izmantot tiešsaistes mijiedarbību. Lai padarītu šo procesu efektīvāku, uzmanība jāpievērš visiem trim minēto mijiedarbību veidiem:

1) starp izglītojamo un izglītājamo

Šāda veida mijiedarbība notiek starp diviem izglītojamajiem vai izglītājamo grupā. Tā var notikt ar pedagogu vai bez tā; galvenais ir organizēt izglītojamos. Vissvarīgākais ir plānot tiešsaistes mijiedarbību starp izglītājamo un izglītājamo mācīšanas/mācīšanās procesā, ņemot vērā studentu sadarbību un informācijas apmaiņu, veidot kopības sajūtu ar grupas biedriem, kuri piedalās studiju procesā, nevis tikai mudināt viņus dalīties savās atziņās, bet radīt mācību atmosfēru, kurā viņi varētu piedalīties, piedāvāt atbildes, formulēt emocionālas atsauksmes un sazināties īsos, koncentrētos ziņojumos. Tas veicina spēcīgas attiecības starp studentiem un ļauj viņiem labāk izprast pedagogu sniegtos materiālus. Šāda veida mijiedarbība ļauj studentiem savstarpēji mijiedarboties pat pedagoga prombūtnes laikā, izmantojot modernās tehnoloģijas. Ir iespējams sākt ar diskusiju dēļiem, tādiem telekomunikācijas rīkiem, kā e-pasts un tērzēšanas istabas, un sociālās sadarbības rīkiem, piemēram, lai nodrošinātu tikai studentiem paredzētu forumu, kurā izglītojamie var apspriest savas intereses, vai ielānotu tērzēšanas sesijas, kuras viņi var apmeklēt kādas konkrētas tēmas apspriešanai.

2) Starp izglītājamo un pedagogu

Šāda veida mijiedarbība notiek, kad pedagogs nodrošina informācijas piegādi, sniedz atgriezenisko saiti vai vienkārši iedrošina vai vada izglītājamo. Tas notiek arī tad, kad izglītojamais uzdod pedagogam jautājumus vai sazinās ar viņu par studiju procesu. Pedagogs veic gida, koordinatora, eksperta vai atbalsta funkcijas atkarībā no situācijas, savukārt

izglītojamie var mijiedarboties ar grupas biedriem. Sniedzot izglītojamajiem pastāvīgu atgriezenisko saiti, pedagogs var noskaidrot jautājumus, nostiprināt būtiskos punktus un pareizi interpretēt mācību priekšmetu, kā arī veicināt izglītojamo interesi un motivāciju. Galvenais ir tas, ka tiešsaistes mijiedarbības laikā pedagogs neieņem galveno vietu; viņš kļūst tikai par „blakus esošu gidu”, nevis par „gudro uz skatuves”. Process tiek organizēts tiešsaistes dialogu veidā (izmantojot e-pasta adresi, sociālo mediju kontus utt.), uzraugot studenta sniegumu un līdzdalību, piedāvājot savlaicīgu vai tūlītēju atgriezenisko saiti, sniedzot skaidru un detalizētu informāciju izglītojamajiem par katru soli.

3) starp izglītojamo un saturu

Šāda veida mijiedarbība notiek, kad studenti paši iegūst informāciju tieši no tiešsaistes mācību materiāliem. Tas notiek ikreiz, kad viņi mijiedarbojas ar tekstu vai ir iedziļinājušies digitālajā saturā. Ir svarīgi piedāvāt dažādus tiešsaistes satura formātus - tekstu, audio vai video, pēc tam pārbaudīt izpratni, kā arī radīt izaicinošus uzdevumus, kas liktu studentiem mijiedarboties ar digitālo saturu un sīkāk izpētīt tēmu: simulācijas, meklēšana tīmeklī, scenāriji, gadījumu izpēte utt.¹

4.1 Tiešsaistes mijiedarbība - ievads, galvenie faktori un elementi

Kas ir mijiedarbība?

- 1) Saskaņā ar Kembridžas vārdnīcu - mijiedarbība ir [gadījums](#), kad divi vai vairāki [cilvēki](#) vai lietas [sazinās](#) vai [reagē](#) viens uz otru²;
- 2) lai gan saskaņā ar Meriama - Vebstera vārdnīcā teikto - tā ir savstarpēja vai abpusēja rīcība vai ietekme³.
- 3) Vikipēdija piedāvā vēl vienu definīciju - mijiedarbība ir sava veida darbība, kas notiek, kad divi vai vairāki objekti ietekmē viens otru. Ideja par divvirzienu efektu ir būtiska mijiedarbības jēdzienā, kā pretstatu minot vienvirziena [cēlonsakarību](#)⁴.

Ja runājam par mijiedarbības piemēriem gadījuma veidā - tā ir jebkura veida komunikācija, ieskaitot:

- ✓ komunikācija starp diviem vai vairākiem cilvēkiem,
- ✓ komunikācija starp [grupām](#),
- ✓ organizācijām,

¹K. Gutierrez, 3-types of interactions you should be sustaining in e-Learning.

<https://www.shiftlearning.com/blog/bid/308389/3-types-of-interactions-you-should-be-sustaining-in-elearning>

²<https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/interaction>

³<https://www.merriam-webster.com/dictionary/interaction>

⁴<https://en.wikipedia.org/wiki/Interaction>

- ✓ tautām vai valstīm: tirdzniecība, migrācija, [ārējās attiecības](#), transports,

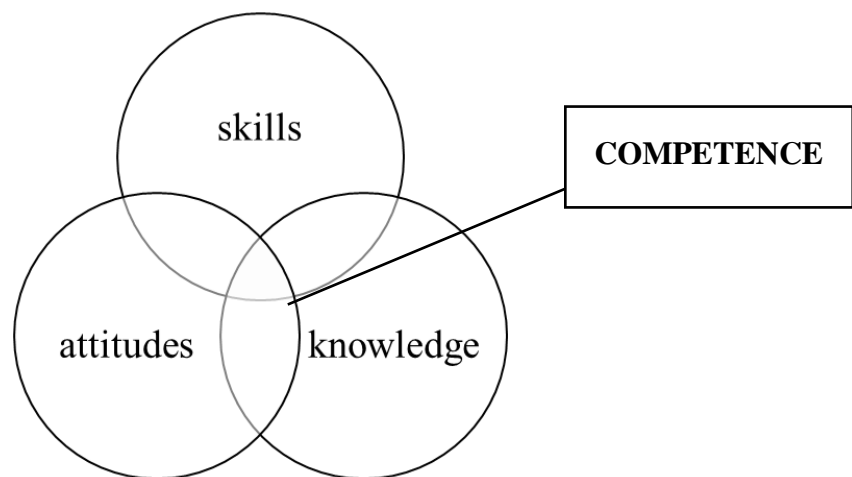
TIEŠSAISTES mijiedarbība ir saziņa, kas tiek organizēta tiešsaistē, izmantojot dažādus digitālos rīkus.

Kompetences jēdziens

Mūsdienās **kompetences jēdziens** tiek plaši izmantots dažādās jomās, bet sākotnēji tas tika izmantots galvenokārt profesionālās darbības kontekstā.

Termins 'kompetence' tiek definēts kā nepieciešamās zināšanas, profesionālā pieredze, izpratne konkrētā jomā, un spēja pielietot zināšanas un pieredzi konkrētā darbībā ⁵.

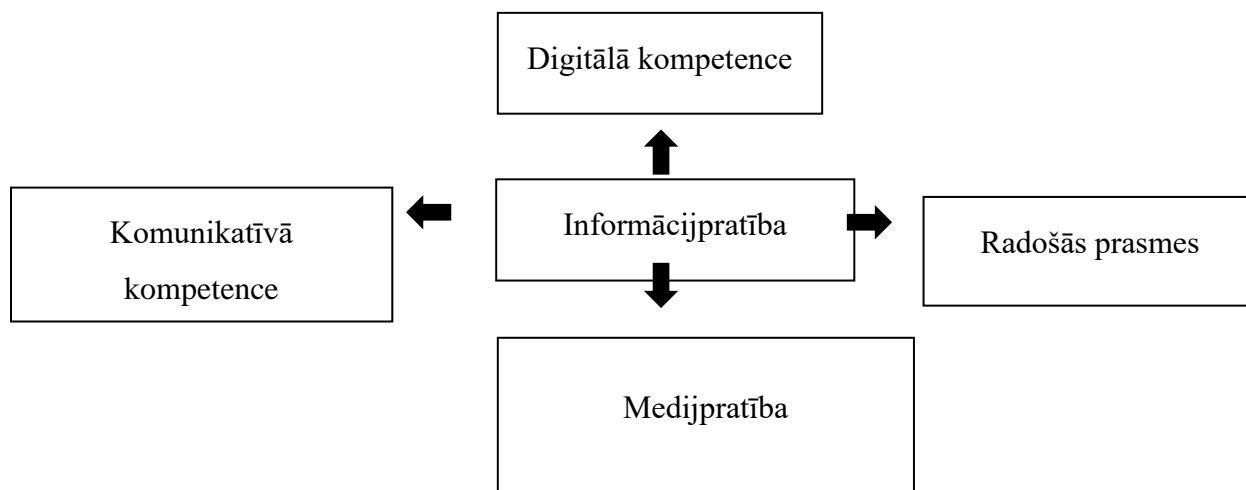
Jebkuras kompetences pamatelementi ir attieksme, zināšanas un prasmes.

1. attēls. *Kompetences pamatelementi*

Lai pārietu pie tiešsaistes mijiedarbības, ir nepieciešama digitālā kompetence. Digitālās kompetences jēdzienu ir radījis P. Gilsters 1997. gadā.

⁵<https://www.igi-global.com/dictionary/competence-pedagogy/51405>

2. attēls. **Digitālās kompetences jēdziens**⁶ (saskaņā ar P. Gilster, 1997)

Digitālās kompetences ietvara atspoguļojums

Mūsdienās digitālās kompetences jēdziena pamatā ir ES digitālās kompetences ietvars jeb DigComp.

Eiropas digitālās kompetences ietvars, kas pazīstams arī kā DigComp, piedāvā rīku pilsoņu digitālās kompetences uzlabošanai. Mūsdienās digitālā kompetence nozīmē, ka cilvēkiem ir jābūt kompetencēm visās DigComp jomās.

Digitālās kompetences ietvars var palīdzēt veikt pašnovērtējumu, noteikt mācību mērķus, noteikt apmācības iespējas un atvieglot darba meklēšanu⁷.

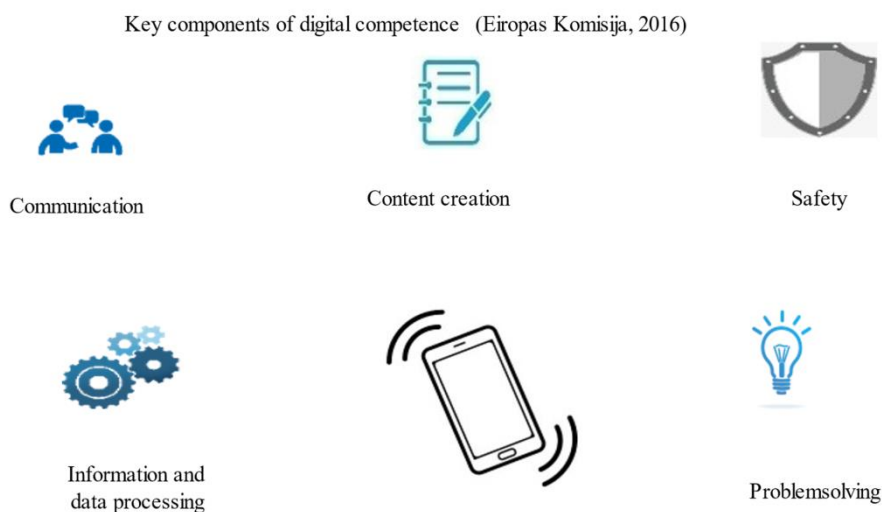
⁶<http://www.ascd.org/publications/educational-leadership/nov97/vol155/num03/A-New-Digital-Literacy@-A-Conversation-with-Paul-Gilster.aspx>

⁷<https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp>

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

DigComp ietvara pirmā versija ietvēra šādus aspektus:

3. attēls. **DigComp** (EC, 2016)

Divus gadus vēlāk DigComp 2.0 tika uzlabots, un tika norādīti šādi pieci galvenie komponenti:

- ✓ Informācijas un datu prasība, nevis informācijas un datu apstrāde; formulēt informācijas vajadzības, atrast un izgūt digitālos datus, informāciju un saturu; novērtēt avota un tā satura atbilstību; uzglabāt, pārvaldīt un organizēt digitālos datus, informāciju un saturu.
- ✓ Komunikācijai tika pievienota sadarbība: mijiedarboties, sazināties un sadarboties, izmantojot digitālās tehnoloģijas, vienlaikus apzinoties kultūras un paaudžu dažādību; piedalīties sabiedrībā, izmantojot publiskos un privātos digitālos pakalpojumus un līdzdalību veicinošu pilsonību; pārvaldīt savu digitālo identitāti un reputāciju.
- ✓ Satura izveide tika precizēta kā digitālā satura veidošana: veidot un rediģēt digitālo saturu; uzlabot un integrēt informāciju un saturu esošās zināšanās, vienlaikus saprotot, kā jāpiemēro autortiesības un licences; zināt, kā sniegt saprotamus norādījumus datorsistēmai.
- ✓ Drošības komponents netika mainīts: aizsargāt ierīces, saturu, personas datus un privātumu digitālajā vidē; aizsargāt fizisko un psiholoģisko veselību un apzināties

digitālās tehnoloģijas sociālajai labklājībai un sociālajai iekļaušanai; apzināties digitālo tehnoloģiju un to izmantošanas ietekmi uz vidi.

- ✓ Problēmu risināšana netika mainīta: identificēt vajadzības un problēmas un atrisināt konceptuālās problēmas un problēmu situācijas digitālajā vidē; izmantot digitālos rīkus, lai veicinātu procesu un produktu inovācijas; neatpalikt no digitālās attīstības⁸.

Digital Dannelsē centrs ir izstrādājis digitālās kompetences apli digitālās kompetences pašnovērtēšanai. Digitālās kompetences apla mērķis ir sniegt pārskatu par to, kuras digitālās kompetences ir apgūtas un kuras būtu jāuzlabo, kā arī sniedz iedvesmu, kā uzlabot visatbilstošākās digitālās kompetences.

Digitālās kompetences aplis ir teorētiski balstīts uz lielu ES pētniecības projektu, DigComp.

4. attēls. DigComp aplis⁹

⁸ <https://ec.europa.eu/jrc/en/digcomp/digital-competence-framework>

⁹ <https://digital-competence.eu/>

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

3. attēls. *Tiešsaistes mijiedarbība*¹⁰

Tiešsaistes mijiedarbība tiek izmantota, lai aprakstītu komunikāciju un sadarbību starp lietotājiem un tiešsaistes kopienām tīmeklī. Tiešsaistes kopienās bieži tiek iesaistīti dalībnieki, lai viņi nodrošinātu tīmekļa vietnes saturu un/vai sniegtu ieguldījumu kaut kādā veidā, piemēram, [wiki vietnes](#), [emuāri](#), [tiešsaistes vairāku spēlētāju spēles](#), un cita veida sociālās platformas.

Daži galvenie tiešsaistes zināšanu apmaiņas infrastruktūru piemēri ir šādi

- ✓ Wikipedia;
- ✓ Slashdot;
- ✓ Usenet;
- ✓ Etc.

Wikipedia: tiešsaistes, publiski rediģējama enciklopēdija ar simtiem tūkstošu redaktoru;

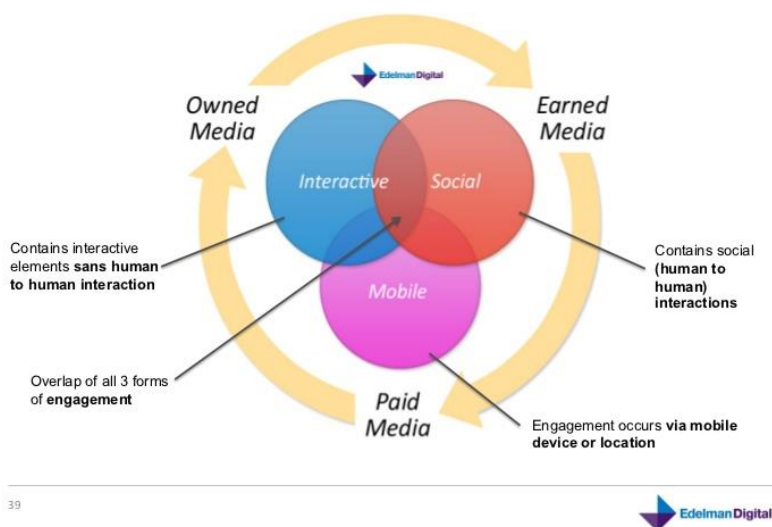
Slashdot: populārs, ar tehnoloģijām saistīts forums ar rakstiem un lasītāju komentāriem. Slashdot subkultūra ir kļuvusi plaši pazīstama interneta aprindās.

Usenet: tika izveidota 1980. gadā kā "izplatīta interneta diskusiju sistēma", un tā kļuva par pirmo informācijas starpnieku interneta kopienām. Brīvprātīgie moderatori un balsotāji sniedz ieguldījumu kopienai.

Etc. ([Web 2.0](#) tiek saukts arī par "rakstāmu tīmekli", norādot, ka daudzi cilvēki piedalās tā satura veidošanā).

¹⁰<https://www.webdhoom.com/important-steps-to-boost-traffic-to-your-youtube-channel>

Media = The Ways We Engage In Context

4. attēls. Tiešsaistes mijiedarbība caur plašsaziņas līdzekļiem ¹¹

Tā kā būtisks tiešsaistes mijiedarbības punkts ir tiešsaistes komunikācija, tiešsaistes mijiedarbības galvenie faktori un elementi ir līdzīgi komunikācijas procesa pamata posmiem. Ir **septiņi dažādi** komunikācijas procesa pamata **posmi**: sūtītājs; ziņojums; ziņojuma kodēšana; starpnieks; uztvērējs; ziņojuma dekodēšana; atbildes ziņojums¹².

Sociālie mediji ir interaktīvas digitālās tehnoloģijas, kas atvieglo informācijas, ideju, karjeras interešu un citu izpausmes veidu veidošanu vai kopīgošanu un apmaiņu, izmantojot virtuālās kopienas un tīklus.

Lai gan *sociālo mediju* definīcijas izaicinājumi rodas, pateicoties patlaban pieejamajam plašajam atsevišķo un iebūvēto sociālo mediju pakalpojumu klāstam, ir dažas kopīgas iezīmes:

- ✓ sociālie mediji ir interaktīvas Web 2.0 interneta lietojumprogrammas;
- ✓ lietotāju ģenerēts saturs - teksta ziņas vai komentāri, digitālas fotogrāfijas vai videoklipi, un tiešsaistes mijiedarbības rezultātā iegūti dati - ir sociālo mediju dzīvības spēks;
- ✓ lietotāji vietnei vai lietotnei izveido pakalpojumam specifiskus profilus, kurus izstrādājusi un uzturējusi sociālo mediju organizācija;
- ✓ sociālie mediji veicina tiešsaistes sociālo tīklu attīstību, savienojot lietotāja profilu ar citu personu vai grupu profiliem.

¹¹https://www.slideshare.net/darmano/test-3505949/39-YES_This_is_a_product

¹²<https://bizfluent.com/info-8411786-seven-elements-communication-process.html>

Lietotāji parasti piekļūst sociālo mediju pakalpojumiem, izmantojot tīmekļa lietojumprogrammas galddatoros un klēpj datoros, vai lejupielādē pakalpojumus, kas piedāvā sociālo mediju funkcionalitāti viņu mobilajām ierīcēm (piemēram, viedtālruniem un planšetdatoriem). Kad lietotāji iesaistās šajos elektroniskajos pakalpojumos, viņi rada ļoti interaktīvas platformas, caur kurām indivīdi, kopienas un organizācijas var koplietot, kopīgi izveidot, apspriest, piedalīties un modificēt lietotāju radītu saturu vai tiešsaistē publicētu saturu.

Papildus sociālie mediji tiek izmantoti, lai dokumentētu atmiņas, uzzinātu par lietām un tās izpētītu, reklamētu sevi, un veidotu draudzību, kā arī realizētu idejas, veidojot emuārus, aplādes, videoklipus un spēļu vietnes.

Šīs mainīgās attiecības starp cilvēku un tehnoloģijām ir jaunās tehnisko pētījumu jomas uzmanības centrā.

Dažas no populārākajām sociālo mediju vietnēm, kurās ir vairāk nekā 100 miljoni reģistrētu lietotāju, ietver [Facebook](#) (un ar to saistīto [Facebook Messenger](#)) [TikTok](#), [WeChat](#), [Instagram](#), [QZone](#), [Weibo](#), [Twitter](#), [Tumblr](#), [Baidu Tieba](#), un [LinkedIn](#).

Atkarībā no interpretācijas ir arī citas populāras platformas, kuras dažkārt dēvē par sociālo mediju pakalpojumiem, piemēram,

[YouTube](#), [QQ](#), [Quora](#), [Telegram](#), [WhatsApp](#), [LINE](#), [Snapchat](#), [Pinterest](#), [Viber](#), [Reddit](#), [Discord](#), [VK](#), [Microsoft Teams](#), un citas. [Wikis](#) ir kopīga satura veidošanas piemēri.

5. attēls. Sociālie mediji¹³

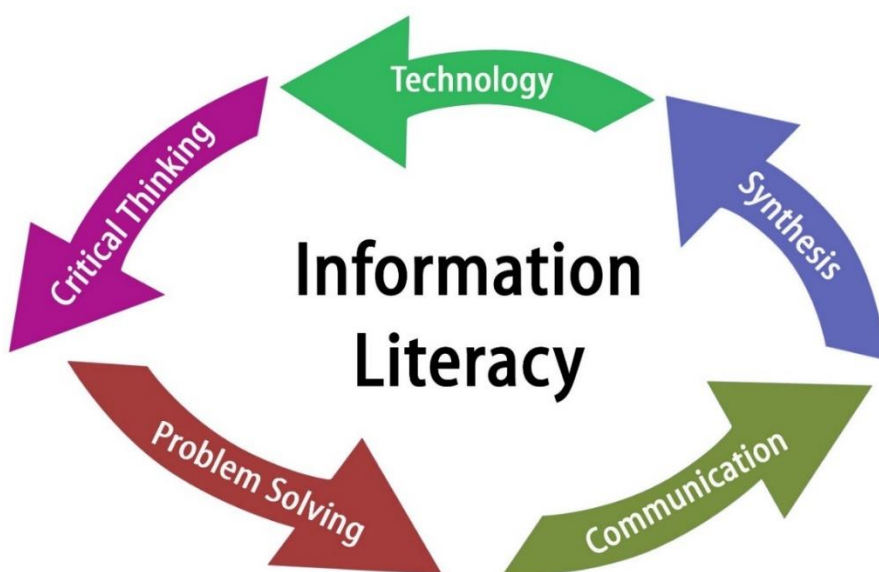
¹³<https://alliancewebservices.com/social-media/>

4.2 Informācijpratība tiešsaistes mijiedarbībā

Informācijpratība – ko tas nozīmē?

Informācijpratība ir integrētu spēju kopums, kas ietver informācijas reflektīvu atklāšanu, izpratni par informācijas veidošanu, novērtēšanu un izmantošanu jaunu zināšanu radīšanā un ētiskā līdzdalībā mācīšanās kopienās.

Saskaņā ar UNESCO tīmekļa vietni, šī ir darbība, lai sniegtu cilvēkiem prasmes un iemaņas kritiskai informācijas un plašsaziņas līdzekļu uztveršanai, novērtēšanai un izmantošanai viņu profesionālajā un personīgajā dzīvē.

6. attēls. Informācijpratība ¹⁴

Informācijpratība ir prasmju kopums, kas nepieciešams informācijas atrašanai, izgūšanai, analizēšanai, un izmantošanai. Informācijpratība ir svarīga, jo ļauj mums pielāgoties, sniegtot prasmes zināt, kad mums nepieciešama informācija un kur to efektīvi un rezultatīvi atrast. Tā ietver tehnoloģiskās prasmes, kas nepieciešamas, lai izmantotu mūsdienu bibliotēku kā vārtus uz informāciju. Tā ļauj mums analizēt un novērtēt atrasto informāciju, tādējādi sniegtot pārlicību par šīs informācijas izmantošanu lēmuma pieņemšanai vai produkta radīšanai.

Informācijpratība ir nepieciešama ikvienam, jo tā uzlabo mūsu dzīves kvalitāti un palīdz pieņemt apzinātus lēmumus ¹⁵.

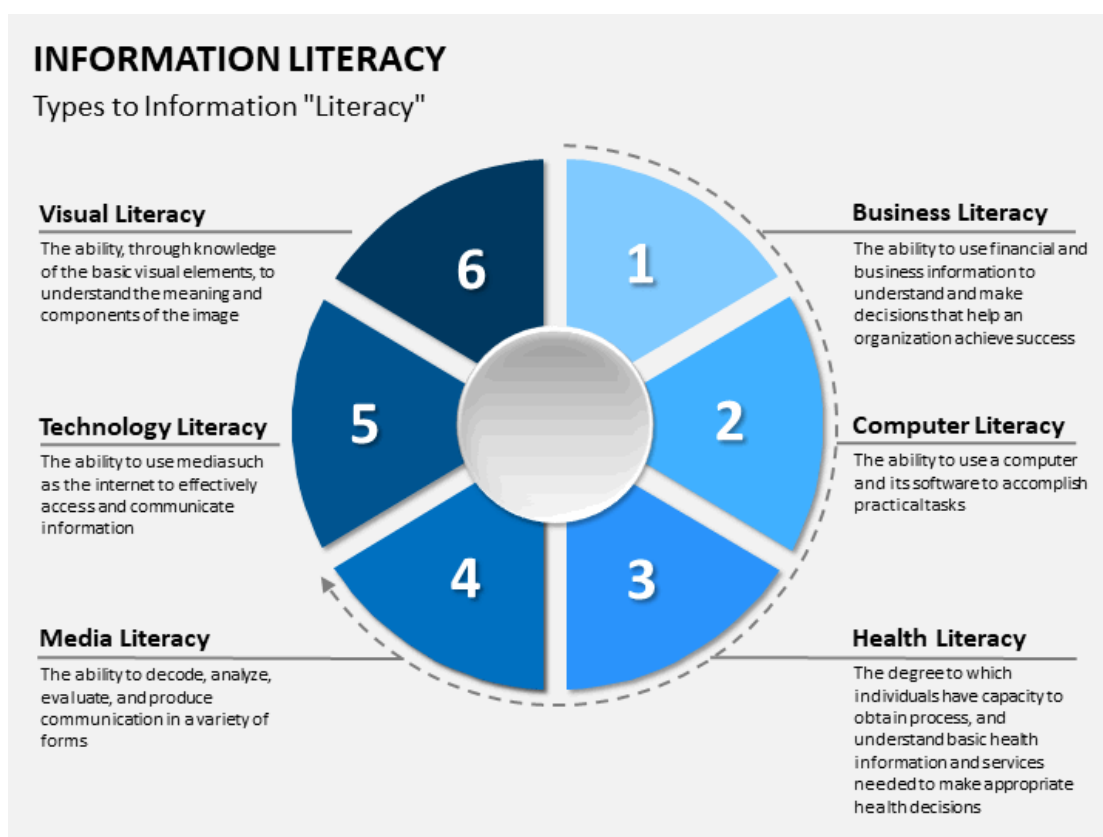
¹⁴<https://hannahkimed152.wordpress.com/2014/10/22/unit-1-module-3-task-8-locating-web-resources-activity/>

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Informācijpratības veidi

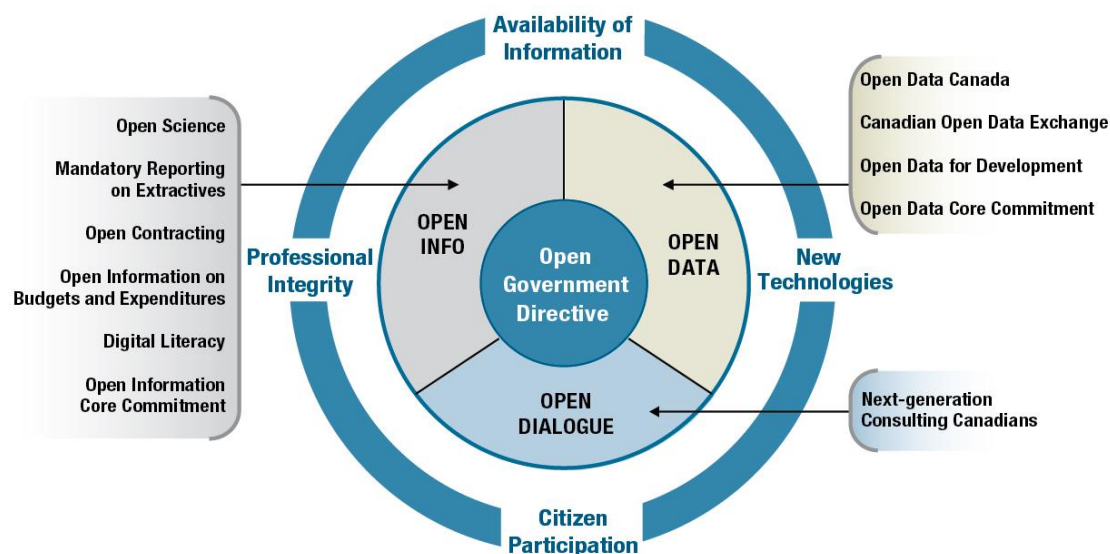
Ir vairāki informācijpratības veidi:

7. attēls. *Informācijpratība*¹⁶

¹⁵<https://hannahkimedsl52.wordpress.com/2014/10/22/unit-1-module-3-task-8-locating-web-resources-activity/>

¹⁶<https://www.sketchbubble.com/en/presentation-information-literacy.html>

8. attēls. Informācijas pieejamība ¹⁷

Kā jau lielākā daļa cilvēku ir pamanījuši, ikviens var publicēt jebko grāmatā vai internetā. Tikai tāpēc, ka informācija ir drukāta jebkurā formā, nepadara to precīzu un faktisku. Tikai tāpēc, ka jūs dzirdējāt informāciju televīzijā vai radio, nepadara to par patiesību. Tikai tāpēc, ka informāciju ticami vai pārlicinoši paziņoja jūsu mīļākais politiķis, aktieris, dziedātājs, autors vai labākais draugs, nepadara to par faktu.

Svarīgi ir novērtēt atsaucēs izmantotos avotus un informāciju, neatkarīgi no tā, vai to izmantošanas mērķis ir diskusija, domu apmaiņa ar kolēģi vai draugu, vai arī novērtēt informāciju, kuru izmantojat, lai balsotu par konkrētu kandidātu¹⁸.

Ļoti svarīgi ir padarīt jūsu informāciju ticamu. Zemāk sniegti daži padomi, kā to izdarīt:

- ✓ uzticams avots;
- ✓ zināms autors;
- ✓ maldinoša informācija (īpašā veidā);
- ✓ pārbaudīt precizitāti;
- ✓ izprast atšķirību starp faktu un viedokli¹⁹.

¹⁷<https://www.wikihow.com/Find-Information-Online>

¹⁸<https://owlcation.com/academia/Evaluating-Your-Sources-of-Information>

¹⁹<https://owlcation.com/academia/Evaluating-Your-Sources-of-Information>

Informācijas un datu glabāšana

Digitālo datu glabāšana būtībā ir digitālās informācijas ierakstīšana datu nesējā, parasti ar elektroniskiem līdzekļiem. Atmiņas ierīce parasti ļauj lietotājam uzglabāt lielu datu apjomu salīdzinoši nelielā fiziskā telpā un atvieglo šīs informācijas kopīgošanu ar citiem. Ierīce var glabāt datus īslaicīgi vai pastāvīgi.

STORAGE DEVICES

- * hard drive
- * flash drive
- * CD's, DVD's, & Blue-ray
- * floppy disk

- A computer stores information in 3 main places: **RAM**, **ROM**, or **storage device**
- Before you save your work, the data is stored in **RAM**. When you save a file, you move the information from **RAM** to a storage device.

How is RAM like short-term memory?
If you had a 1GB file, where could you store it?

9. attēls. Informācijas glabāšana ²⁰

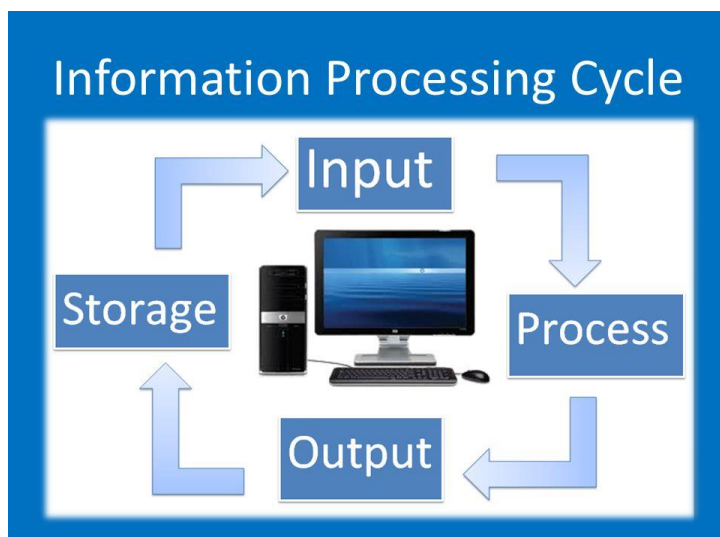
Digitālie datu nesēji parasti ietilpst vienā no piecām kategorijām: magnētiskās atmiņas ierīces, optiskās atmiņas ierīces, zibatmiņas ierīces, tiešsaistes/mākoņa krātuve un papīra krātuve.

10 digitālās datu glabāšanas ierīces datoriem:

1. cietā diska diskdziņi;
2. disketes;
3. lentes;
4. kompaktdiski (CD);
5. DVD un Blu-ray diski;
6. USB zibatmiņas diski;
7. drošas digitālās kartes (SD kartes);
8. cietie dziņi (SSD);
9. mākoņglabātuve;
10. perifokartes ²¹.

²⁰<https://slideplayer.com/slide/1506330>

²¹<https://turbofuture.com/computers/Examples-of-Data-Storage-Devices>

10. attēls. *Informācijas apstrādes cikls* ²²

Mākoņlabātuve - nākotnes risinājums - kad lietotāji arvien vairāk izmanto vairākas ierīces vairākās vietās, daudzi izmanto tiešsaistes mākoņdatošanas risinājumus. Mākoņdatošana būtībā ietver piekļuvi pakalpojumiem tīklā, izmantojot attālo serveru kolekciju. Lai gan ideja par "datoru mākonī" var šķist diezgan abstrakta tiem, kas nav pazīstami ar šo metaforisko jēdzienu, praksē tas var nodrošināt spēcīgus glabāšanas risinājumus ar internetu savienotām ierīcēm.

Kāpēc informācijpratība ir svarīga tiešsaistes mijiedarbībai?

Digitālā kompetence atšķiras no datorprasmes, jo tai nepieciešamas kritiskās domāšanas prasmes, izpratne par nepieciešamajiem uzvedības standartiem, kas sagaidāmi tiešsaistes vidē, un izpratne par kopīgajām sociālajām problēmām, ko rada digitālās tehnoloģijas.

Digitālā kompetence = zināšanas par digitālajiem rīkiem + kritiskā domāšana + sociālā iesaistīšanās.

Digitālā kompetence ir nepieciešama, lai kļūtu par digitāliem pilsoņiem: personām, kas ir atbildīgas par to, kā tiek izmantotas tehnoloģijas, lai mijiedarbotos ar apkārtējo pasauli.

Dziļa mācīšanās ir digitālās kompetences būtiska sastāvdaļa, kas ietver sešas pamatprasmes:

- ✓ sadarbība (spēja sadarboties ar citiem ar spēcīgām starppersonu un komandas prasmēm);
- ✓ radošums (spēja uzņēmējdarbībā izvērtēt iespējas un uzdot pareizos jautājumus jaunu ideju radīšanai);

²²<https://slideplayer.com/slide/3916702/>

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

- ✓ kritiskā domāšana (spēja novērtēt informāciju un argumentus, identificēt modeļus un sakarības un veidot jēgpilnas zināšanas un pielietot tās reālajā pasaulē);
- ✓ pilsonība (spēja apsvērt jautājumus un risināt sarežģītas problēmas, pamatojoties uz dažādu vērtību un pasaules uzskatu dziļu izpratni);
- ✓ raksturs (tādas īpašības kā stingrība, mērķtiecība, neatlaidība un izturība; padarīt vēlmi mācīties par neatņemamu dzīves sastāvdaļu);
- ✓ komunikācija - spēja efektīvi sazināties, izmantojot dažādas metodes un rīkus dažādām auditorijām²³.

4.3 Mijiedarbība, izmantojot digitālās tehnoloģijas

Tiešsaistes komunikācija/sadarbība

2019. gada pētījums parādīja, ka 89% cilvēku, kas izmanto videokonferenču rīkus, jūtas vairāk saistīti tiešsaistē. Var tikai minēt, kā 2019. gada skaitļi pieaugs 2020. gadā, Covid-19 pandēmijas gadā. Federālās un vietējās valdības ir lūgušas savus pilsoņus praktizēt „sociālo distancēšanos” - nefarmācijas ierobežošanas pasākumu, kas paredzēts vīrusu infekcijas izplatības samazināšanai.

Atrauti no sociālās mijiedarbības, daudzi pievēršas tehnoloģijām, lai uzturētu sociālās un profesionālās attiecības. Telekonferenču programmas, grupu tērzēšanas lietotnes un citi digitālie rīki tagad ir daļa no ikdienas dzīves, kad mēs cenšamies panākt līdzsvaru starp izolāciju un sakariem²⁴.

Tiešsaistes komunikācijas rīki

11. attēls. *Tiešsaistes komunikācija* ²⁵

²³<https://resourced.prometheanworld.com/digital-literacy-classroom-important/>

²⁴<https://www.weforum.org/agenda/2020/04/coronavirus-education-global-covid19-online-digital-learning/>

²⁵<https://gust.mairiederufisque.org/online-communication/>

Pamata komunikācijas rīki ietver pastu, e -pastu, tālruņus, fiksētos tālruņus, mobilos tālruņus, viedtālruņus, interneta zvanus: Google Voice un citus; īsziņas, mobilo tālruņu un datu plānus, video un tīmekļa konferences, sociālo tīklu vietnes, G-Suite un Microsoft 365/Office, tiešsaistes sadarbības/produktivitātes rīkus²⁶.

Padomi efektīvai tiešsaistes komunikācijai

Neskatoties uz to, ka prioritāte tiek piešķirta personiskajam savienojumam, ir izstrādāti novatoriski veidi, kā uzlabot šos savienojumus digitālajā laikmetā.

Tiem, kas meklē efektīvus tiešsaistes saziņas līdzekļus, ir uzskaitīti 8 galvenie padomi, kas palīdzēs izveidot visnozīmīgāko mijiedarbību šajā sociālās distancēšanās periodā.

1. **Saprātīga personīgā un profesionālā komunikācija**

Pirmais solis uz efektīvu tiešsaistes komunikāciju ir spēja saskatīt atšķirības starp personisku un profesionālu komunikāciju. To noteikšana palīdzēs pieņemt svarīgus lēmumus, piemēram, kuru lietotni vai digitālo rīku izmantot, kur iestatīt zvanu un kā kopīgot informāciju.

Ja jūs aicina piedalīties video sapulcē profesionālā kontekstā, ir prātīgi iekārtot savu mājas biroju vai kādu citu klusu un tīru vietu, kas nenovērsīs pārējo sapulces dalībnieku uzmanību. Neatkarīgi no tā, vai tā ir Google biznesa Hangout sesija, Skype intervija vai Zoom tiešsaistes sapulce, ir ieteicams tai iepriekš sagatavoties un pārliecināties, ka viss nepieciešamais ir nokārtots. Pirms tikšanās noteikti lejupielādējiet lietotni savā viedtālrunī vai klēpj datorā un pārbaudiet audio un vizuālos iestatījumus, piezvanot draugam vai ģimenes loceklim. Ja ir dokumenti, kurus vēlaties koplietot sapulces laikā ar personu vai personām, noteikti nosūtiet viņiem uz e-pastu materiālu kopiju, lai dalībnieki tos varētu laicīgi izskatīt.

Personiskā komunikācija savukārt ir mazāk formāla nekā profesionālas telekonferences situācijas. Ikdienas sarunas var veikt jebkurā vietā mājā, un jūs varat runāt pa tālruni, vienlaikus spēlējoties ar bērniem vai gatavojot maltīti ģimenei. Šajā gadījumā ņemiet vērā sarunas biedra jutīgumu. Ja esat iesaistīts aktivitātē, kuras vērošana citiem var radīt neērtības, vislabākais ir sākt šo grupas video tērzēšanu pēc iesāktās aktivitātes pabeigšanas.

2. **Digitālās etiķetes izpratne**

Daži, iespējams, ir dzirdējuši, ka tiešsaistē tiek lietots termins "netiķete". Netiķetes definīcija vienkārši attiecas uz pieklājības un cieņas kodeksu, ko ievēro, sazinoties ar citiem internetā. Tiešsaistes etiķeti ir svarīgi ievērot visos tiešsaistes saziņas veidos, neatkarīgi no tā,

²⁶<https://www.scu.edu/mobi/business-courses/starting-a-business/session-8-communication-tools/>

vai tā ir īsziņu sūtīšana, e-pasta sūtīšana vai video tērzēšana. Šeit ir daži netiķetes pamatnoteikumi, kas jāņem vērā:

- Nesūtiet e -pastus un īsziņas AR LIELAJIEM BURTIEM. Šis ir viens no galvenajiem netiķetes noteikumiem. Ja jūs mēģināt akcentēt vārdu, apgalvojumu vai domu, mēģiniet ievietot to treknrakstā vai izmantot izcelšanas funkciju, lai pievērstu uzmanību vārdiem..

- Netiranizējiet, nevājāiet un neuzmācieties citiem. Tas izklausās vienkārši, bet dusmas piemeklē pat labāko no mums. Ja kāds jums nepiekrīt konkrētā tēmā, ļaujiet personai paust savu viedokli un izvairieties no viņa iesūtnes pārslogošanas ar savu viedokli šajā jautājumā.

- Sāciet runāt normālā skaļumā, komunicējot pa tālruni vai video tērzēšanas grupā. Nav nepieciešamības kliegt, ja neesat vispirms pārbaudījis visus skaļuma iestatījumus!

- Cieniet privātumu. Nekopīgojiet tuvinieku personīgās fotogrāfijas vai plašsaziņas līdzekļus, ja vispirms neesat saņēmuši viņu atļauju.

- Izvairieties no surogātpasta sūtīšanas citiem; saglabājiet savu ziņojumu kodolīgumu un jēgpilnību, nevis padarāt tos par citu radīta pārsūtīta satura virkni. Paturiet prātā, ka jūsu mīļie vēlas saņemt ziņas no jums, nevis svešiniekiem.

- Nezaudējiet sevi, pat ja neesat pieraduši sazināties digitāli. Nesakiet citiem to, ko neteiktu personīgi satiekoties.

- Ieplānojiet piemērotu laiku un datumu, veidojot video tērzēšanu ar mīļajiem. Dodiet viņiem laiku, lai vispirms sagatavotu vai lejupielādētu pareizo lietotni, vienalga, vai tas ir Skype, Zoom, Facetime, Snapchat, Bluejeans, Instagram vai cits līdzeklis.

3. Sev piemērots digitālais rīks

Mums ir paveicies ar neticamu 4G savienojumu, kas palīdz mums komunicēt digitālajā laikmetā. Daudzi jūtas apmierināti, saņemot vienkāršu tālruņa zvanu vai apmainoties ar īsziņām. Citi paļaujas uz FaceTime, Zoom vai citas lietotnes nodrošinātu video tērzēšanu. Šajā laikā daudzi jūtas apmierināti, ieraugot savu tuvinieku seju, kaut arī nespējot tikt klātienē. Kad 5G būs plaši pieejams, cilvēki varēs izveidot savienojumu lielākā mērogā.

Video tērzēšana pašreizējās globālās pandēmijas laikā var būt būtisks mierinājuma un dziedināšanas avots.

4. Klases etiķete

Tā kā skolas un koledžas steidz pārvietot savas pavasara semestra nodarbības tiešsaistē COVID-19 uzliesmojuma laikā, klases netiķete ir kļuvusi par svarīgu tēmu gan studentiem, gan skolotājiem. Pat tie, kas piedalās profesionālās apmācībās un e-mācību kursus, tiek aicināti praktizēt efektīvu komunikāciju un cieņpilnu uzvedību virtuālajā klasē.

Tālāk tekstā ir minēti daži netiķetes padomi, kas jāņem vērā klasē:

- Dalība: paceliet roku, lai uzdotu jautājumus tāpat, kā to darītu klasē. Dažās virtuālās klases lietotnēs ir arī rokas pacelšanas poga, kuru varat nospiegt, lai brīdinātu skolotāju, ka jums ir jautājums.

- Bez liekas tērzēšanas: lielākajā daļā tiešsaistes klases lietotņu parasti ir tērzēšanas logs. Cieniet šo vietu un atturieties no tērzēšanas aizpildīšanas ar tēmām, kas neattiecas uz jautājumu vai traucē skolotājam un studentiem.

- Sniedziet atsauksmes skolotājam, ja nodarbības laikā jums kaut kas nedarbojas. Lai uzlabotu un racionalizētu mācību procesu, ir nepieciešama konstruktīva atgriezeniskā saite.

5. Izpratne par formālajiem un neformālajiem toņiem

Tonis ir svarīgs, ja nevarat runāt personīgi. Daudzi ir saskārušies ar apjukumu, kad sarkastisks teksts tiek nepareizi uztverts. Nepareizas saziņas iespējas ir lielas, ja ļaunajiem uz komunikāciju, izmantojot tālruni vai datoru.

Ieteicams izvairīties no sarkastiskiem komentāriem neatkarīgi no tā, vai sazināties personīgi vai profesionāli (ja vien jūsu draugi nemudina tā turpināt; tādā gadījumā - turpiniet). Ja sūtāt e-pastus, izziņas vai piedalīties tiešsaistes sapulcē profesionālā kontekstā, rakstiet un runājiet tāpat kā darbavietā, ievērojot cieņu un pieklājību. Pārliecinieties, ka jūsu e-pasta ziņojumi ir viegli lasāmi un tajos ir ietverta informācija, kas attiecas uz konkrēto tēmu. Izmantojiet formālu vai daļēji formālu toni un uzrunājiet kolēģus tā, kā to parasti darītu birojā.

Personīgai komunikācijai varat izmantot neformālāku toni. Modelējiet savus tekstus un e-pastus tā, kā parasti runājat ar draugiem un ģimeni. Pozitīva toņa saglabāšana ir noderīga šajā laikā, kad daudzus ietekmē sociālās distancēšanās pasākumi. Dažas jautras emocijzīmes var radīt gaišu un draudzīgu noskaņojumu.

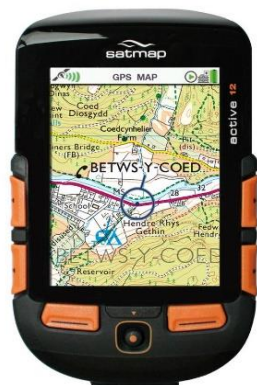
6. Jēgpilnas atbildes

Trenējiet empātijas muskuļus un atbildiet tā, lai parādītu, ka jums rūp. Ja saņemat e-pastu no drauga, kuram dzīvē ir sarežģīts posms, nav īstais laiks aizpildīt atbildi ar svētiku un laimīgu emocijzīmju mākonī. Veltiet laiku tam, lai saprastu, ko draugs pārdzīvo; tas var palīdzēt atbildēt gādīgā un cienpīlīgā veidā.

7. Justies ērti vienatnē

Būt labam draugam nozīmē arī parūpēties par sevi. Paļaušanās uz citiem, lai viņi padarītu jūs laimīgu, var radīt nevajadzīgu spiedienu un spriedzi tuvās attiecībās. Lai gan šajos

Šaurā skatījumā digitālais saturs ietver populārus plašsaziņas līdzekļu veidus, savukārt plašāka pieeja ietver jebkura veida digitālu informāciju (piemēram, digitāli atjauninātas laika prognozes, GPS kartes utt.) kā digitālu saturu.

Digitālā satura apjoms ir palielinājies, jo arvien vairāk mājsaimniecību ir piekļuvušas internetam. Paplašinātās piekļuves dēļ cilvēkiem ir vieglāk saņemt ziņas un skatīties TV tiešsaistē, apstrīdot tradicionālo platformu popularitāti. Palielinātā pieejamība internetam ir veicinājusi arī masveida digitālā satura publicēšanu ar privātpersonu palīdzību e-grāmatu, emuāru ziņu un pat Facebook ziņu, Instagram, u.c. veidos.

Padomi digitālā satura veidošanai

Digitālā satura veidošana ir jūsu auditoriju piesaistošu ideju ģenerēšanas process un rakstiska vai vizuāla satura veidošana par šīm tēmām. Runa ir par to, lai informācija un jūsu zināšanas būtu acīmredzamas ikvienam interesentam, ko piesaista jūsu saturs (<https://www.quora.com/What-is-digital-content-creation>).

Motivācijas koplietot saturu pamatā ir vesela zinātne, kas motivē lietotājus koplietot digitālo saturu. Pētnieki ir atklājuši vairākus psiholoģiskus faktorus, kas iedvesmo cilvēkus iesaistīties tiešsaistes aktivitātēs, un daži no vissvarīgākajiem ir šādi:

- ✓ sociālā atzīšana: cilvēkiem patīk izteikt savu viedokli un saņemt *pozitīvas atsauksmes* no draugu un paziņu loka. Satura kopīgošana ir veids, kā izpaust savu personību grupai;
- ✓ komunikācija: cilvēki ir sociālas būtnes. Mēs visi vēlamies kopt attiecības ar citiem cilvēkiem, un digitālais saturs ļauj mums to izdarīt vieglāk un biežāk;
- ✓ ideju atbalstīšana: sociālos medijus bieži izmanto, lai signalizētu par atbalstu idejām, politiskajiem uzskatiem un personīgajai pārliecībai; šādā veidā lietotāji saistās ar lielāku, altruistisku labumu;
- ✓ izklaide: dienas beigās daudzi cilvēki izmanto sociālos medijus, lai atpūstos. Izkaidējošs saturs ietver jokus, mēmes, videoklipus, mūziku un daudz ko citu.

Tālāk tekstā tiek minēti divpadsmit padomi, kā padarīt sociālo mediju saturu kopīgojamāku:

1. Veidojiet augstas kvalitātes saturu -tas ir acīmredzamākais punkts, taču tas arī tiek pārāk bieži aizmirsts. Nav īsceļu: koplietojams saturs vienmēr ir augstas kvalitātes saturs. Ja jūs koncentrējaties uz virspusējām tēmām un neieguldāt pietiekami daudz laika pētniecībā vai satura veidošanā, jūs nevarat gaidīt, ka ieinteresēsiet un iesaistīsiet savus sekotājus. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc garu ziņojumu saturam klājas labāk nekā jebkad agrāk.

Satura izstrāde var prasīt laiku un pūles, tādēļ, ja jums nepieciešama profesionāla palīdzība, šeit ir daži vienkārši resursi:

✓ Emuāra virsraksta ģenerators (Blog Title Generator): šis rīks parādīs visatbilstošāko tēmu sarakstu jebkurā nišā.

✓ Virsrakstu analizators (Headline Analyzer): virsraksts ir pirmā lieta, ko jūsu lasītāji pamana, un jums ir jānāk klajā ar viegli iegaumējamu un intriģējošu risinājumu. Virsrakstu analizators jums pateiks, vai jums tas ir izdevies.

✓ Esejas laikā (Essays on time): ja nolemjat, ka nopietna satura radīšana nav jūsu lauciņš, jūs vienmēr varat izmantot šo prasmīgo rakstīšanas pakalpojumu.

2. Izmantojiet viedo strukturēšanu - interneta lietotāji lasa ļoti ātri, un nekas viņus negarlaikos vairāk kā pārmērīgi garš teksts. Saprātīgi formatējiet savu saturu, izmantojot numurētus sarakstus, aizzīmes un galvenes, lai viegli iezīmētu galvenos informācijas punktus.

3. Pievienojiet vērtību lietotāju dzīvei - informatīvs saturs ir labs, taču, ja jūsu auditorija nevar īstenot izlasīto praksē, viņi negūs labumu no publicētā materiāla. Satura galvenais mērķis ir risināt lietotāju problēmas un parādīt, kā tās pārvarēt; tas ne tikai palielinās zīmola lojalitāti, bet arī mudinās lietotājus apmeklēt jūsu publikācijas vairāk. Kamēr jūsu radītais saturs ir patiesi noderīgs, tas noteikti tiks nodots tālāk.

4. Paturiet prātā savu auditoriju - pirms satura veidošanas vai kopīgošanas padomājiet par savu auditoriju: pajautājiet sev, vai tas ir kaut kas tāds, ko viņi vēlētos redzēt un vai dalītos tajā ar saviem draugiem. Ja jums ir kādas idejas, jūs pat varat aptaujāt savu auditoriju, lai radītu komentārus un, iespējams, uzsāktu debates. Tas ne tikai veicina iesaistīšanos, bet arī sniedz īpašu ieskatu tajā, ko viņi vēlas.

5. Veidojiet infografikas - infografikas ir informatīvas, bet viegli saprotamas, jo tās ir attēlu veidā, un tās ir ērtas lielākajai daļai interneta lietotāju, kuri lielākoties kopīgo vizuālo saturu sociālajos medijos. Izmantojot tādus rīkus kā Piktochart, jums pat nav vajadzīgas grafiskā dizainera zināšanas, lai izveidotu samērā augstas kvalitātes infografiku. Vissvarīgākais ir izmantot savas uzņēmējdarbības zināšanas un datus, lai radītu kaut ko, kas jūsu auditorijai šķitīs vērtīgs.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

6. Radiet emocijas - dažas no veiksmīgākajām mārketinga kampaņām kļuva ārkārtīgi populāras, jo tās izraisīja spēcīgas emocionālas reakcijas lietotāju vidū. Daudzi pētījumi ir pierādījuši, ka tādām emocijām kā laime, dusmas vai bēdas ir spēks iesaistīt cilvēkus un likt viņiem kopt digitālo saturu. Vai atceraties #ItCanWait kampaņu? Izpētiet, kā AT&T izmantoja stāstījumu, mākslu un lietotāju iesaistīšanos, lai strauji popularizētu šo sabiedrības drošības kampaņu. Esiet piesardzīgi, lai neizvēlētos cēloņus, kas nav saistīti ar jūsu biznesu, jo negodīgums var radīt pretēju rezultātu. Kad redzat iespēju sniegt ieguldījumu, dariet to labi un pareizi.

7. Atcerieties vecos labos laikus - runājot par emocijām, nekad neaizmirstiet nostalgiju. Lietotāji parasti bauda saturu, kas uzjundī vecās atmiņas, un, ja jūs precīzi analizējat savu auditoriju, varat viegli saprast, kas viņiem patiks. Aplūkojiet Microsoft 90. gadu tematisko reklāmu, kuras mērķis bija mileniāji (tūkstošgades paaudze), lai reklamētu savu pārlūkprogrammu Internet Explorer (un noteikti pamanīsiet tās radīto ārkārtīgi pozitīvo atbildi).

8. Piedāvājiet stimulus - cilvēkiem patīk bezmaksas lietas. Tas ir fakts, ko dažkārt varat izmantot, lai palielinātu interesi par saviem produktiem vai pakalpojumiem. Bieži sociālo mediju lapas piedāvā dāvanu, kuras pamatā ir nejauša izloze, un, lai piedalītos izlozē, lietotājiem vienkārši tiek lūgts kopīgot, atzīmēt ar Patīk vai sekot lapai. Tas var izraisīt plašu ķēdes reakciju, kas vairākkārt atsvērs balvā ieguldīto.

9. Izmantojiet modernās tēmas - visiem mārketinga speciālistiem ir obligāti jābūt informētiem par modernām tēmām. Jums vienmēr jāseko jaunākajām nozares ziņām un, ja nepieciešams, jāizmanto tās, lai izveidotu koplietojamu saturu. Aplūkojiet, kā [Norwegian Airlines](#) reklāma izraisīja pozitīvas reakcijas, atbildot uz slavenību ziņām par Bredu Pitu.

10. Organizējiet konkursus - konkursi ir lielisks veids, kā piesaistīt savu auditoriju un iedvesmot viņu dalīties ar jūsu saturu. Lietotājiem patīk sacensties, un viņi to parasti dara kopā ar draugiem un kolēģiem, kas viņiem ir galvenais kopīgošanas motīvs. Viss, kas nepieciešams, ir jauka ideja un neliels budžets, lai uzsāktu konkursu - vienkārši apskatiet KFC futbola izaicinājumu.

11. Esiet smieklīgi - jūsu bizness ir nopietns, bet saturam tādām nav jābūt. Gluži pretēji, smieklīgas ziņas, attēli un videoklipi piesaista lietotāju uzmanību un palielina kopīgošanas skaitu, tāpēc nebēdziet no tā.

12. Izmantojiet video saturu - video ātri kļūst par [dominējošo tiešsaistes satura veidu](#), un dažos pētījumos pat teikts, ka video saturs veidos 80% no visas interneta datplūsmas līdz 2018. gadam. Tā rezultātā jums ir jāiekļauj video kā daļa no jūsu satura stratēģijas. Tas ir

iemesls, kāpēc arī Twitter - savulaik pazīstams kā fotoattēlu koplietošanas tīkls - savam portfolio pievienoja video. Šāda veida saturam ir liels potenciāls kļūt ārkārtīgi populāram²⁹.

4.5 Drošība un problēmu risināšana tiešsaistes mijiedarbībā

Saskaņā ar EK DigComp ietvaru drošībai un aizsardzībai jāietver šādi aspekti: ierīce, dati un digitālā identitāte, veselība un vide; jāiekļauj arī problēmu risināšanas komponente: tehniskie jautājumi, vajadzību izteikšana un tehnoloģisko atbilžu noteikšana, digitālo rīku izmantošana un digitālo kompetenču nepilnību noteikšana³⁰.

Pasargājiet sevi digitālajā pasaulē

Interneta drošība vai **drošība tiešsaistē**, vai **kiberdrošība**, vai **E-drošība** ir centieni pasargāt sevi internetā; tā ir maksimāla lietotāja izpratne par personisko drošību un drošības riskiem privātai informācijai un īpašumam, kas saistīti ar interneta lietošanu, un pašaizsardzību pret datornoziegumiem.

Tā kā interneta lietotāju skaits visā pasaulē turpina pieaugt, valdības un organizācijas ir paidušas bažas par internetu izmantojošo cilvēku drošību.

Februārī visā pasaulē tiek atzīmēta Drošāka interneta diena, lai veicinātu izpratni par drošību internetā. Apvienotajā Karalistē kampaņu „Esi drošs tiešsaistē” (Get Safe Online) sponsorē Smagas organizētās noziedzības apkarošanas aģentūra (SOCA) un lielākās interneta kompānijas, piemēram, Microsoft un eBay.

Ko nozīmē būt drošam tiešsaistē? Drošam tiešsaistes mijiedarbības laikā?

Ir daudz ieteikumu, kā pasargāt sevi tiešsaistē, taču galvenie padomi ir šādi:

²⁹<https://www.onlinemarketinginstitute.org/blog/2017/10/12-tips-creating-shareable-social-media-content/>

³⁰<https://techboomers.com/guide-to-digital-competence>

13. attēls. Drošība tiešsaistē

Kibernoziegumi - veidi, aizsardzības līdzekļi

Jāņem vērā vairāki punkti, lai pasargātu sevi tiešsaistes mijiedarbības laikā:

Mijiedarbība ar veciem un jauniem draugiem

- ✓ Esiet laipni tiešsaistē. Ir normāli kādam nepiekrīst, bet neesiet īgna.
- ✓ Ja nolemjat tikties ar tiešsaistē iepazītu personu, organizējiet pirmo tikšanos publiskā vietā.
- ✓ Iemācieties, kā ziņot par ļaunprātīgu izmantošanu vai bloķēt personu, kas traucē jums un citiem sociālajos medijos.
- ✓ Uzmanieties no ikviena, kurš saka, ka jūs vai kāds ģimenes loceklis ir parādā naudu, ja vien neesat pārliecināti, ka informācija ir patiesa.
- ✓ Esiet ļoti piesardzīgi, pirms kopīgojat intīmas fotogrāfijas ar kādu, pat ar uzticamu cilvēku. Draugs var kļūt par bijušo draugu, un, tiklīdz attēls ir tiešsaistē, to var būt neiespējami izņemt.
- ✓ Esiet piesardzīgi ar sarkasmu un jokiem. Tas, kas var būt smieklīgi, tiekoties klātienē, tiešsaistē var tikt nepareizi interpretēts.

Drošība un parole

- ✓ Izmantojiet spēcīgas un unikālas paroles (vairāk informācijas vietnē connectsafely.org/passwords)
- ✓ Neklikšķiniet automātiski uz e-pastos atsūtītām saitēm. Tās var būt viltotas un novirzīt jūs uz ļaunprātīgām vietnēm. Ierakstiet tīmekļa adresi paši. Ja rodas šaubas, sazinieties ar banku vai citiem uzņēmumiem, kas jums nosūtīja e-pastu.
- ✓ Pārliecinieties, ka jūsu tālrunis ir bloķēts. Aizsargājiet savu viedtālruni ar PIN (vismaz 4 ciparu skaitli), paroli, pirkstu nospiedumu vai citu metodi.
- ✓ Neatbildiet nevienam, kurš saka, ka jūsu dators ir inficēts ar vīrusu, pat ja viņi apgalvo, ka ir kopā ar Microsoft, Apple vai jūsu interneta pakalpojumu sniedzēju.

Iepirkšanās, banku darījumi, ziedošana un konkursi

✓ Ja kaut kas izklausās pārāk labi, lai būtu patiesība, tad tas ir pārāk labi, lai būtu patiesība. Jūs nevarat uzvarēt konkursā, kurā neesat piedalījies, un nav nekādu Nigērijas prinču, kuri būtu gatavi jums nosūtīt naudu.

✓ Iepērcieties tikai pie cienījamiem tiešsaistes tirgotājiem. Ja rodas šaubas, sameklējiet papildus informāciju.

✓ Nekad nesūtiet skaidru naudu vai nepārskaitiet naudu; ja iespējams, izmantojiet kredītkartes, debetkartes vai likumīgus maksājumu pakalpojumus, piemēram, Paypal.

✓ Iepērkoties vai veicot bankas darījumus, meklējiet drošas vietnes, kuru tīmekļa adrese sākas ar HTTPS. "S" nozīmē "drošs".

✓ Pirms ziedojat tiešsaistē, veiciet izpēti, lai pārliecinātos, ka labdarība ir likumīga un nauda nonāk īstajā vietā.

✓ Nekad nedodiet savu sociālās apdrošināšanas numuru, veselības apdrošināšanas numuru vai citu identifikācijas numuru, ja neesat pārliecināts, ka tas ir nepieciešams, piemēram, piesakoties kredītam.

Lietotņu un nezināmu vietņu izmantošana

✓ Izlasiet atsauksmes pirms viedtālrunu lietotņu lejupielādes.

✓ Pievērsiet uzmanību tam, kādu atļauju viedtālrunu lietotnes pieprasa, pirms tās lejupielādējat vai lietojat.

✓ Ziniet un izmantojiet jebkuras lietotās ierīces, lietotnes vai pakalpojuma privātuma iestatījumus.

✓ Nesniedziet personisku informāciju vietnē, ja neesat pārliecināti, ka tā ir likumīga.

Kiberterorizēšana: vienkārši padomi

✓ Tas, ko cilvēki sauc par "terorizēšanu", dažreiz ir strīds starp diviem cilvēkiem, bet, ja kāds pret jums ir atkārtoti nežēlīgs, tā ir terorizēšana, un jūs nedrīkstat vainot sevi. Nevienam nav pelnījis nežēlīgu izturēšanos.

✓ Neatbildiet un neatriebieties. Dažreiz reakcija ir tieši tas, ko agresori meklē, jo, viņuprāt, tas viņiem dod varu pār jums, un jūs nevēlaties dot spēku huligānam. Kas attiecas uz atriebību, tā pārvērš jūs huligānu - un vienu zemisku darbību var pārvērst ķēdes reakcijā. Ja varat, dodieties prom. Ja nevarat, jokojiet, jo dažreiz humors atbrūno cilvēku vai novērš uzmanību no terorizēšanas.

✓ Saglabājiet pierādījumus. Vienīgā labā ziņa par terorizēšanu tiešsaistē vai telefonos ir tā, ka to parasti var iemūžināt, saglabāt un parādīt kādam, kas var palīdzēt. Jūs varat saglabāt šos pierādījumus, ja situācija saasināsies.

✓ Lieciet personai apstāties. Tas ir pilnībā atkarīgs no jums - nedariet kaut ko, ja nejūtaties ērti to darot; jums ir skaidri jāparāda sava nostāja, ka jūs vairs nepacietīsiet tādu izturēšanos.

✓ Izmantojiet pieejamos tehnoloģiju rīkus. Lielākā daļa sociālo mediju lietotņu un pakalpojumu ļauj bloķēt personu. Neatkarīgi no tā, vai uzmākšanās notiek lietotnē, nosūtot īsziņas, komentārus vai atzīmētas fotogrāfijas, izdariet sev pakalpojumu un bloķējiet šo personu. Jūs varat arī ziņot par problēmu dienestam vai serverim.

✓ Aizsargājiet savus kontus. Nekopīgojiet savas paroles ne ar vienu - pat ne ar tuvākajiem draugiem, kuri, iespējams, nebūs mūžīgi tuvi - un aizsargājiet tālruni ar paroli, lai neviens to nevarētu izmantot, uzdodoties par jums. Padomus atradīsiet vietnē passwords.connectsafely.org.

✓ Ja tiek terorizēts kāds, ko pazīstat, rīkojieties. Stāvēšana malā var dot spēku huligānam un nepalīdz labot situāciju. Labākais, ko varat darīt, ir mēģināt apturēt terorizēšanu, nostājoties pret to. Ja nevarat to apturēt, atbalstiet terorizēto personu. Ja persona ir draugs, jūs varat uzklaut un domāt, kā palīdzēt. Kopīgi apsveriet, vai jums vajadzētu ziņot par terorizēšanu. Ja jūs vēl neesat draugi, pat laipns vārds var palīdzēt mazināt sāpes. Mazākais, ko varat darīt, ir neizplatīt zemisko ziņu un nepievērst pozitīvu uzmanību huligānam.

✓ Plašāku informāciju skatiet vietnē ConnectSafely.org/tips-to-help-stop-cyberbullying

Viedtālruna lietošana

✓ Tālruni ir personīga lieta. Ļaujot citiem cilvēkiem izmantot jūsu tālruni, kad neesat tuvumā, nozīmē, ka ļaujat viņiem iegūt jūsu sociālā tīkla profila paroli. Viņi var uzdoties par jums un sabojāt jūsu reputāciju un attiecības. Bloķējiet tālruni, kad to nelietojat, un visām lietotnēm izmantojiet spēcīgas un unikālas paroles.

✓ Apskatieties savus fotoattēlus un pārlicinieties, ka tie ir piemēroti. Padomājiet, kā jūs un citi esat ģērbušies, un novērtējiet, vai fonā nav kas tāds, kas varētu jūs samulsināt vai atņemt jūsu privātumu. Iemācieties izslēgt atrašanās vietas kopīgošanu fotoattēlos un cieniet citu cilvēku privātumu, npublicējot viņu attēlus bez atļaujas.

✓ Klātbūtnes vērtība. Ja daudz sūtāt īsziņas, apsveriet, kā atrašanās „citur” var ietekmēt apkārtējos cilvēkus. Jūsu klātbūtne maltīšu laikā, ballītēs, automašīnā utt. ir ne tikai pieklājīga, bet tā ir arī cieņas un atzinības zīme.

✓ Pārbaudiet, ko zina jūsu lietotnes. Instalējot, pievērsiet uzmanību visām lietotnes pieprasītajām atļaujām. Ja lietotne pieprasa piekļūt jūsu atrašanās vietai, kontaktu sarakstam, kalendāram vai ziņojumiem vai nosūtīt ziņojumus jūsu sociālo tīklu pakalpojumus, apsveriet, vai lietotnei patiešām ir nepieciešama šī informācija, lai tā darbotos. Ja rodas šaubas, apsveriet iespēju neaktivizēt atļauju vai neizmantot šo lietotni.

✓ Atpūta ir nepieciešama. Pastāvīga īsziņu sūtīšana un runāšana pa tālruni var ietekmēt miegu, koncentrēšanos, mācības un citas lietas, kas ir pelnījušas jūsu rūpes un uzmanību. Jums ir nepieciešams miegs, un īsti draugi saprot, ka dažreiz tālrunis vienkārši ir jāizslēdz.

✓ Kopīgojiet atrašanās vietu apdomīgi. Arvien vairāk lietotņu ļauj draugiem noteikt vienam otra fizisko atrašanās vietu. Ja izmantojat šādu pakalpojumu, dariet to tikai kopā ar draugiem, kurus pazīstat personīgi, un iepazīstieties ar pakalpojuma privātuma funkcijām.

✓ Apspriediet viedtālruna lietošanu ar saviem bērniem (tikai nepārvērtiet to par lekciju). Apsveriet iespēju noslēgt ģimenes mobilā tālruna līgumu un paskaidrojiet bērniem, kāpēc katrs punkts ir svarīgs (līguma paraugs ir pieejams vietnē ConnectSafely.org/mobile). Ja nolemjat izmantot vecāku kontroles lietotnes, apspriediet tās ar saviem bērniem.

✓ Apsveriet vecāku kontroles rīkus. Patiesībā ir divi galvenie vecāku kontroles veidi. Pirmais ir ģimenes noteikumi vai vadlīnijas, ko izveidojat kopā ar bērniem, un otrs ir tehnoloģiju rīki, ko nodrošina mobilo tālrunu uzņēmumi, viedtālrunu ražotāji un lietotņu izstrādātāji. Ja izmantojat tehnoloģijas, lai uzraudzītu vai ierobežotu bērna darbības tālrunī, vairumā gadījumu ir ieteicams būt kopā ar viņu un ik pa laikam pārskatīt ierobežojumus bērnam pieaugot.

✓ Esot pie stūres, nesūtiet īsziņas un neizmantojiet tālruni. Īsziņu sūtīšana vai pat tālruna turēšana braukšanas laikā ir bīstama un nelikumīga daudzās valstīs. Ja jums ir jāatbild uz zvanu, izmantojiet skaļruni vai austiņas un brīvroku vadības ierīces. Nekad nesūtiet īsziņas, nesūtiet vai nelasiet e-pastus vai nublicējiet ziņas tiešsaistē, un, ja izmantojat tālruni navigācijai vai mūzikas vai aplāžu klausīšanai, iestatiet to pirms došanās ceļā vai izmantojiet brīvroku balss komandu funkciju³¹.

Kas ir digitālā laikmeta problēmu risināšana?

Neatkarīgi no tā, vai tā ir tīrā enerģija, robotika, kvantu skaitļošana, sintētiskā bioloģija, telemedicīna, AI vai mākoņdatošana izglītībā un NUI programmatūra, tehnoloģijas var atrisināt visas lielākās problēmas, ar kurām saskaras cilvēce. Galvenie digitālā laikmeta problēmu risināšanas piemēri ir šādi:

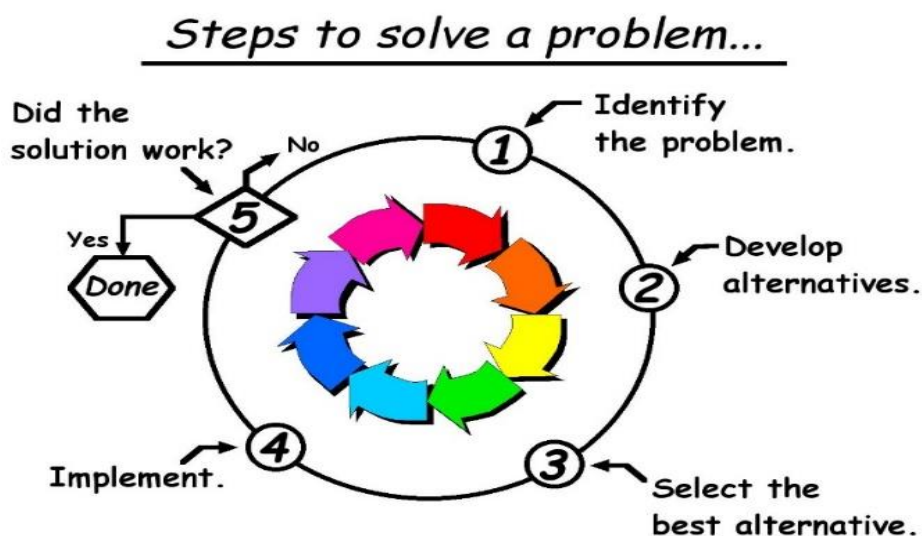
- ✓ vides saudzēšana: piesārņojuma samazināšanas tehnoloģiju izmantošana;
- ✓ viedā domāšana: nākamās paaudzes robotikas parādīšanās;
- ✓ piedevu ražošana: no valkājamiem līdz izdrukājamiem orgāniem un viedie apģērbi;
- ✓ AI: Kad dators var apgūt amata iemaņas;
- ✓ decentralizētā ražošana- rūpnīca pie jūsu namdurvīm;
- ✓ dronu noteikšana un izvairīšanās no tiem: jauninājumi ar daudzām lietojumprogrammām;
- ✓ neiromorfās tehnoloģijas: datoru mikroshēmas, kas var atdarināt cilvēka smadzenes;
- ✓ mobilie maki: aizmirstiet par naudasmaku;
- ✓ attīstošais video formāts: no Betamax līdz Blue-Ray;
- ✓ sakaru definēšana no jauna: e-pasti, tērzēšana un mobilie tālruni;
- ✓ vārda spēks: no rakstāmmašīnām līdz teksta procesoriem;
- ✓ globusa samazināšana: pareiza ceļošana, viedie lidojumi;
- ✓ tehnoloģijas, darījumu slēdzējs: mazo uzņēmumu atdzīvināšana;
- ✓ video formāta attīstība: no Betamax līdz Blue-Ray;
- ✓ uzņēmuma pārceļšana septītajās debesīs: KAP un tūlītējas atbildes;

³¹<https://www.connectsafely.org/safetytips/>

- ✓ tehnoloģijas un pārnesamība: mobilās lietotnes, atrodoties ceļā;
- ✓ tehnoloģijas biznesa organizācijā: veikspējas optimizācija;
- ✓ pasaules problēmu risināšana pa vienai vien: tehnoloģija kustībā;
- ✓ inovācijas pilsētu infrastruktūrā: viedās (SMART) pilsētas ir ceļš uz labāku dzīvi;
- ✓ revolūcija tehnoloģijās: dzīves veidošana, pārmaiņu radīšana;
- ✓ uzvara bada spēlēs: tehnoloģijas piedāvā risinājumus pārtikas trūkumam;
- ✓ ūdens trūkuma samazināšana: tehnoloģija padara katru pilienu svarīgu;
- ✓ ilgtspējīga enerģija: liels tehnoloģiju sasniegums.

Tehnoloģiju izmantošana problēmu risināšanai neietver “domāšanu ārpus rāmjiem”. Tā ietver domāšanu no „citiem rāmjiem”, kas izmanto zināšanas, lai radikāli mainītos. Tehnoloģijas pārveidei no jauna definē cilvēka dzīvi un padara neiespējamo iespējamu. Mazas tehnoloģijas var atrisināt lielas problēmas³².

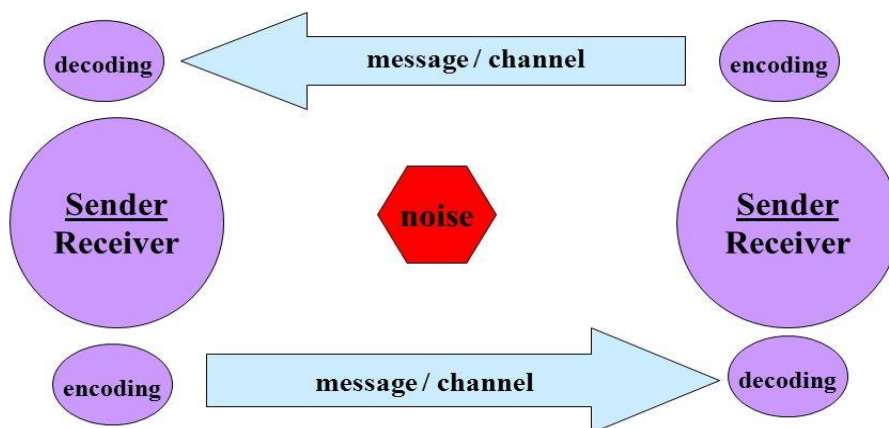
Risinājumu radīšana

14. attēls. Problēmu risināšana

³²<https://www.educba.com/how-to-solve-problems-with-technology/>

Interactive Model of Communication

Feedback is **essential** to good communication

14. attēls. *Mijiedarbība/ Komunikācija*³³

Nav nekā kaitinošāka par interneta problēmu risināšanu, mēģinot paveikt savu darbu. Stundām ilga gaidīšana, līdz lejupielādēties videoklips, skatīšanās tukšā ekrānā, kamēr tas lādējas ārkārtīgi lēnā tempā, vai pārtrūkst svarīgs klienta zvans; tas ir ne tikai nomācoši, bet var arī nopietni kaitēt jūsu biznesam.

- ✓ Problēma ar piekļuves punktiem telpās - viens no acīmredzamākajiem lēnā interneta ātruma cēloņiem ir atrašanās pārāk tālu no maršrutētāja vai piekļuves punkta. Jo tālāk jūs esat no maršrutētāja, jo neuzticamāks būs savienojums.

³³<https://slideplayer.com/slide/8919900/>

Risinājums: lai atrisinātu šo problēmu, vienkārši pārcelieties tuvāk maršrutētājam. Ja maršrutētājs atrodas citā telpā vai citā biroja pusē, mēģiniet strādāt no tās vietas un pārbaudiet, vai situācija mainās. Ja situācija nemainās, iespējams, laba doma būs pārvietot pašu maršrutētāju. Mēģiniet novietot maršrutētāju augstāk (piemēram, uz plaukta), tālāk no citām ierīcēm, kas varētu traucēt tā savienojumu, vai biroja centrālajā vietā bez jebkādiem šķēršļiem. Ja starp datoriem un maršrutētāju atrodas tādi priekšmeti un materiāli kā metāls, akmens, ķieģelis vai stikls, tie var traucēt signālu.

✓ Problēma ar nedrošiem tīkliem - ja jūsu tīkls nav drošs, ikviens tā diapazonā var izmantot jūsu interneta signālu. Tas var sabojāt jūsu tīklu un radīt drošības riskus.

Risinājums: vienkāršs veids, kā uzlabot interneta ātrumu un neļaut citiem bez atļaujas pieslēgties jūsu tīklam, ir palielināt tīkla drošību. Ir vairāki veidi, kā to darīt, piemēram, atspējot tīkla koplietošanu, pievienot spēcīgu paroli, lai aizsargātu bezvadu tīkla maršrutētājus (un taupīgi daloties ar tiem), un/vai instalēt ugunsmūri, lai novērstu vīrusus.

✓ Problēma ar novecojušu programmatūru - pareizas aparatūras izmantošana nebūs noderīga, ja ik pa laikam to neatjaunināsiet.

Risinājums: pārliecinieties, ka atjaunināt programmatūru regulāri!

Citas problēmas un risinājumi vietnē <https://www.availtechsolutions.com/blog/common-internet-problems>.

Papildu resursi

- Biežākās interneta problēmas un risinājumi

<https://www.visioneclick.com/blog/common-internet-problems-and-solutions>

- Droša tiešsaistes mijiedarbība

<https://www.mbbsoftware.com/Learning/Safe-Online-Communication.aspx>

- Pasākumi, lai kļūtu digitāli kompetenti

<https://techboomers.com/guide-to-digital-competence>

5. modulis. Digitālo lietotņu pamatjēdzieni

*Duygu ISPINAR AKCAYOGLU, Omer OZER, Nermin BİLGER
Adana Alparslan Turkes Zinātnes un tehnoloģiju universitāte*

Mācību mērķi

Pēc mācību nodaļas apgūšanas izglītojamie:

- būs attīstījuši izpratni par informācijas pratību
- raksturos sadarbības mācībās izmantotos rīkus
- būs attīstījuši izpratni par medijpratību
- būs attīstījuši izpratni par personīgo drošību internetā
- efektīvi izmantos interneta resursus
- būs ieguvuši rūpīgāku izpratni par to, kā aizsargāt savu informāciju vietnēs un mobilajās lietotnēs
- pratīs izmantot tēmām raksturīgās meklētājprogrammas
- būs guvuši ieskatu digitālo resursu izmantošanā, lai mācītos mūža garumā
- iesaistīsies sadarbības tiešsaistes mācību aktivitātēs
- novērtēs vietnes ticamību un uzticamību, piemērojiet vietnes novērtēšanas kritērijus
- zinās, kas ir tiešsaistes personīgais zīmols un kāpēc tas ir svarīgs
- pratīs izveidot tiešsaistes dzīves aprakstu
- būs attīstījuši izpratni par meklētājprogrammu, darba aģentūru un sociālo/profesionālo tīklu vietņu izmantošanu, lai tiešsaistē pieteiktos darbam
- raksturos efektīvas tiešsaistes darba meklēšanas galvenos principus

Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)

▪ Informācijpratība	▪ Sociālās grāmatzīmes
▪ IKT	▪ Nodarbinātības aģentūras
▪ Digitālā pratība	▪ Profesionālie tīkli
▪ 21. gadsimta prasmes	▪ Tiešsaistes CV
▪ Mūžizglītība	▪ Darba meklēšanas padomi
▪ Pratība digitālajā pasaulē	▪ Medijpratība
▪ Informācijas apstrāde	▪ Mobilās lietotnes
▪ Aparatūra un programmatūra	▪ Sociālie tīkli
▪ Darba meklēšana tiešsaistē	▪ Tēmām specifiskas meklētājprogrammas
▪ Tiešsaistes vervēšana	▪ Personiskā drošība tiešsaistē
▪ Darba tirgus	▪ Tiešsaistes sadarbība
▪ Darba sludinājumi	▪ Sinhronā mācīšanās
▪ Viltus darba sludinājumi	▪ Asinhronā mācīšanās
▪ Profesionālā izaugsme	▪ Izglītojamo veidi
▪ Profesionālais (personīgais) mācību tīkls (PMT)	▪ R2D2 modelis
▪ Tiešsaistes personīgais zīmols	▪ RSS plūsmas
	▪ MOOC

Levadpiezīmes

Digitālās prasmes 21. gadsimtā

Ir skaidrs, ka pieaugušo vajadzības 20. gadsimta 90. gados nav tādas pašas kā 21. gadsimta 20. gados. Pārsteidzoši, ka 2015. gada pieaugušo vajadzības nav tādas pašas kā mūsdienu pieaugušo vajadzības. Robotika, mākslīgais intelekts, virtuālā realitāte, mākoņdatošana un pat straujas novecošanās kultūra ietekmē to, kas cilvēkiem ir vajadzīgs un kā viņi kaut ko dara. Šajā nepārtraukti mainīgajā pasaulē gan jauniem, gan pieaugušajiem izglītojamajiem ir vajadzīgas noteiktas prasmes, piemēram, Covid-19 pandēmijas dēļ skolas pārtrauca klātienes nodarbības, un visā pasaulē vairāk nekā viens miljards skolēnu pēkšņi atradās ārpus klasēm. Rezultātā mācīšanai ir jāpielāgojas šīm pēkšņajām pārmaiņām, tāpēc mācības notika attālināti, izmantojot digitālās platformas. Pēkšņi skolu administratoriem un daudziem skolotājiem bija jāmeklē veidi, kā mācīt tiešsaistē. Tādā pašā situācijā bija gan skolotāji, kuri bija gatavi mācīt, izmantojot tiešsaistes izglītības tehnoloģijas, gan skolotāji, kuriem nebija iepriekšējas tiešsaistes mācīšanas pieredzes. Skolotājiem, kuri parasti māca laboratorijās, bija aktīvi jāreaģē uz šīm izmaiņām. Kopumā šīs transformācijas rezultātā skolotāji radīja improvizētus risinājumus. Šī bija mācība par to, ko var sagaidīt no 21. gadsimta cilvēkiem.

21. gadsimta prasmes ir jēdziens, ko zināmā mērā zina visi, taču neviens nešķiet pilnīgi pārliecināts, ko tas īsti nozīmē. Pareizāk sakot, katrs to interpretē savādāk. Tomēr šķiet, ka lielākā daļa cilvēku piekrīt, ka 21. gadsimta prasmes ir vai būs nepieciešamas, lai mūsdienu pasaulē gūtu panākumus ne tikai darbā, bet arī personīgajā dzīvē. Termins „21. gadsimta prasmes” bieži tiek lietots, lai apzīmētu dažas pamatkompetences, piemēram, sadarbību, digitālo pratību, kritisko domāšanu un problēmu risināšanu. Šis termins attiecas uz plašu zināšanu un prasmju kopumu, kas tiek uzskatīts par ārkārtīgi svarīgu panākumu gūšanai informācijas laikmetā, kurā mēs dzīvojam. Vispārīgi runājot, 21. gadsimta prasmes var izmantot visās izglītības, profesionālajās un pilsoniskajās jomās indivīda dzīvē.

Lai gan konkrētās prasmes tiek uzskatītas par „21. gadsimta prasmēm”, būs lietderīgi tās attēlot trīs grupās, proti, mācīšanās prasmes, pratības un karjeras un dzīves prasmes. Šī klasifikācija var nedaudz atšķirties un neatspoguļo vispasaules vienprātību. Mācīšanās prasmes ietver kritisko domāšanu, radošumu, sadarbību un komunikāciju, kas ir atzītas par būtiskām, lai veiksmīgi pielāgotos mūsdienu darba videi. Pratības ietver informācijas, mediju un tehnoloģiju lietotprasmi, tāpēc tās koncentrējas uz skaitļu izpratni, avota uzticamības novērtēšanu un to iekārtu un datortīklu izpratni, uz kuriem mēs šodien paļaujamies.

Dzīves prasmes ietver elastību, vadību, iniciatīvu, produktivitāti un sociālās prasmes. Šīs prasmes palīdz cilvēkiem saglabāt efektivitāti un sazināties ar citiem.

Uzņēmējdarbības apstākļos kritiskā domāšana nozīmē problēmu risinājumu meklēšanu. Radošumu var uzskatīt par spēju domāt ārpus rāmjiem. Sadarbība nozīmē strādāt kopā komandās. Komunikācija attiecas uz jēgas radīšanu, izmantojot apmaiņu un virkni mūsdienu rīku. Tehniskā prasme nozīmē zināšanas par to, kas ir tehnoloģijas, kā tās darbojas, kādiem mērķiem tās var kalpot un kā tās var efektīvi un lietderīgi izmantot konkrētu mērķu sasniegšanai. Informācijprasība nozīmē spēju novērtēt informāciju dažādos plašsaziņas līdzekļos; atpazīt situāciju, kad ir nepieciešama informācija, zināšanas, kas nepieciešamas, lai zinātu, kad informācija ir nepieciešama problēmu atrisināšanai vai lēmumu pieņemšanai, kā formulēt šo informāciju meklējamajos terminos un valodā, pēc tam efektīvi meklēt informāciju, izgūt to un pareizi interpretēt. Medijprasība ir spēja piekļūt plašsaziņas līdzekļiem, tos analizēt, novērtēt un radīt dažādos veidos. Elastība attiecas uz personas spēju mainīt savas darbības un veikt pasākumus, lai pielāgotos mainīgajiem apstākļiem. 21. gadsimta līderim jāizmanto starppersonu un problēmu risināšanas prasmes, lai ietekmētu un vadītu citu stiprās puses un sasniegtu kopīgu mērķi. Iniciatīvas izjūta nozīmē radošumu, inovāciju un riska uzņemšanos, kā arī spēju plānot un vadīt projektus kopīgu mērķu sasniegšanai. Sociālās prasmes attiecas uz prasmēm, kas nepieciešamas, lai efektīvi sadarbotos ar citiem, īpaši strādājot ar daudzveidīgu cilvēku grupu.

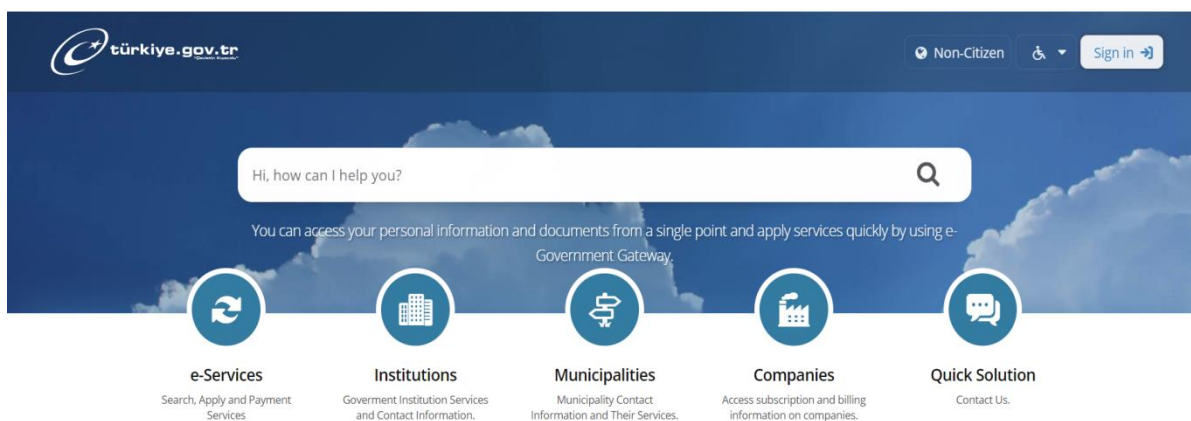

1. attēls. 21. gadsimta prasmes

Plašā nozīmē pratība nozīmē spēju lasīt, rakstīt un izmantot skaitļus vismaz vienā rakstīšanas metodē. Šajā gadsimtā pratības prasības ir mainījušās paralēli tehnoloģiju izmaiņām. Uzlaboto tehnoloģiju ātrums ļauj paveikt lietas pāris sekunžu laikā, kas agrāk aizņēma vairākas stundas. Ir pārsteidzoši redzēt, ka lietas turpina uzlaboties ar katru dienu. Lai cilvēks būtu izglītots mūsdienu medijiem bagātajā vidē, ikvienam ir jāattīsta zināšanas, pieeja un plaša spektra kritiskās domāšanas, komunikācijas un informācijas pārvaldības prasmes, tāpēc ir ļoti svarīgi konceptualizēt informācijpratību un digitālo pratību, kas pārsniedz vienkāršu jēdzienu, kas saistīts ar datora un interneta lietošanu.

Informācijpratība

Pēdējo divu desmitgažu laikā IKT ir kļuvušas par arvien neatņemamāku mūsu ikdienas dzīves sastāvdaļu, un tās ir radījušas dažas būtiskas izmaiņas veidā, kā cilvēki mācās, sazinās, strādā un iegūst informāciju, lai sasniegtu personīgos un profesionālos mērķus, kā arī piekļūtu sabiedriskajiem pakalpojumiem, izglītībai un izklaidei. Svarīgi ir tas, ka tiešsaistē tiek veikts plašs pakalpojumu klāsts, piemēram, banku, pilsonības un pārvaldības procesi. Digitalizēta banka vai valdība ir darbaspēka taupīšanas un izmaksu ziņā efektīvāka, taču tas nozīmē arī to, ka indivīdiem ir jāzina vairāk par tehnoloģijām un jāspēj izmantot IKT, lai meklētu, novērtētu, radītu un izplatītu informāciju. Tas nozīmē ne tikai to, ka indivīdiem ir jābūt ne tikai kognitīvām un tehniskām prasmēm, bet arī jābūt atvērtiem mūžizglītībai, jo tehnoloģiju attīstība mūsdienu pasaulē notiek ļoti strauji. Lielākais ieguvums šeit ir tas, ka cilvēki, kuri var saprast un efektīvi izmantot digitālos avotus un iespējas, ir spējīgi, un viņiem ir daudz priekšrocību izglītības iespēju, profesionālās izaugsmes, nodarbinātības, pilsoniskās līdzdalības un daudzu citu personīgās un sociālās dzīves aspektu ziņā. Ja mums ir jāsniedz daži piemēri jomām, ir vērts pieminēt sabiedriskos un sociālos pakalpojumus, tiešsaistes iepirkšanos, tiešsaistes banku pakalpojumus un sociālos tīklus (Jimoyiannis, 2015).

2. attēls. „e-Government Gateway” ekrānšāviņš

Informācijpratība ir informācijas nepieciešamības atpazīšanas, informācijas iegūšanas, novērtēšanas, izmantošanas un izplatīšanas process, lai iegūtu vai paplašinātu zināšanas. Informācijpratības jēdziens ietver gan IKT, gan informācijas (resursu) jēdzienu, un personas tiek uzskatītas par informācijas sistēmām, kas izgūst, novērtē, apstrādā un izplata informāciju, lai pieņemtu lēmumus pašattīstībai. IKT attiecas uz tehnoloģijām, kas nodrošina piekļuvi informācijai, izmantojot telekomunikācijas. Lai gan nav vienotas, universālas IKT definīcijas, šis termins ir vispārpieņemts, lai apzīmētu visas ierīces, tīkla komponentus, lietotnes un sistēmas, kas ļauj cilvēkiem un organizācijām mijiedarboties digitālajā pasaulē.

3. attēls. Personīgā izaugsme

Informācijpratība attiecas uz informāciju visās tās formās: ne tikai drukāto, bet arī digitālo saturu, datus, attēlus un runāto vārdu. Informācijpratība ir saistīta un pārklājas ar citām prasmēm, tostarp īpaši digitālo pratību, akadēmisko pratību un medijpratību. Tas nav atsevišķs jēdziens; tas ir saskaņots ar citām zināšanu un izpratnes jomām.

Informācijpratība attiecas uz īpašību kopumu, kas parastu izglītojamo pārvērš par „gudru informācijas patērētāju,” un „personu, kas mācās mūža garumā”. Informācijpratība nav tikai tas, ko jūs „darāt” koledžā; drīzāk „informatīvi izglītots” ir kaut kas tāds, par ko kļūstat, izmantojot kursa darbus, personīgo pieredzi un mijiedarbību ar informāciju.

Informācijpratība ir spēja:

- formulēt savu informācijas nepieciešamību
- identificēt, atrast un piekļūt atbilstošiem informācijas avotiem, lai apmierinātu informācijas nepieciešamību
- efektīvi izmantot informācijas resursus neatkarīgi no formāta
- kritiski un ētiski pielietot informāciju
- noteikt, vai nepieciešamība ir pienācīgi apmierināta

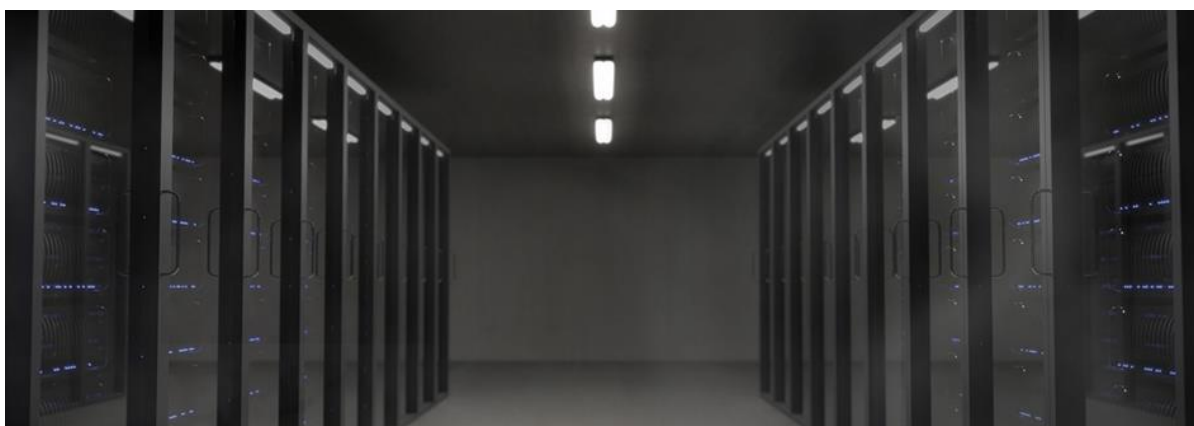
5.1 Digitālā pratība

Pieaugušo izglītības joma no prakses, politikas un pētniecības viedokļa atzīst, ka digitālās pratības prasmes ir būtiskas dalībai sabiedrībā. Digitālās tehnoloģijas ir integrētas mūsu dzīvē. Tā kā tehnoloģijas strauji attīstās, mēs vēlamies, lai iedzīvotāji būtu pilnībā kompetenti, pārliecināti un spējīgi tās izmantot darbavietā. Lieliskas digitālās iespējas ietver pozitīvu attieksmi pret tehnoloģijām un inovācijām, tomēr pierādījumi liecina, ka, lai to panāktu, mums ir jāveido digitāli izglītota sabiedrība šodienai un nākotnei. Kas tad ir šī digitālā pratība?

Vienāršā pratība notiek bezsaistē un ietver lasīšanu, rakstīšanu, gramatiku un sintaksi, savukārt digitālā pratība attiecas uz spējām, kas cilvēkam ir piemērotas dzīvošanai un darbam digitālā sabiedrībā, tāpēc digitālajai pratībai ir nepieciešamas ne tikai kognitīvās, bet arī tehniskās prasmes. Digitālā pratība ietver spēju atrast un izmantot informāciju, bet neaprobežojas tikai ar to. Tā pārsniedz informācijpratību, iekļaujot komunikāciju, sadarbību un komandas darbu, sociālo izpratni digitālajā vidē, izpratni par e-drošību un jaunas informācijas radīšanu.

Digitālā pratība var būt saistīta ar indivīda spēju lasīt un rakstīt tiešsaistē vai izmantot tādas tehnoloģijas kā planšetdatori, viedtālruņi un e-lasītāji, taču patiesībā tas nozīmē daudz vairāk. Pateicoties sociālo mediju ietekmei, digitālās prasmes tagad ietver plašu prasmju klāstu, sākot no satura lejupielādes no mākoņglabātuves līdz kopīgošanai pakalpojumā Instagram. Šobrīd tiek sagaidīts, ka darbiniekiem būs plašs digitālo prasmju klāsts, un ir paredzams, ka nākamajos trīs gados 85 procentiem darbaspēka būs nepieciešamas vismaz pamata datorprasmes, piemēram, e-pasta sūtīšana vai kādas uzņēmuma programmatūras izmantošana. Cilvēki, kuriem trūkst digitālās pratības, drīz var nonākt nelabvēlīgā situācijā. Digitālās pratības prasmju uzlabošana palīdzēs uzlabot personīgo un profesionālo produktivitāti, lai nodrošinātu, ka uzņēmums, kurā cilvēks strādā, ir konkurētspējīgs un produktīvs.

Tagad ir pienācis laiks aplūkot, kā datori savieno cilvēkus, uzņēmumus un procesus visā pasaulē. Daudzi darbi mūsu ikdienas dzīvē tiek veikti, izmantojot datorus. Vairāku lietotāju datori ir paredzēti, lai vienlaikus apkalpotu cilvēku grupas, sākot no neliela biroja līdz milzīgam starptautiskam uzņēmumam. Serveris ir dators, kas paredzēts tīkla lietotāju grupas un viņu informācijas vajadzību apkalpošanai un atbalstam. Ir dažādi serveru veidi, kas ļoti atšķiras pēc izmēra, jaudas un funkcijām. Datorā ietilpst gan aparatūra, gan programmatūra. Datora aparatūra ir jebkura fiziska ierīce, ko izmanto jūsu iekārtā vai kopā ar to, savukārt programmatūra ir kodu kopums, kas instalēts jūsu datora cietajā diskā, piemēram, datora monitori, kurus pašlaik izmantojat šī teksta lasīšanai, un pele, ko izmantojat, lai pārvietotos šajā tīmekļa lapā, ir datora aparatūra. Interneta pārlūkprogramma, kas ļāva jums apmeklēt šo lapu, un operētājsistēma, kurā darbojas pārlūkprogramma, tiek uzskatīta par programmatūru. Bez programmatūras aparatūra, lai cik dārga tā būtu, būtu nederīgs metāla un plastmasas gabals.

4. attēls. Serveru telpa

Aparatūras mikroshēmā ir pastāvīgi iebūvēts neliels programmatūras daudzums, kas ir tieši tik daudz, lai palīdzētu palaišanas procesā, kad tiek saņemta strāvu. Šo pamata palaišanas programmatūru sauc par pamata ievades izvades sistēmu jeb BIOS. Operētājsistēma pārvalda visas datora darbības pēc tam, kad BIOS ir pabeigusi palaišanas rutīnu. Tas nodrošina lietotāja saskarni, palaiž utilitprogrammas, pārvalda failu krātuvi un sazinās ar aparatūru jūsu vārdā. Utilitprogrammas darbojas sadarbībā ar operētājsistēmu, lai nodrošinātu datora veselību un labu darbību. Dažas utilitprogrammas nāk komplektā ar operētājsistēmu, bet citas tiek iegādātas. Pēdējais, bet ne mazāk svarīgais ir iemesls, kāpēc jums pieder dators: lietotnes. Lietotnes ir programmatūra, kas izstrādāta, lai palīdzētu jums paveikt kaut ko produktīvu vai jautru — kaut ko tādu, kas interesē cilvēkus.

Divas populārākās galddatoru operētājsistēmas Eiropā ir Microsoft Windows un Apple Inc. MacOS. Runājot par mobilo operētājsistēmu tirgus daļu, Google Android saglabā savas vadošās sistēmas pozīcijas. Tam seko Apple IOS.

Maldinoša informācija tīmeklī

Neatkarīgi no tā, vai meklējat uzdevumu vai apmierināt personisku zinātkāri, internets var būt ļoti ātrs un atalgojošs informācijas avots; tā var būt arī izaicinoša personīgo viedokļu un dezinformācijas telpa. Visa informācija, ko apkopojat no interneta, ir rūpīgi jāpārbauda; drukātajiem materiāliem, piemēram, bibliotēkās apkopotajiem, parasti tiek veikts izvērtēšanas un rediģēšanas process, pirms tie tiek publicēti un savākti bibliotēkās.

Agrāk informācijas atrašana bija sarežģīts process. Interneta un ierīču izgudrošana atviegloja piekļuvi šai informācijai, taču internets ir noņēmis arī drukātajiem materiāliem raksturīgos ierobežojumus un rediģēšanas procesu, tāpēc ikviens var publicēties tīmeklī. Lai gan atbilžu atrašana uz saviem jautājumiem var aizņemt tikai dažas sekundes, ne visa informācija tīmeklī ir uzticama. Pastāv vairāk nekā viens miljards vietņu, tāpēc ir svarīgi zināt veidus, kā veikt efektīvu meklēšanu - tas parasti ir pirmais solis. Pēc piekļūšanas vietnei ir svarīgi noteikt satura uzticamību, jo ne visi vietnes satura izstrādātāji ir vienlīdz uzticami. Visu vecumu cilvēkiem ir jābūt piesardzīgiem attiecībā uz nepatiesu informāciju, jo pastāv risks, ka ticība interneta viltus saturam var izraisīt nopietnas sekas.

Neatkarīgi no tā, vai tās sauc par viltus ziņām vai nepatiesu informāciju, šķiet, ka dezinformācija tīmeklī pieaug. Maldinoša informācija tiek definēta kā nepareiza, un tā tiek izplatīta neatkarīgi no nolūka maldināt, savukārt dezinformācija ir nepatiesa vai maldinoša

informācija, kas tiek izplatīta apzināti maldināšanas nolūkos, tāpēc dezinformācija tiek apzināti radīta, lai kaitētu konkrētai personai, noteiktai cilvēku grupai, uzņēmumam vai valstij.

Maldinošu informāciju var labāk saprast, ja aplūkojam kādu tīmekļa saturu, piemēram, apskatīsim tālāk redzamo attēlu. Kā jūs justos, ja klimata aktīvisti pēc protesta parkā atstātu tik daudz atkritumu un plastmasas? Vai jūs būtu dusmīgi?

5. attēls. Maldinošas informācijas piemērs

Pēc šīs fotogrāfijas aplūkošanas vietnē Facebook, daudzi cilvēki sadusmojās uz klimata protestētājiem. Klimata protestētāji noliedza, ka viņi parkā izmeta atkritumus. Faktiski tā sauktie protestētāji šajā parkā pat nekad nav bijuši, turklāt pievienotā bilde pat nav uzņemta minētajā parkā un oriģinālā attēla atrašanās vieta atšķīrās no tās, ko vietnē Facebook nosauca vietējie iedzīvotāji.

COVID-19 pandēmijas laikā, īpaši pirmajos mēnešos pēc vīrusa uzliesmojuma, cilvēki izmisīgi meklēja informāciju, un daudzi cilvēki alka pēc informācijas par vīrusa izcelsmi. Drīz cilvēki uzzināja, ka vīruss strauji izplatās visā pasaulē, tāpat arī dezinformācija, piemēram, pēkšņi parādījās daudzi sociālo mediju ieraksti, apgalvojot, ka Nobela prēmijas laureāts profesors Hondžo no Japānas teica, ka vīruss nav „dabisks”.

Prof. Dr. Tasuku Honjo Says "COVID-19 is Manufactured in Chi...
Professor Dr. Tasuku Honjo, the 2018 Nobel Laureate and Japanese saying that "COVID-19 is not natural", The message, which

6. attēls. Viltus ziņas

Profesors Hondžo teica: „40 gadus esmu veicis pētījumus par dzīvniekiem un vīrusiem. Tas nav dabisks. Tas tiek radīts.” Tomēr drīz pēc tam profesors Hondžo nāca klajā ar paziņojumu, sakot: „Esmu ļoti apbēdināts, ka mans un Kioto universitātes vārds ir izmantots, lai izplatītu nepatiesas apsūdzības un maldinošu informāciju.”

kyoto-u.ac.jp/en/news/2020-04-27

KYOTO UNIVERSITY

Directions Contact Language

Current Students & Staff Alumni Make a gift

About Study at KyotoU Research & Collaborate Global KyotoU

Statement from Tasuku Honjo on COVID-19

Published on : 2020/04/27

In light of recent misleading news purported to represent the views of Distinguished Professor Tasuku Honjo of the Kyoto University Institute of Advanced Study, the University is publishing the following statement from Professor Honjo.

In the wake of the pain, economic loss, and unprecedented global suffering caused by the COVID-19 pandemic, I am greatly saddened that my name and that of Kyoto University have been used to spread false accusations and misinformation.

This is a time for all of us, especially those of us devoting our careers to the forefronts of scientific research, to work together to fight this common enemy. We cannot delay one moment

7. attēls. Tasaku Hondžo paziņojums Kioto Universitātes oficiālajā tīmekļa vietnē

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Maldinošai informācijai un dezinformācijai kopīgs ir tas, ka informācija nav patiesa, tomēr dažu veidu viltus ziņās ir patiesība, taču tās nav pilnīgi precīzas. Esmu pārliecināts, ka esat dzirdējis vai redzējis līdzīgus piemērus, piemēram, žurnālistus, kuri citē tikai kādu personas izteikuma daļu, tādējādi radot maldīgu priekšstatu par iecerēto nozīmi. Ko jūs varat darīt, lai atklātu maldinošu informāciju? Tālāk tekstā ir minēti daži noderīgi padomi.

- Ja redzat kaut ko tādu, kas izraisa dusmas vai riebumu, jums jābūt uzmanīgiem un jāpiemēro kritiskās domāšanas principi.
- Ja atrodat stāstu no sekundāra avota vai par kuru nekad iepriekš neesat dzirdējis, pārbaudiet, cik uzticams ir avots.
- Neuzticieties visiem tiešsaistē redzamajiem attēliem. Mūsdienās vidusmēra interneta lietotājiem ir daudz vieglāk izveidot viltotus attēlus. Patiešām, pētījumi liecina, ka tikai katrs otrais cilvēks var pamanīt viltotus attēlus. Lai situāciju pasliktinātu, cilvēki var izmantot 100% precīzu attēlu nepareizā kontekstā, lai maldinātu citus. Varat izmantot „apgrieztās attēlu meklēšanas” vietnes, lai saprastu, vai attēls ir mainīts.
- Izmantojiet faktu pārbaudes vietnes. Ir dažādas vietnes, kas pārbauda jaunumus.
- Nekopīgojiet kāda cita ziņu pirms informācijas pārbaudes.

Vingrinājums

Tīmeklī ir tik daudz informācijas, un var būt ļoti grūti uzzināt, kura ir patiesa un kura viltota, tāpēc mums vajadzētu izmantot dažus resursus kā atsauci, lai atrastu patiesu informāciju. Tagad sameklējiet jaunākās ziņas meklētājprogrammā vai varbūt savā Twitter kontā un noklikšķiniet uz vienas no pirmajām saitēm, kuras nosaukums ir strīdīgs.

1. Pirmkārt, pārbaudiet stāstu. Dažas ziņas ir domātas kā joks vai reklāma. Īsi pārbaudiet stāstu, lai redzētu, vai tas ir viens no tiem. Pārbaudiet, vai varat atrast to pašu stāstu kaut kur citur.

2. Otrkārt, pārbaudiet autoru – vai tas ir kāda viedoklis vai fakts? Īstām ziņām, visticamāk, būs saite uz rakstnieka informāciju. Pārbaudiet rakstnieka Twitter vai citu profesionālu kontu un vai tas ir apstiprināts konts. Meklējiet zilu atzīmi blakus viņu vārdam pakalpojumā Facebook vai Twitter. Tas nozīmē, ka tas ir verificēts konts, un rakstītājs ir tas, par ko viņš/viņa uzdodas.

3. Treškārt, pārbaudiet vietni – pārbaudiet un mēģiniet atrast pareizrakstības vai gramatikas kļūdas. Kas ir URL? Pārbaudiet adreses joslu augšpusē — uzticamākie URL beidzas ar sufiksiem “.com”, “.gov”, “.org”, “.mil” un “.edu”.

4. Pārbaudiet attēlu. Fotoattēla meklēšana tīmekļa pārlūkprogrammā aizņem tikai sekundes, piemēram, pārlūkā Chrome varat ar peles labo pogu noklikšķināt uz aizdomīgā attēla un pēc tam noklikšķināt uz „Meklēt attēlu”. Tas palīdzēs jums saprast, vai attēls ir viltots vai īsts. Varat arī saprast, vai viņi izmanto reālu attēlu citam saturam.

5. Pārbaudiet ziņu datumu — pārbaudiet, vai tas ir vecs vai nesens stāsts? Tas varētu būt novecojis vai kopija ziņai, kas notika pirms vairākiem gadiem.

(BBC, 2019)

Pēdējo divu desmitgažu laikā IKT ir arvien vairāk iekļāvušās mūsu ikdienas dzīvē un ir radījušas pēkšņas pārmaiņas sabiedrībā, radikāli mainot veidus, kā cilvēki tērzē, sadarbojas, saziņās, iegūst informāciju, izglītojas un izklaidējas, tāpēc 21. gadsimtā digitālā un informācijas pratība ir svarīga, lai pieaugušie izglītojamie aktīvi piedalītos sabiedrībā un sniegtu ieguldījumu tai informācijas laikmetā. Tiek uzskatīts, ka šajā daļā aplūkoti jautājumi palīdzēs pieaugušajiem, dalībniekiem kļūt par pārliecinātiem digitālajiem izglītojamajiem, kuri apzinās efektīvu komunikāciju un kritisko domāšanu. Covid-19 pandēmija ir atzinusi fundamentālo digitālo prasmju, sadarbības, komunikācijas un kritiskās domāšanas nozīmi. Esam nonākuši pie atziņas, ka ne katram mūsu sabiedrības loceklim ir pilna piekļuve viedierīcēm, datoriem un internetam, taču mēs arī zinām, ka daži mūsu sabiedrības locekļi nevar izmantot šīs tehnoloģijas, neskatoties uz to, ka viņiem tās pieder.

5.2 Medijpratība

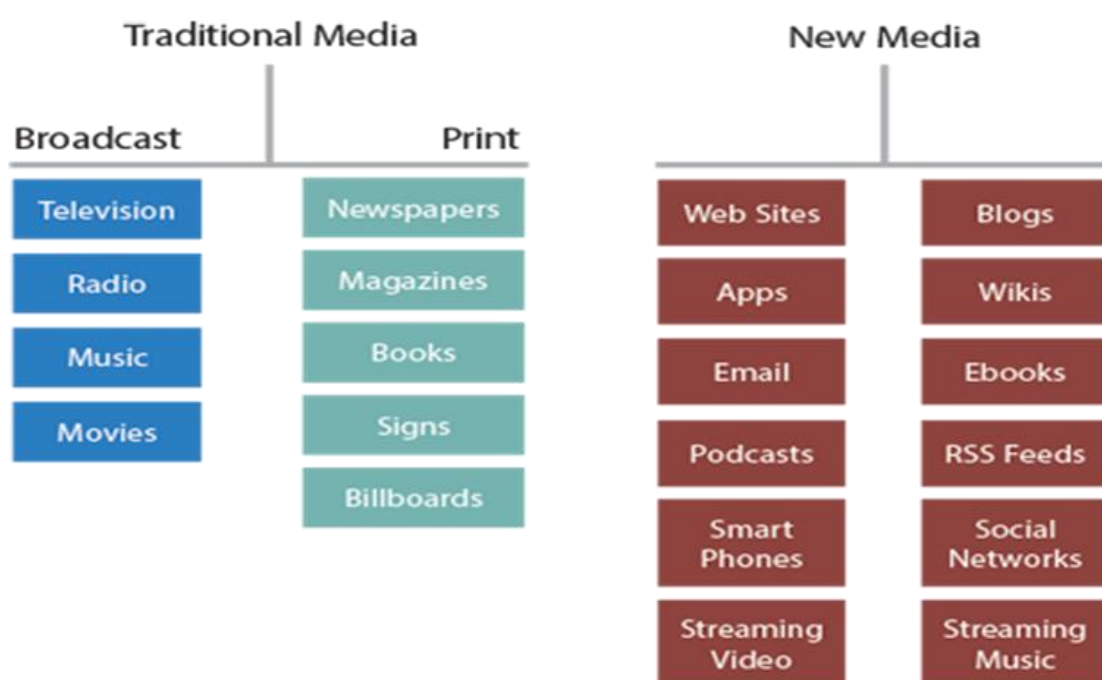
8. attēls. Mediji

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Medijpratība ir svarīga tiešsaistes iestatījumos veikto darbību sastāvdaļa. Ar vārdu mediji tiek apzīmēti dažādi saziņas līdzekļi. Mediji palīdz savienot cilvēkus no dažādām ģeogrāfiskām vietām, tuvu vai tālu. Visi mediji ir radīti, lai ar saziņas palīdzību ietekmētu cilvēka uzvedību. Šajā sakarā, ja kāds vēlas izprast mediju sociālo un individuālo ietekmi, viņam ir jāsaprot mediju un komunikācijas psiholoģija.

Mediju avoti ietver tik daudzas lietas, ar kurām varat saskarties ikdienas dzīvē, piemēram, avižu un žurnālu raksti, publicētas fotogrāfijas, televīzijas un radio raidījumu ieraksti, notis un mūzika, kas ierakstīta masu izplatīšanai, reklāmas, grāmatas un žurnāli. Ir trīs galvenie ziņu mediju veidi: drukātie mediji, apraides mediji un internets.

9. attēls. Mediju veidi

Internets pats par sevi ir plašsaziņas līdzekļu avots. Tas neapšaubāmi ir viens no efektīvākajiem saziņas līdzekļu rīkiem. Ja jūs sāktu lasīt internetu šodien un turpinātu 24 stundas diennaktī un 7 dienas nedēļā, jums būtu nepieciešami 57 000 gadu, lai sasniegtu beigas. Tātad, kā efektīvi filtrēt, atlasīt, kārtot, saglabāt un izmantot informāciju, kas iegūta no mediju avotiem?

10. attēls. Mediju ziņojumi

Katru dienu mēs tiekam bombardēti ar mediju ziņojumiem no dažādiem avotiem. Lai gan mums ir vajadzīga šajos ziņojumos minētā informācija, dažreiz attēli un ziņojumi dažādos veidos manipulē ar realitāti. Individuāli ir jāapzinās medijpratība, lai palīdzētu viņiem tikt galā ar šo slodzi. Mediju ziņojumi sniedz ideoloģisku vēstījumu par vērtībām, varu un autoritāti. Nosūtītie ziņojumi var būt vai nu apzinātu lēmumu, vai neapzinātu aizspriedumu un neapšaubāmu pieņēmumu rezultāts. Abos gadījumos ziņojumi ietekmē to, kā mēs domājam un kam ticam. Lai kļūtu par gudrākiem mediju patērētājiem un atbildīgiem mediju ražotājiem, mums ir jāapzinās „medijpratība”.

Medijpratība

Ja kāds ir izglītots, viņš vispirms atpazīst burtus, pēc tam identificē vārdus un saprot, ko tie nozīmē, tad lasītājs kļūst arī par rakstnieku. Izglītota persona prot lasīt un rakstīt. Formālā medijpratības definīcija radās ASV, un tas ir īss teikums, ko izteica 1992. gada Aspenas medijpratības līderības institūta dalībnieki:

„Medijpratība ir spēja piekļūt, analizēt, novērtēt un radīt plašsaziņas līdzekļus dažādās formās.” (Christ & Potter 1998, 7)

Visus mediju ziņojumus ir izveidojis kāds, un tie ir izveidoti iemesla dēļ. Medijpratība balstās uz šī iemesla izpratni. Tās mērķis ir palīdzēt cilvēkiem kļūt par izsmalcinātiem pilsoņiem, nevis izsmalcinātiem patērētājiem. Lai izglītos mediju jomā, ir jāiemācās uzdot pareizos jautājumus par to, ko skatāties, lasāt vai klausāties. Mūsdienā cilvēkiem ir jākļūst efektīvākiem, filtrējot

redzēto un dzirdēto. Tā kā cilvēki katru dienu saskaras ar lielu skaitu plašsaziņas līdzekļu, medijpratības mācīšana ir svarīgāka nekā jebkad agrāk.

Visiem plašsaziņas līdzekļiem, ar kuriem jūs saskaraties, ir jāatrisina pieci jautājumi, kas parādīti 4. attēlā. Uzdodot šos jautājumus par visiem ziņojumiem, ko redzat, lasāt vai dzirdat, jūs kļūstat medijpratīgāks. Tas palīdz labāk formulēt savu viedokli.

Keywords:	5 Key Questions	5 Key Concepts
Authorship	Who created this message?	All messages are 'constructed.'
Format	What creative techniques are used to attract my attention?	Media messages are constructed using a creative language with its own rules.
Audience	How might different people understand this message differently than me?	Different people experience the same media message differently.
Content	What lifestyles, values and points of view are represented in, or omitted from, this message?	Media have embedded values and points of view.
Purpose	Why is this message being sent?	Most media messages are organized to gain profit and/or power.

11. attēls. Pieci galvenie jautājumi

Tālāk tekstā varat atrast citus jautājumus, ko uzdot, lietojot medijus:

1. Kas izveidoja ziņojumu, kuru es lasu? Vai tas ir uzņēmums? Vai tas ir indivīds?
2. Kāpēc tas tika izveidots? Vai tā mērķis ir informēt par kaut ko pasaulē notikušu (piemēram, ziņu)? Vai tā mērķis ir mainīt jūsu domas vai uzvedību (viedokļa eseja vai pamācība)? Vai tā mērķis ir likt jums smieties (smieklīgs mēms)? Vai tā mērķis ir panākt, lai jūs kaut ko nopirktu (reklāma)?
3. Kam tas ir paredzēts? Vai tas ir paredzēts bērniem? Vai tas ir paredzēts pieaugušajiem? Vai tas ir paredzēts cilvēku grupai ar kopīgām interesēm vai uzskatiem?
4. Kādi paņēmieni tiek izmantoti, lai padarītu to ticamu? Vai ir citāti no eksperta? Vai ir kāda statistika no cienījama avota? Kādi pierādījumi?
5. Vai ir kādas detaļas, kas ir izlaistas? Kāpēc, jūsuprāt, tas tā ir?
6. Kā jūs jutāties, izlasot ziņojumu? Vai jūs domājat, ka citi jūtas tāpat?

Kritiska ziņojumu medijos pārdomāšana palīdz tos labāk analizēt pirms kopīgošanas un savu mediju veidošanas. Masačūsetsas Tehnoloģiju institūta (MTI) pētījums atklāja, ka viltus ziņas izplatās ātrāk, tālāk un dziļāk nekā īstas ziņas vietnē Twitter.

Ko darīt, lai novērstu nepatiesu ziņu vai neprecīzas informācijas izplatību?

Daži padomi, ko var darīt, lai novērstu neprecīzas informācijas izplatīšanos:

1. izlasiet ne tikai virsrakstu;
2. pārbaudiet datumu un autora akreditācijas datus;
3. novērtējiet toni un valodu un identificējiet novirzes;
4. pārbaudiet vismaz vienu citu avotu, kurā norādīts tas pats; dažādi avoti ziņo par dažādām detaļām dažādos dziļuma līmeņos;
5. pievērsiet uzmanību cipariem un skaitļiem; izšķiroša nozīme ir ziņojuma matemātikas noteikšanai;
6. esiet piesardzīgi, nosakot atšķirības starp uzticamu un neuzticamu valodu gan rakstos, gan runā; cilvēki visbiežāk tic tam, ko viņi lasa vai dzird, ja tas ir uzrakstīts valodā, kas izklausās samāksloti vai akadēmiski.

Medijpratība un vecāki pieaugušie

Pētījumi liecina, ka gados vecāki pieaugušie digitālās tehnoloģijas un medijus izmanto retāk un citādā veidā nekā jaunāki cilvēki. Daži no viņiem pat neizmanto internetu, kas var padarīt viņus neaizsargātus pret nespēju saprast, analizēt un novērtēt mediju saturu un tiešsaistes ziņu uzticamību.

Lai ilustrētu problēmas nozīmīgumu, mēs varam sniegt dažus piemērus par aktuālu problēmu — COVID-19 un ziņām, kas izplatās visā pasaulē.

12. attēls. Viltus ziņas

Viltus stāsti izplatās 10 reizes ātrāk nekā patiesas ziņas, un tiem var būt draudoša ietekme sabiedrībā.

Piemērs: Viltus ziņas par COVID-19

ASV valdība radīja vīrusu.

Ķīnas valdība radīja vīrusu.

Vīruss parādījās, jo viņi vēlas ieviest 5G.

Ūdens malkošana ik pēc 15 minūtēm aptur vīrusu.

Mutes skalošana ar sālsūdeni ir līdzeklis pret COVID-19.

Šāda veida ziņojumi par jebkuru problēmu tiek saņemti, izmantojot dažādus plašsaziņas līdzekļu avotus, jo īpaši sociālos medijos, tomēr ir jācenšas izvairīties no maldinošas informācijas par jebkuru problēmu, ievērojot zemāk minētos noteikumus.

- Patērējiet informāciju tikai no uzticamiem resursiem.
- Drukātās ziņas parasti ir uzticamākas nekā video. Parasti drukātā veidā sniegtā informācija ietver saites uz atsaucē vienumiem.
- Pirms kopīgojat informāciju ar citiem sociālajos medijos, pārbaudiet vēlreiz. Veiciet ātru meklēšanu un veltiet laiku, lai pārlicinātos, ka informācija ir precīza.
- Jautājiet pazīstamam ekspertam.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

- Izlasiet informāciju un pārbaudiet to līdzīgos avotos.
- Pārbaudiet, vai jūsu aizspriedumi liek jums noticēt sniegtajai informācijai.

Dažādas tīmekļa vietnes veicina medijprasmī, novērtējot parastās ziņas. Varat pārbaudīt šīs vietnes pirms jebkādu potenciālu viltus ziņu kopīgošanas. Viens no piemēriem ir Factcheck.org.

13. attēls. Kā atpazīt viltus ziņas

Vingrinājums

Noskatieties video, lai redzētu, kā izplatās viltus informācija:

https://www.youtube.com/watch?v=cSKGa_7XJkg

Tīklā atrodiēt viltus ziņas par COVID-19 un sameklējiet reālus pierādījumus.

Izvēlieties vienu no tālāk norādītajām ziņām un pārbaudiet, vai tās ir pareizas:

- *ASV valdība radīja vīrusu.*
- *Ķīnas valdība radīja vīrusu.*
- *Vīruss tika radīts tāpēc, ka viņi vēlas ieviest 5G.*

Lai atvieglotu meklēšanu, izmantojiet tālāk norādītos jautājumus:

Pārbaudiet ziņu lapas par to.

Pārbaudiet vietnes nosaukumu. Vai tas ir labi zināms avots? Valdības lapa? Avīzes raksts?

Vai ir norādīts autora vārds?

Kad tas ir uzrakstīts?

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Vai ir kādas konkrētas atsauces?

Vai ir kādi ekspertu viedokļi?

Vai sniegtā informācija ir publicēta arī citos labi zināmos avotos?

Vai tas ir mēms vai joks?

Vai virsraksts saskan ar informāciju tekstā?

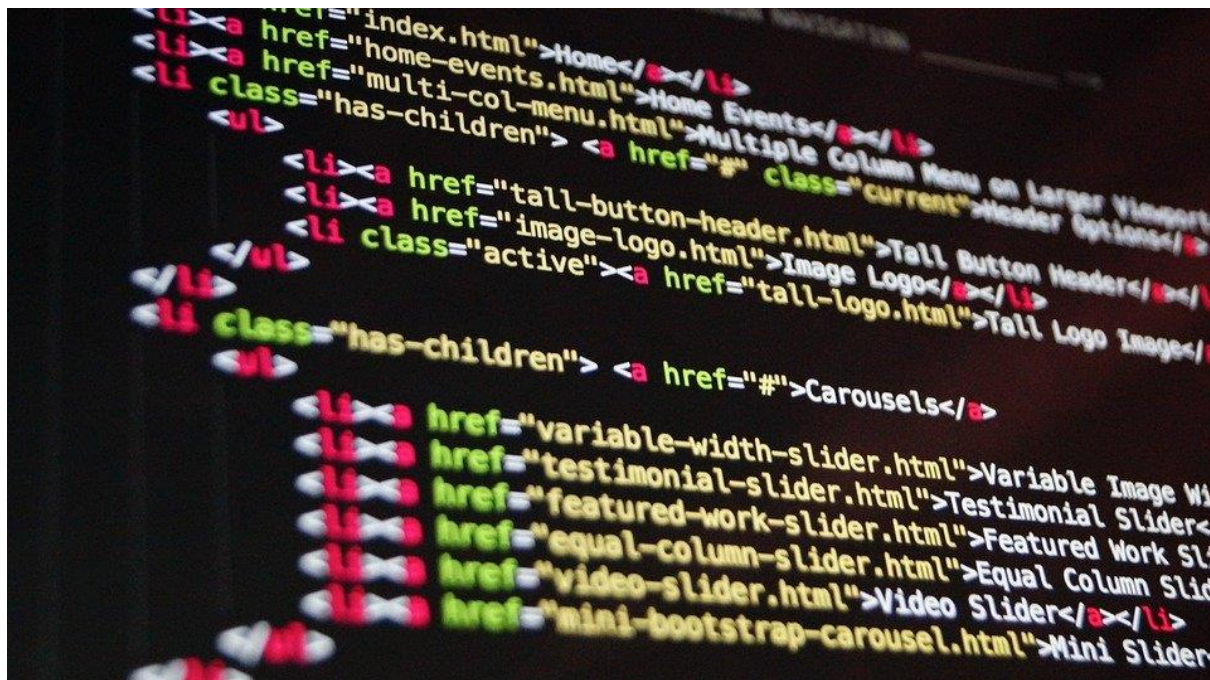
Mediju lietotprasme nekad nav bijusi tik svarīga kā laikmetā, kad cilvēki katru sekundi tiek pakļauti tik daudziem mediju ziņojumiem. Daži svarīgi punkti, kas jāpatur prātā, ir šādi: visus mediju ziņojumus veido kāds ar mērķi un izmanto radošu valodu ar saviem noteikumiem; vienu un to pašu mediju vēstījumu dažādi cilvēki pārdzīvo un interpretē atšķirīgi; un visi mediju ziņojumi tiek organizēti, lai gūtu peļņu un/vai varu, tāpēc personām ar augstu medijpratības līmeni vajadzētu būt apzinātiem mediju patērētājiem.

5.3 Efektīva interneta resursu izmantošana

Vietnes ir vietas, kur varam atrast svarīgu informāciju un failus. Lielākā daļa no mums tos izmanto šādā vai citā veidā. Kas tad ir vietne? Pirms atbildēt uz šo jautājumu, mums vispirms vajadzētu izpētīt tīmekļa lapas. Tīmekļa lapa ir vienkāršs dokuments, ko var parādīt pārlūkprogrammā. Tīmekļa lapa ir viens dokuments internetā ar unikālu URL, turpretim vietne ir definēta kā saistītu tīmekļa lapu kopa, kas atrodas zem viena domēna nosaukuma un ko parasti veido viena persona vai organizācija.

Vietnes

Ir daži punkti, kas var mums pastāstīt par vietnēm pirms to apmeklējuma. Novērtējot vietni, ir jāņem vērā vairākas lietas. Viena no pirmajām lietām, kas jāņem vērā, ir URL (vienotais resursu vietrādis: protokols adrešu noteikšanai internetā), kas bieži vien var pastāstīt par vietni vairākas lietas: veidotāju, auditoriju, mērķi un dažreiz pat izcelsmes valsti. URL ir adrese, kuru ievadāt, lai piekļūtu vietnei, piemēram, ja ierakstāt <https://www.google.pl/>, tiks atvērta Polijas Google meklēšanas vietne, bet, ierakstot <https://www.google.com.tr>, tiks atvērta Turcijas Google meklēšanas vietne.

14. attēls. HTML kodi

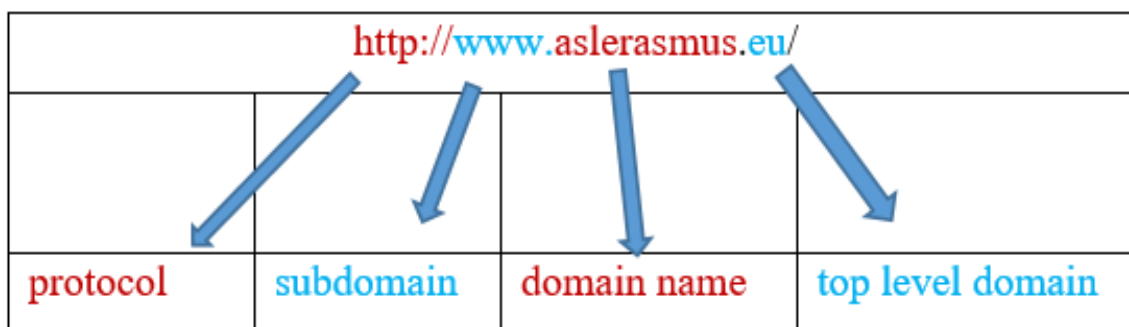
Domēna nosaukums ir kā vietnes īpašvārds (daļa pēc www.); uzņēmumiem un organizācijām bieži ir domēna nosaukums, kas ir to uzņēmuma nosaukums (piemēram, Microsoft domēna

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

nosaukums ir Microsoft.com). Domēna sufikss ir domēna nosaukuma beigas (daļa .com), un tas var mums palīdzēt saprast, ar kādu organizāciju vietne ir saistīta, piemēram, jebkuram komercuzņēmumam vai korporācijai, kam ir vietne, domēna sufikss būs .com, kas nozīmē, ka tā ir komerciāla vienība. Populāri domēna sufiksi ir ".com", ".net", ".gov" un ".org", taču ir vairāki desmiti domēna sufiksu. Tomēr, tā kā jebkura entīcija var reģistrēt domēna vārdus ar šiem sufiksiem, domēna sufikss ne vienmēr atspoguļo vietnes veidu, kurā tiek izmantots domēna nosaukums, piemēram, daudzas privātpersonas un organizācijas reģistrē domēna nosaukumus ".com" nekomerciāliem nolūkiem, jo domēns ".com" ir vispazīstamākais.

Domēna sufikss var arī sniegt jums priekšstatu par vietnes ģeogrāfisko izcelsmi. Katrai valstij ir arī unikāls domēna sufikss, kas paredzēts vietņu izmantošanai valstī, piemēram, Latvijas vietnēs var tikt izmantots domēna sufikss ".lv", grieķu vietnēs var izmantot sufiksu ".gr", itāļu vietnēs var izmantot sufiksu ".it", bet Turcijas vietnēs - sufiksu ".tr". Šos valsts domēnus, ko dažkārt dēvē par "valstu kodiem", izmanto arī, lai norādītu dažādas starptautiskas vietnes versijas, piemēram, Google mājaslapa itāļu valodā ir "www.google.it", nevis www.google.com.

15. attēls. Domēnu sufiksi

Pilns domēna sufiksu un to definīciju saraksts ir norādīts zemāk.

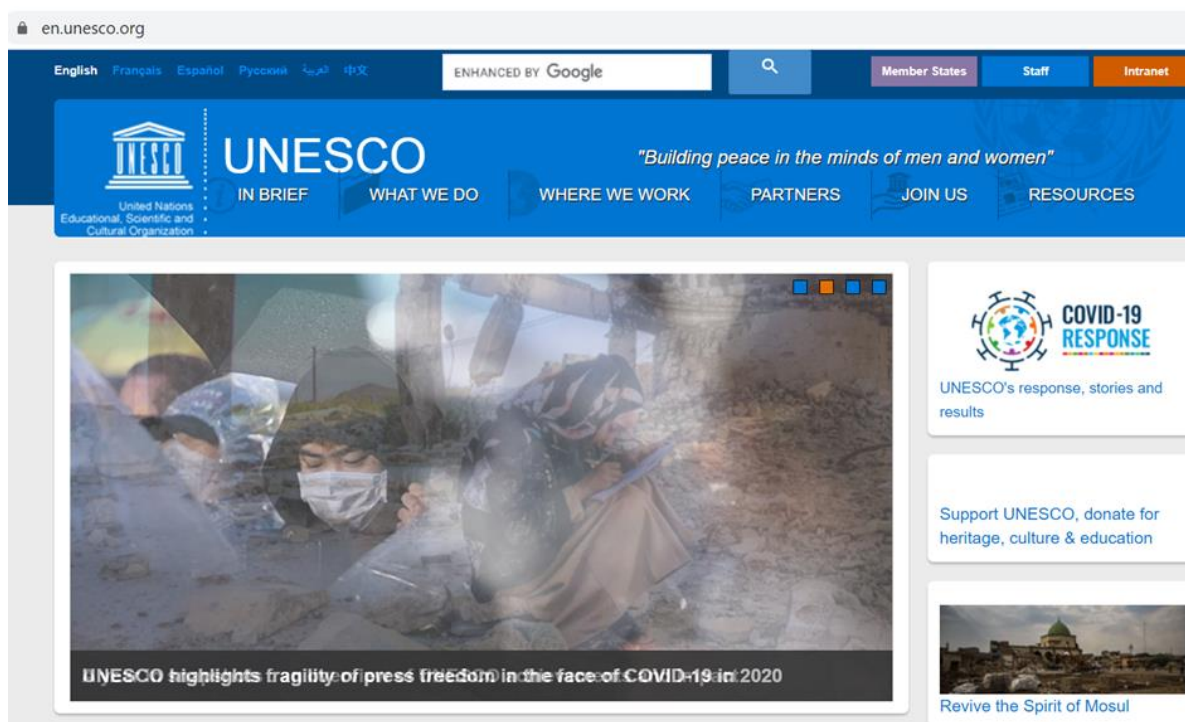
.com = komerciāla vietne. Komerciālo interešu sniegtā informācija parasti pozitīvi atspoguļos produktu, ko tā reklamē. Lai gan šī informācija var nebūt nepatiesa, iespējams, jūs saņemat tikai daļu no kopbildes. Atcerieties, ka katrai komerciālai vietai ir finansiāls stimuls sniegt jums informāciju neatkarīgi no tā, vai tas ir labs sabiedrisko attiecību nodaļas darbs vai lai pārdotu kādu produktu tieši jums.

.edu = izglītības iestāde. Vietnes, kurās tiek izmantots šis domēna nosaukums, ir skolas, sākot no bērnudārza līdz augstākajai izglītībai. Apskatot savas skolas URL, jūs pamanīsiet, ka tas

beidzas ar domēnu .edu. Informācija no vietnēm šajā domēnā ir ļoti rūpīgi jāpārbauda. Ja tā nāk no izglītības iestādes nodaļas vai pētniecības centra, to parasti var uzskatīt par ticamu.

.gov = valdība. Ja atrodat vietni ar šo domēnu, jūs skatāties valdības vietni. Domēna nosaukums .gov ir sponsorēts augstākā līmeņa domēns interneta domēnu nosaukumu sistēmā. Nosaukums ir atvasināts no vārda „government” (*valdība*), norādot, ka to lieto tikai valdības iestādes.

.org = tradicionāli bezpeļņas organizācija. Tādas organizācijas kā Starptautiskā Sarkanā Krusta komiteja (<https://www.icrc.org>) vai UNESCO (<https://en.unesco.org/>) izmanto šo domēna sufiksu. Parasti šāda veida vietnēs sniegtā informācija ir ticama un objektīva, taču ir arī tādu organizāciju piemēri, kuras stingri aizstāv tikai konkrētus viedokļus. Vietnei ar šo sufiksu var būt kādi galvenie sponsori ar komerciālām interesēm.

16. attēls. UNESCO vietne

.net = tīkls. Zem šī domēna sufiksa varat atrast jebkura veida vietni. To bieži izmanto valsts vai starptautiskā tīkla uzņēmumu vietnēs, tomēr tas darbojas kā apkopojums vietnēm, kas neatbilst nevienam no iepriekšējiem domēna sufiksiem. Informācija no šīm vietnēm ir rūpīgi jāpārbauda.

Lai gan ir daudz avotu drukātā veidā, lielākā daļa avotu tagad ir pieejami tiešsaistē. Jebkurus elektroniski izgūtus datus var uzskatīt par meklēšanu tiešsaistē vai interneta meklēšanu, tomēr ne viss, ko atrodam internetā, ir jāuzskata par uzticamiem avotiem.

Internets sniedz milzīgu informācijas daudzumu, kas izraisa pārslodzi. Informācija internetā nav sakārtota. Ir pārāk daudz tīmekļa lapu, kas saistītas ar jebkuru tēmu, kuru vēlaties meklēt.

Ziņojumi, kuriem ikdienā piekļūstam, nāk no sociālo mediju kontiem, tomēr sociālo mediju ziņas parasti ir īsas, un sniegto informāciju nevar pārbaudīt. Ziņojumi, kas izveidoti reklāmas nolūkos, satur neobjektīvu informāciju pat tad, ja tā tiek kopīgota korporatīvajos sociālo mediju kontos.

Internets var piedāvāt daudz vairāk. Optimāla interneta resursu izmantošana ir ļoti svarīga jebkurai personai, tomēr no interneta nav viegli iegūt precīzu nepieciešamo informāciju. Jums vajadzētu meklēt atbilstošos materiālos. Attiecīgās informācijas atrašana no atbilstošajiem resursiem prasa gudru meklēšanu pieejamajos interneta resursos. Tālāk tekstā ir minēti daži padomi, kā to darīt.

Meklētājprogrammas. Lodziņā ierakstiet savus meklēšanas vienumus. Varat ierobežot meklēšanu pēc valsts, gada, valodas utt. un palaist meklēšanu. Detalizētāki meklēšanas triki varētu sniegt atbilstošākus rezultātus.

Tematiskās meklētājprogrammas. To mērķis ir piekļūt atbilstošākiem rezultātiem par konkrētu tematu. Rezultāti var ietvert grāmatas, rakstus, tēzes utt. Varat piekļūt pilnajai versijai vai uzticamākai publikācijas informācijai. Daži piemēri ir šādi:

- Google Scholar: koncentrējas uz akadēmiskās informācijas meklēšanu internetā
- Healia: koncentrējas uz informācijas meklēšanu par veselības jautājumiem

Abonētie resursi. Daži resursi internetā tiek iegādāti, lai regulāri piekļūtu uzticamam saturam. Dažas datubāzes varētu sniegt arī kā piemērus.

Mobilās lietotnes. Mobilā lietotne ir lietojumprogrammatūras veids, kas paredzēts darbam mobilajā ierīcē, piemēram, viedtālrunī vai planšetdatorā.

Mobilās lietotnes

Lietotnes ir platformas, kas izmanto datora vai mobilās ierīces operētājsistēmu. Laba mobilā lietotne var darboties daudz ātrāk nekā vietnes. Vairāku iemeslu dēļ priekšroka tiek dota lietotnēm, nevis vietnēm. Tās ir ātrākas, var nodrošināt personalizētu saturu atbilstoši vēlmēm, nodrošina piekļuvi tiešsaistē un bezsaistē, nodrošina paziņojumus un atjauninājumus, var samazināt izmaksas un nodrošināt interaktīvu iesaisti.

Lietotņu pārstāvētās tēmas ir dažādas. Pašlaik Google Play veikalā (Statista) ir pieejami vairāk nekā 2,9 miljoni lietotņu. 2020. gada jūnijā Google Play veikalā bija publicēti 2,96 miljoni lietotņu. Noderīgu lietotņu kolekcija, kas nodrošina optimālu interneta resursu izmantošanu, sastāv no:

Pushbullet: šī lietotne savieno jūsu klēpj datoru ar viedtālruni, planšetdatoru vai citām ierīcēm, kas ļauj labāk strādāt kopā.

Google Dictionary: lietotne nodrošina jebkura vārda definīciju nelielā rāmītī, lasīšanas laikā vienkārši veicot dubultklikšķi uz tā.

Google Keep: lietotne, kas palīdz iestatīt atgādinājumus par darāmajām lietām.

Grammarly: lietotne palīdz izlabot pareizrakstības un gramatikas kļūdas.

Mixmax: lietotne, kas pieejama pakalpojumiem Gmail un Google Inbox, informē jūs, kad tiek izlasīts jūsu nosūtītais e-pasta ziņojums.

MyFitnessPal: lietotne skaita kalorijas un palīdz plānot diētu.

Remember the Milk: vēl viena atgādinājumu lietotne, kas grupē un atzīmē darāmās lietas.

Mint: lietotne, kas ir tiešsaistes budžeta plānotājs, palīdz izsekot jūsu izdevumiem un ienākumiem, lai sasniegtu labāku finansiālo nākotni.

Coach.me: kopienas lietotne, kas palīdz cilvēkiem sazināties un motivēt vienu otru pieturēties pie jauniem ieradumiem.

17. attēls. Mobilā lietotne, lai sekotu līdzī individuālajai izaugsmei

Calm: lietotne nodrošina vadītas meditācijas un miega stāstus, lai mazinātu trauksmi. Lietotnes mērķis ir arī palielināt uzmanību un attīstīt pateicību.

Focus Booster: lietotne piefiksē, kas jums jā dara un kad jūs to darāt. Tas ļauj ierakstīt visas jūsu sesijas un sekot līdzī jūsu produktivitātei.

Insight Timer: lietotne ir paredzēta garīgajai veselībai. Tajā ir iepļānots laiks, kad varat sēdēt un atpūsties.

Timeneye: lietotne, lai atrisinātu jūsu laika pārvaldības problēmas. Būtībā varat izsekot, kā pavadāt savu laiku, plānojot, ko darīsiet un cik ilgi.

Google Translate: Google bezmaksas pakalpojums uzreiz pārtulko vārdus, frāzes un tīmekļa lapas no angļu valodas uz vairāk nekā 100 citām valodām.

Sociālie tīkli

Sociālajiem tīkliem ir liela nozīme pieaugušo dzīvē, jo viņu veselību un uztverto labklājību negatīvi ietekmē, ja viņu sociālais tīkls ir vājš. No otras puses, viņi var justies labāk un viņu

dzīves kvalitāte paaugstinās, ja viņiem ir un veidojas jaunas saites. Tiek uzskatīts, ka sociāli aktīva darbība novērš depresiju un stiprina psiholoģisko labklājību.

Nemot vērā pašreizējo ierobežoto sociālo pulcēšanos pandēmijas dēļ, rodas jautājums, vai arī sociālajiem tīkliem tiešsaistē varētu būt līdzīga pozitīva ietekme. Atbilde ir jā. Saskaņā ar Eiropas pētījuma rezultātiem sociālo mediju izmantošana novecojošās sabiedrības vidū varētu veicināt kognitīvās spējas, palielināt paškompetences sajūtu un labvēlīgi ietekmēt garīgo un fizisko labklājību. Redzot cilvēkus, kas dalās ar svarīgām vai pavisam parastām lietām savā dzīvē, varētu palīdzēt vecākajiem pieaugušajiem uzturēt sociālos tīklus un dzīvot pilnvērtīgāku dzīvi. Visizplatītākās sociālo tīklu vietnes ir Facebook, Twitter un Instagram, tomēr sociālos tīklus nevajadzētu uzskatīt par kaut ko tādu, kas attiecas tikai uz šiem trim. Šeit jūs varat atrast vispārīgu informāciju par sociālo tīklu vietnēm internetā.

Facebook: pārsniedzot 500 miljonus lietotāju, Facebook ir kļuvusi par populārāko sociālo tīklu vietni pasaulē. Kad esat izveidojis kontu, izmantojot e-pastu, vietne palīdz pārlūkot un pievienoties tīkliem tādās kategorijās kā reģioni, koledžas, darbavietas, vidusskolas utt. Varat arī iegūt kontaktus no tīmeklī balstīta e-pasta konta.

Twitter: tas ļauj izveidot jūsu kontaktu tīklu, uzaicināt citus saņemt jūsu tvītus un sekot citu dalībnieku ziņām. Twitter ļauj ērti izvēlēties tīklu vai atteikties no tā. Varat arī izvēlēties pārtraukt sekot konkrētas personas plūsmai.

Instagram: atšķirībā no citām vietnēm, Instagram uzsver fotoattēlu un video koplietošanu, izmantojot savu mobilo lietotni. Varat uzņemt, rediģēt un publicēt vizuālo saturu.

LinkedIn: sociālais tīkls biznesa profesionāļiem. Tas palīdz cilvēkiem atrast darbu un sazināties ar potenciālajiem biznesa partneriem. Tā atšķiras no Facebook vai Instagram, jo tā nav vērsta uz tādu mediju kā fotoattēlu, videoklipu, mūzikas utt. kopīgošanu. Vietne arī ļauj saņemt un sniegt ieteikumus no kolēģiem un priekšniekiem. Vairāk nekā 75 miljoni profesionāļu izmanto LinkedIn.

MySpace: kad esat izveidojuši profilu, jūs uzaicināt draugus pievienoties tam un meklēt savus draugus jau profilētajā MySpace, tad šie draugi kļūst par jūsu sākotnējo „Draugu telpu”. Kad draudzība ir apstiprināta, visi cilvēki jūsu draugu „Draugu telpā” kļūst par jūsu tīkla daļu tādējādi visi MySpace lietotāji ir daļa no jūsu paplašinātā tīkla.

Tiešsaistes privātums un drošība pieaugušajiem izglītojamajiem

Lai gan personas informācijas nodrošināšana ir svarīga, daudzi cilvēki necenšas aizsargāt savus personas datus vai sensitīvu informāciju. Kad personas personiskā informācija ir tiešsaistē, ir grūti novērst šīs informācijas nodošanu citiem. Tehniski informācijai tīmeklī ir tendence saglabāties bezgalīgi, jo visa sistēma nedarbojas pēc centralizēta principa. Vislabākais, ko darīt, ir būt piesardzīgam pirms savas informācijas ievietošanas. Saskaņā ar jaunākajiem pētījumiem katrs trīspadsmitais interneta lietotājs pēdējo divpadsmit mēnešu laikā ir piedzīvojis krāpšanu tīmeklī, taču tas nenozīmē, ka no tā ir iespējams izvairīties. Interneta lietotāji var aizsargāt savu privātumu, kontrolējot personas informācijas izpaušanu. Pirms apsvērt veidus, kā aizsargāt privātumu, vispirms apskatīsim dažus noteikumus.

Parole: parole, ko dažreiz sauc par piekļuves kodu, ir iegaumēts noslēpums; parasti tā ir rakstzīmju virkne, ko parasti izmanto, lai apstiprinātu lietotāja identitāti. Parasti tā ir tastatūras burtu, ciparu un zīmju kombinācija, kas jāievada, lai piekļūtu daudziem tiešsaistes pakalpojumiem.

Drošības jautājums: drošības jautājums ir koplietota noslēpuma veids, ko izmanto kā autentifikatoru. To parasti izmanto bankas, vietnes, sociālo mediju konti un bezvadu pakalpojumu sniedzēji kā papildu drošības slāni.

Divu faktoru autentifikācija: divu faktoru autentifikācija, ko dažreiz dēvē par divpakāpju verifikāciju vai divu faktoru autentifikāciju, ir drošības process, kurā lietotāji nodrošina divus dažādus autentifikācijas faktorus, lai pārbaudītu sevi. Parasti lietotājiem tiek lūgts pierādīt savu identitāti, sniedzot tādu informāciju kā e-pasta adrese un parole. Otrs autentifikācijas faktors, piemēram, tālruņa zvans, teksta pārbaude, e-pasta pārbaude, tiek izmantots, lai pievienotu papildu drošības līmeni.

Cilvēki aizslēdz savus velosipēdus, izmanto slēdzenes automašīnām un signalizācijas sistēmas mājām, lai aizsargātu sev piederošo. Līdzīgā veidā paroles ir izstrādātas, lai aizsargātu personisko informāciju digitālajās platformās. Paroles ir ceļš gandrīz uz visiem jūsu tiešsaistes kontiem, sākot no vietnēm un beidzot ar mobilajām lietotnēm, taču kā zināt, vai jūsu izmantotās piekļuves kodi ir pietiekami spēcīgi pret uzlaušanas mēģinājumiem?

Riski, kas saistīti ar vāju paroli lietošanu, ietver personas, kas uzdodas par jums, lai piekļūtu jūsu bankas kontam un citiem finanšu pakalpojumiem, iegādātos preces tiešsaistē, uzdodas par jums sociālo mediju tīklošanas vietnēs un piekļūtu privātai informācijai jūsu datorā. Paroles var

izmantojot, lai ielogotos datorā, pierakstītos tiešsaistes kontos (e-pasts, sociālie tīkli, iepirkšanās utt.), atbloķētu mobilo tālruni vai planšetdatoru utt. Ja jums ir spēcīga parole, tā var samazināt uzlaušanas risku un personas informācija nozagšanu. Tagad paroles stipruma pārbaudītājā ievadiet pašreizējo paroli: <https://www.cscan.org/PasswordStrength/>

RATE YOUR PASSWORD WITH PLYMOUTH UNIVERSITY

Tips for strong passwords:

- ✓ Use at least 8 characters
- ✓ Use both upper and lower case letters
- ✓ Use more than one number
- ✓ Use symbols (!, @, #, \$, %, ^, &, *, ?, _ , ~)

For help on protecting yourself online, download our [free guide](#).

Try to create a strong password:

Show Password

a A 1 !

Comments:

Strength

Score: []

Rating: []

18. attēls. Novērtējiet savu paroli ar Plimutas universitāti

Šo paroles stipruma pārbaudītāju uztur Drošības, sakaru un tīklu izpētes centrs kopā ar Anglijas Plimutas universitātes Datortehnikas, elektronikas un matemātikas skolu. Tā ir uzticama paroles stipruma pārbaudes vietne. Pēc paroles ievadīšanas tas novērtēs un sniegs kopējo paroles stipruma atzīmi.

Koordinatoriem jāvada diskusija par dažādām stratēģijām spēcīgu parolu izveidei un uzturēšanai. Daudzas digitālās platformas nosaka savas paroles prasības, tāpēc pirms paroles izveides vienmēr ir ieteicams pārbaudīt minimālās paroles prasības. Ja jūsu parole nav pietiekami spēcīga, šeit ir daži padomi:

- neizmantojiet savu vārdu;
- neizmantojiet savu dzimšanas dienu;
- neizmantojiet datumu;
- neizmantojiet savu dzimšanas vietu;
- neizmantojiet sava mājdzīvnieka vārdu;
- saglabājiet to vismaz 10 rakstzīmju garumā;
- izmantojiet mazos burtus;
- izmantojiet lielos burtus, vēlams paroles vidū;

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

- izmantojiet ciparu, burtu un simbolu sajaukumu (piemēram, ! % ^ * () _ = ? / \$ &).

Elektroniskais pasts (e-pasts) ir ziņojumu apmaiņas metode starp lietotājiem, kuri izmanto elektroniskas ierīces. Tā ir vispieprasītākā digitālās saziņas metode pasaulē. E-pasta ziņojumi tiek glabāti serveros, un šie serveri saņem, pārsūta un piegādā ziņas. E-pasta tehnoloģija nav jauna, un tai ir daži tehniski ierobežojumi tīmekļa drošības ziņā, turklāt e-pasts ir hakeru iecienītākais veids, kā uzbrukt mērķim, un tas galvenokārt ir tāpēc, ka vairums lietotāju neuztraucas par savu kontu drošību. Par laimi, izstrādātāji pastāvīgi veic uzlabojumus, lai padarītu šo pakalpojumu drošāku pret ātriem un viediem kiberuzbrukumiem, piemēram, pilnīga šifrēšana nodrošina, ka ziņojumi tiek šifrēti sūtītāja ierīcē un vienmēr tiek atšifrēti tikai adresāta ierīcē. Tas nozīmē, ka serveri starp tiem nevar atšifrēt ziņojumu. Vēl viens aizsardzības līmenis ir vietņu izmantošana ar drošīgādu slāni (Secure Socket Layer - SSL). Jebkurai vietnei, kuras vietradī URL ir https, tiek izmantots SSL, lai nodrošinātu kopīgotu datu drošību, kad tie tiek pārvietoti no jūsu ierīces uz vietnes serveri. SSL nodrošina veidu, kā jūsu dators var garantēt, ka dati, ko tas sūta uz serveri ar iespējotu SSL un saņem no tā, ir šifrēti.

19. attēls. Datu šifrēšana

E-pasta surogātpasts, saukts arī par nevēlamo e-pastu, ir nevēlami ziņojumi, ko masveidā sūta surogātpasta sūtītāji. Viņi apkopo e-pasta adreses no klientu sarakstiem, vietnēm, tērētāvam un sociālajiem medijiem. Pikšķerēšana ir mērķtiecīgs mēģinājums iegūt sensitīvu informāciju, piemēram, lietotālvārdus, paroles un kredītkaršu informāciju, maskējoties par uzticamu personu, sazinoties pa e-pastu, sociālajiem tīkliem un tālruņa zvaniem. Pikšķerēšanas e-pasta

ziņojumos bieži ir ietverti ziņojumi, ka esat kaut ko laimējis, vai arī tie var pieprasīt lietotājiem veikt noteiktas darbības, piemēram, noklikšķināt uz URL, draudot slēgt viņu kontus.

E-pasta drošība nav tikai e-pasta pakalpojumu sniedzēja atbildība, bet arī ikviena atbildība. Kad hakeri nozog mūsu informāciju, ir daudz iespēju, kas var notikt ar mūsu nozagto informāciju. Identitātes krāpšana, šantāža un krāpšana ir tikai daži no tiem, piemēram, hakeris vai kibernetizācijas speciālists var izmantot mūsu finanšu informāciju ļaunprātīgām darbībām, piemēram, krāpniecisku darījumu veikšanai tiešsaistē un naudas pārskaitīšanai no jūsu bankas kontiem. Apskatīsim šo jebkurai e-pasta lietotājam paredzēto drošības padomu sarakstu.

- Neklikšķiniet uz saites „Atteikties no abonēšanas” surogātpasta e-pastā. Tas tikai ļautu surogātpasta izplatītājam zināt, ka jūsu adrese ir derīga, un tādējādi jūs varētu saņemt vēl vairāk surogātpasta.
- Ja saņemat pielikumu no nepazīstamas personas, neatveriet ziņojumu un pārvietojiet to uz surogātpasta kastīti, vai arī nekavējoties izdzēsiet.
- Nepārbaudiet savu e-pastu, kad izmantojat publisko Wi-Fi tīklu, piemēram, kad atrodaties kafejnīcā, autoostā vai lidostā.
- Izmantojiet divu faktoru autentifikāciju savā e-pasta kontā.
- Noteikti izrakstieties pēc tam, kad esat izmantojis publisku datoru.
- Prestiži uzņēmumi nekad neprasīs personisko informāciju pa e-pastu. Ja ziņojumā tiek prasīta jūsu parole, kredītkartes informācija vai sociālās apdrošināšanas numurs, tas ir pikšķerēšanas e-pasts. Nekavējoties izdzēsiet ziņojumu.
- Izmantojiet surogātpasta filtru.

Vingrinājums

Paroles var izmantot, lai pierakstītos datorā un tiešsaistes kontos (e-pastā, sociālajos tīklos, iepirkšanās utt.), atbloķētu mobilo tālruni vai planšetdatoru utt. Ja jums ir spēcīga parole, tā var samazināt uzlaušanas un personas informācijas nozagšanas risku.

Tagad paroles stipruma pārbaudītājā ievadiet pašreizējo paroli un pārbaudiet, vai jūsu parole ir pietiekami spēcīga. <https://www.cscan.org/PasswordStrength/>

Vingrinājums

1. Mobilajā tālrunī atveriet lietotņu veikalu vai Google Play veikalu. Pierakstiet atslēgas vārdu atbilstoši jūsu interesēm. Piemēram, veselība, gatavošanas receptes, laikpārkāji, horoskopi u.c.
2. Pārbaudiet, cik dažādas lietotnes ir ieteiktas.
3. Izlasiet to aprakstu un izlemiet, vai tās vajadzētu lejupielādēt.
4. Mēģiniet uzzināt vairāk par tām komentāru sadaļā.
5. Sāciet lietot lietotni.

Vingrinājums

Lejupielādējiet sociālo mediju lietotni. Facebook vai Instagram varētu būt laba izvēle. Ierakstiet pazīstamas personas vārdu. Mēģiniet atrast viņa/viņas profila informāciju.

Šajā sadaļā ir parādīti veidi, kā efektīvi izmantot interneta resursus. Internets strauji paplašinās, un līdz ar to arī izmaiņas mūsu ikdienas dzīvē. Efektīva vietņu, sociālo mediju un mobilo lietotņu izmantošana, iespējams, nekad nav bijusi tik svarīga, un tā ir tikpat svarīga gan jauniešiem, gan veciem cilvēkiem piemēram, pat lai rezervētu vakcināciju pret koronavīrusu, cilvēkiem ir jāizmanto vietne vai mobilā lietotne. Interneta resursiem ir visas iespējas atvieglot pieaugušo dzīvi, ja vien tie tiek izmantoti efektīvi un aizsargā jūsu tiešsaistes privātumu. Izglītojamies varētu mudināt lejupielādēt viņu interesēm atbilstošu lietotni. Viņus var arī mudināt atrast kādu, ko viņi pazīst, izmantojot sociālo mediju lietotni.

5.4 Darba meklēšana tiešsaistē

Globālais tīmeklis darbojas kā rīks, ko darba devēji visā pasaulē ir sākuši izmantot savā darbinieku meklēšanas procesā. Tīmeklī var atrast plašu nodarbinātības resursu klāstu, lai palīdzētu darba devējiem meklēt potenciālos darbiniekus. Tiešsaistes personāla atlase piedāvā praktisku un ātru veidu, kā personāla atlases speciālisti var sasniegt lielu skaitu darba pretendentu. Tā kā darba devēji ir iekļāvuši internetu savā darbā pieņemšanas procesā, daudzi darba meklētāji ir sākuši izmantot internetu kā būtisku darba meklējumu sastāvdaļu. Darba meklētāji var sasniegt daudzas meklēšanas iespējas internetā. Viņi var apskatīt vakanču piedāvājumus tiešsaistes nodarbinātības aģentūrās. Viņi var papildus meklēt darba vakances, kas publicētas specifiskos darba portālos, piemēram, saistībā ar mācīšanu, inženierzinātnēm

vai medicīnu. Darba meklētāji var arī pārskatīt tradicionālos darba sludinājumus tiešsaistes laikrakstos.

Internets un darba meklēšana

Neskatoties uz straujo interneta attīstību, protams, ir cilvēku grupa, īpaši gados vecāki pieaugušie, kuri joprojām dod priekšroku tradicionālajām darba meklēšanas metodēm un negūst labumu no darba meklējumiem internetā, tomēr neapšaubāmi jākonstatē, ka tehnoloģiju attīstība un nepārtraukta personāla atlases nozares izaugsme radīs tiešsaistes darba meklēšanas kā vienas no vadošajām darba meklēšanas stratēģijām rašanos tuvākajā nākotnē. Jāņem vērā arī tas, ka ātras, rentablas saziņas un meklēšanas iespējas, iespējams, padarīs tiešsaistes darba tirgu ideālu daudziem darba meklētājiem un arvien lielākam personāla atlases speciālistu skaitam, lai sasniegtu darbiniekus. Tālāk tekstā uzskaitītie ieguvumi varētu vairāk izskaidrot, kāpēc tiešsaistes darba meklēšanai un personāla atlasei būtu jādod priekšroka nekā tradicionālajām nodarbinātības metodēm.

- Darba meklētāji var meklēt darbu vairākās jomās, tostarp tajās, kas nav tik tehniskas. Viņi var atrast darba piedāvājumus internetā, sākot no profesionāliem amatiem līdz iesācēja līmeņa pozīcijām.
- Darba meklēšana tiešsaistē varētu samazināt bezdarba līmeni. Detalizētas darba informācijas rentabilitāte un strauja izplatība palīdz ietaupīt laiku, jo tas palīdz aizpildīt vakanci, veicinot darba devēju un darba meklētāju saikni.
- Darba meklēšana internetā uzlabo darba tirgus sniegumu, radot labvēlīgāku atbilstību starp pieejamajiem darba sludinājumiem un darba meklētājiem, jo nodrošina vieglu piekļuvi profesijām dažādās jomās ar atšķirīgu pieredzi, kvalifikāciju un izglītības prasībām.
- Darba meklēšana internetā mudina nodarbinātos darba meklētājus apmeklēt darba tirgu kā brīvajiem aģentiem, lai viņi būtu informēti par darba nozari un kā sevi labāk pasniegt.
- Tā vietā, lai sasniegtu darba meklētājus, izmantojot drukātus darba sludinājumus par augstākām izmaksām, personāla atlase internetā nodrošina lētāku piekļuvi lielam skaitam potenciālo darba meklētāju par zemākām izmaksām.
- Darba meklēšana tiešsaistē piedāvā iespēju piekļūt visa veida atjauninājumiem par darba sludinājumiem neatkarīgi no laika un vietas.

<https://www.youtube.com/watch?v=afKwiLCUtEQ>

Tiešsaistes personīgā zīmola veidošana

Tiešsaistes personīgais zīmols nozīmē klātbūtni tiešsaistē. Tas būtībā attiecas uz pirmo soli, kas jums kā darba meklētājam ir jāveic, pirms sākat rakstīt vai atjaunināt savu dzīves aprakstu vai piesakāties darbam. Izmantojot tiešsaistes personīgo zīmolu, jūs atklāsiet savas prasmes, intereses un kompetences jomu. Šī iemesla dēļ, kad personāla atlasē speciālists tiešsaistē atrod informāciju par jums, jūsu personīgais zīmols saista personāla atlasē speciālistus ar to, kas jūs esat un ko jūs spējat. Citiem vārdiem sakot, ir svarīgi izveidot savu zīmolu, lai:

1. attīstītu profesionālo eksistenci tiešsaistes kopienā;
2. parādītu sevi personāla atlasē speciālistiem kā potenciālo kandidātu;
3. izveidotu sakarus ar tiem, kas var jums palīdzēt darba meklējumos;
4. ļautu potenciālajiem personāla atlasē speciālistiem sazināties ar jums.

Būtisks punkts tiešsaistes personīgā zīmola izveidē ir izlemt, kam vēlaties pievērsties. Šajā sakarā jums jākoncentrējas uz savām īpašībām, ar kurām jūs atšķiraties no citiem cilvēkiem, kuri meklē tādu pašu amatu, un kas var palīdzēt jums izcelties (Doyle, 2009), piemēram, ja esat elektriķis, iespējams, vēlēsieties uzsvērt savas prasmes noteikta veida elektroierīču un mašīnu remontā. Ja esat grafiskais dizainers, iespējams, vēlēsieties uzsvērt savas zināšanas ļoti laba dizaina izveidē, izmantojot krāsas un izkārtojumu. Ja jums ir plaša pieredze dažādās jomās, saprātīgāk ir izvēlēties tikai vienu no tām. Pretējā gadījumā neskaidrs zīmols sagādās problēmas darba devējiem, izvērtējot jūsu zināšanas un pieredzi.

<https://www.youtube.com/watch?v=zPMzzNKVDig>

Tiešsaistes dzīves apraksta izveide

Dzīves apraksts (CV) ir ļoti svarīgs dokuments, kas sniedz darba devējiem kopsavilkumu par jūsu izglītību un profesionālo pieredzi, kā arī jūsu prasmēm. Galvenās CV daļas var uzskaitīt šādi:

- *personiskā informācija*: vārds un uzvārds, adrese, tālruna numurs, e-pasta adrese
- *izglītība*: skolas, koledžas, universitātes, jebkura cita apmācība ar izlaiduma datumiem
- *darba pieredze*: uzņēmumi, ilgums un amati
- *prasmes*: jūsu meklētajam darbam atbilstošākās prasmes

Tālāk tekstā ir sniegts saraksts ar dažām populārām CV veidotāju vietnēm, kurās varat izveidot savu dzīves aprakstu, izvēloties vienu no daudzām veidnēm:

www.visualcv.com

www.canva.com

www.cv-template.com

www.online-cv.co.uk

Jūsu dzīves apraksta nosūtīšana

Papildus CV nosūtīšanai, izmantojot privāto kurjera pakalpojumu, varat to nosūtīt arī pa e-pastu vai pieteikties tiešsaistē bez nepieciešamības sūtīt CV atsevišķi.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Sūtīšana pa e-pastu: iesniedzot pieteikumu pa e-pastu, e-pasta ziņojumam varat pievienot savu CV. Ieteicam nosūtīt sev kopiju, izmantojot e-pasta programmas funkciju Diskrētā kopija (Bcc), lai jums saglabātos atzīme par pieteikšanās procesu.

Pieteikšanās tiešsaistē: ja iesniedzat pieteikumu, izmantojot darba vietni, piemēram, Indeed vai Monster, vai ja piesakāties konkrēta uzņēmuma vietnē, procedūra ir vienkāršāka. Jums ir tikai jāievēro norādījumi. Jums būs jāaugšupielādē savs CV vai jānokopē un jāielīmē informācija no sākotnējā CV tiešsaistes CV veidotājā vai pieteikumā.

Kā pieteikties darbam tiešsaistē

Ir vairāki izplatītāki veidi, kā pieteikties darbam tiešsaistē:

- e-pasta sūtīšana, visticamāk, uzņēmuma cilvēkresursu nodaļai;
- sekojot norādījumiem uzņēmuma vietnē;
- izmantojot darba meklētājprogrammas un darba sludinājumus, kas ir vērtīgi darba meklēšanas rīki;
- izmantojot sociālo un profesionālo tīklu vietnes.

Darba meklētājprogrammas un nodarbinātības aģentūras

Darba meklētājprogrammas ir viens no efektīvākajiem veidiem, kā paātrināt un atvieglot darba meklēšanu. Tās nedarbojas tāpat kā tradicionālās darba vietnes. Tā vietā, lai nodrošinātu personāla atlases speciālistu publicēto amatu sarakstu, tās ir izstrādātas, lai darba meklētāji varētu vienā darbībā skenēt visu interneta vidi. Šīs meklētājprogrammas izpēta ne tikai uzņēmumu vietnes un vadošās darba vietas, bet arī meklē citus darba piedāvājumus.

Kas attiecas uz nodarbinātības aģentūrām, tās var definēt kā tīmekļa vietnes, kurās uzņēmumi publicē savas vakances. Šīs aģentūras kalpo kā starpnieks starp darbā iekārtotājiem un darba meklētājiem.

Tālāk tekstā ir sniegts dažu populārāko darba meklētājprogrammu un nodarbinātības aģentūru saraksts:

	<p>Indeed.com ir lietotājam ļoti draudzīga darba meklētājprogramma. Būtībā ir nepieciešamas divas ievades: “kas” un “kur”. Sadaļā “kas” varat ievadīt jūsu interesējošos amatu nosaukumus. Sadaļā “kur” varat ievadīt pilsētu nosaukumus. Nospiežot taustiņu Enter, dažu sekunžu laikā varat iegūt sarakstu ar personāla atlases speciālistiem, kam aktuāli jauni darbinieki.</p>
	<p>LinkUp.com ir labi zināmā darba meklētājprogramma, kas tieši savieno darba meklētājus ar darba vakancēm uzņēmuma tīmekļa vietnēs. Šo uzņēmumu izmēri atšķiras no vidējiem līdz lieliem. Varat pieteikties uzņēmuma vietnēs jebkurai atvērtai pozīcijai, kas piesaista jūsu uzmanību.</p>
	<p>SimplyHired.com apkopo sludinājumus no populārākajām darba vietām, laikrakstiem, satura vietnēm, asociācijām un uzņēmumu karjeras vietnēm. Izmantojot izvērstās meklēšanas opciju, šī darba meklētājprogramma ļauj meklēt darbu pēc tā veida, uzņēmuma veida, atrašanās vietas, darba pieredzes un vakances publicēšanas laika. Izmantojot funkciju „Ko es pazīstu”, jūs varat uzzināt, ar kuriem uzņēmumu darbiniekiem esat saistīts vietnēs LinkedIn un Facebook.</p>
	<p>CareerBuilder.com ir milzīga nodarbinātības aģentūra, kurā varat ne tikai augšupielādēt savu CV, bet arī reģistrēties paziņojumiem par vakancēm. Kad esat reģistrējies to saņemšanai, jums tiek piegādāti iknedēļas vai ikdienas paziņojumi par jaunām vakancēm.</p>
	<p>Monster.com ir populāra nodarbinātības aģentūra, kas nodrošina tiešsaistes platformu darba devējiem un meklētājiem. Darba meklētāji var meklēt vietnē pēc atrašanās vietas, atslēgvārda un darba kategorijas. Tā kā vietnē ir iekļauta milzīga CV datubāze, darba devēji var filtrēt kandidātus, pamatojoties uz saviem kritērijiem.</p>

Sociālās un profesionālās tīklošanas vietnes

Sociālo mediju vietnes ir tiešsaistes platformas, kas cilvēkiem atvieglo informācijas apmaiņu un jaunu sakaru veidošanu. Pateicoties šīm divām svarīgajām funkcijām, sociālo mediju vietnes, piemēram, **Facebook** un **Twitter**, mūsdienās ir kļuvušas par ļoti svarīgu darba meklēšanas līdzekli. Šīs vietnes izmanto arī darba devēji, lai apskatītu potenciālos kandidātus; tas rada nepieciešamību darba meklētājiem veidot aktīvu tiešsaistes eksistenci.

Papildus sociāli orientētām platformām ir arī dažas citas tiešsaistes arēnas, ko īpaši izmanto profesionāliem mērķiem, piemēram, **LinkedIn**. Šajās profesionālajās tīkla vietnēs galvenā uzmanība tiek pievērsta jūsu karjerai, tāpēc tām nav nekāda sakara ar jūsu personīgo dzīvi.

Facebook izmantošana profesionālai tīklošanai: ar vairāk nekā 1 miljardu dalībnieku Facebook tiek uzskatīts par lielāko sociālo tīklu pasaulē. Tā kā ar katru dienu pieaug to darba devēju skaits, kuri sāk izmantot Facebook potenciālo kandidātu meklēšanai, daudziem darba meklētājiem ir kļuvis svarīgi darba meklēšanas procesa ietvaros izveidot profesionālu Facebook profilu. Facebook piedāvā saviem lietotājiem daudz veidu, kā sazināties ar savu tīklu un dažādiem darba devējiem, tomēr ir dažas problēmas, kas jāņem vērā, kad esat nolēmis izmantot savu Facebook kontu profesionāliem mērķiem:

- ⇒ *izvēlieties* galveno fotoattēlu un profila attēlu, kas izskatās profesionāli, lai radītu attiecīgu iespaidu; Nevajadzīgu vai neērtu lietu dzēšana no laika skalas
- ⇒ *pielāgojiet* lietotājvārdu, lai jūsu profils izskatītos profesionālāk;
- ⇒ *pievienojiet* precīzu personas informācijas sadaļā „Ievads”, piemēram, darba pieredze, izglītība un profesionālās prasmes;
- ⇒ *pārskatiet* laika joslas un atzīmēšanas iestatījumus, lai pārliecinātos, ka pārskatīsiet ziņas, kurās draugi jūs atzīmē, pirms tās parādās jūsu laika joslā.
- ⇒ *dzēsiet* no laika joslas nevajadzīgus ierakstus;
- ⇒ *aktivizējiet* funkciju „Kas var man sekot”, lai ļautu viņiem redzēt jūsu jaunumus;
- ⇒ *pārliecinieties*, ka publicējat ziņojumus regulāri un uzturat regulāru kontaktu ar saviem sekotājiem

Twitter izmantošana profesionālai tīklošanai: Twitter ir tiešsaistes platforma, ko izmanto sociālai tīklošanai un mikroemuāru rakstīšanai. Tas palīdz cilvēkiem izveidot jaunus sakarus un uzturēt kontaktus vienam ar otru. Organizācijas, uzņēmumi un darba aģentūras Twitter publicē atvērtās vakances, un darba meklētāji var gūt labumu no Twitter, lai atvieglotu darba meklēšanu. Varat sekot tālāk sniegtajiem padomiem, lai izveidotu un uzturētu ietekmīgu un profesionālu Twitter profilu.

- ⇒ *izmantojiet* profesionālu profila fotoattēlu;
- ⇒ *uzrakstiet* skaidru un kodolīgu biogrāfiju, kurā varat iekļaut savu prasmju un interešu kopsavilkumu;
- ⇒ *izmantojiet* funkciju „Saites”, lai saistītu savu profilu ar citiem jūsu sociālo mediju kontiem, personīgo vietni, emuāru, tiešsaistes dzīves aprakstu vai portfolio;
- ⇒ *sameklējiet* un sekojiet cilvēkiem, kuri varētu jūs interesēt un palīdzēt visvairāk;
- ⇒ *papildiniet* konta saturu ar fotoattēliem, videoklipiem vai dokumentiem, kas izceļ jūsu prasmes, talantus un zināšanas.

LinkedIn izmantošana profesionālai tīklošanai: LinkedIn ir profesionāla tīkla vietne ar vairāk nekā 600 miljoniem lietotāju visā pasaulē. Tāpat kā Facebook un Twitter, arī LinkedIn piedāvā tiešsaistes platformu, kurā varat izveidot profesionālus sakarus, sekot līdz saistītiem uzņēmumiem vai organizācijām un sazināties vakanču atrašanai. Pat ja LinkedIn lietotāja profils ir publisks, lietotājs var mainīt privātuma iestatījumus atbilstoši informācijai, ko viņš, iespējams, vēlas padarīt redzamu vai neredzamu citiem lietotājiem. Kad esat reģistrējies, LinkedIn lūgs jums aizpildīt savu profilu. Jo vairāk aizpildīsiet savu profilu, jo vairāk varēsiet parādīties meklējumos. Tālāk ir sniegti padomi, kas var palīdzēt jums aizpildīt profilu.

- ⇒ *augšupielādējiet* nesen uzņemtu digitālo fotoattēlu, radot iespaidu, ka esat uzticam, profesionāli un patiesi;
- ⇒ *izveidojiet* pievilcīgu virsrakstu, izmantojot 120 rakstzīmes, lai pastāstītu cilvēkiem par sevi;
- ⇒ *uzrakstiet* skaidru kopsavilkumu par saviem ar karjeru saistītiem mērķiem;
- ⇒ *pievienojiet* savu iepriekšējo darba pieredzi, liekot uzsvaru uz jebkuru informāciju, kas ir saistīta ar jūsu meklētā darba veidu;
- ⇒ *izceliet* visus pasākumus vai projektus, kuros esat brīvprātīgi piedalījies, lai informētu darba devējus par jūsu vērtībām;
- ⇒ *sniedziet* informāciju par savu izglītību, sasniegumiem un apbalvojumiem, kas ir īpaši saistīti ar karjeras mērķiem
- ⇒ *pievienojiet* saites uz citām jūsu personīgajām vietnēm vai profiliem, kas var palīdzēt jums sniegt labu priekšstatu par sevi;
- ⇒ *pievienojieties* attiecīgām LinkedIn grupām, lai paplašinātu savu tīklu un sekotu jaunākajiem sasniegumiem savā jomā.

<https://www.youtube.com/watch?v=oB6O3D6DkMo>

Ko drīkst un ko nedrīkst darīt, izmantojot tiešsaistes darba meklēšanu

Daudzās dažādās vietnēs varat atrast dažādus darba sludinājumus. Tālāk sniegtie padomi var palīdzēt padarīt tiešsaistes darba meklēšanu efektīvāku un atrast piemērotāko darbu.

***Rūpīgi atlasiet darbavietas:** tā kā ir daudz darba vietņu, kurās ir norādītas dažādas atvērtās vakances dažādās vietās, jums ir jābūt uzmanīgiem, izvēloties, kuru no tām izvēlēties. Pretējā gadījumā varat tērēt savu laiku vietnēm, kas neatbilst jūsu interesēm vai kompetences jomai.

***Nelietojiet pārāk plašu meklēšanu:** ja sašaurināsiet meklējumus, varēsiet sasniegt vislabākos rezultātus darba sludinājumos, kas atbilst jūsu prasmēm un pieredzei. Visefektīvākais veids ir vietņu izvērstās meklēšanas funkcijas izmantošana. Izmantojot šo opciju, varat filtrēt atrastos rezultātus pēc darba veida, algas, atrašanās vietas un darba sludinājuma ieviešanas datuma.

***Iestatiet e-pasta paziņojumus par vakancēm:** kad esat izvēlējis darba meklēšanas vietnes, kuras jums varētu būt noderīgas, varat reģistrēties, lai saņemtu paziņojumus par vakancēm uz e-pastu par jaunākajiem darba piedāvājumiem. Tiklīdz tiks publicēts jauns darba sludinājums, kas atbilst jūsu kritērijiem, jūs par to nekavējoties tiksiet informēti.

***Saglabājiet atjauninātu CV kopiju tiešsaistē:** lai pieteikšanās būtu vienkārša, jums vienmēr jāatjaunina tiešsaistes CV. Ja jūs to regulāri pārskatīsiet, jums būs vieglāk sākt meklēt darbu, kad tas būs nepieciešams. Pretējā gadījumā, mēģinot atrast aktuālāku CV veidni vai atcerēties, kāda pieredze jums bija vietā, kur strādājāt pirms vairākiem gadiem, jūs zaudēsiet daudz laika.

***Neievietojiet apkaunojošu saturu tiešsaistes personīgajos kontos:** vienmēr pastāv iespēja, ka potenciālie uzņēmumu īpašnieki var ieskatīties jūsu tiešsaistes profilos. Šī iemesla dēļ jums ir jāpārlicinās, ka tajos nav nepiemērota satura. Ja nevēlaties, lai darba devēji skatītu katru jūsu kopīgto privāto ziņu, jums jābūt uzmanīgiem arī attiecībā uz sava Facebook, Twitter un citu sociālo tīklu vietņu privātuma iestatījumiem.

***Neuzķerieties uz krāpnieciskiem darba sludinājumiem:** lai sāktu strādāt, jums vajadzētu izvairīties no visiem darba sludinājumiem, kuros jums ir jāmaksā nauda, jānorāda kredītkartes informācija vai bankas konta numurs. Darba pieteikuma posmā jums nav jāsniedz nekāda konfidenciāla informācija par sevi. Darba sludinājumi, kuros tiek prasīta privāta informācija, visticamāk, ir krāpniecība.

Vingrinājums

1. Izmantojot tīmekļa meklētājprogrammas, piemēram, Google, Yahoo, Bing vai Ask, meklējiet sevi un skatiet meklēšanas rezultātus, lai iegūtu vispārēju priekšstatu par savu klātbūtni tiešsaistē.
2. Ņemot vērā meklēšanas rezultātus, ko saņēmat 1. uzdevumā, atbildiet uz tālāk norādītajiem jautājumiem.
 - Kā jūs varat raksturot savu pašreizējo tiešsaistes personīgo zīmolu?
 - Kas, jūsuprāt, jums labi padodas, ņemot vērā savu klātbūtni tiešsaistē?
 - Kā jūs varētu uzlabot savu klātbūtni tiešsaistē?
3. Izmantojot tālāk norādīto saiti, noskatieties video pamācību par to, kā izmantot VisualCV vietni, lai izveidotu dzīves aprakstu un atrastu saistītu video pamācību savā valodā. <https://www.youtube.com/watch?v=t2uWlg3yc0Q>
4. Atrodiet trīs tīmekļa vietnes, kas piedāvā dažādas CV veidnes jūsu valodā. Pēc tam kādā no šīm vietnēm izvēlieties vienu veidni un izveidojiet savu tiešsaistes CV.
5. Atrodiet divas nodarbinātības aģentūras, kuras parasti izmanto jūsu valstī, un sniedziet īsu aprakstu par to, kā tās darbojas, ņemot vērā tālāk minētos jautājumus.
 - Kā darba meklētāji var reģistrēties?
 - Vai viņiem ir jāmaksā nauda par reģistrāciju?
 - Kā darbojas nodarbinātības aģentūru meklētājprogramma?
 - Kādas funkcijas piedāvā nodarbinātības aģentūras saviem lietotājiem?
 - Vai nodarbinātības aģentūras ir lietotājam draudzīgas?
6. Dodieties uz savu Facebook kontu, padomājiet par tēmu, kas varētu ļaut jums sazināties ar cilvēkiem, kuriem ir tādas pašas profesionālās intereses, un atrodiet trīs grupas, kuras varat izmantot darba meklēšanai.
7. Izvēlieties kādu no vadošajiem vietējiem uzņēmumiem, kurā vēlaties pieteikties, apskatiet tā Facebook, Twitter vai LinkedIn vietnes un atbildiet uz šādiem jautājumiem:
 - Kas ir uzņēmuma mērķauditorija? Vai tā mērķis ir sasniegt potenciālos darba kandidātus, pašreizējos klientus vai potenciālos klientus?
 - Cik lielā mērā, jūsuprāt, viņi izmanto vietnes efektīvi?
 - Ko jūs varat ieteikt uzņēmuma amatpersonām, lai padarītu viņu vietnes efektīvākas?

Internets piedāvā ārkārtīgi daudz informācijas, lai palīdzētu cilvēkiem pieņemt apzinātus lēmumus par savu dzīves ceļu. Tas viss ir tiešsaistē, sākot no universitātes vai koledžas izvēles un beidzot ar darba piedāvājumu atrašanu. Burtiski — ar vienu klikšķi varat sameklēt visus atbilstošos darba sludinājumus un atrast piemērotāko darbu. Lai apmācāmie iegūtu nepieciešamās zināšanas par tiešsaistes darba meklēšanu, šī nodarbība ir nodrošinājusi tādu šī procesa galvenos blokus kā personīgā zīmola izveide, tiešsaistes CV veidnes izmantošana un profesionāla izskata piešķiršana tiešsaistes personīgajiem profiliem.

5.5 Tīmeklī balstītu avotu izmantošana profesionālajai izaugsmei

Kā izglītojamie mācās digitālajā laikmetā

Pieaugot nepieciešamībai pēc tālmācības (attālinātās mācīšanās) un mūžizglītības, kā arī straujajām pārmaiņām un tehnoloģiju attīstībai, pieaugusi arī interese par tiešsaistes apmācībām. Jo īpaši, plaši izmantojot internetu, cilvēki ir sapratuši, cik svarīgi ir mācīties vienam no otra - tas ir jābūt tiešsaistes sociālajai apmācībai paātrināties. Agrāk mācības varēja mērķēt tikai uz vienu auditoriju un noritēt vienā vietā, taču mūsdienās to var veikt jebkurā laikā un vietā ar daudziem cilvēkiem dažādās pasaules daļās. Izmantojot tiešsaistes vides sniegtās priekšrocības, cilvēkiem ir iespēja sanākt kopā, sadarboties un mijiedarboties vienam ar otru pat tad, kad viņi atrodas desmitiem kilometru attālumā viens no otra. Mācību ceļiem iegūstot jaunas formas, arī cilvēku mācīšanās ceļi var izmainīties. Attīstošās tehnoloģijas liek cilvēkiem pieņemt jaunu uzvedību, un tādējādi rodas jaunas paradigmas. Šīs izmaiņas rada nepieciešamību attīstīt indivīdu praksi gan personīgajā, gan profesionālajā līmenī.

20. attēls. Tehnoloģiju izmantošana gados vecākiem pieaugušajiem

Papildus tehnoloģiju straujajai izaugsmei šī desmitgade ir izraisījusi vēl vienu plaukstošu tendenci, kas, iespējams, var ietekmēt tiešsaistes mācību resursu izmantošanu. Visā pasaulē ir pieaudzis gados vecāku cilvēku skaits, kas ir tiešs novecošanas, jauninājumu medicīnas un veselības aprūpes jomā, kā arī paredzamā dzīves ilguma pieauguma rezultāts. Mūsu iedzīvotājiem novecojot, būs vairāk cilvēku vecumā virs 65 gadiem, kuri, iespējams, vēlēšies turpināt strādāt arī pēc pensijas vecuma sasniegšanas. Tas var nozīmēt, ka, lai turpinātu aktīvi darboties amatā, gados vecākiem pieaugušajiem būs jāapgūst jaunas zināšanas un jāattīsta jaunas prasmes, tāpēc pieaugušo izglītības mērķis būs ne tikai palīdzēt pieaugušajiem iegūt ar darbu saistītas zināšanas un prasmes, bet arī optimizēt viņu dzīvi, izmantojot mūžizglītības iespējas intelektuālai izaugsmei. Nodrošinot vecāka gadagājuma pieaugušajiem vairāk iespēju mūžizglītībai ar interneta palīdzību, tas kalpos kā piemērota izplatīšanas sistēma dialogam, sadarbībai un mijiedarbībai.

Synchronous Interactions

21. attēls. Sinhronā mācīšanās

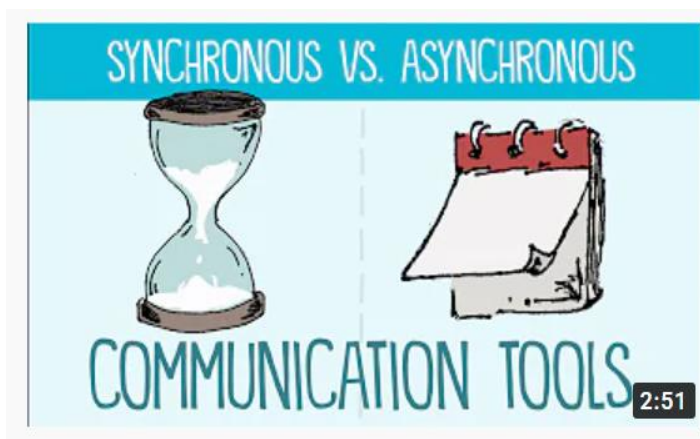
Vecāki pieaugušie, kuri interesējas par mūžizglītību, iesaistās sadarbības un mācību vides pārvaldīšanas procesā. Pieaugušo izglītības teorijas principi, īpaši tie, kas uzsver komunikācijas un mijiedarbības nozīmi mācību procesā, var tikt pielietoti gan sinhronā, gan asinhronā tiešsaistes mācību vidē. **Sinhronā mācīšanās** notiek reāllaika, interaktīvā vidē, kurā cilvēku grupa vienlaikus izmanto internetu. Katrs kolektīvi sniedz savu ieguldījumu mācību procesā. Izmantojot aktīvu līdzdalību un dialogu, izglītojamie var kopīgi konstruēt zināšanas, saņemt tūlītēju atgriezenisko saiti un panākt kopīgu izpratni. Daži rīku piemēri, ko varētu izmantot sinhronās tiešsaistes mācību vidēs, ir audiokonferences, videokonferences, virtuālās klases, tiešraides tīmekļa semināri un tiešraides straumēti video.

Asynchronous Interactions

22. attēls. Asinhronā mācīšanās

Asinhronās mācību vidēs indivīdiem nav jāatrodas vienā un tajā pašā vietā noteiktā laikā. Viņi var piekļūt informācijai ar tiem labvēlīgiem nosacījumiem. Asinhronā mācīšanās joprojām veicina sadarbības mijiedarbību un mācīšanos grupās, ļaujot izglītojamajiem dalīties savās idejās un jautājumos. Daži rīku piemēri, ko varētu izmantot asinhronās tiešsaistes mācību vidēs, ir e-pasts, forumi, diskusiju dēļi, sarakstu serveri, emuāri, iepriekš ierakstīti tīmekļa semināri vai tiešsaistes kursi un, pats galvenais, sociālo mediju grupas. Sociālo mediju vietnes nodrošina tiešsaistes platformu prakses kopienai, kurā cilvēki var attīstīt attiecības un uzticēšanos, sadarbību un sakarus, kā arī personisku mācību vidi. Gan publiskajām, gan privātajām sociālo tīklu vietnēm ir dažas kopīgas funkcijas, piemēram, dalībnieku profili, grupas, diskusijas un forumi. Šīs tiešsaistes prakses kopienas palīdz dalībniekiem ar kopīgām interesēm sanākt kopā, mācīties no ekspertiem un attīstīt attiecības. Dalībnieki šeit galvenokārt ir pieaugušie, kas ir nodarbināti un meklē karjeras izaugsmi, apgūstot jaunas prasmes.

https://www.youtube.com/watch?v=dX_nZTiZRPE

Profesionālais mācību tīkls

Profesionālie mācību tīkli (PMT) ir sava veida profesionālā izaugsme. Tā pamatā ir ideja par mācīšanos tiešsaistes kopienas kontekstā. PMT veidošanas galvenie mērķi ir veicināt indivīdu mācīšanos, mācīties vienam no otra un nostiprināt vienam otra zināšanas un profesionālo praksi. Citiem vārdiem sakot, PMT norāda, ka efektīva mācīšanās var notikt tikai sociālajā kopienā, kur sapulcējas līdzīgi ieinteresētu un domājošu cilvēku grupa, lai viņi varētu dalīties, apmainīties ar informāciju un sniegt ieguldījumu zināšanā un citu izpratnē. cits. Šīs starppersonu un savstarpējās saiknes tiek izveidotas, izmantojot jaunus tiešsaistes tehnoloģiju

resursus, jo īpaši Web 2.0 rīkus, piemēram, emuārus, vikivietnes, aplādes, sociālos tīklus un grāmatzīmes. Galvenās PMT veidošanas priekšrocības ir šādas:

- ▶ pašmācības veicināšana
- ▶ vides radīšana mācībām, sadarbojoties un daloties resursos
- ▶ palīdzēt personām pievienoties profesionālām mācību kopienām bez laika un telpas ierobežojumiem
- ▶ ļaut profesionāļiem būt informētiem par savu attiecīgo jomu
- ▶ ideju noskaidrošanas paātrināšana, izmantojot reāllaika mijiedarbības rīkus
- ▶ profesionālās izaugsmes iespēju nodrošināšana bez papildu maksas

[https://www.youtube.com/watch?v= Fby_VgVpno](https://www.youtube.com/watch?v=Fby_VgVpno)

PMT evolūcijas hronoloģisko secību var uzrādīt trīs fāzēs: pirms globālā tīmekļa, pēc globālā tīmekļa un ar Web 2.0. Kā parādīts 1. tabulā, līdz ar Web 2.0 tehnoloģiju parādīšanos ir notikusi ievērojama transformācija no individuālistiskas un lokālas vides uz interaktīvāku, sadarbības un sociālāku vidi, kurā cilvēki var iegūt tūlītēju piekļuvi informācijai visā pasaulē.

Network Features	Before the World Wide Web	After the World Wide Web	With Web 2.0
<i>Environment</i>	Physical, hierarchical, individualistic	Digital, sharable	Technology mediated, open, interactive, collaborative, social
<i>Components</i>	Experts, Colleagues, Resources, Learner	Internet, Experts, Developer, Resources and Learner	Social media connections/contacts and Learner (creator)
<i>Resources</i>	Print, recorded and readable (limited formats)	Digital, pre created/ developed	Digital, crowd sourced, multi format
<i>Channel</i>	Face-to- face or wired communication	Digital, wired/ wireless	Digital, wireless
<i>Flow of information</i>	One way, partially two-way	Two-way	Multi-way
<i>Response Speed</i>	Fixed, slow	Fast, limited	Instant and real-time
<i>Access points</i>	Personal conversations, Media, conferences	Websites, E-mail, List serves	Social Networks, Blogs, Wikis, etc (all web 2.0 tools)
<i>Area</i>	Local, limited	Wide, sometimes restricted	Local/Global (as decided by learner)
<i>Learning style</i>	Structured, pre designed	Planned, Distance mode	Self-directed, flexible
<i>Learner-Collaborator Relationship</i>	Personally known to both, formal	Known or connected	Not necessary to know each other, informal

23. attēls. Profesionālo mācību tīklu hronoloģiskā attīstība (Faisal, 2015, p.62)

Mācīšanās veidu loma PMT izveidē

Saskaņā ar Bonk un Zang (2008) piedāvāto „Lasīt, atspoguļot, parādīt un darīt” (R2D2) modeli indivīdiem ir dažādi mācīšanās stili, un viņi var nedot priekšroku vienām un tām pašām mācību aktivitātēm un tehnoloģiju resursiem. Modelis liek domāt, ka e-izglītojamie gūst labumu no dažāda veida mācību aktivitātēm ar atbilstošiem tehnoloģiju līdzekļiem, piemēram, ja esat reflektīvs un novērojošs izglītojamais, iespējams, ka jums vairāk patiks atspoguļot rakstiskā veidā un tāpēc dodāt priekšroku emuāru vai elektronisko portfeļu izmantošanai kā tehnoloģiskiem instrumentiem, lai izstrādātu savu PMT.

Phase and Type of Learner	Learning Preferences and Activities	Sample Technology Resources and Tools
1. Read: Auditory and verbal learners	Auditory and verbal learners prefer words, sounds, and spoken or written explanations.	Podcasts, online PDF documents, sound or audio files, PowerPoint presentations, online portals, course announcements, help systems, FAQs, Webquests, online newsletters, e-books, and online journals
2. Reflect: Reflective and observational learners	Reflective and observational learners prefer to reflect, observe, view, and watch learning; they make careful judgments and view things from different perspectives, including reflection, self-testing, review, and reflective summary writing.	Blogs, synchronous chats, online exams, writing aids, electronic portfolios, asynchronous discussion, reflective writing tools, online review and self-testing aids, expert videos or performances
3. Display: Visual learners	Visual learners prefer diagrams, concept maps, flowcharts, timelines, pictures, films, and demonstrations.	Concept mapping and timeline tools, interactive news, videostreamed content, online videos, virtual field trips and tours, animations, whiteboards, videoconferencing, online videos, interactive news media, online charts and graphs and visualizations tools, video blogs (that is, vblogs), vodcasts
4. Do: Tactile and kinesthetic learners	Tactile and kinesthetic learners prefer role play, dramatization, cooperative games, simulations, scenarios, creative movement and dance, multisensory activities, manipulatives, and hands-on projects.	Simulations, online games, wikis, digital storytelling and movie making, real-time cases, video scenarios, survey research, continuous stories, groupware and collaborative tools, role play and debate tools

24. attēls. Mācību preferences, aktivitātes un tehnoloģijas R2D2 (Bonk & Zang, 2008, p.5)

Tīmeklī balstītu avotu izmantošana profesionālai izaugsmei

Ir daudz dažādu rīku, ko profesionāļi var izmantot, lai attīstītu un uzturētu veiksmīgu profesionālās izglītības tīklu.

• **Emuāri:** emuāri, kas pazīstami arī kā tīmekļa žurnāli, ir vietnes, kas ļauj cilvēkiem izveidot tiešsaistes žurnālu. Tos var papildināt viens cilvēks vai arī cilvēku grupa, izmantojot tekstus, attēlus, grafiku, video un saites uz citām vietnēm. Tā kā šie tiešsaistes žurnāli vai dienasgrāmatas nodrošina cilvēkiem vidi, kurā viņi dalās zināšanās par kopīgu tēmu vai iesaistās publiskās debatēs, tie bieži izraisa interesi milzīgā lasītāju vidū. Lasītāji var izmantot emuārus kā profesionālās izaugsmes līdzekli, lai būtu informēti par jaunajiem resursiem vai materiāliem, tehnoloģiju sasniegumiem un konferencēm saistītā kompetences jomā.

•**Vikivietnes:** vikivietnes var definēt kā sadarbības tīmekļa lapas, kuru saturu veido, rediģē, organizē vai skatās ikviens, kam ir piekļuve internetam. Personas, kuras vēlas piedalīties virtuālās mācību kopienās, var izmantot vikivietņu priekšrocības kolektīvo zināšanu attīstīšanai.

•**Aplādes:** aplādes ir plaši izmantoti multivides faili, lai izplatītu interneta audio un video saturu lielām tiešsaistes masām. Kad un kur vēlas, lietotāji var klausīties aplādes vai lejupielādēt tās savā pārnēsājamā digitālajā ierīcē, piemēram, viedtālrunī, planšetdatorā vai MP4 atskaņotājā. Pieejamas aplādes par dažādām tēmām, piemēram, mūziku, sportu, ģimeni, politiku, veselību un medicīnu, tehnoloģijām, izglītību un tā tālāk. Atkarībā no interešu vai kompetences jomas lietotāji var mācīties no ekspertiem vai citiem atbilstošiem profesionāļiem, kuri dalās savās zināšanās vai pieredzē.

•**Sociālo tīklu vietnes:** tādas sociālo tīklu vietnes kā Facebook, Twitter un Ning ir pazīstamas arī kā jaudīgi tiešsaistes rīki personīgo mācību savienojumu veidošanai un uzturēšanai. Šīs vietnes nodrošina lietotājiem atbalstošu un sadarbības vidi, kurā viņi var viegli sadarboties un veidot attiecības ar cilvēkiem, kam ir dažāda profesionālā pieredze, izmantojot diskusiju grupas, video, audio vai teksta kopīgošanu.

•**RSS plūsmas:** RSS ir akronīms, kas apzīmē „Rich Site Summary” (vietnes resursu kopsavilkums) vai „Real Simple Syndication” (satura vienkāršā sindicēšana). Tas ir aprakstīts kā standartizēts XML formāts, kas ļauj lietotājiem abonēt vietnes saturu, izmantojot tādus rīkus kā ziņu lasītāji vai apkopotāji. Kad abonējat plūsmu, jums vairs nav jāpārbauda katra vietne, lai saņemtu jaunāko informāciju par tās saturu. Tā vietā paziņojumus vai atjaunināto informāciju no abonētajām vietnēm automātiski organizē apkopotājs.

Tālāk ir sniegts bezmaksas apkopotāju saraksts (D’Souza, 2006, p.8):

Tīmeklī balstīti apkopotāji

Bloglines - <http://www.bloglines.com/>

NewsIsFree - <http://www.newsisfree.com/>

Newsgator - <http://www.newsgator.com/>

Darbvirsma apkopotāji

Fuzzy Duck - <http://www.fuzzyd.co.uk/RSSreader/>

FeedReader - <http://www.feedreader.com/>

CITA RSS Aggregator - <http://www.seeita.com/RSSA/>

Paplašinājumi un rīkjoslas

Wizz RSS (Firefox) - <http://www.wizzcomputers.com/WizzRSS.php>

My RSS Toolbar – (Internet Explorer) - <http://www.myRSStoolbar.com/>

Attensa (Outlook) - <http://www.attensa.com/>

- **Diskusiju dēļi:** diskusiju dēļus var saukt arī par ziņojumu dēļiem, forumiem un diskusijām ar pavedieniem. Tā kā diskusiju dēļi parasti tiek nodrošināti noteikta apmācības vai kursa laikā vai pēc tā, tos var uzskatīt arī par asinhronām aktivitātēm. Tie vienmēr ir pieejami, lai mudinātu personas rakstīt savus komentārus vai reaģēt uz citu cilvēku piedāvātajām idejām. Viens jautājums var izraisīt diskusiju, un, kad cilvēki raksta savus komentārus, tas var novest pie pavedieniem un apakšpavedieniem.

- **Masīvi atvērtie tiešsaistes kursi (Massive open online courses - MOOCs):** šie tiešsaistes asinhronie kursi būtībā ir pieejami visiem cilvēkiem neatkarīgi no viņu vecuma un izglītības. Tos var atrast ļoti dažādās tēmās. Daudzi no tiem ir izveidoti ar mērķi stimulēt pieaugušos un jauniešus, kas mācās, tomēr ikviens, kas vēlas piedalīties, var izmantot šos tiešsaistes kursus bez maksas. Katra kursa beigās dalībniekiem ir jāskatās videolekcijas, jāiesniedz savs darbs un izpildītie uzdevumi diskusiju forumos. Coursera, Udacity un edX ir populāras MOOC nodrošinātāju platformas.

- **Sociālās grāmatzīmes vai tēmturu pievienošana ar folksonomijām:** sociālās grāmatzīmes vai tēmturu pievienošana ar folksonomijām ir sava veida tīmekļa lietotne, kas ļauj lietotājiem pievienot grāmatzīmes, virzīt, publicēt, komentēt un izstrādāt savus tēmturus URL, ko viņi vēlas kopīgot. Folksonomijas pamatā ir ideja, ka cilvēku grupai ir jāsadarbojas, lai apkopotu informācijas daļas atbilstoši iepriekš noteiktajām kategorijām, turklāt šie tēmturi ietver RSS plūsmas, kas var tikt apkopotas izglītojamo apkopotājā. Visizplatītākais sociālo grāmatzīmju piemērs ir Delicious (<http://del.icio.us>).

Vingrinājumi

1. Padomājiet par savu personīgo un profesionālo mācību tīklu un mēģiniet atbildēt uz šādiem jautājumiem:

- Ko jūs izmantojat, lai sazinātos ar cilvēkiem?

- Ar ko jūs satiekaties?

– Kāds ir jūsu saiknes motīvs?

2. Ņemot vērā „Lasīt, atspoguļot, parādīt un darīt” modeli (R2D2), atbildiet uz šādiem jautājumiem:

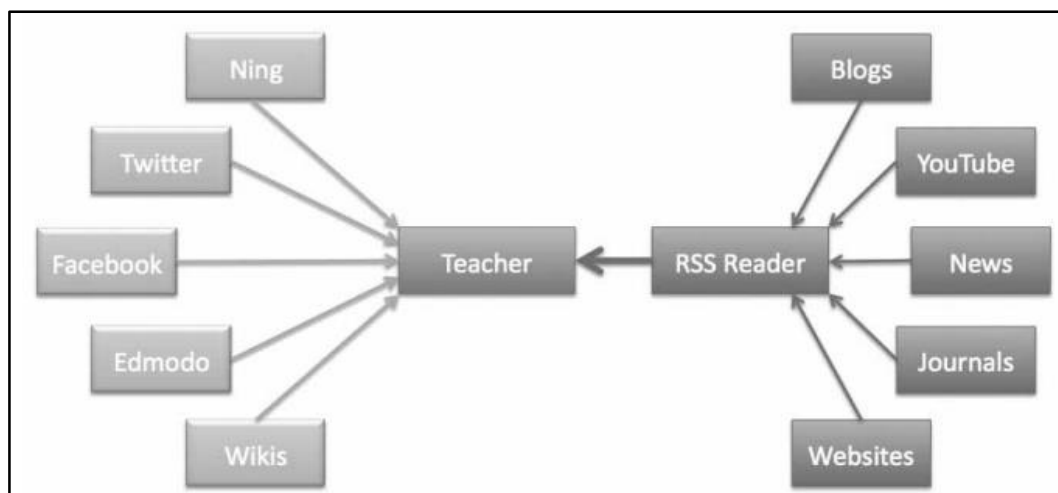
– Kāda tipa izglītojamais jūs esat?

- Kā, jūsuprāt, jūsu mācīšanās stils ir saistīts ar jūsu tiešsaistes mācīšanās preferencēm?

- Kādus ieteiktos tehnoloģiju resursus un rīkus jūs jau izmantojat?

– Cik veiksmīgi, jūsuprāt, tie palīdz jums augt profesionāli?

3. Apskatiet zemāk redzamo attēlu, kas ilustrē skolotāja profesionālā mācību tīkla piemēru (Trust, 2012, 134. lpp.), un izveidojiet savu profesionālo mācību tīklu atbilstoši savām pētniecības interesēm vai kompetences jomai.

25. attēls. Skolotāja profesionāls mācību tīkls (Trust, 2012, p.134)

Tehnoloģijas nemitīgi mainās, un īpaši personām vecumā no 50 gadiem ir nepieciešams sekot līdz mūsdienu mācību materiāliem. Tiešsaistes mācību vide piedāvā daudz iespēju

mijiedarbībai, saziņai un sadarbībai, tāpēc efektīva un atbilstoša tīmekļa avotu izmantošana kļūst ļoti svarīga pieaugušajiem, lai palīdzētu viņiem attīstīties gan personiski, gan profesionāli. Šajā sakarā, izmantojot šajā nodarbībā aplūkotās tēmas, pieaugušie izglītojamie gūs izpratni par to, kā viņi var mācīties vislabāk un kā tas ir saistīts ar dažādām tiešsaistes mācību vidēm.

Papildu resursi

<ul style="list-style-type: none">• 9 svarīgas 21. gadsimta prasmes 2022. gadā: https://www.youtube.com/watch?v=tKqQY8irHQA
<ul style="list-style-type: none">• #2. Kā digitālās tehnoloģijas maina jūsu pasauli: https://www.youtube.com/watch?v=xQXWq4C32EM
<ul style="list-style-type: none">• Datorzinātņu pamati: aparatūra un programmatūra: https://www.youtube.com/watch?v=vG_qmtdBPTU
<ul style="list-style-type: none">• "Viltus ziņu" skaidrojums: kā izplatās dezinformācija: https://www.youtube.com/watch?v=8fQdzVbQJaU
<ul style="list-style-type: none">• Uzticamu avotu izvēle: https://www.learningforjustice.org/classroom-resources/lessons/choosing-reliable-sources
<ul style="list-style-type: none">• Medijpratības definīcija: https://www.youtube.com/watch?v=GlaRw5R6Da4
<ul style="list-style-type: none">• Kā atklāt viltus ziņas: https://www.youtube.com/watch?v=AkwWcHekMdo
<ul style="list-style-type: none">• Kas ir uzticamas vietnes: https://www.youtube.com/watch?v=AFEwwG7rqOE
<ul style="list-style-type: none">• Kāda ir jūsu parole: https://www.youtube.com/watch?v=UzvPP6_LRHc
<ul style="list-style-type: none">• Kas ir pikšķerēšana? Uzziniet, kā šis uzbrukums darbojas: https://www.youtube.com/watch?v=Y7zNIEMDmI4
<ul style="list-style-type: none">• Kāpēc bezmaksas WiFi ir bīstams? Vienkāršs skaidrojums: https://www.youtube.com/watch?v=SfFSxThtzhE

6.modulis. Tiešsaistes mācīšanās sadarbībā pamatjēdzieni

Luis OCHOA SIGUENCIA, Renata OCHOA-DADERSKA
Izglītības pētniecības un inovāciju institūts

Mācību mērķi

Pēc mācību nodaļas apgūšanas izglītojamie:

- izpratīs, kas ir mācīšanās sadarbībā
- klasē efektīvi veicinās mācīšanos sadarbībā
- raksturos sadarbības mācībās izmantotos rīkus
- spēs izmantot dažādus tiešsaistes rīkus un sociālos medijus, lai sazinātos un iesaistītos salīdzinošās pārskatīšanas aktivitātēs
- izpratīs un izstrādās tiešsaistes mācīšanās sadarbībā pamatjēdzienus
- zinās dažādas platformas, kas tiek izmantotas tiešsaistes mācīšanās sadarbībā procesā
- apzināsies tiešsaistes mācīšanās sadarbībā priekšrocības

Pamatjēdzieni (atslēgas vārdi)

▪ Tiešsaistes mācīšanās sadarbībā	▪ Tiešsaistes izglītības resursi
▪ Sinhronā mācīšanās	▪ „PbWorks” platforma
▪ Asinhronā mācīšanās	▪ Tiešsaistes apmācības un video
▪ Mācīšanās sadarbībā	▪ Plaši atvērtie tiešsaistes kursi
▪ Projektā balstīta mācīšanās	▪ Mācīšanās darot
▪ „Moodle” platforma	▪ Meklētājprogrammas
	▪ Mācīšanās sadarbībā platformas

Īevadpiezīmes

I. Sadarbīgas un iesaistītas klases vietnes izveide pieaugušo mācībām

Bez tās locekļu sadarbības sabiedrība nevar izdzīvot, un cilvēku sabiedrība ir izdzīvojusi, jo tās locekļu sadarbība padarīja iespējamu izdzīvošanu... Tas nebija atsevišķa indivīda, bet gan grupas nopelns. Cilvēku sabiedrībās, visticamāk, izdzīvos ir tie indivīdi, kuriem to vislabāk spēj nodrošināt viņu grupa. (Ashley Montagu, 1965)

Mācīšanās sadarbībā sasniedz savu optimālo līmeni, kad tā tiek pārveidota par pastāvīgu cilvēka vajadzību un nodrošina pamatu mūžizglītībai. Zināšanu sabiedrībā daudz kas ir atkarīgs no pašiem cilvēkiem. Vissvarīgākais ir cilvēka spēja efektīvi un saprātīgi radīt un izmantot zināšanas pastāvīgo pārmaiņu apstākļos. Lai pilnībā attīstītu šo prasmi, cilvēkiem vajadzētu būt gataviem un spējīgiem atņemt sev dzīvību – īsi sakot, kļūt par aktīviem pilsoņiem. Mūžizglītība un apmācība ir labākais veids, kā risināt pārmaiņu radītos izaicinājumus³⁴. Tajā pašā laikā Mūžizglītības idejas īstenošana ir nozīmīgs mūžizglītības jēdziena paplašinājums, kura pamatā ir zināšanu, prasmju un kompetenču paplašināšana³⁵. Pašizglītības jēdziens ir saistīts ar mācīšanās sadarbībā jēdzienu, jo grupā indivīds tiek bagātināts ar tās dalībnieku gudrību. Katram pieaugušajam ir kultūras, izglītības un pieredze, kas var kalpot kā dzinējspēks efektīvas izglītības vides radīšanai.³⁶

Mācīšanās sadarbībā pamatjēdzieni

Izglītojamo mācīšanās sadarbībā

Mācīšanās sadarbībā ir būtiska, lai attīstītu dažādas starppersonu prasmes, piemēram, efektīva komunikācija, sarunas, konfliktu risināšana, lēmumu pieņemšana, vadība, personiskā atbildība un komandas darbs. Šīs prasmes ir jāattīsta pieaugušajiem, kas piedalās mūsuursos, jo tās var

³⁴Komisji Wspólnot Europejskich (Bruksela, 30. decembra 2000. g.)

³⁵ Nauczyciel akademicki wobec wyzwań edukacyjnych; Redakcja: Piotr Wdowiński; ISBN/ISSN: 978-83-7969-847-9; Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego; 2015. S. 25

³⁶ Ochoa-Daderska, Renata & Ochoa Siguencia, Luis & Gródek-Szostak, Zofia. (2020). Supporting Autonomy in a Technology - Mediated Environment. 10.5281/zenodo.3830979..

palīdzēt citiem dalībniekiem kļūt par efektīviem līdzstrādniekiem un pilsoņiem šajā sarežģītajā pasaulē. Izglītojamajiem būs nepieciešams radošums, lai risinātu jaunas problēmas, kurām nepieciešami inovatīvi risinājumi.

Skolotāju mācīšanās sadarbībā

Izglītības aktivitātes jāveido tā, lai tās pēc iespējas vairāk spētu attīstīt nepieciešamās prasmes pieaugušajos izglītojamajos. Mūsu pieaugušajiem izglītojamajiem patīk strādāt kopā, taču viņiem ir jāiemācās efektīvi sadarboties, lai sasniegtu kopīgu mērķi. Lai strādātu pie sadarbības projekta, ir nepieciešama spēja izmantot augstākas pakāpes garīgos procesus, piemēram, problēmu risināšanu, kritisko domāšanu un spēju sniegt konstruktīvu atgriezenisko saiti citiem, lai spertu soli uz priekšu. Bieži vien tas nav iespējams bez trenera motivācijas.

Sadarbības uzdevuma struktūra

Pieaugušais izglītojamais, kas piedalās mūsuursos, ir aicināts piedalīties sadarbības mācību grupā. Tas ļaus dalībniekam pilnībā sasniegt mācību mērķus, ja pārējie grupas dalībnieki būs pabeiguši savus uzdevumus.

Sadarbības sociālā forma

Dalībnieki strādā nelielās sadarbības mācību komandās, kas pieņem un īsteno kopīgi izvirzītos mērķus. Sadarbības darbs ir saistīts ar mijiedarbību ar citiem un/vai atbalstu citiem.

Sadarbības tēmas

Mācīšanās sadarbībā balstās uz dabiskām nosliecēm sadarboties un rīkoties altruistiski situācijās, kad ir iespējams izvēlēties starp sadarbību vai individuālu rīcību.

6.1 Ievads un mērķis pašizglītībai, iesaistei un mācībām sadarbībā

Mācīšanās sadarbībā ir process, kurā klasi sadala nelielās grupās, lai dalībnieki varētu kopā atklāt jaunu koncepciju un palīdzētu viens otram mācīties, apmainīties ar zināšanām un veidot tās. Ideja par mācīšanos sadarbībā ir pastāvējusi jau gadu desmitiem, taču tā nekad nav ieguvusi tik lielu nozīmi kā jauktā mācīšanās vai diferencēta apmācība³⁷.

Pēc V. Spasovska domām, „pašizglītošanās” sastāv no nepieciešamo uzdevumu patstāvīgas izvirzīšanas un risināšanas, jo tie izriet no uztvertās indivīda arvien intensīvākas dzīves apzināto vajadzību dabas (W. Spasowski 1953, 2. izdevums; 78. lpp.). Pašizglītība ir ļoti cieši saistīta ar mācīšanos sadarbībā, jo tā pārtrauc shematisko pieeju izglītībai. Tā aptver divus procesus:

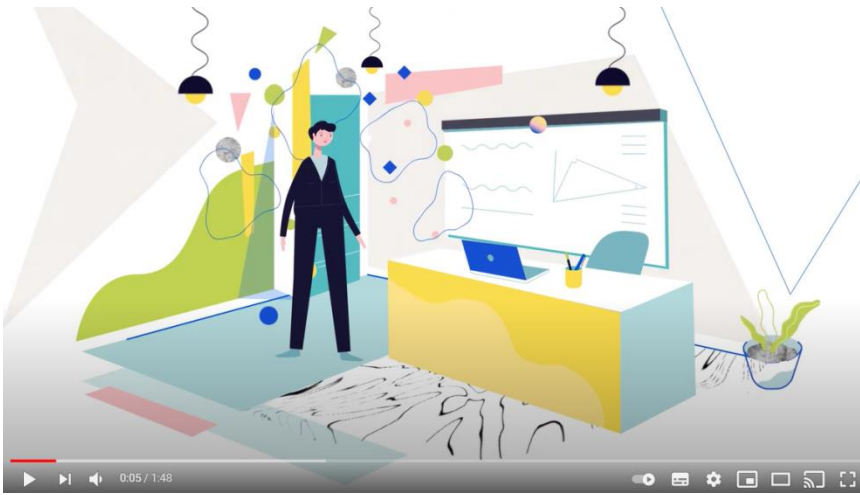
- pašizglītība: tai ir jānoved pie vērtību hierarhijas asimilācijas, vērtīgu ideju, uzskatu, attieksmju veidošanās, morālā rakstura veidošanās, augstas estētiskās kultūras un fiziskās sagatavotības pakāpes.
- pašizglītība: realitātes izzināšana, intelektuālās sfēras attīstīšana, darbības zināšanu iegūšana, specifisku prasmju attīstīšana.

Tas, kā pieaugušie izglītojamie mijiedarbojas viens ar otru, ir ignorēts apmācības aspekts. Daudz laika tiek veltīts apmācībai, lai palīdzētu pasniedzējiem organizēt atbilstošu mijiedarbību starp apmācāmajiem un materiāliem (t.i., mācību grāmatām, mācību programmām), un zināms laiks tiek veltīts tam, kā pasniedzējiem vajadzētu mijiedarboties ar izglītojamajiem, bet tas, kā apmācāmajiem vajadzētu mijiedarboties vienam ar otru, tiek nosacīti ignorēts. Pašizglītība un mācīšanās sadarbībā ir jāizpēta un jāizmanto mācīšanās sadarbībā procesā, lai motivētu pašmācību.

Tas, kā pasniedzēji strukturē izglītojamo – izglītojamo mijiedarbības modeļus, daudz stāsta par to, cik labi izglītojamie mācās, kā viņi attiecas pret mācību kopienu un pasniedzēju, kā viņi attiecas viens pret otru un cik liela ir viņu pašcieņa.³⁸

³⁷<https://www.aeseducation.com/blog/what-is-cooperative-learning-and-how-does-it-work>; Chris Zook on October 18th, 2018; What Is Cooperative Learning and How Does It Work?

³⁸<http://www.co-operation.org/what-is-cooperative-learning>

<https://youtu.be/mmtisRvZ0-4>

Kāpēc mācīšanās sadarbībā

Mācīšanās sadarbībā ir būtiska, lai attīstītu dažādas starppersonu prasmes, piemēram, efektīvu komunikāciju, pārrunas, konfliktu risināšanu, lēmumu pieņemšanu, vadību, personisko atbildību un komandas darbu. Šīs prasmes būtu jāamāca arī pieaugušajiem, jo tās var palīdzēt mūsu pieaugušajiem izglītojamajiem kļūt par efektīviem līdzstrādniekiem un pilsoņiem mūsu sarežģītajā pasaulē. Izglītojamajiem būs nepieciešams radošums, lai risinātu jaunas problēmas, kurām nepieciešami inovatīvi risinājumi. Izglītojošas aktivitātes ar pieaugušajiem dalībniekiem jāveido tā, lai viņi pēc iespējas vairāk varētu attīstīt šīs prasmes.³⁹

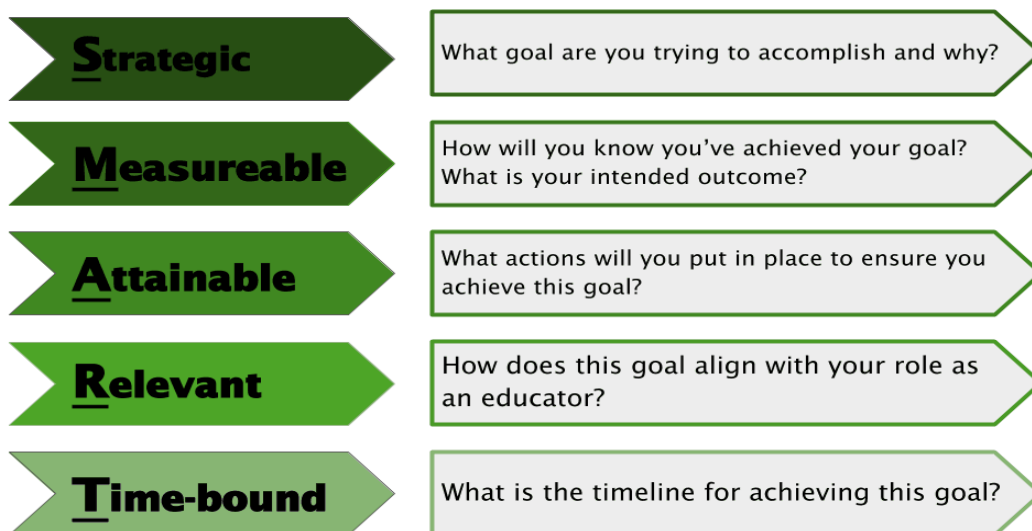
Izglītojamo mācību mērķi ir jāstrukturē tā, lai veicinātu sadarbību, konkurētspēju vai individuālistiskus centienus. Katrā klasē mācību aktivitātes ir vērstas uz mērķu sasniegšanu, un tās tiek veiktas saskaņā ar mērķa struktūru. Mācīšanās mērķis ir vēlamais nākotnes stāvoklis kompetences vai meistarības demonstrēšanai apgūstamajā mācību priekšmeta jomā.

Mērķa struktūra nosaka veidus, kā pieaugušie apmācāmie mijiedarbosies viens ar otru un pasniedzēju mācību sesijas laikā. Katrai mērķu struktūrai ir sava vieta (Johnson & Johnson, 1989, 1999). Ideālā klasē visi apmācāmie iemācītos sadarboties ar citiem, sacensties priekā pēc un strādāt patstāvīgi. Pasniedzējs izlemj, kuru mērķa struktūru īstenot katrā nodarbībā. Vissvarīgākā mērķa struktūra un tā, kura jāizmanto mācību situācijās visvairāk, ir sadarbība.⁴⁰

³⁹<https://www.etwinning.net/pl/pub/highlights/collaborative-learning-an-int.htm>

⁴⁰<http://www.co-operation.org/what-is-cooperative-learning>

S.M.A.R.T. Goals

S.M.A.R.T. mērķi izglītotājam⁴¹

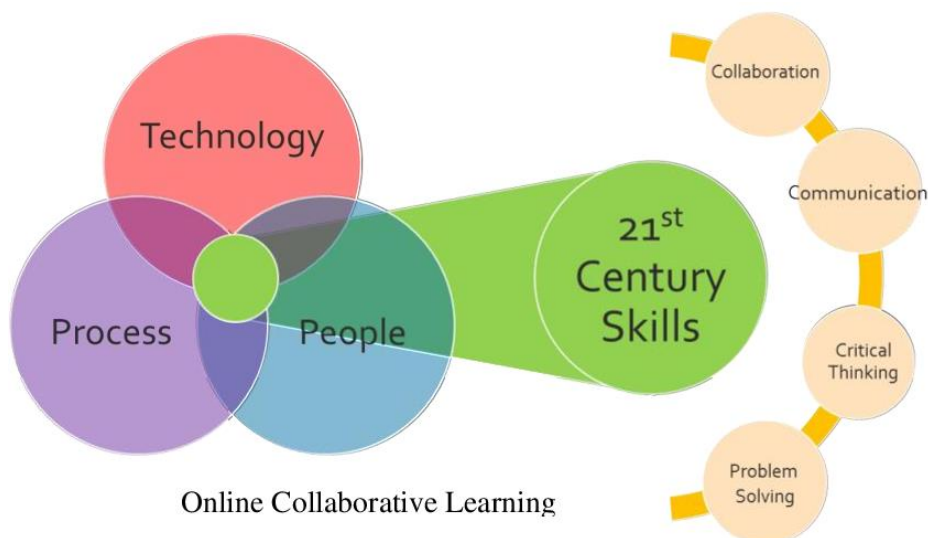
Mācīšanās sadarbībā, ko dažreiz sauc par mācīšanos nelielās grupās, ir apmācības stratēģija, kurā nelielas praktikantu grupas strādā kopā, veicot kopīgu uzdevumu. Uzdevums var būt tikpat vienkāršs kā daudzpakāpju problēmas kopīga risināšana vai tikpat sarežģīts kā jaunas programmatūras izstrāde. Dažos gadījumos katrs grupas dalībnieks ir individuāli atbildīgs par daļu no uzdevuma; citos gadījumos grupas dalībnieki strādā kopā bez formālas lomu piešķiršanas. Izglītotājs izlems, kuru metodi izmantot, ņemot vērā izglītojamo vajadzības un savas vēlmes.⁴²

Ļoti populāras sadarbības mācību aktivitātes piemērs, ko izmanto pasniedzēji, ir puzzle, kur katram pieaugušajam izglītojamajam ir jāizpēta viena materiāla sadaļa un jāiepazīstina ar to citi grupas dalībnieki. Mācīšanās sadarbībā ir balstīta uz grupu darbu, taču tā ir arī daudz vairāk. Mācīšanās sadarbībā galvenais elements ir parādīt savstarpējās atkarības pozitīvo ietekmi, vienlaikus uzsverot personīgās atbildības nozīmi. Tas notiek dabiski, jo izglītojamie strādā viens ar otru, taču viņiem visiem ir atšķirīgs uzdevums, kas jāpaveic, vai koncepcija, kas jāpaskaidro. Kā bonuss ir tas, ka jūsu izglītojamie socializējas procesa laikā. Tā varētu būt jūsu priekšrocība

⁴¹ Setting s.m.a.r.t. goals as an educator. Retrieved April 03, 2021, from <https://achievethecore.org/aligned/setting-s-m-a-r-t-goals-as-an-educator>

⁴²<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning>

vai trūkums atkarībā no klases. Neatkarīgi no tā, sociālā darba pieredze var palīdzēt izglītojamajiem attīstīt vispārīgās prasmes, kas kopumā ir jauks bonuss mācībām sadarbībā.⁴³

21. gadsimta pamata vispārīgo prasmju izpētes fokuss⁴⁴

Mācīšanās sadarbībā grupu mērķis ir padarīt katru dalībnieku par spēcīgāku individu savās tiesībās. Izglītojamie mācās kopā, lai pēc tam varētu sasniegt augstākus rezultātus individuāli. Trešā būtiskā mācīšanās sadarbībā sastāvdaļa ir veicinoša mijiedarbība, vēlams aci pret aci.⁴⁵

Mācīšanās sadarbībā ir veiksmīga mācīšanas stratēģija, kurā nelielas komandas, kurās katrā ir apmācāmie ar dažādu spēju līmeni, izmanto dažādas mācību aktivitātes, lai uzlabotu izpratni par mācību priekšmetu. Katrs komandas dalībnieks ir atbildīgs ne tikai par mācītā apguvi, bet arī par to, lai palīdzētu komandas biedriem mācīties, tādējādi radot sasniegumu atmosfēru.⁴⁶

⁴³<https://www.aeseducation.com/blog/what-is-cooperative-learning-and-how-does-it-work>

⁴⁴ Razali, S., Hussin, H., & Shahbodin, F. (1970, January 01). Figure 1 from 21st century core soft SKILLS research focus for integrated online project based collaborative Learning Model: Semantic Scholar. Retrieved April 03, 2021, from <https://www.semanticscholar.org/paper/21st-Century-Core-Soft-skills-research-focus-for-Razali-Hussin/b370945f9e01824e83f599df563b9694e9efa4ae/figure/1>

⁴⁵<http://www.co-operation.org/what-is-cooperative-learning>

⁴⁶<https://www2.ed.gov/pubs/OR/ConsumerGuides/cooplear.html>

Sadarbība ir kopīgs darbs, lai sasniegtu kopīgus mērķus. Sadarbības situācijās indivīdi meklē rezultātus, kas ir izdevīgi viņiem pašiem un izdevīgi visiem pārējiem grupas dalībniekiem. Mācīšanās sadarbībā ir nelielu grupu izglītojoša izmantošana, lai apmācāmie strādātu kopā un maksimāli palielinātu savu un viens otra mācīšanos. Tai var pretstatīt konkurējošu (izglītojamie sacenšas viens ar otru, lai sasniegtu izglītības mērķi, piemēram, atzīmi "A", ko var iegūt tikai viens vai daži izglītojamie) un individuālistisku (izglītojamie mācās paši, lai sasniegtu mācību mērķus, kas nav saistīti ar pārējo izglītojamo mācīšanās mērķiem) mācīšanās. Mācīšanās sadarbībā un individuālistiskās mācīšanās laikā pasniedzējs novērtē izglītojamo centienus, pamatojoties uz kritērijiem, savukārt konkurējošās mācīšanās laikā jūs vērtējat apmācāmos, pamatojoties uz normām. Lai gan pastāv ierobežojumi attiecībā uz to, kad un kur pasniedzējs var atbilstoši izmantot konkurētspējīgu un individuālistisku mācīšanos, jūs varat strukturēt sadarbībā jebkuru mācību uzdevumu jebkurā mācību priekšmeta jomā ar jebkuru mācību programmu.⁴⁷

Tāpat kā jebkura mācību stratēģija, lēmums ir pilnībā atkarīgs no jums, kā savā klasē vēlaties izmantot mācīšanos sadarbībā, tomēr ir svarīgi atzīmēt, ka lielākā daļa pasniedzēju nesāk nodarbību periodu ar mācīšanos sadarbībā. Iemesls ir vienkāršs: izglītojamie vēl nav koncentrējušies uz mācību priekšmetu, tāpēc viņi nebūs koncentrēti, sadaloties grupās. Galu galā uzmanības saglabāšana ir viens no galvenajiem šķēršļiem efektīvā mācīšanās sadarbībā procesā.

Ja jūsu izglītojamie tikko pļāpāja ar saviem draugiem koridorā un tagad pļāpā ar saviem draugiem klasē, viņiem nebūs vajadzīgā koncentrēšanās, lai kaut ko iemācītos, tāpēc daudzi mūsu pieaugušo izglītības kopienas pasniedzēji nodarbību periodus sāk ar iesildīšanās darbu. Tās varētu būt nodarbības darbs pie datora, ātrās darblapas aizpildīšana, mērķu noteikšana konkrētajam nodarbības periodam vai jebkas cits, kas palīdz izglītojamajam domāt par nodarbību. Pēc iesildīšanās darba pasniedzēji dodas dažādos virzienos atkarībā no tā, ko viņi vēlas mācīt tajā dienā. Mācību perioda pirmajās dienās [ceturksnī, semestrī, kursā] var būt vissaprātīgāk pāriet uz standarta lekciju, kurā apmācāmie tiek iepazīstināti ar kādu tēmu, taču lekcijas ir novecojusi metode, un tās ne vienmēr piesaista mūsdienu pieaugušo paaudzes uzmanību. Tieši tad varat pāriet uz sadarbībā balstītu mācību aktivitāti. Izglītojamie ir dzirdējuši konceptuālās detaļas par apgūstamo materiālu, un tagad viņi var tās izmantot grupas aktivitātēs.

⁴⁷<http://www.co-operation.org/what-is-cooperative-learning>

Šī darbība varētu būt diskusija, projekts, vingrinājums vai gandrīz jebkas cits. Kamēr jūsu apmācāmie strādā kopā, lai sasniegtu mērķi, jūs esat uz pareizā ceļa! Noslēgumā izglītojamo grupas prezentē viena otrai savus gala rezultātus. Tas ir lielisks veids, kā rosināt visas klases diskusijas, ļaujot citām grupām dzirdēt idejas, kuras tās, iespējams, nekad nav apsvērušas. Tas ir arī lielisks veids, kā sākt izglītojošas debates, ja grupas nepiekrīt viena otrai.

Tas var izklausīties kā negatīvs sadarbības mācību rezultāts, taču domstarpības klasē patiesībā ir lieliskas mācību iespējas gan jums, gan jūsu izglītojamajiem. Izglītojamie uzklausā abu pušu viedokļus, kas vienmēr ir ieguvums.

Pretēja viedokļa izpratne palīdz noturēt izglītojamās debates un neļauj viņiem raksturot vai vispārināt cilvēkus, kuri domā atšķirīgi no viņiem. Jūs arī varat dzirdēt, kā domā jūsu izglītojamie. Tas ļauj jums sazināties ar savu izglītojamo paaudzi, kā arī pamanīt tendences, vērtību izmaiņas un pat briedumu jūsu izglītojamo domāšanas procesos. Visbeidzot, atcerieties, ka jūs kontrolējat savu klasi. Debates, ja tādā notiek, beidzas, kad sakāt, ka tās beidzas⁴⁸.

Kad esat noslēdzis debates, dodiet sev pietiekami daudz laika, lai apkopotu dienas notikumus. Tas palīdzēs izglītojamajiem saglabāt visu kontekstā apgūto un sasniegto. Nākamajā nodarbības periodā atkārtojiet to!⁴⁹

Saskaņā ar Deivida Džonsona un Rodžera Džonsona (1999) teikto, ir pieci pamatelementi, kas ļauj sekmīgi mācīties nelielās grupās⁵⁰:

- pozitīva savstarpējā atkarība: izglītojamie jūtas atbildīgi par saviem un grupas centieniem;
- mijiedarbība aci pret aci: izglītojamie viens otru iedrošina un atbalsta; vide veicina diskusiju un acu kontaktu;
- individuālā un grupas atbildība: katrs izglītojamais ir atbildīgs par sava uzdevuma veikšanu; grupa ir atbildīga par sava mērķa sasniegšanu;

⁴⁸ Ochoa Siguencia, Luis & Marzano, Gilberto & Kaczmarczyk, Patrycja. (2017). Online work-space-shared management to support collaborative learning.

⁴⁹<https://www.aeseducation.com/blog/what-is-cooperative-learning-and-how-does-it-work>

⁵⁰<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning>

- grupas uzvedība: grupas dalībnieki iegūst tiešus norādījumus par starppersonu, sociālajām un sadarbības prasmēm, kas nepieciešamas darbam ar citiem;
- grupas darbība: grupas dalībnieki analizē savu un grupas spēju strādāt kopā.

Neatmaidīgos pašizglītības centienos var būt ietverti šādi rezultāti:

- progresīva automatizācija un indivīda individualizācija,
- radošo spēju attīstība,
- pašdisciplīna un neatmaidība personas centienos,
- skaidra attīstības dinamika,
- augstāks personības integrācijas līmenis,
- pilnīgāka iekšējās (vienreizējās) un ārējās (situācijas) attīstības iespēju izmantošana.

Lai sasniegtu šādus efektus, ir jāizvirza sev augsti standarti, pastāvīgi jāuzdod sev jauni jautājumi, jāaktivizē gribas akts, jāpieliek patiesas pūles un jābūt gatavam riskēt ar esošo modeļu iznīcināšanu.

<https://youtu.be/oI0NZNYxiFI>

Sadarbība klasē

Tiklīdz grupas ir noteiktas, sākas vissvarīgākā fāze. Apmācībai jābūt balstītai uz stabilu saturu, izmantojot grupēšanu, lai uzlabotu un pielāgotu izglītojamo mācīšanos. Apmācāmajiem ir jāsaprot mērķi, mācību uzdevumi un panākumu kritēriji. Pārskatiet un piešķiriet izglītojamajiem lomas, lai atvieglotu pāreju uz sadarbības mācību grupām. Mācību laikā uzraugiet grupas un

pastipriniet sadarbības uzvedību, veiciet novērojumus, novērtējiet sociālās prasmes vai intervējiet izglītojamos.⁵¹

Pēc apmācības novērtēšanā var ietilpt rakstiska sasniegumu pārbaude un/vai faktiskie izglītojamo vai grupas snieguma novērtējumi. Izstrādājiet veidu, kā novērtēt gan grupu, gan individuālo atbildību. Pēc kopdarba apmācāmajiem jāiesaistās grupas novērtēšanas aktivitātēs, kurās viņi pārrunā starppersonu prasmes, kas ietekmē viņu efektivitāti kopīgā darbā⁵².

Pašizglītības process sastāv no trīs būtisku elementu sapludināšanas, kas transformējas cilvēka iesaistišanās sabiedriskajā dzīvē gaitā, kas ir: apziņa, griba un praktiska darbība, kas vērsta uz cilvēka nosprausto mērķu un dzīves uzdevumu sasniegšanu.

Noteikti iepļānojiēt laiku, kurā apmācāmie paskaidros klasei, kā viņi izpildīja uzdevumu vai atrisināja problēmu, jo grupas var būt izstrādājušas dažādus risinājumus. Savas grupas procesa izskaidrošana ir svarīga prasme, kas izglītojamajiem jāattīsta, turklāt visa klase gūst labumu no katras grupas ideju klāsta.

Jums būs jāizlemj, kā izglītojamajiem un grupām būs jāatskaitās par savu mācīšanos.

Sadarbības klasēs bieži vien ir grūti piešķirt atsevišķus vērtējumus. Daži pasniedzēji piešķir "grupas" atzīmes, kuras saņem katrs apmācāmais, taču tas var būt problemātiski, ja daži apmācāmie veic lielāko daļu darba grupā. Vēl viena iespēja ir piešķirt katram dalībniekam gan individuālu, gan grupas atzīmi. Katrs apmācāmais var saņemt atzīmi par grupas uzdevumu un var būt atbildīgs par apakšuzdevumu, kas arī tiek novērtēts. Daži pasniedzēji izglītības atzīmes vidējo vērtību nosaka ar atzīmi „grupas sniegums”. Tas padara grupu mijiedarbību un procesus tikpat nozīmīgus kā pati izglītība. Ja jums tas nepatīk, labs risinājums ir likt izglītojamajiem pēc kopīgās mācīšanās aktivitātes izpildīt individuālu uzdevumu, piemēram, uzrakstīt pārdomas par to, ko viņi ir iemācījušies un kā viņu grupa strādāja uzdevuma izpilde laikā. Tas var būt vēlams veids izglītojamo novērtēšanai, jo to var izmantot kā izglītojamo mācīšanās, metakognīcijas un grupas darba novērtējumu. Vēl viena iespēja ir likt katram izglītojamajam sagatavot galīgo ziņojuma projektu, ko grupa ir darījusi.⁵³

⁵¹<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning?page=2>

⁵² Marzano, Gilberto & Ochoa Siguencia, Luis. (2017). Online collaborative learning: the EsCAIADE training experiment.

⁵³<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning?page=2>

Divas citas faktoru grupas ietekmē apmācāmo uzvedību sadarbības klasēs:

Personīgie - iekšējie faktori:

- iepriekšēja izglītības pieredze,
- individuālā gaume un izvēles attiecībā uz mācīšanās formām un metodēm, zināšanu avotu iegūšanas un izmantošanas veidiem, individuālo mācīšanās tempu un intensitāti,
- attieksme pret zināšanām (vertikālā - „būt izglītotam”, horizontālā - „būt izglītotam”),
- vērtību spriedumi par neatkarīgu un vadītu darbu,
- pašdisciplīnas novērtējums,
- spēja organizēt brīvo laiku,
- izglītības ietekme.

Situācijas - ārējie faktori:

- zināšanu avotu pieejamība,
- ģimenes stāvoklis,
- finansiālā situācija,
- laika iespējas,
- vides prasības (darbs, skola, ģimene, sabiedrība)

Personiskie un situācijas apstākļi ietekmē sadarbības un pašizglītības motivāciju. Pašizglītības aktivitātes attīstības motīvus var iedalīt divās grupās:

- sekošana pašpilnveidošanās autoteliskajai vērtībai (piemēram, spēju, interešu attīstīšana, sevis pārbaude, zinātkāres apmierināšana, individualitātes iegūšana, dzīves jēgas atrašana) - tā sauktā iekšējā motivācija.
- sekošana utilitāriem nodomiem (pieņemšana sabiedrībā, paaugstinājums darbā, defektu novēršana, slava) - tā sauktā ārējā motivācija.

Abiem motivācijas veidiem ir liela vērtība apmācāmo attīstībā, taču iekšējā motivācija garantē lielāku šī procesa noturību un efektivitāti, padarot to neatkarīgu no „ārējiem” apbalvojumiem. Svarīgs neformālās izglītības uzdevums ir nodrošināt, ka ārējā motivācija izglītības ietekmju ietekmē tiek pārveidota iekšējā motivācijā.

Daži uzdevumi ir sarežģīti, un katram grupas izglītojamajam piešķirtā loma un pienākumi sadale var sniegt ieguldījumu. Izveidojiet vienkāršas, skaidras un svarīgas komandas lomas. Lomas, kas

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

ir nenopietnas, neskaidras vai pārāk sarežģītas, var nomākt vienu vai vairākus komandas locekļus. Lomu piemēri ir šādi:⁵⁴

- organizators — nodrošina grupu ar kopējo procesa struktūru;
- protokolētājs — pieraksta svarīgu informāciju (piemēram, norādes vai grupas darbu);
- pārbaudītājs — pārlicinās, ka visi komandas locekļi saprot jēdzienus un komandas secinājumus;
- jautātājs — ģenerē jautājumus un iesaista visus izglītojamos;
- vērtētājs — novērtē katras darba sesijas gaitu;
- iedrošinātājs — modelē un stiprina atbilstošas sociālās prasmes;
- apkopotājs - apkopo komandas secinājumus vai atbildes;
- runātājs — pārstāv grupu un prezentē grupas darbus pārējiem dalībniekiem;
- laika skaitītājs — palīdz grupai veikt uzdevumu laikus;
- komandas koordinators — vada diskusijas, seko līdzi komandas darba grafikam, nodrošina, ka visi pabeidz darbu, un nodrošina, ka visiem ir iespēja piedalīties un mācīties;
- izstrādātājs — saista diskusiju ar iepriekšējiem jēdzieniem un zināšanām;
- izpētes veicējs — iegūst nepieciešamos materiālus un ir saikne starp komandām un starp savu komandu un pasniedzēju.

Kursa sākumā ļaujiet komandas dalībniekiem izvēlēties sev lomas, tomēr, tā kā izglītojamajiem kļūst ērtāk strādāt komandā, ir ieteicams mainīt lomu komandās, lai viņi izmēģinātu dažādu pienākumu veikšanu.⁵⁵

Raugoties nākotnē, šodienas pēc sadarbības mācīšanās principiem grupās strādājošie izglītojamie nākotnē veidos uz zināšanām balstītas organizācijas saites. Galvenos pīlārus un iezīmes, uz kurām jābalstās mācīšanās organizācijai, notur kopīgās mācīšanās elementi. Zināšanu trūkums, „pūļa uzvedība” un nolietoti uzvedības modeļi noved pie neracionālas uzvedības gan mūsu personīgās dzīves, gan biznesa jomā.

⁵⁴<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning?page=2>

⁵⁵<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning?page=2>

Mācīšanās organizēšana prasa laiku un daudz pūļu, lai tiektos pēc pilnības. Pieaugušo izglītojamo atvērtība un no augšas uz leju vērsta piekrišana mēģinājumiem pilnveidoties virza uzņēmumu uz pareizā ceļa, taču šo darbu varam paātrināt, nodrošinot sevi un savus izglītojamos ar sistematizētiem instrumentiem un zināšanām, kas jau daudzus gadus tiek izmantotas vairākās izglītības iestādēs un ļauj efektīvi sasniegt izvirzītos mērķus.

Šo metodi var saukt par „Ierobežojumu teoriju”, kas ļauj lauzt iesakņojušos stereotipus un stiprināt apmācāmā attīstību.

Izglītojamo sadarbības priekšrocības:

Mācīšanās pieredze ir dinamiskas, sociālas, saistošas un izglītojamā vadītas dziļākas mācīšanās rezultāts. Apmācāmo mācīšanās sadarbībā priekšrocības ietver:

- labāku izglītojamā sagatavošanu sociālajām un nodarbinātības situācijām;
- uzlabotu augstākā līmeņa domāšanas, komunikācijas un līderības prasmju attīstību;
- lielāku izglītojamā - grupas sadarbību un sinerģiju;
- paaugstinātu izglītojamā pašcieņu un neatlaidību;
- plašāku izpratni no dažādiem viedokļiem.

Mūsu piedāvātie izglītojamo sadarbības rīki ir tīmekļa rīki, kas dod iespēju pasniedzējiem/instruktoriem un izglītojamajiem veikt dažādus uzdevumus, piemēram, interaktīvas diskusijas, sadarbības aktivitātes, tiešsaistes mācību resursu izpēti, zināšanu novērtēšanu un daudz ko citu.

Vingrinājums:

Izveidojiet trīs cilvēku grupas. Katra grupa izvēlas vienu sadarbības rīku. Katrs meklē informāciju internetā un komentē internetā atrasto saturu, veido nelielu atskaiti un prezentē pārējām grupām.

- GoToMeeting
- Flowdock
- Slack
- WebEx

6.2 Iesaistošas izglītojamo vides izveide

20. gadsimta 60. gadu vidū mācīšanās sadarbībā bija salīdzinoši nezināma, un pedagogi to lielākoties ignorēja. Formālās un neformālās izglītības mācībās dominēja konkurēšanas un individuālistiska mācīšanās. Kultūras pretestība mācībām sadarbībā bija balstīta uz sociālo darvinismu ar tā priekšnoteikumu, ka izglītojamajiem jāmacas izdzīvot pasaulē, kurā valda „suns ēd suni” uzskats un mīts par “izturīgo individuālismu”, kas ir individuālistiskas mācīšanās pamatā.

Lai gan konkurence dominēja izglītības domāšanā, to izaicināja individuālistiskā mācīšanās, kas lielā mērā balstījās uz B. F. Skinnera darbu par programmētu mācīšanos un uzvedības modifikācijām, tomēr izglītības prakse un domāšana ir mainījusies. Mācīšanās sadarbībā tagad ir pieņemta un bieži vien ir vēlama mācību procedūra visos izglītības līmeņos⁵⁶.

Saistoša mācību vide

Galvenie faktori saistošas mācību vides veidošanā, kas paaugstina personas darbības vadīšanas līmeni, ir šādi:

- motivācija,
- rīcības brīvība,
- pašapziņa.

Nevienam nepatīk piespiešana. Pieaugušais apmācāmais nav sajūsmā par pasniedzēja rīkojumu izpildi, un vidusmēra saņēmējs alergiski reaģē uz reklāmām, kurās kā mantra tiek atkārtots vārds „vajag”. Pieaugušo izglītības skolotājs nerāda ar pirkstu, bet iesaka risinājumus. Kā izveidot saistošu mācību vidi, kas rada zināšanas efektīvi?

Motivācija mācīties ir būtisks elements draudzīgas mācību vides veidošanā, tādējādi palielinot mācīšanās un mācīšanas efektivitāti, t.sk. svešvalodas vai informācijas un komunikācijas tehnoloģijas. Tas ir svarīgi ne tikai no izglītojamā, bet arī no mācīšanas viedokļa. Šajā apsvērumu posmā vispirms ir lietderīgi koncentrēties uz izglītojamā motivāciju.

⁵⁶ Ochoa Siguencia, Luis & Herman, Damian & Marzano, Gilberto. (2015). Creating effective online collaborative learning groups at higher education institutions.

Augsti motivēts apmācāmais apgūs mācību saturu ar jebkuru metodi; pat labākā mācību metode izrādīsies neefektīva, ja uz to netiks adekvāti reaģēts no apmācāmā puses.

Runājot par saistošas [draudzīgas] mācīšanās vides veidošanu, jāatceras, ka motivējošie faktori (motivatori) ir jāaktivizē pēc iespējas biežāk un, ja iespējams, sasaistīti, t.i., gan neformālās izglītības izglītojamajos, gan viņu vidē un ģimenē. Ir vērts atcerēties, ka apmācāmā motivācijas līmeni kaut ko apgūt nosaka arī viņa paša izpratnes līmenis par plašajām iespējām un ieguvumiem, ko var radīt aktīva dalība kursā un nepārtraukta ikdienas darbam nepieciešamo prasmju un kompetenču pilnveidošana.

Faktori, kas veicina saistošas mācību vides attīstību

Mācīšanās individualizēšana nozīmē mācību satura, metožu un līdzekļu pielāgošanu izglītojamo individuālajām spējām, prasmēm un interesēm. Tā ir specifiska izglītības forma, kas ļauj diferencēt mācību procesu tā, lai to veicinātu, maksimāli palielinot izglītojamo attīstības iespējas. Plānojot, organizējot un visbeidzot veicot didaktisko un izglītojošo darbību, pasniedzējam jāņem vērā psiholoģiskie, t.i., mācīšanās un mācīšanas procesu noteicošie faktori, kas atrodas izglītojamā pusē, t.sk. viņa: spējas un dotības, intelekta līmenis, kognitīvie stili, temperaments, motivācija, intereses, tieksmes, vispārējā psihomotorā veikspēja vai trūkuma līmenis.

Mācīšanas individualizēšanu veicina pasniedzēja diferencētie izglītības satura mērķi un apjoms, temps, laiks, mācīšanās/mācīšanas formas un vietas, kā arī aktivizējošo metožu (cf. Milerski, Śliwerski 2000: 84-85).

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

Izglītojamā subjektivitāte ir cieši saistīta ar viņa personības iezīmēm, tajā pašā laikā to nosaka ārējā vide - formālās un neformālās mācīšanās gadījumā vislielākajā mērā tas notiek no pasniedzēja puses. Subjektivitātes atribūti galvenokārt ietver:

- savu identitāti,
- savu vajadzību un iespēju apzināšanos,
- autonomiju,
- rīcību,
- savu un citu cilvēku darbību ietekmi,
- atbildības uzņemšanos par šo darbību sekām.

Subjektivitātes pieredze līdz ar to ir nepieciešams nosacījums, lai par mācīšanu un audzināšanu varētu runāt kā par individualizētiem procesiem, kas vērsti uz izglītojamā plaši izprasto vajadzību apmierināšanu, kam tomēr vajadzētu būt nepārprotami pielīdzinātām viņa tieksmei pēc pašrealizācijas. Mācīšanas iespējas došana nozīmē, kas pasniedzējs un pārējais personāls atzīst izglītojamā subjektivitāti – viņa tiesības realizēties neformālās vai formālās izglītības iestādes apstākļos ar visām no tā izrietošajām sekām⁵⁷.

⁵⁷ Ochoa Siguencia, Luis & Kopiec, Agnieszka. (2019). Crowdsourcing solutions for supporting collaborative learning: a case of undergraduate management trainees. 10.21125/edulearn.2019.1489.

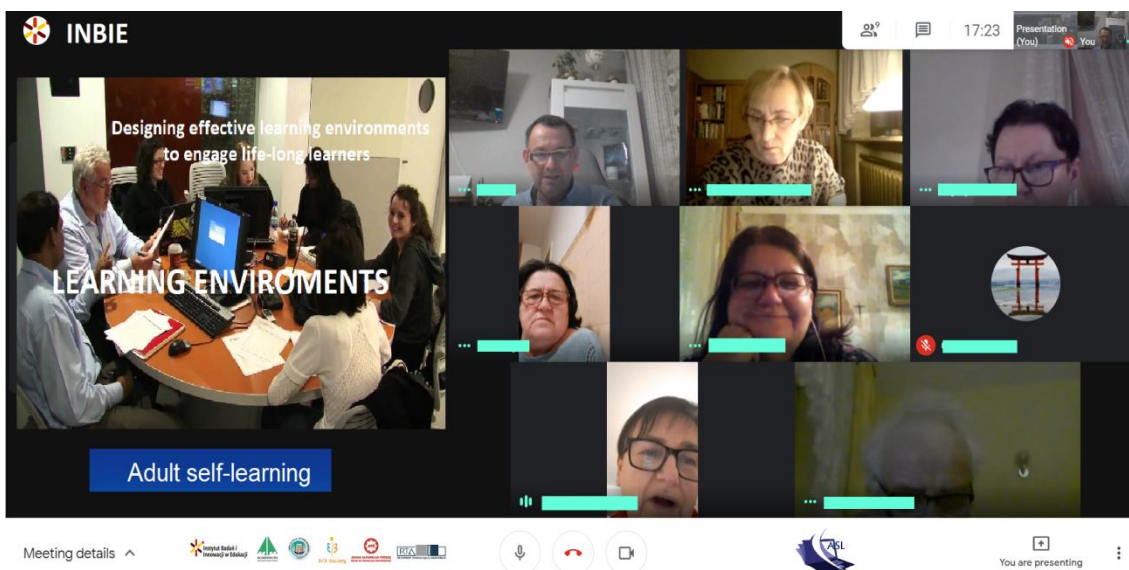
Tiešsaistes mācību vides principi

Neatkarīgi no tā, vai mācīšanās notiek stacionāri vai attālināti - svarīgi, lai esam gatavi abiem variantiem.

Covid-19 pandēmijas dēļ pārsteidzoši strauji mainās mācību iestādes, īpaši jauno tehnoloģiju jomā. Mēs nevaram izlikties, ka to neredzam. Lai tiešsaistes mācības būtu veiksmīgas, pasniedzējiem un vadītājiem ir jāzina metodoloģija un nepieciešamie instrumenti, lai efektīvi mācītu izglītojamos.

Tālāk tekstā ir minēti 10 labākie principi, kas mums, pasniedzējiem, ļaus izveidot tiešsaistes mācību vidi [tēmas/principus, kas tiks apspriesti nodarbību laikā].

- Uzziniet par savu izglītojamo tehnoloģiskajām iespējām un viņu rīcībā esošajiem resursiem (aprīkojums, internets, mājokļa iespējas, ģimenes situācija)
- Radiet kopīgu mācību telpu
- Rūpējieties par saziņas veidiem ar izglītojamajiem
- Veidojiet kopienas un rūpējieties par atmosfēru
- Ieviesiet sinhronās un asinhronās mācību metodes
- Pārveidojiet savas vērtēšanas metodes
- Atcerieties saņemt atgriezenisko saiti no saviem izglītojamajiem
- Sadarbojieties ar citiem pasniedzējiem/instruktoriem un dalieties pieredzē un pārdomās
- Rūpējieties par sevi un veltiet laiku sev

IPII tiešsaistes mācību vide⁵⁸

Sadarbīgas mācību aktivitātes, kas jāīsteno saistošās mācību vidēs

Mācīšanos sadarbība pašlaik izmanto formālajā un neformālajā izglītībā, kas nodarbojas ar pieaugušo izglītību visās pasaules daļās, katrā mācību priekšmetu jomā. Ir grūti atrast tekstu par mācību metodēm, skolotāja žurnālu vai mācību materiālus, kuros nav runāts par mācīšanos sadarbībā. Materiāli par mācīšanos sadarbībā ir tulkoti dažādās valodās. Mācīšanās sadarbībā maina apmācāmo un pasniedzēju lomas klasēs. Mācīšanas un mācīšanās pienākumus daļa izglītojamo grupas, un tā vairs nav tikai izglītojamā atbildība.

Grupai ir rīcības brīvība izvirzīt mērķus, novērtēt mācīšanos un veicināt mācīšanos. Apmācāmajiem ir vairāk iespēju aktīvi piedalīties savā mācību procesā, apšaubot un izaicinot vienu otru, daloties un pārrunājot savas idejas, kā arī internalizējot mācīšanos. Līdztekus izglītojošās mācīšanās uzlabošanai, mācīšanās sadarbībā palīdz izglītojamajiem iesaistīties pārdomātā diskursā un izpētīt dažādas perspektīvas, un ir pierādīts, ka šīs darbības palielina izglītojamo pašcieņu, motivāciju un empātiju.⁵⁹

Labi īstenota mācīšanās sadarbībā veicina sasniegumus, izglītojamo diskusiju, aktīvu mācīšanos, izglītojamo pārliecību un motivāciju. Prasmes, ko apmācāmie attīsta, sadarbojoties ar citiem, atšķiras no prasmēm, kuras apmācāmie attīsta, strādājot patstāvīgi.

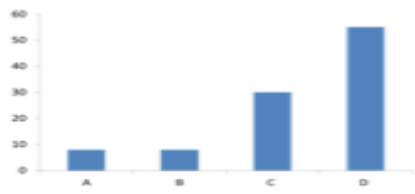
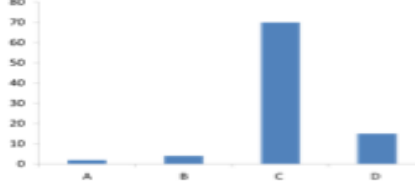
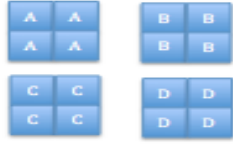

⁵⁸ Fundācija Instytut Badan i Innowacji w Edukacji <http://Inbie.Pl>

⁵⁹<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning>

Saistoša vide tiek radīta ne tikai mācībām sadarbībā, bet arī darba vietā. Uzņēmumi organizē darbiniekus komandās un darba grupās, prasmes, kas nepieciešamas, lai kļūtu par „komandas spēlētāju” (piemēram, ideju verbalizācija un pamatošana, konfliktu risināšana, sadarbība, vienprātības veidošana un pieklājīga nepiekrīšana) kļūst arvien vērtīgākas un nodrīgākas. Sadarbības grupu izmantošana izglītības uzdevumu veikšanai sniedz ne tikai iespēju izglītojamajiem attīstīt starppersonu prasmes, bet arī sniedz viņiem autentisku pieredzi, kas palīdzēs viņiem gūt panākumus savā darbā⁶⁰.

Pašizglītošanās ceļa izvēle ir „spēles” funkcija, ko indivīds spēlē kopš bērnības ar viņam pieejamo izglītības sistēmu un sociālo sistēmu, savu nākotnes un iespējamās realitātes gaidīšanu, ar sevi – meklējot zināšanas pašam par sevi, veidojot adekvātu pašcieņu, apzinoties savas identitāti, ideālu un dzīves plānu. Šajā ziņā īpaša loma ir izglītībai, kurai būtu jāveicina pašizglītības attieksmes veidošanās sadarbības mācību vidēs, kur pašizglītība ir dzinējspēks izglītības mērķa labākai īstenošanai.

⁶⁰<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning>

Examples of informal cooperative learning activities		
<p>Think-pair-share</p>	<p>The instructor asks a discussion question. Students are instructed to think or write about an answer to the question before turning to a peer to discuss their responses. Groups then share their responses with the class.</p>	<p>Think: </p> <p>Pair: </p> <p>Share: </p>
<p>Peer instruction</p>	<p>This modification of the think-pair-share involves personal response devices (e.g., clickers). The question posted is typically a conceptually based multiple-choice question. Students think about their answer and vote on a response before turning to a neighbor to discuss. Students can change their answers after discussion, and "sharing" is accomplished by the instructor revealing the graph of student responses and using this as a stimulus for large class discussion. This approach is particularly well-adapted for large classes.</p>	<p>Question:</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px; margin: 5px 0;"> <p>Your sister calls to say she's having twins. Which of the following is more likely? (Assume she's not having identical twins.)</p> <p>A. Twin boys B. Twin girls C. One boy and one girl D. All are equally likely</p> <p>Source: derekbruff.org/2009/1938</p> </div> <p>Individual response:</p> <p>Discussion, followed by re-voting:</p>
<p>Jigsaw</p>	<p>In this approach, groups of students work in a team of four to become experts on one segment of new material, while other "expert teams" in the class work on other segments of new material.</p> <p>The class then rearranges, forming new groups that have one member from each expert team. The members of the new team then take turns teaching each other the material on which they are expert.</p>	<p>Students work with each other to become "experts" on part of material:</p> <p>The class rearranges to allow for peer-to-peer instruction:</p>

Grupu darba izveidošana un atvieglošana ⁶¹

Dažas mācīšanās sadarbībā izmantošanas problēmas ietver mācīšanās kontroles atbrīvošanu, trokšņa līmeņa pārvaldību, konfliktu risināšanu un izglītojamo mācīšanās rezultātu

⁶¹ Brame, C.J. and Biel, R. (2015). Setting up and facilitating group work: Using cooperative learning groups effectively. Retrieved [13.02.2021] from <http://cft.vanderbilt.edu/guides-sub-pages/setting-up-and-facilitating-group-work-using-cooperative-learning-groups-effectively/>

novērtēšanu. Rūpīgi strukturētas aktivitātes var palīdzēt apmācāmajiem apgūt prasmes, lai veiksmīgi strādātu kopā, un strukturētas diskusijas un pārdomas par grupas procesu var palīdzēt izvairīties no dažām problēmām. Tā tagad pieņemta un ļoti ieteicama mācību procedūra.⁶²

Klasēs, kur apmācāmie nepārzina kopīgu darbu nelielās grupās, pasniedzējam jāsāk ar īsām, ļoti strukturētām aktivitātēm. Var paiet laiks, lai izveidotu cieņpilnu un drošu klases kopienu. Veiksmīgas sadarbības grupas ir atkarīgas no izglītojamajiem, kuri ciena viens otru, uzklausa viens otru un jūtas pietiekami droši, lai dalītos savās domās un jūtās.

Pasniedzējs var palīdzēt izglītojamajiem apgūt prasmes, kas nepieciešamas darbam grupās, sākot ar īsām, strukturētām nodarbībām, kuru mērķis ir veicināt pārmaiņus, iesaistot diskusijā visus izglītojamos un precizējot grupas dalībnieku lomas, tiesības un pienākumus.

Uzsākot mācīšanos sadarbībā ar izglītojamajiem, ir svarīgi arī noteikt grupas normas.

Grupās normas ir vadlīnijas vai noteikumi, kas nosaka, kā grupas dalībnieki vienojas strādāt kopā. Normas darbam grupās mēdz ļoti atšķirties no tradicionālajām klases normām, piemēram, tradicionālajā klasē izglītojamie pabeidz savu darbu paši. Sadarbības klasēs izglītojamie strādā kopā ar citiem, lai veiktu uzdevumus. Lieciet izglītojamajiem pārrunāt un izstrādāt normas, kuras viņi ievēros grupu darba laikā. Grupas normas, ja tās ir labi izstrādātas, var palīdzēt radīt drošu un atbalstošu atmosfēru.

Daži grupas normu piemēri šādi⁶³:

- izturieties viens pret otru ar cieņu;
- rosiniet jaunas idejas un izvērtējiet visus ieteikumus;
- pamatojiet savu viedokli grupai;
- pieņemiet lēmumus kā grupa.

⁶²<http://www.co-operation.org/what-is-cooperative-learning>

⁶³<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning?page=2>

Vingrinājums:

Tēma: Saistošas mācību vides izveide

1. Sadaliet izglītojamos nelielās grupās [3-4 cilvēki].
2. Lieciet izglītojamajiem izvēlēties komandas vadītājus [viens katrā grupā].
3. Uzrakstiet uz papīra lapas un palūdziet grupu vadītājiem mēģināt uzminēt šo skaitli.
4. Uzdevumam tiks izvēlēta grupa, kas uzminēs skaitli. Pārējās grupas skatīsies, kā izveidot „diskusiju grupu”.
5. Viens veids, kā ieviest sadarbības grupas, ir strādāt ar vienu grupu darba uzsākšanai, un ļaut pārējiem izglītojamajiem skatīties izvēlēto grupu, kad viņi iesaistās diskusijā.

[diskusijas tēma: mācīšanās sadarbībā vai pašmācība, tas ir jautājums]

6.3 Iesaistīšanās un atbilstības veicināšana, izmantojot projektā balstītu mācīšanos

Tā nav mācīšana, kas notiek mācīšanās sadarbībā laikā. Tā vietā jūs nodrošināt, ka izglītojamo grupas turpina pildīt uzdevumu. Jūs no pirmavotiem zināt, cik viegli izglītojamajiem ir novirzīties no tēmas un sākt socializēties, nevis strādāt kopā sociālā vidē.

Paturot to prātā, ir ļoti svarīgi, lai jūs klausītos, ko runā visa klase pēc sadalīšanas grupās. Vai jūs varat būt visur vienlaikus? Nē. Bet jūs varat piesaistīt cita pasniedzēja palīdzību, uzklausi pazīmes, kas liecina par uzvedību ārpus tēmas (smiekli, skaļi trokšņi utt.) vai sadalīt apmācāmos lielās, viegli pārvaldāmās grupās, lai viņus uzraudzītu efektīvāk.

Varat arī izveidot sarakstu ar īpašām mācīšanās sadarbībā stratēģijām, kuras vēlaties izmantot darbā ar saviem izglītojamajiem. Tādā veidā jums pastāvīgi ir pieejama cita stratēģija ikreiz, kad jūsu apmācāmie pabeidz vienu darbību un pāriet uz nākamo; turklāt, tiklīdz šīs stratēģijas ir ieviestas, jūs varat izveidot strukturētu pieeju mācībām sadarbībā savā klasē, kas neļauj izglītojamajiem mēģināt, zaudēt uzmanību vai novirzīties no tēmas.

Apmācāmie ir jāgrupē, lai sniegtu norādījumus, lai palielinātu iespējas mācīties, un grupēšanas veids var radīt dažādus rezultātus atkarībā no apstākļiem. Izveidojiet grupas, izmantojot dažādus kritērijus, piemēram, sociālās prasmes, akadēmiskās prasmes, izglītojamo intereses un mācību mērķus. Izvēlieties akadēmiskos un sadarbības mērķus.

Piemēram, izglītojamie izklāstīs savu viedokli par kandidātu, kas pamatots ar faktiem. Izglītojamie sadarbosies trīs līdz četrus cilvēku grupās, sarunājoties pārmaiņus. Pasniedzējiem

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

jāmodelē pozitīvas starppersonu prasmes, jāliek izglītojamajiem praktizēt šīs prasmes un jāmudina pārdomāt, cik efektīvi viņi apgūst prasmes.⁶⁴

Sarežģīta grupas dinamika

Tāpat kā visas cilvēku grupas, kas cenšas strādāt kopā, pieaugušo izglītojamo grupas dažkārt saskaras ar grūtībām. Esiet proaktīvi un sagatavojiet veidus, kā novērst vai atrisināt problēmas.

Tālāk tekstā minēti daži no ieteikumiem.

- Pārdomājiet, kā grupas varētu risināt konkrētu sarežģītu situāciju, piemēram, viens cilvēks neļauj citiem runāt. Lūdziet katrai grupai piedāvāt problēmas risinājumu.
- Izmantojiet kontrolesarakstu, lai palīdzētu izglītojamajiem atrisināt konfliktus. Kontrolesaraksts varētu likt viņiem novērtēt, kā viņi ieklausās viens otrā, strādā kopā un ciena katru dalībnieku.
- Sniedziet skaidras rakstiskas vadlīnijas katrai izglītojamā lomai. Pirms aktivitātes sākuma pārliecinieties, vai lomas ir skaidras.
- Ja trokšņa līmenis ir pārāk augsts, izveidojiet īpašu signālu. Piešķiriet punktus katrai grupai par klusu darbu.
- Lieciet izglītojamajiem izmantot savus žurnālus, lai ierakstītu, kā viņi vēlētos, lai viņu grupa īstenotu konkrētas sadarbības prasmes, piemēram, ja apmācāmie zina, ka sadarbības prasmes, ar kurām viņi strādās savā mazajā grupā, ir „pieklājīgi nepiekrīt”, viņi varētu pierakstīt, ko viņi varētu teikt. Viņi varētu arī pārdomāt, kāpēc šī prasme viņiem un grupai ir svarīga.

Kā jūs varat paplašināt šo stratēģiju?

Tā kā izglītojamie labāk iepazīst sadarbības grupu struktūras, lieciet viņiem uzņemties lielāku atbildību par procesu. Lieciet viņiem noteikt, kā sadalīties grupās, noteikt viņu grupas vajadzības un izveidot un piešķirt lomas. Izglītojamie var izveidot sarakstu ar sadarbības un citām sociālajām prasmēm, kuras, viņuprāt, varētu uzlabot, un izstrādāt plānu, kā strādāt pie šīm prasmēm savās grupās.

Kad grupas sāk veidoties, lūdziet izglītojamajiem pārdomāt, kā grupa darbojas. Ļaujiet viņiem pārrunāt savas grupas progresu starppersonu prasmju jomā un aiciniet viņus atrisināt grupas

⁶⁴<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning?page=2>

sarežģītās dinamikas problēmas. Šāda veida refleksija palīdzēs apmācāmajiem attīstīt metakognīcijas un artikulācijas prasmes. Apmācāmie var pārdomāt savu ieguldījumu grupā un sekot līdz savam progresam vai nu diskusijas ietvaros, vai rakstiskas refleksijas veidā.

Grupās, kuras strādā kopā ilgu laiku un kurās apmācāmie iepazīst viens otra stiprās puses un izaicinājumus, dalībniekiem jādod lielāka autonomija lomu izvēlē un uzdevuma izpildes procesa izstrādē. Mudiniet izglītojamos domāt par to, kā viņi progresē kā grupa un ar kādiem izaicinājumiem viņi saskaras, kā arī par to, kā viņi progresē akadēmiskajā jomā un kā uzlabot viņu darba kvalitāti komandā.

Kad varat to izmantot?

Mācīšanos sadarbībā var izmantot jebkurā klasē jebkurā līmenī jebkura mācību priekšmeta jomā. Mācīšanās sadarbībā darbojas labi, ja tā ir daļa no klases kultūras un kad izglītojamie zina, kā strādāt kopā un kas no viņiem tiek gaidīts. Tālāk tekstā ir sniegtas dažas idejas sadarbības grupu izmantošanai klasē.

Lasīšana/angļu valoda: izmantojiet sadarbības grupas lasīšanas laikā. Lieciet izglītojamajiem lasīt klusi un pēc tam pārmaiņus lasīt skaļi. Klausītājs var vadīt lasītāju vajadzības gadījumā. Izmantojiet sadarbības grupas pēc ilgstošas klusās lasīšanas. Lieciet izglītojamajiem pulcēties grupās, lai apspriestu lasītās grāmatas vai nodaļas. Šis varētu būt arī laiks, kad apmācāmie var „pārdot” lasīto grāmatu un mudināt arī citus to izlasīt.

Rakstīšana: izmantojiet sadarbības grupas rakstīšanas procesā, lai apspriestu tēmas un sagatavotu tekstu melnrakstu un recenziju konferencēm. Izmantojiet sadarbības grupas, lai uzrakstītu „pamācību”. Izglītojamie grupās var rakstīt par to, kā izveidot modeli vai zīmējumu, apmainīties ar rakstīto ar citu grupu un sadarboties, lai izveidotu modeli vai zīmējumu. Lieciet izglītojamajiem izlasīt tekstus un izmantot divkāršā ieraksta žurnālu, lai uzskaitītu kritiskos punktus un viņu atbildes. Viņi var apmainīties ar saviem divkāršā ieraksta žurnāliem un izveidot kopsavilkumu par piešķirtajiem rādījumiem ar partneri.

Matemātika: izmantojiet sadarbības grupas, lai praktizētu problēmu risināšanas stratēģijas. Lieciet pāriem izmantot manipulācijas problēmu atrisināšanai. Pēc matemātikas uzdevuma atrisināšanas apmācāmie var izskaidrot savu domāšanu partnerim. Sadarbības grupās apmācāmie var izlemt par kritēriju kopumu, lai klasificētu ģeometriskās figūras, un pēc tam izskaidrot savus kritērijus citām grupām.

Sociālās zinātnes: izmantojiet puzzles, lai pārskatītu koncepcijas un sagatavotos pārbaudījumam. Pužļu grupās aiciniet apmācāmos uzskaitīt svarīgas prasmes vai jēdzienus, kas

ir pietiekami svarīgi, lai tiktu pārbaudīti. Ekspertu grupās lūdziet viņiem uzrakstīt pārskata jautājumus. Pēc tam aiciniet izglītojamos atgriezties pužļu grupās, lai uzdotu savus divus vai trīs labākos jautājumus, dodot iespēju citiem savā grupā atbildēt.

Zinātne: izmantojiet sadarbības grupas, lai izveidotu un apspriestu hipotēzes pirms eksperimentu pabeigšanas. Izglītojamie var apvienot savas iepriekšējās zināšanas par tēmu un sadarboties, lai izdarītu izglītotu minējumu⁶⁵.

Vingrinājums:

Tēma: Projektā balstīta mācīšanās

Izveidojiet nelielas grupas [3–4 cilvēki] un izvēlieties sadarbības prasmi, ar kuru viņi strādās savā grupā. Piemērs: nepiekrītu šādam apgalvojumam:

„Mājdzīvniekiem nevajadzētu ļaut trokšņot pēc pulksten 22:00”

- Katra grupa pie šīs tēmas strādās 15 minūtes
- Katrai grupai plakātā jāpieraksta, ko viņi varētu pateikt
- Grupas arī pārdomā, kāpēc šī prasme [pieklājīgi nepiekrīt] ir svarīga viņiem un grupai
- Grupa izvēlas vadītāju, kas klasei prezentēs pārrunāto un plakātā ierakstīto

6.4 Izglītojamo iesaistīšana, izmantojot pētniecību un lietotnes

Šī mācību nodaļa apkopo informāciju par bezmaksas tīmekļa rīkiem un resursiem, kas var palīdzēt pasniedzējiem un izglītojamajiem efektīvāk vai radošāk vadīt līdzdalības mācīšanos.

Sadarbība ir 21. gadsimta zināšanu sabiedrības pamatkompetence.⁶⁶ Ieteikumos 21. gadsimta izglītībai tiek uzsvērts, ka mācīšanās sadarbībā ir galvenā mūžizglītības stratēģija, jo indivīdu nevar piespiest nepārtraukti mācīties institucionalizētās izglītības formās. Nozīme ir arī tam, ka mūsdienu izglītības ceļi, personīgā un profesionālā attīstība ir ļoti individualizēta, tāpēc standarta izglītības pakalpojumi nespēj apmierināt indivīda specifiskās vajadzības. Pašmācības iespējas stiprina mūsdienīgi izglītības līdzekļi, piemēram, datori un internets.⁶⁷

⁶⁵<https://www.teachervision.com/professional-development/cooperative-learning?page=3>

⁶⁶ Ochoa Siguencia, Luis & Gómez-Ullate, Martin & Herman, Damian. (2015). Use of online collaborative writing tools by trainees of higher education.

⁶⁷ Ibidem.

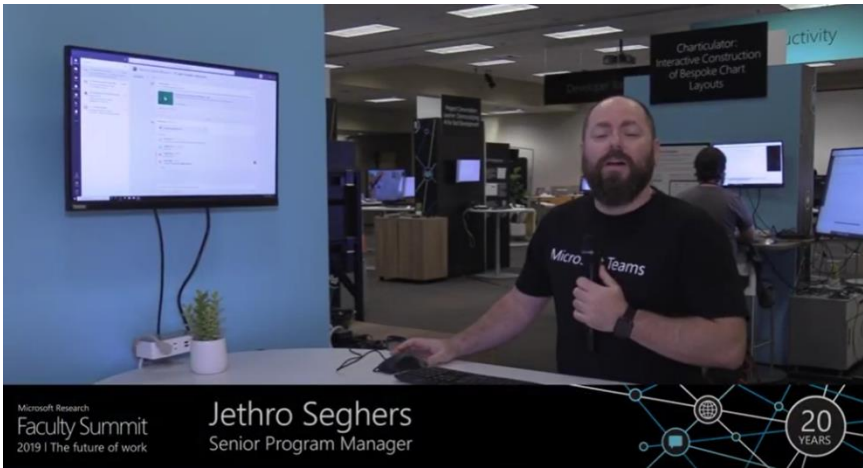
Līdz ar to rodas nepieciešamība no jauna definēt tā sauktās pamatprasmes, kuru apgūšana nosaka aktīvu līdzdalību modernas informācijas sabiedrības (zināšanu sabiedrības) struktūrās. Tās ir: spēja ātri mācīties, radošums, komunikācijas prasmes, īpaši svešvalodu zināšanas, prasme lietot modernās informācijas un telekomunikāciju tehnoloģijas, zināšanas par jauniem informācijas iegūšanas, vākšanas un apstrādes paņēmieniem, kā arī jaunas sociālās prasmes, piemēram, spēja strādāt grupā (mūsdienās izolācijā nevar sasniegt vērtīgu rezultātu), spēja elastīgi pielāgoties mainīgajām situācijām un spēja pieņemt lēmumus ar pamatota riska novērtējumu.

Ir dažādi veidi, kā mācīties, izmantojot tiešsaistes rīkus. Tālāk tekstā ir minēti daži no populārākajiem:

- e-mācības un kursi – ļauj mācīties individuāli, izmantojot internetu;
- interneta konferences, lekcijas „tiešraidē”;
- audiogrāmatas jeb klausāmās grāmatas, kas pieejamas internetā vai kompaktdiskos;
- podkāsti, kas ir noteiktas jomas speciālistu, žurnālistu, politiķu ierakstīti cikliski radio raidījumi, kas pieejamas elektroniskā versijā lejupielādei portatīvajā MP3 atskaņotājā vai vienkārši klausīšanai datorā;
- e-pasta ziņojumi, kas tiek izmantoti ne tikai saziņai (piemēram, ar pasniedzēju vai citiem apmācību dalībniekiem), bet arī mācību materiālu pārsūtīšanai;
- komunikatori (piemēram, Skype), kurus veiksmīgi izmanto svešvalodas apguvei vai individuālām konsultācijām ar pasniedzēju.

Digitālie pētniecības rīki

Meklējiet kā profesionālis, lietojot atklāti pieejamus rīkus pētniecības materiālu atrašanai, tostarp specializētas meklētājprogrammas, atvērta satura kolekcijas, koplietotas grāmatzīmes un daudz ko citu, iesaistot izglītojamos pētniecības un interneta lietotņu izmantošanā.

Microsoft Teams: sadarbojieties ar jebkuru pētnieku jebkur

<https://youtu.be/hG9tqPF0UGw>

Tālāk tekstā mēs aprakstām dažus tīmeklī pieejamos digitālās pētniecības rīkus, lai veicinātu izglītojamo iesaistīšanos:

- ASANA⁶⁸: „darba pārvaldības platformu komandas izmanto, lai koncentrētos uz mērķiem, projektiem un ikdienas uzdevumiem”
- AnkaSearch⁶⁹: „„AnkaSearch” ir meta meklēšanas un dziļās tīmekļa meklēšanas darbvirsmas rīks. Papildus lapu meklēšanai „AnkaSearch” ļauj arī saglabāt atlasītās lejupielādētās lapas, sakārtot un pārvaldīt saglabātās lapas” (bezmaksas, Windows)
- BASE⁷⁰: „daudznozaru akadēmiski atbilstošu tīmekļa resursu meklētājprogramma”
- BlueOrganizer⁷¹: „„BlueOrganizer” pievieno pogu jūsu rīkjoslai ar izvēlni, kas ir automātiski personalizēta, pamatojoties uz jūsu pārlūkošanas vēsturi. Šajā izvēlnē ir ietverti kontekstuāli īsceļi, lai visa atbilstošā informācija par grāmatām, mūziku, filmām, vīniem, receptēm, krājumiem un daudz ko citu būtu pieejama viena klikšķa attālumā” (bezmaksas, Firefox papildinājums)

⁶⁸<https://asana.com>

⁶⁹<http://www.ankasoftware.com>

⁷⁰<http://www.base-search.net>

⁷¹<http://www.adaptiveblue.com>

- CiteULike⁷²: „bezmaksas pakalpojums zinātnisko atsauču pārvaldīšanai un atklāšanai” — atrodiet zinātniskos resursus, ko citi pētnieki ir pievienojuši savos literatūras sarakstos (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- DeeperWeb⁷³: Firefox papildinājums, kas nodrošina precīzu Google meklēšanu. Piedāvā tēmturu mākoņa skatu, emuāru meklēšanu, rakstu un citu resursu meklēšanu utt. (bezmaksas, pārlūkprogrammā balstīta)
- DOAJ⁷⁴: Atvērtās piekļuves žurnālu direktorijs. „Direktorija mērķis ir būt visaptverošam un ietvert visus atklātās piekļuves zinātniskos žurnālus, kuros satura garantēšanai tiek izmantota kvalitātes kontroles sistēma.” (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Dispute Finder⁷⁵: Firefox paplašinājums, kas ļauj „aktīvistiem” komentēt strīdīgos apgalvojumus tīmekļa lapās un „lasītājiem” redzēt šīs anotācijas un atklāt citus viedokļus. (bezmaksas, Firefox papildinājums)
- Findings⁷⁶: pētniecības palīgs un laboratorijas piezīmju grāmatiņa vienā lietotnē
- Freebase⁷⁷: „nodrošina datu kopas par miljoniem lietu, sākot no filmām, suņu šķirnēm un beidzot ar pasaules alus veidiem. Šīs datu kopas sabiedrībai veido sabiedrība.” (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Google Books⁷⁸: var meklēt lielā un augošā digitalizēto grāmatu kolekcijā [[pārskats](#)] (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Google Scholar⁷⁹: „var meklēt daudzās disciplīnās un avotos: recenzēti raksti, tēzes, grāmatas, kopsavilkumi un raksti no akadēmiskiem izdevējiem, profesionālajām

⁷²<http://www.citeulike.org>

⁷³<https://addons.mozilla.org>

⁷⁴<http://www.doaj.org>

⁷⁵<http://disputefinder.cs.berkeley.edu/thinklink>

⁷⁶<https://findingsapp.com>

⁷⁷<http://www.freebase.com>

⁷⁸<http://books.google.com>

⁷⁹<http://scholar.google.com>

biedrībām, pirmsdrukas krātuvēm, universitātēm un citām zinātniskām organizācijām”
(bezmaksas, tīmeklī balstīta)

- Internet Archive⁸⁰: piedāvā plašas tekstu, audio, kustīgu attēlu un programmatūras kolekcijas, kā arī arhivētas tīmekļa lapas (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Library LookUp⁸¹: „grāmatzīmes, lai meklētu kataloga ierakstus ar grāmatām saistītās vietnēs” (bezmaksas, grāmatzīmes)
- LibX⁸²: „pārlūku Firefox un Internet Explorer spraudnis, kas nodrošina tiešu piekļuvi jūsu bibliotēkas resursiem” (bezmaksas, pārlūkprogrammas spraudnis)
- Microsoft Teams⁸³: grupas apvieno visu koplietotā darbvietā, kur varat tērzēt, satīties, koplietot failus un strādāt
- OAlster⁸⁴: „vienotajā digitālo resursu katalogā... var meklēt pēc nosaukuma, autora/radītāja, tēmas, valodas vai visa ieraksta” (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Referencecenter⁸⁵: dažādu atsauču un izpētes informācijas kopums, kas sniedz dziļu ieskatu konkrētajā tēmā
- Scholarometer⁸⁶: Firefox paplašinājums, kas atbalsta citātu analīzi. Piedāvā „viedo saskarni” pakalpojumam „Google Scholar” (bezmaksas, Firefox paplašinājums)
- SearchPigeon⁸⁷: meklējiet atvērtās piekļuves publikācijas humanitārajās zinātnēs (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- SearchTeam⁸⁸: sadarbīga meklētājprogramma (bezmaksas, tīmeklī balstīta)

⁸⁰<http://www.archive.org>

⁸¹<http://weblog.infoworld.com>

⁸²<http://libx.org>

⁸³<https://www.office.com>

⁸⁴<http://www.oaister.org>

⁸⁵<http://referencecenter.com>

⁸⁶<http://scholarometer.indiana.edu>

⁸⁷<http://www.searchpigeon.org>

⁸⁸<http://searchteam.com>

- Worldcat⁸⁹: savienības katalogs, kas meklē vairāk nekā 10 000 bibliotēku kolekcijās visā pasaulē (bezmaksas, tīmeklī balstīta)

Emuāri

Emuāri (tīmekļa žurnāli) ir tiešsaistes dienasgrāmatas. Pasniedzēji un pētnieki izmanto emuārus, lai paziņotu sākotnējos pētījumu rezultātus, izmēģinātu idejas, sasniegtu auditoriju ārpus akadēmiskās vides un daudziem citiem mērķiem.

Lai veicinātu sarunas un mijiedarbību, emuāru veidošanas programmatūra parasti nodrošina rīkus komentēšanai, emuāru sarakstus (saites uz citiem emuāriem, kas autoram patīk), RSS plūsmas (abonementiem) utt.

Kā izveidot emuāru - ātri un vienkārši!

<https://youtu.be/NdVHrTRD3wU>

Varat lejupielādēt un instalēt emuāru rakstīšanas programmatūru savā serverī vai izmantot mitinātu risinājumu. Visbiežāk sastopamajos rīkos mēs varam atrast:

- Anthologize⁹⁰: pārveido WordPress 3.0 par platformu elektronisku tekstu publicēšanai. Iegūstiet ziņas no „WordPress” emuāra, importējiet plūsmas no ārējām vietnēm vai izveidojiet jaunu saturu tieši programmā „**Anthologize**” (atvērtā koda, WordPress spraudnis)

⁸⁹<http://www.worldcat.org>

⁹⁰<http://anthologize.org>

- Blogger⁹¹: emuāru rakstīšanas vietne, kurai var piekļūt, izmantojot Google kontu; ietver tādas funkcijas kā komentāri, piekļuves vadīklas un emuāru autora profili (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- EduBlogs⁹²: emuāru rakstīšanas vietne, kurā tiek mitināti simtiem tūkstošu emuāru pasniedzējiem, praktikantiem, pētniekiem, bibliotekāriem, administratoriem un ikvienam, kas ir iesaistīts izglītībā (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- LiveJournal⁹³: vietne, kas kalpo gan kā emuāru veidošanas kopiena, gan kā personīgais žurnāls (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- WordPress⁹⁴: bezmaksas mitināts emuāru rakstīšanas risinājums, kas izmanto atvērtā koda emuāru rakstīšanas programmatūru
- Tumblr⁹⁵: emuārs, kas ļauj publicēt tekstu, fotoattēlus, citātus, saites, mūziku un videoklipus no pārlūkprogrammas, tālruņa, darbvirsma, e-pasta vai jebkuras vietas (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Posterous⁹⁶: vienkāršs veids, kā ievietot jebko tiešsaistē, izmantojot e-pastu. Publicējiet tekstu, fotoattēlus, audio un failus (bezmaksas, tīmeklī balstīta)

Ideju ģenerēšana

Prāta vētras laikā noder domu kartēšanas rīki, kas veicina radošu domāšanu un ātru ideju ģenerēšanu.

⁹¹<https://www.blogger.com>

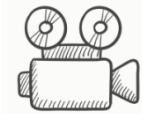
⁹²<http://edublogs.org>

⁹³<http://www.livejournal.com>

⁹⁴<http://wordpress.org>

⁹⁵<http://www.tumblr.com>

⁹⁶<http://posterous.com>

Ideju ģenerēšanas metodes: kā ieviest jauninājumus grupās

<https://youtu.be/YXZamW4-Ysk>

Visbiežāk sastopamie rīki ir šādi:

- Bubbl.us⁹⁷: „vienkārša un bezmaksas tīmekļa lietotne, kas ļauj veikt ideju ģenerēšanu tiešsaistē” (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Exploratree⁹⁸: „bezmaksas tīmekļa resurss, kurā varat piekļūt gatavu interaktīvu domāšanas ceļvežu bibliotēkai, tos izdrukāt, rediģēt vai izveidot pats” (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- FreeMind⁹⁹: „Java” balstīta domu kartēšanas programmatūra (bezmaksas, vairāku platformu)
- FlashCardMachine¹⁰⁰: iespēja izveidot interaktīvas tīmeklī balstītas studiju kartiņas un koplietot tās ar citiem apmācāmajiem (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- MindMeister¹⁰¹: ievieš domu kartēšanas koncepciju tīmeklī, izmantojot tās iespējas reāllaika sadarbībai, lai nodrošinātu patiesi globālas ideju ģenerēšanas sesijas (bezmaksas, tīmeklī balstīta)

⁹⁷<http://bubbl.us>

⁹⁸<http://www.exploratree.org.uk>

⁹⁹<http://freemind.sourceforge.net>

¹⁰⁰<http://flashcardmachine.com>

- Text2mindmap¹⁰²: tīmekļa lietojumprogramma, kas pārvērš tekstus domu kartēs. Tā izmanto strukturētu vārdu vai teikumu sarakstu, interpretē to un no tā izveido domu karti (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Webspiration¹⁰³: tiešsaistes vizuālās domāšanas rīks, izveidojiet burbuļu diagrammas, plūsmas diagrammas, jēdzienu kartes, procesa plūsmas un citus vizuālus attēlojumus, kas stimulē un atspoguļo jūsu domāšanu... varat veikt piezīmes, organizēt darbu un plūstoši paplašināt idejas, lai pārvērstu savu rakstīto plānos, mācību rokasgrāmatās, dokumentos, atskaitēs un citos visaptverošākos dokumentos (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Vue¹⁰⁴: „VUE” projekts ir vērsts uz elastīgu rīku izveidi digitālo resursu pārvaldībai un integrēšanai mācīšanas, mācīšanās un pētniecības atbalstam (bezmaksas, vairāku platformu)
- CMAP Tools¹⁰⁵: tiešsaistes zināšanu modelēšanas komplekts; tajā ir iekļauti daži interesanti raksti par jēdzienu kartēšanu utt. (bezmaksas, tīmeklī balstīta)

Jums vajadzētu izvēlēties tādu rīku, kas labāk atbilst jūsu un apmācāmo vajadzībām!

Sadarbības mācīšana un mācīšanās

Sadarbības mācīšanas un mācīšanās programmatūra ir izstrādāta, lai palīdzētu kopīgā uzdevumā iesaistītajām mācību kopienām sasniegt savus mērķus. Tā ietver rīkus, kas atvieglo saziņu, konferences, kopīgu rakstīšanu, resursu koplietošanu, projektu pārvaldību un daudz ko citu.

Viena no visizplatītākajām sadarbības mācīšanas un mācīšanās programmatūrām ir „kopīga autorēšana”. Tā ietver tīmekļa rīka izmantošanu, lai izveidotu dokumentu (tekstapstrādes failu, vikivietnes lapu, prezentāciju, izklājlapu utt.), ko var rediģēt vairāki grupas dalībnieki. Tā ļauj izglītojamajiem izvairīties no dokumentu sūtīšanas pa e-pastu turp un atpakaļ un sekošanas

¹⁰¹<http://www.mindmeister.com>

¹⁰²<http://www.text2mindmap.com>

¹⁰³<http://mywebspiration.com>

¹⁰⁴<http://vue.tufts.edu/index.cfm>

¹⁰⁵<http://cmap.ihmc.us/conceptmap.html>

līdzīgi daudzām dažādām dokumenta versijām. Grupa var viegli publicēt dokumentu tiešsaistē. Izmantojiet daudzās viņiem pazīstamās tekstastrādes funkcijas — formatēšanas opcijas, pareizrakstības pārbaude u.c. — neesot piesietiem pie viena datora.

Populārākie sadarbības autorēšanas rīki ir:

- Google Docs¹⁰⁶: ļauj tiešsaistē izveidot un koplietot dokumentus, izklājlapas un prezentācijas (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Dropbox¹⁰⁷ - nodrošina krātuves vietu uzņēmuma serveros. Datu sūtīšana, apskate un lejupielāde ir iespējama, izmantojot vienkāršu pārlūkprogrammu vai īpašu datorā instalētu lietojumprogrammu.
- MediaWiki¹⁰⁸: viki programmatūra, kas sākotnēji tika izmantota kopā ar Wikipedia (atklātais avots, nepieciešams tīmekļa serveris, piemēram, Apache vai IIS)
- TiddlyWiki¹⁰⁹: pilnīgs viki vienā HTML failā. Tajā ir viss viki teksts un visas JavaScript, CSS un HTML priekšrocības, lai to varētu parādīt, kā arī rediģēt vai meklēt, neizmantojot serveri (bezmaksas, vairāku platformu)
- TitanPad¹¹⁰: autori raksta un rediģē dokumentu vienlaikus (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- TypeWith.me¹¹¹: vienkāršs tiešsaistes sadarbības rakstīšanas rīks; katra līdzautora labojumiem tiek piešķirta krāsa; var atgriezties pie iepriekšējām dokumenta versijām (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Wiggio¹¹²: tīmekļa sadarbības platforma, kas atbalsta ziņojumapmaiņu, tīmekļa sapulces, koplietotus kalendārus, aptaujas, projektu pārvaldību un koplietotus failus (bezmaksas, tīmeklī balstīta)

¹⁰⁶<https://www.google.com>

¹⁰⁷<https://www.dropbox.com>

¹⁰⁸<http://www.mediawiki.org>

¹⁰⁹<http://www.tiddlywiki.com>

¹¹⁰<http://titanpad.com>

¹¹¹<http://typewith.me>

- Wikidot¹¹³: viki veidošanas vietne: lietotāji var rediģēt saturu, augšupielādēt failus, sazināties un sadarboties (bezmaksas, ar pieejamiem Pro kontiem; tīmeklī balstīta)
- Writeboard¹¹⁴: koplietojami, tīmeklī balstīti teksta dokumenti, kas ļauj saglabāt katru labojumu, atgriezties pie jebkuras versijas un viegli salīdzināt izmaiņas (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Zoho¹¹⁵: tiešsaistes lietojumprogrammu komplekts, tostarp e-pasts, dokumentu autorēšana, piezīmju veikšana, prezentācijas, izklājlapas utt (bezmaksas, tīmeklī balstīta)
- Etherpad¹¹⁶: reāllaika vairāku lietotāju piezīmju grāmatiņa jūsu pārlūkprogrammā ļauj cilvēkiem sadarboties teksta izstrādē patiešām reāllaikā (bezmaksas beta un gaidoša komerciāla versija, tīmeklī balstīta)
- Pbworks: šī bezmaksas platforma izglītības nolūkos veido interaktīvas nodarbības, kurās dalībnieki sniedz ieguldījumu jūsu viki saturā. Pasniedzēji un izglītojamie var izveidot, publicēt un ievietot savus darbus. Visbeidzot, šajā sadarbības darbvietā visi dalībnieki var rediģēt lapu un dot ieguldījumu darbvietas saturā

Vingrinājums:

Izveidojiet 3–4 personu grupas, kas darbotos iepriekš noteiktā tēmā [piemērs: „Mans iecienītākais deserts”]

- Pasniedzēji izveidos kontu Google diskā [<https://drive.google.com>] un koplietos apmācāmajiem piekļuves saiti vienai mapei.
- Apmācāmajiem ir jāiet uz kopīgoto saiti un jāizveido emuārs, izmantojot Google vietnes [<https://sites.google.com>].

¹¹²<http://wiggio.com>

¹¹³<http://www.wikidot.com>

¹¹⁴<http://www.writeboard.com>

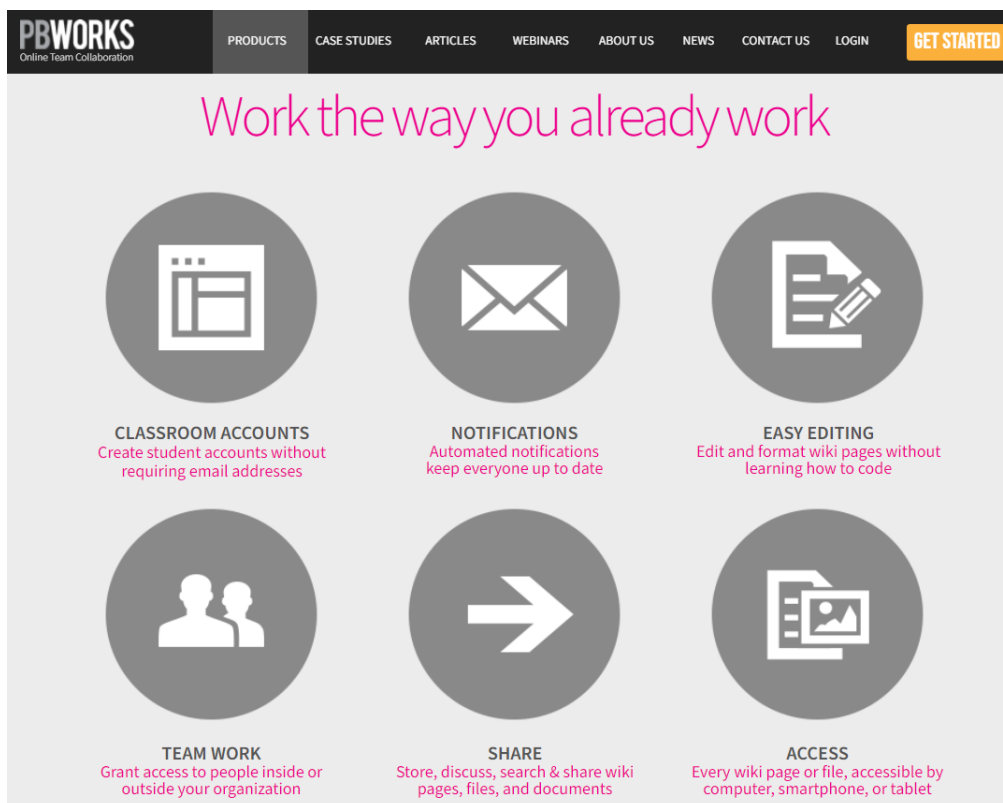
¹¹⁵<http://www.zoho.com>

¹¹⁶<http://etherpad.com>

- Audzēkņi izmantos šo sadarbības darbvietu, lai rediģētu un komentētu citu dalībnieku darbu, sadarbotos un viegli piekļūtu dažādām saitēm.

6.5 Sadarbības mācību vides pārvaldība — „PbWorks” platforma

„Pbworks” ļauj vairākiem lietotājiem izveidot un rediģēt vietni bez īpašas programmatūras vai tīmekļa dizaina prasmēm. Viki īpašnieks(-i) var izsekot izmaiņām, regulēt komentārus un kontrolēt, kam ir piekļuve vikijam.

Ekrānšāviņš no: <https://www.pbworks.com/education.html>

Iestatīšana un piekļuve

Lai izveidotu jaunu viki, vispirms jāizveido konts vai jāstrādā pasniedzēja viki.

Atcerieties, ka „Pbworks” ir bez maksas, ja to izmanto izglītības nolūkos.

My PBworks **PBWORKS**

Create a PBworks account [Return to login page.](#)

A PBworks account will let you manage your settings and the workspaces that you participate in. **Need help?** [Contact support.](#)

Name

Email address

Password

Re-enter Password

Create Account

PBworks · Get Help
© 2021 PBworks <https://my.pbworks.com/?p=create>

Ekrānšāviņš no: <https://my.pbworks.com/?p=create>

Dodieties uz vietni <http://my.pbworks.com> un noklikšķiniet uz saites Reģistrēties. Ievadiet savu vārdu, e-pasta adresi un paroli un noklikšķiniet uz „Izveidot kontu”.

PBWORKS

Sign up

Choose your address http:// .pbworks.com

Agree to non-commercial use What is this space for? For individuals
Personal use, groups, clubs
 For education
Classrooms, libraries, schools, universities

I agree that this workspace is for non-commercial use only

Your account You are logged in as _____@_____
[logout](#)

Next >

Ekrānšāviņš no: <https://plans.pbworks.com/signup/basic20>

Pēc tam pārbaudiet, vai savā e-pasta kontā nav saņemts apstiprinājuma e-pasts no „PBworks”. Ja iesūtnē tas nav redzams, pārbaudiet savu surogātpasta/nevēlama satura filtru. Noklikšķiniet uz saites apstiprinājuma e-pastā, lai pabeigtu konta izveidi.

Join a workspace
Enter the name of the workspace

[Create a new workspace](#)

Ekrānšāviņš no: <https://my.pbworks.com/>

Pēc e-pasta adreses apstiprināšanas veiciet šīs darbības, lai iestatītu savu viki:

- noklikšķiniet uz cilnes „Sākums” augšējā kreisajā stūrī;
- noklikšķiniet uz saites „Izveidot darbvietu”;
- nākamajā ekrānā atlasiet „Pamata plāns”;
- nosauciet savu darbvietu un aizpildiet citu nepieciešamo informāciju, noklikšķiniet uz „Tālāk”;
- atlasiet, kāda veida piekļuvi vēlaties piešķirt citiem lietotājiem jūsu darbvietā;
- Noklikšķiniet uz „Aizvest mani uz manu darbvietu”.

Welcome to
aslproject.pbworks.com

Choose your workspace's security settings
You can change these later by going to Settings.

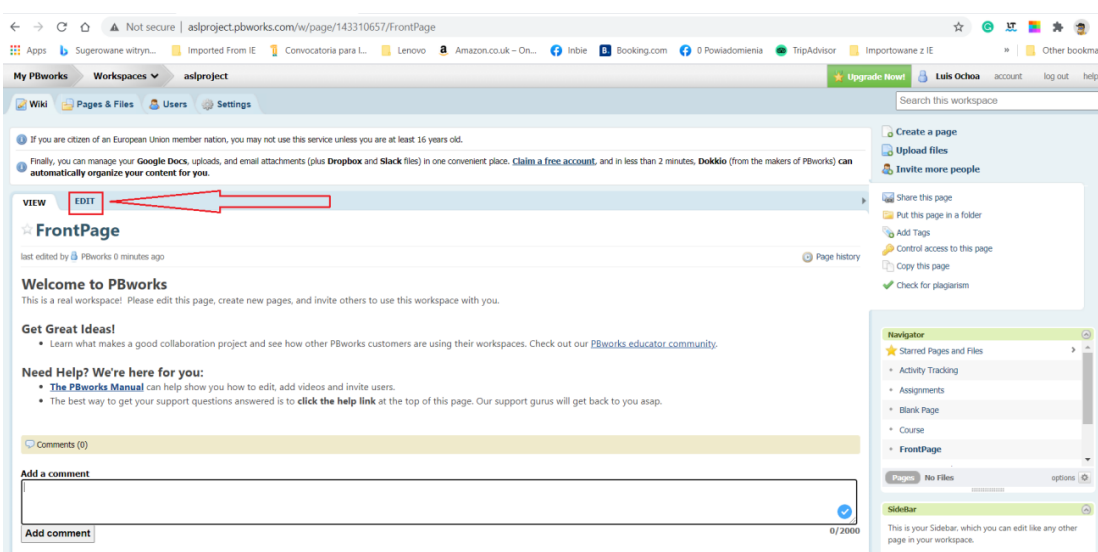
Who can view this workspace?
 Anyone
 Only people I invite or approve

Accept PBworks Terms of Service
 I agree to the PBworks [terms of service](#).

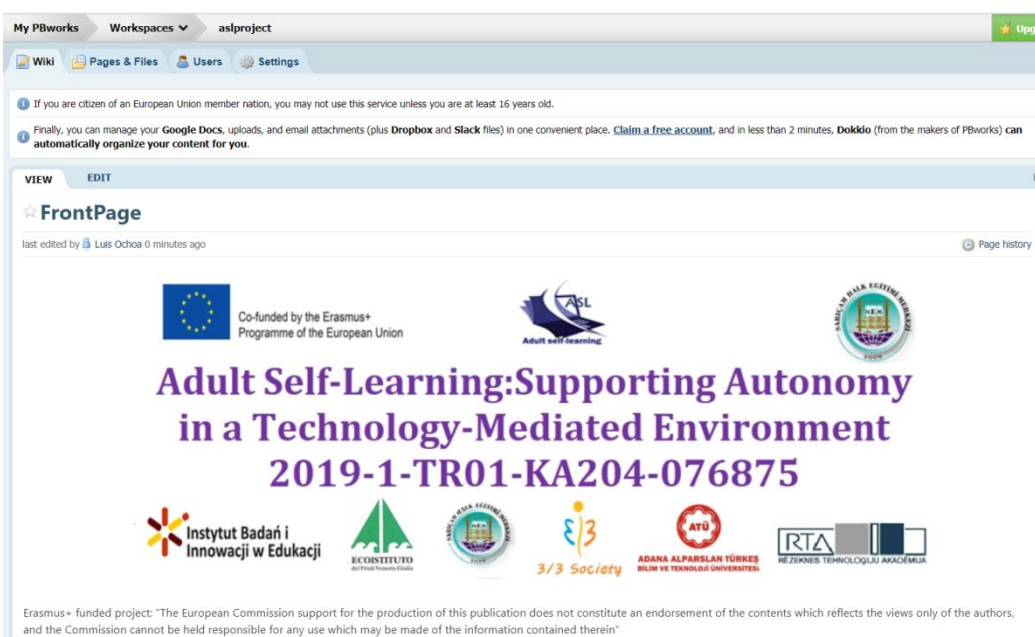
Rediģējiet galveno lapu

Lapas augšējā kreisajā stūrī noklikšķiniet uz pogas „Rediģēt”, lai skatītu lapas rediģēšanas saskarni. Lapas saturam ir jāparādās zem teksta rediģēšanas un formatēšanas rīkjoslas, kas ir līdzīga tai, kas tiek izmantota programmā Microsoft Word.

Kad esat pabeidzis rediģēšanu, noteikti noklikšķiniet uz pogas „Saglabāt” lapas apakšējā kreisajā stūrī. Varat arī noklikšķināt uz pogas „Atcelt”, lai novērstu veikto izmaiņu saglabāšanu.

4. attēls: wiki rediģēšana

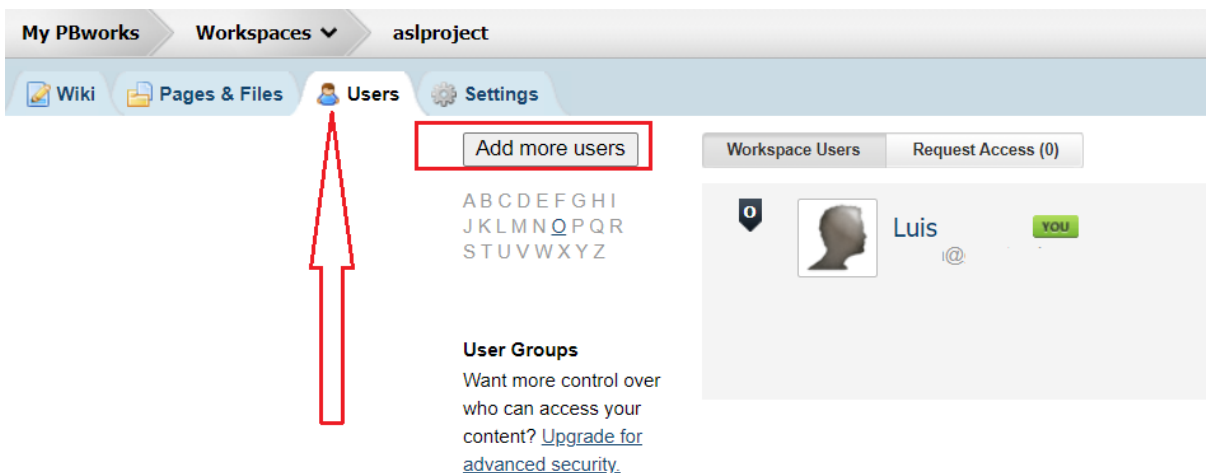
4. attēls: wiki rediģēšana [2. daļa]

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

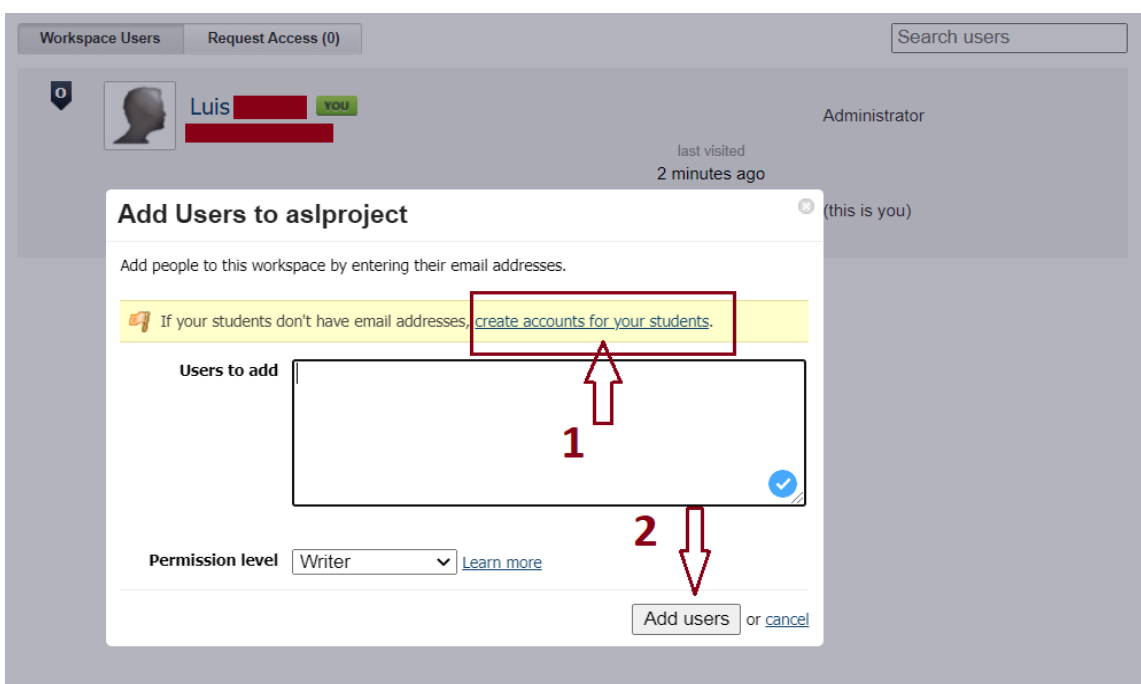
<http://www.aslerasmus.eu/>

Lietotāju pievienošana

Lai kopīgotu piekļuvi kā rakstītājam, ritiniet uz leju līdz labā paneļa apakšdaļai un ievadiet lietotāja e-pasta adresi viki laukā „Pievienot jaunu rakstītāju”.

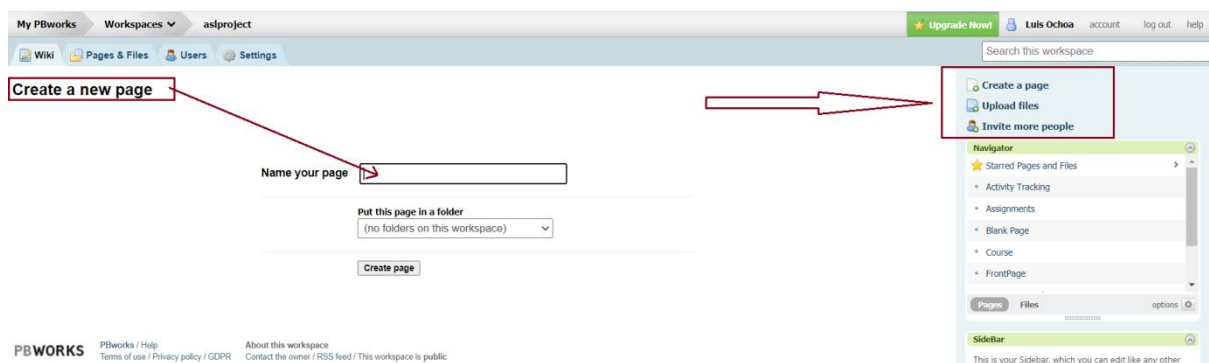

Varat arī doties uz sadaļu „Iestatījumi” sava viki augšējā labajā stūrī un pēc tam atlasīt „Lietotāji”, lai pievienotu lietotājus ar citiem piekļuves līmeņiem.

Jaunas lapas izveide

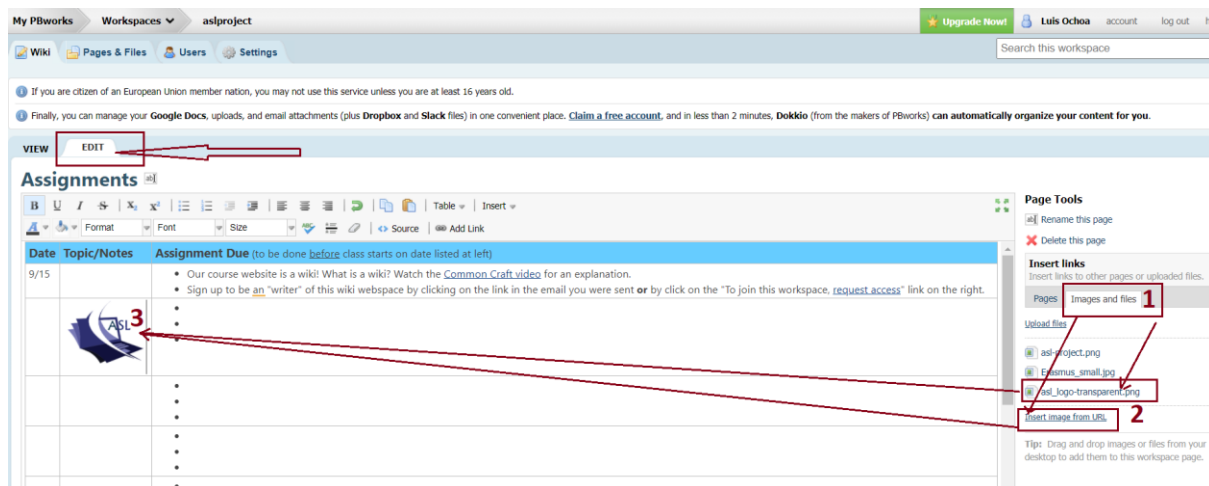
- Viki augšējā labajā stūrī noklikšķiniet uz saites „Izveidot lapu”.
- Nākamajā lapā piešķiriet savai lapai nosaukumu un noklikšķiniet uz „Izveidot lapu”.
- Lapas var izveidot arī sadaļā „Lapu un failu”. Lapas augšējā labajā stūrī noklikšķiniet uz saites „Lapas un faili”, lai atvērtu šo sadaļu.

Creating a new page

Pievienojiet lapai attēlu

Atveriet tās lapas rediģēšanas skatu, kurai vēlaties pievienot attēlu. Lai pievienotu attēlu no datora, lapas labajā pusē sadaļā „Ievietot saites” noklikšķiniet uz „Attēli un faili”.

Noklikšķiniet uz „Augšupielādēt failus” un pārejiet uz attēlu, kuru vēlaties augšupielādēt, un noklikšķiniet uz „Atvērt”.

Attēls tiks parādīts labajā pusē esošajā cilnē „Attēli un faili”. Lai ievietotu attēlu, novietojiet kursoru vietā, kur vēlaties attēlu, un noklikšķiniet uz augšupielādētā attēla nosaukuma izvēlnē labajā pusē.

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

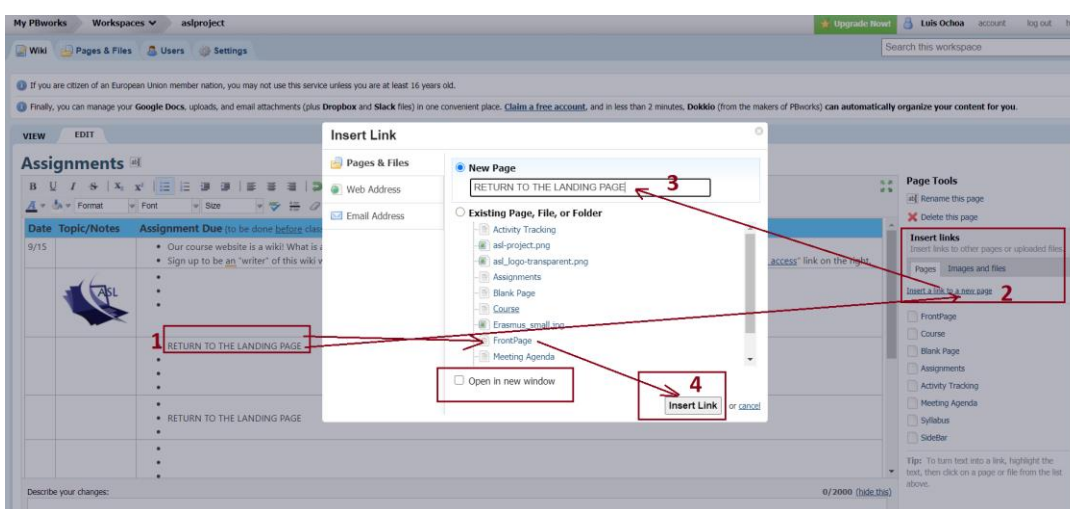
Tas ievietos attēlu vietā, kur iestatījāt kursoru. Apakšējā kreisajā stūrī noklikšķiniet uz „Saglabāt”, lai saglabātu izmaiņas.

Izveidojiet saiti uz citu lapu

Atveriet tās lapas rediģēšanas skatu, kurā vēlaties izveidot saiti.

Novietojiet kursoru vietā, kur vēlaties ievietot saiti.

Cilnē „Lapas” noklikšķiniet uz tās lapas nosaukuma, uz kuru vēlaties izveidot saiti. Saite tiks ievietota visur, kur kursors tika novietots rediģējamajā lapā.

4. attēls: Saites uz vietni pievienošana

Sekošana izmaiņām

Pārejiet uz lapu, kuras labojumus vēlaties skatīt, un noklikšķiniet uz „Lapas vēsture”. Šeit varēsiet skatīt lapas izmaiņas un salīdzināt dažādās versijās.

Jums tiks parādīts labojumu saraksts. Šie datumi un laiki atspoguļo katru reizi, kad lapa ir mainīta un saglabāta. Noklikšķiniet uz tā pārskatīšanas datuma un laika, kuru vēlaties skatīt.

My PBworks Workspaces aslproject Upgrade Now! Luis Ochoa account log out help

Wiki Pages & Files Users Settings Search this workspace

New Upload files Used 510 KB of 2 GB

Pages & Files

All Pages All Files Unfiled Items FOLDERS add

Pages & Files Delete Move Share this folder Search

Name	Type	Changed
Meeting Agenda	Page	46 minutes
Syllabus	Page	46 minutes
SideBar	Page	46 minutes
FrontPage	Page	37 minutes
Assignments	Page	6 minutes

1-11 of 11

5. attēls: „PbWorks” lapas izmaiņu vēsture

My PBworks Workspaces aslproject Upgrade Now!

Wiki Pages & Files Users Settings

If you are citizen of an European Union member nation, you may not use this service unless you are at least 16 years old.

Finally, you can manage your Google Docs, uploads, and email attachments (plus Dropbox and Slack files) in one convenient place. Claim a free account, and in less than 2 minutes, Dokkio (from the makers of PBworks) can automatically organize your content for you.

VIEW EDIT

☆ Assignments

last edited by Luis Ochoa 3 minutes ago Page history

Date	Topic/Notes	Assignment Due (to be done before class starts on date listed at left)
9/15		<ul style="list-style-type: none"> Our course website is a wiki! What is a wiki? Watch the Common Craft video for an explanation. Sign up to be an "writer" of this wiki workspace by clicking on the link in the email you were sent or by click on the "To join this workspace, request access" link on the right.

Comments (0)

Add a comment

Add comment 0/2000

6. attēls: Komentāru pievienošana

Vingrinājums:

<http://aslproject.pbworks.com> = saite uz „ASL PbWorks”

- Izglītojamajiem jāizvēlas sava iestāde vai valsts, lai praktizētos un izveidotu savu tīmekļa lapu
- Piešķiriet izglītojamajiem „PbWorks” lietotājvārdu un paroli

Valsts	Atļauja	Lietotājvārds	Parole
PL	Rakstītājs	Pl	pl13 4 #
IT	Rakstītājs	It	pl13 4#
TR	Rakstītājs	Tr	p pl134#
GR	Rakstītājs	Gr	pl13 4 #
LV	Rakstītājs	Lv	pl13 4#
Viesis	Rakstītājs	viesis	p pl134#

Tīmekļa lapas tēma: „Rokdarbi manā reģionā”

Papildu resursi

<ul style="list-style-type: none">• Augstākās izglītības studenti izmanto tiešsaistes sadarbības rakstīšanas rīkus: https://www.researchgate.net/publication/289460617_Use_of_online_collaborative_writing_tools_by_students_of_higher_education
<ul style="list-style-type: none">• Efektīvu tiešsaistes sadarbības mācību grupu izveide augstākās izglītības iestādēs: https://www.researchgate.net/publication/292962563_Creating_effective_online_collaborative_learning_groups_at_higher_education_institutions
<ul style="list-style-type: none">• Tiešsaistes mācīšanās sadarbībā: EsCAIADE apmācības eksperiments: https://www.researchgate.net/publication/323394298_Online_collaborative_learning_the_EsCAIADE_training_experiment
<ul style="list-style-type: none">• Tiešsaistes darbvietas koplietošanas pārvaldība, lai atbalstītu mācīšanos sadarbībā: https://www.researchgate.net/publication/323398305_Online_work-space-shared_management_to_support_collaborative_learning
<ul style="list-style-type: none">• Kolektīvo pakalpojumu risinājumi mācīšanās sadarbībā atbalstam: menedžmenta bakalaura studentu gadījums: https://www.researchgate.net/profile/Luis-Ochoa-Siguencia/publication/334490865_CROWDSOURCING_SOLUTIONS_FOR_SUPPORTING_COLLABORATIVE_LEARNING_A_CASE_OF_UNDERGRADUATE_MANAGEMENT_STUDENTS/links/5d2dc85f299bf1547cbb728e/CROWDSOURCING-SOLUTIONS-FOR-SUPPORTING-COLLABORATIVE-LEARNING-A-CASE-OF-UNDERGRADUATE-MANAGEMENT-STUDENTS.pdf
<ul style="list-style-type: none">• Sadarbības dokumentu izveide, koplietošana un piekļuve tiem, izmantojot Google Suite Apps: https://youtu.be/0HFZ8oXrxMw
<ul style="list-style-type: none">• Google prezentāciju kā sadarbības mācību rīka izmantošana: https://youtu.be/UIGiAyFO0gc
<ul style="list-style-type: none">• Google Jamboard kā sadarbības mācību rīka izmantošana: https://youtu.be/OXMgEo235kQ
<ul style="list-style-type: none">• Google dokumentu kā sadarbības mācību rīka izmantošana: https://youtu.be/LBYpZbfk1YQ
<ul style="list-style-type: none">• Mācīšanās sadarbībā modelis: stratēģijas un piemēri: https://youtu.be/cnkKHL_dyGE
<ul style="list-style-type: none">• Mācīšanās sadarbībā Māstrihtas Universitātē: https://youtu.be/XUJQWr39DsI

Par partnerorganizācijām

Sarıcam Valsts izglītības centrs ir valsts iestāde, kas dibināta 2009. gadā Adanā, Turcijā un ir saistīta ar Valsts izglītības ministriju, Mūžizglītības ģenerāldirektorātu. Sarıcam VIC nodrošina apmācību pakalpojumus visa gada garumā, tostarp nedēļas nogalēs un vakaros, un veic uzdevumus saskaņā ar neformālās izglītības principiem un mērķiem. Sarıcam VIC piedāvā neformālās izglītības aktivitātes sadarbībā ar daudzām valsts un privātajām iestādēm, kā arī brīvprātīgo organizācijām. Tās primārajos pienākumos ietilpst apmācības pasākumu īstenošana, kā arī palīdzības sniegšana un apmācības pasākumu uzraudzība.

(Adanas Alparslan Tūrkeš Zinātnes un tehnoloģiju universitāte (Adana ATSTU)) ir salīdzinoši jauna augstākās izglītības iestāde, kas dibināta 2011. gadā Adanā, Turcijas dienvidos, un ir galvenā pilsēta, kas ietver rūpniecības un lauksaimniecības aktivitātes reģionā. Universitāte sastāv no 8 fakultātēm, Svešvalodu skolas, Sociālo zinātņu institūta, Dabas un lietišķo zinātņu institūta, 1 tālākizglītības centra, kas atbalsta mūžizglītību, un turku valodas izglītības centra, kas palīdz saviem ārvalstu studentiem iegūt ieskatu turku valodā un kultūrā studiju laikā. Adana ATSTU mācās aptuveni 3000 bakalaura studentu, 1000 maģistrantu un 100 doktorantu.

Friuli - Venēcijas Džūlijas ekoinstitūts tika dibināta 1989. gadā un atrodas Udīnē. Tā ir pētniecības bezpeļņas organizācija, kas specializējas ilgtspējīgā attīstībā. Tās galvenie pētījumu virzieni ir: 1) digitālā sociālā inovācija; 2) inovatīvas mācību metodoloģijas; 3) speciālo vajadzību izglītība; 4) sociālā robotika

Fonds „Izglītības pētniecības un inovāciju institūts” [INBIE]

ir NVO institūcija, kas atrodas Čenstohovā, Polijā, dibināta 2014. gadā. INBIE veicina vienlīdzīgas izglītības iespējas visām sociālajām grupām, cīnās pret sociālo atstumtību un atbalsta pieaugušos cilvēkus, kuri pakļauti marginalizācijas riskam. INBIE cieši sadarbojas ar formālās un neformālās izglītības

iestādēm, vietējām iestādēm un Čenstohovas nevalstisko organizāciju centru, lai attīstītu pieaugušo jaunas prasmes, palielinātu viņu iespējas veiksmīgi atgriezties darbā un meklēt labākas dzīves iespējas. INBIE darbinieki nodarbojas ar izpēti un darbu saistībā ar uzņēmējdarbību, pārvaldību, IKT izmantošanu izglītībā un darbavietā, lai uzlabotu pieaugušo cilvēku profesionālās un uzņēmējdarbības kompetences, radītu jaunus pakalpojumus un uzņēmumus, un cīnītos pret bezdarbu un sociālo atstumtību.

Trīs trešdaļu sabiedrība Bezpeļņas organizāciju „TRĪS

TREŠDAĻU SABIEDRĪBA” ar atšķirīgu nosaukumu „3/3 SABIEDRĪBA” 2010. gadā izveidoja cilvēki ar dažādu profesionālo pieredzi, bet kopīgiem mērķiem, vīzijām un principiem attiecībā uz sociālo kohēziju un neaizsargāto sociālo grupu atbalstu. Organizācija uzņemas iniciatīvas

ekonomiskā, politiskā un likumdošanas līmenī, lai risinātu sociālās atstumtības problēmas, veicinātu dzimumu līdztiesību un apkarotu visa veida diskrimināciju. „TRĪS TREŠDAĻU SABIEDRĪBA” ir liela pieredze uzņēmējdarbības un jo īpaši sociālās uzņēmējdarbības atbalstīšanā, lai panāktu gudru, ilgtspējīgu un galvenokārt iekļaujošu izaugsmi, liekot uzsvaru uz inovācijām un konkurētspēju, piemēram, sniedzot konsultācijas, sagatavojot biznesa plānus, izstrādājot kooperatīvu un klasterizācijas shēmas un dibinot uzņēmējdarbības inkubatorus tādās jomās kā agrotūrisms, kultūras mantojums, radošās industrijas, vecu ļaužu, invalīdu aprūpe mājās utt. „TRĪS TREŠDAĻU SABIEDRĪBA” sadarbībā ar Panhelēnijas Sociālās ekonomikas partnerību savienību (P.E.S.K.O.) ir sagatavojusi nepārtrauktu apmācību programmu „Mentori sociālajai ekonomikai”, kas tiek īstenota sadarbībā ar pašvaldībām un citām valsts iestādēm.

Rēzeknes Tehnoloģiju akadēmija (RTA) ir valsts dibināta universitātes tipa augstākās izglītības iestāde ar neierobežotu starptautisko akreditāciju. RTA mērķis ir nodrošināt zinātnes attīstības līmenim un Latvijas kultūras tradīcijām atbilstošu, Eiropas izglītības telpā konkurētspējīgu akadēmisko un profesionālo augstāko izglītību, attīstot studijas un pētniecību

14 studiju virzienos. RTA īsteno vairākus ES programmu līdzfinansētus projektus, iesaistot akadēmisko un vispārējo personālu un studentus. Sadarbībā ar vairāk nekā 185 sadarbības partneriem no 31 valsts RTA veicina augstu akadēmiskā personāla un studentu mobilitāti (2.-3. vieta starp visām Latvijas augstākās izglītības iestādēm). RTA Mūžizglītības centra mērķis ir veicināt mūžizglītību, nodrošinot iepriekš iegūtās izglītības turpināšanu un izglītības attīstību atbilstoši darba tirgus prasībām un klientu interesēm. RTA MC piedāvā prakses un tālākizglītības programmas ārvalstu partneriem.

Literatūra

1. ["https://www.youtube.com/watch?v=H-deFSyeXSM"](https://www.youtube.com/watch?v=H-deFSyeXSM)
2. ["https://www.youtube.com/watch?v=H-deFSyeXSM"](https://www.youtube.com/watch?v=H-deFSyeXSM)
3. ["https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw"](https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw) \Hvideo
4. Ainley, J., Freeman, C., Fraillon, J. (2010). *National Assessment Program: ICT Literacy*. MCEECDYA.
5. Aviram, A., Eshet-Alkalai, Y. (2006). Towards a Theory of Digital Literacy: Three Scenarios for the Next Steps. *Open University Israel Press*.
6. Bo życie to nieustanny rozwój – poradnik, Katarzyna Razik, Edustacja.pl Sp. z o.o.; Łódź 2010
7. Bonk, C. J. & K. Zhang (2008). *Empowering online learning: 100+ Activities for reading, reflecting, displaying, & doing*. San Francisco, Jossey-Bass.
8. Choudhury, N. (2014). World wide web and its journey from web 1.0 to web 4.0. *International Journal of Computer Science and Information Technologies*, 5(6), 8096-8100.
9. D'Souza, Q. (2006). *RSS ideas for educators*. Retrieved from <http://www.teachinghacks.com/wpcontent/uploads/2006/01/RSS%20ideas%20for%20Educators111.pdf>
10. Dann-Messier, B. (2011). This Is Our Time: Renewing Adult Education for the 21st Century. *PAACE Journal of Lifelong Learning*, 20, 1-20.
11. Deursen, A., van Dijk, J. (2011). Internet skills and the digital divide. *New Media and Society*, 893-911.
12. Digital Storytelling in Adult Education: Toward a Conceptual Framework Marsha Rossiter and Penny A. Garcia
13. Doyle, A. (2009). *Internet your way to a new job: How to really find a job online* (2nd ed.). Silicon Valley, CA: Happy About Books.
14. EU. (2006). Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18th of December 2006 on key competencies for lifelong learning. *Official Journal of the European Union*.
15. Faisal, S. L. (2015). Personal Learning Network: A powerful Tool for Professional Development. In Annu George, Savithry T.K., Vimal Kumar V., and Jasimudeen S. (Eds), *Paradigm Shift in Libraries: A Festschrift to Rev. Fr. Jose Viruppel* (pp. 59-69). Kottayam: Kerala Library Association, 1-13.
16. Fan, W., & Bifet, A. (2013). Mining big data: current status, and forecast to the future. *ACM SIGKDD explorations newsletter*, 14(2), 1-5.
17. Figel, J. (2010). *Mūžizglītības galvenās pamatprasmes*. European Community: Izglītības un kultūras ĢD.
18. Figure 1. <https://pixabay.com/illustrations/email-newsletter-marketing-online-3249062/>
19. Figure 20. <https://www.brookings.edu/blog/techtank/2017/06/05/public-policy-can-improve-older-adults-access-to-technology/>
20. Figure 21. <https://elearningindustry.com/asynchronous-digital-learning-modalities-elements>
21. Figure 22. <https://elearningindustry.com/asynchronous-digital-learning-modalities-elements>
22. Figure 5. <https://www.good.is/climate-strike-litter-fake-photo>
23. Figure 6. <https://www.abc.net.au/news/2020-05-07/coronacheck-tasuku-honjo-fake-news-covid-19/12211472>
24. Figure 7. <https://www.kyoto-u.ac.jp/en/news/2020-04-27>

Projekts: 2019-1-TR01-KA204-076875

<http://www.aslerasmus.eu/>

25. Five Tips for Successful Online Learning: "https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw" \hVIDEO
26. Five Tips for Successful Online Learning: "https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw" \hVIDEO
27. Gilster, P. (1997). *Digital literacy*. New York: Wiley computer publishing.
28. Gutierrez, K. (2013). 3-types of interactions you should be sustaining in e-Learning.
29. Hahele, R. (2006). *Pašvērtējums mācību procesā*. Rīga: RaKa.
30. Hewson, C., & Stewart, D. W. (2016). *Internet research methods*. Hoboken.
31. How I take notes - Tips for neat and efficient note taking: "https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw" \hVIDEO
32. *How I take notes - Tips for neat and efficient note taking:* "https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw" \hVIDEO
33. How search engines work? : "https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw" \hVIDEO
34. How search engines work?: "https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw" \hVIDEO
35. How to Effectively Study with Online Courses "https://www.youtube.com/watch?v=Jh57rErGcmw" \hVIDEO "https://www.youtube.com/watch?v=H-deFSyeXSM" "https://www.youtube.com/watch?v=H-deFSyeXSM"
36. *How to Effectively Study with Online Courses:*
37. Hozjan, D. (2009). Key Competences for the Development of Lifelong Learning in the European Union. *European Journal of Vocational Training*
38. <http://digitalstorytelling.coe.uh.edu/page.cfm?id=27&cid=27&sublinkid=30>
39. <http://mediawiremobile.com/news/what-is-digital-inclusion-and-why-is-it-important/>
40. <https://all-digital.org/media-literacy-role-position-paper/h>)
41. <https://betanews.com/2015/05/22/uk-elderly-and-disabled-are-missing-out-on-internet-use/>
42. <https://cdn-59bd6cf5f911c923e82ee0ee.closte.com/edtech/wp-content/uploads/sites/26/2015/02/The-4-Cs-1-673x1024.png>
43. <https://creativeeducator.tech4learning.com/21st-century-classrooms>
44. https://curriculumredesign.org/wp-content/uploads/CCR-Skills_FINAL_June2015.pdf
45. https://digitalcommons.maclester.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com/&httpsredir=1&article=1236&context=libtech_conf
46. <https://digitalfreedomfund.org/creating-an-inclusive-digital-future-urgent-action-needed/>
47. <https://digitalinclusion.umd.edu/content/what-digital-inclusion#:~:text=Digital%20inclusion%20brings%20together%20high,access%2C%20adoption%2C%20a,nd%20application.>
48. <https://ec.europa.eu/jrc/en/facts4efuture/changing-nature-work-skills-digital-age>
49. <https://edtechtteacher.org/8-steps-to-great-digital-storytelling-from-samantha-on-edudemic/>
50. <https://edtechtteacher.org/8-steps-to-great-digital-storytelling-from-samantha-on-edudemic/>
51. <https://edu.gcfglobal.org/en/jobsearchandnetworking/job-hunt-with-social-media/1/>
52. <https://edu.gcfglobal.org/en/jobsearchandnetworking/the-entrylevel-catch22/1/>
53. [https://en.wikipedia.org/wiki/Media_\(communication\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Media_(communication))
54. https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/report_of_the_et_2020_working_group_on_adult_learning_2018-2020.pdf
55. <https://georgia4h.org/>
56. <https://gizmodo.com/why-your-passwords-arent-strong-enough-and-what-to-do-a-1823684095>
57. <https://httpessaysahmyookhs.files.wordpress.com/2018/10/c1.png>
58. <https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0741713620923755>. Promoting Media Literacy Among Older People: A Systematic Review

59. <https://learn.solent.ac.uk/course/view.php?id=6868#section-3>
60. <https://libguides.federation.edu.au/c.php?g=743835&p=5325394>
61. <https://mediasmarts.ca/digital-media-literacy/general-information/digital-media-literacy-fundamentals/media-literacy-fundamentals>
62. <https://medium.com/@roiwessels1/seven-steps-of-digital-storytelling-df2e697ea21a>
63. <https://money.usnews.com/money/retirement/articles/2015/11/16/10-essential-tech-tools-for-older-adults>
64. <https://nationalcareers.service.gov.uk/careers-advice/create-a-linkedin-profile/#photograph>
65. <https://sites.google.com/site/literacyonline/teaching-materials/technology/computer-curriculum>
66. <https://theconversation.com/the-language-gives-it-away-how-an-algorithm-can-help-us-detect-fake-news-120199>
67. <https://topdogsocialmedia.com/11-tips-create-powerful-personal-brand-online/>
68. <https://www.ascentis.co.uk/news/essential-digital-skills>
69. <https://www.austintech.org/category/digital-inclusion/>
70. <https://www.bbc.co.uk/bitesize/articles/zrprj6>
71. <https://www.burning-glass.com/research-project/digital-skills-gap/>
72. <https://www.canva.com/learn/10-creative-methods-to-teach-media-literacy/>
73. <https://www.citizenonline.org.uk/digital-inclusion/>
74. <https://www.collegemagazine.com/10-tips-for-creating-a-professional-twitter-account/>
75. <https://www.common sense media.org/news-and-media-literacy/what-is-media-literacy-and-why-is-it-important>
76. <https://www.connectingup.org/learn/articles/digital-storytelling-tutorial-10-easy-steps>
77. <https://www.cpomagazine.com/cyber-security/personal-email-security-guide/>
78. <https://www.crk.umn.edu/units/writing-center/citing-your-research-internet-sources>
79. <https://www.dictionary.com/e/misinformation-vs-disinformation-get-informed-on-the-difference/>
80. <https://www.graniteschools.org/edtech/4cs/>
81. <https://www.igi-global.com/dictionary/digital-exclusion/7615>
82. <https://www.independentliving.co.uk/industry-news/digital-exclusion/>
83. <https://www.oecd.org/site/educeri21st/40756908.pdf>
84. https://www.onlinecentresnetwork.org/sites/default/files/a6_your_guide_to_using_games.pdf
85. <https://www.reputationdefender.com/blog/job-seekers/how-to-use-facebook-as-a-professional-networking-tool>
86. <https://www.socialmediatoday.com/content/40-most-popular-social-networking-sites-world>
87. <https://www.sunshineretirementliving.com/sunshine-stories/10-tips-to-help-seniors-learn-how-to-use-tablets/>
88. <https://www.techlearning.com/tl-advisor-blog/30-sites-and-apps-for-digital-storytelling>
89. <https://www.techradar.com/news/10-most-useful-apps-i-recommend-to-everyone>
90. <https://www.thekickassentrepreneur.com/21-ways-to-get-featured-in-the-media/>
91. <https://www.waldenu.edu/online-bachelors-programs/bs-in-health-studies/resource/why-social-networks-are-important-to-aging->

[adults#:~:text=%20Those%20with%20meaningful%20social%20lives,enjoy%20your%20friends%20and%20family.](#)

92. <https://www.wareable.com/fitness-trackers/the-best-fitness-tracker>
93. <https://www.webjunction.org/explore-topics/digital-inclusion.html#why>
94. <https://yali.state.gov/media-literacy-five-key-questions/>
95. <https://zapier.com/blog/secure-email/>
96. **Huristo_manual-14-web**
97. Ilomaki, L., Kantosalo, A., Lakkala, M. (2011). What is digital competence? *In Linked portal*.
98. Janssen, J., Stoyanov, S., Ferrari, A. (2013). Expert's view on digital competence: Commonalities and differences. *Computer and Education*.
99. Jenkins, H. (2005). Digital literacy fundamentals.
100. Jerzy Kujawiński „Wdrażanie uczniów do samokształcenia indywidualnego i nieindywidualnego” Wydawnictwo Naukowe UAM Poznań 2000 r.
101. Jimoyiannis A. (2015). Digital Literacy and Adult Learners. In M. J. Spector (ed.), *The SAGE Encyclopedia of Educational Technology* (pp. 213-216). Thousand Oaks, California: SAGE Publications
102. Józef Pólturzycki „Dydaktyka dla Nauczycieli” Wydawnictwo Adam Marszałek Toruń 1997 r.
103. Katkovska, M. (2011). *Jauniešu medijpratība*. . Rīga: Latvijas drošākā interneta centrs.
104. Lammers, W. P. (2012). Digital storytelling: building 21st century literacy skills in the secondary classroom.
105. Lemešonoka, I. (2018). *Kompetenču pieeja karjeras izglītībā*. Rīga: Zvaigzne ABC.
106. Marzano, Gilberto & Ochoa Sigüencia, Luis. (2017). Online collaborative learning: the EsCAIADE training experiment.
107. Matulka Z. (1983) „Metody samokształcenia” – Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne – Warszawa
108. Maziarz Cz. (1966) „Proces samokształcenia” – PZWS – Warszawa
109. MediaSmarts. (2005). *Digital and Media Literacy*.
110. Mysłowski Z. (1964) „Wychowanie człowieka w zmiennej społeczności” – Książka i Wiedza – Warszawa
111. Nauczyciel akademicki wobec wyzwań edukacyjnych; Redakcja: Piotr Wdowiński; ISBN/ISSN: 978-83-7969-847-9; Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego; 2015
112. Ochoa Sigüencia, Luis & Gómez-Ullate, Martin & Herman, Damian. (2015). Use of online collaborative writing tools by students of higher education.
113. Ochoa Sigüencia, Luis & Herman, Damian & Marzano, Gilberto. (2015). Creating effective online collaborative learning groups at higher education institutions.
114. Ochoa Sigüencia, Luis & Kopiec, Agnieszka. (2019). Crowdsourcing solutions for supporting collaborative learning: a case of undergraduate management students. 10.21125/edulearn.2019.1489.
115. Okoń W. (1935) „Procesy samokształcenia” – Polski Instytut Socjologiczny – Poznań
116. Okoń W., (2001) Nowy Słownik Pedagogiczny, Wydanie trzecie poprawione, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa, s. 348.
117. Olphert, C. W., Damodaran, L., & May, A. J. (2005, August). Towards digital inclusion—engaging older people in the ‘digital world’. In *Accessible Design in the Digital World Conference 2005* (pp. 1-7).
118. Pacek S. (1974 nr 4) „Samowychowanie” – „Oświata Dorosłych”
119. Pacek S. (1976 nr 2) „Samowychowanie a rozwój osobowości człowieka” – „Oświata Dorosłych”
120. Prins, E. (2017). Digital storytelling in adult basic education and literacy programming. *New Directions for Adult and Continuing Education*, 2017(154), 29-38.
121. Puślecki W. (1979 nr 3) „Proces samowychowania” – Oświata Dorosłych”
122. Skorny Z. (1971 nr 1) „Kształcenie się poziomu aspiracji” – „Psychologa Wychowania”

123. Skujiņa, V., Beļickis, I., Blūma, A., Koķe, T., Blinkena, A. . (2000). Pedagoģijas terminu skaidrojošā vārdnīca. Rīga: Zvaigzne ABC.
 124. Spasowski W. (1952; wyd. II) „Zasady samokształcenia” – Książka i Wiedza – Warszawa
 125. Suchodolski B. (1963) „Problemy upowszechniania nauki w epoce współczesnej” – CPARA – Warszawa
 126. Tokarski J. (1972) „Słownik wyrazów obcych” – PWN – Warszawa
 127. Trust, T. (2012). Professional learning networks designed for teacher learning. *Journal of Digital Learning in Teacher Education*, 28(4), 133-138.
 128. Turiman, P., Omar, J., Daud, A. M., & Osman, K. (2012). Fostering the 21st Century Skills through Scientific Literacy and Science Process Skills. UKM Teaching and Learning Congress. *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 59, 110 – 116.
 129. UK Department for Digital, Culture, Media and Sport. (2017). UK digital strategy 2017.
 130. Urbańczyk F. (1955) „Praca samokształceniowa ucznia” – PZWS – Warszawa
 131. Vindača, O. (2019). Digital Competence in the Context of Learning Conceptual Aspects in Higher Education Institutions.
 132. Vindača, O., Łubkina, V. (2020). Transformative Digital Learning in the Context of Higher Education: Definition and Basic Concepts.
 133. Wempen, F. (2014). Digital literacy for dummies. John Wiley & Sons.
 134. Wincenty Okoń „Wprowadzenie do dydaktyki ogólnej” Państwowe Wydawnictwo Naukowe Warszawa 1987 r.
 135. Wojciechowski K. (1965) „Samokształcenie w praktyce i teorii” – „Pedagogika dorosłych” – PZWS – Warszawa
 136. Zelmenis, V. (2000). *Pedagoģijas pamati*. Rīga: RaKa.
 137. Zhu, W., Zhang, Q., Ding, X., Zhao, C., Yang, C., Qu, F., & Qu, W. (2014). Landslide monitoring by combining of CR-InSAR and GPS techniques. *Advances in space research*, 53(3), 430-439.
 138. Zofia Matulka „Metody samokształcenia” Wydawnictwo Szkolne i Pedagogiczne Warszawa 1983 r.
 139. Žogla, I. (2001). *Didaktikas teorētiskie pamati*. Rīga:: RAKA.
 140. Солдатов, Г. (2015). Цифровая компетентность российских педагогов. *Психологическая наука и образование* Nr.4.
-